T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GELİBOLU KIRSALINA YERLEŞEN KENTLİ GÖÇMENLERİN RİTİMANALİZİ

Rüya ERKAN ÖCEK

DOKTORA TEZİ

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Şehir Planlama Programı

Danışman

Doç. Dr. Tolga İSLAM

Şubat, 2025

T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GELİBOLU KIRSALINA YERLEŞEN KENTLİ GÖÇMENLERİN RİTİMANALİZİ

Rüya ERKAN ÖCEK tarafından hazırlanan tez çalışması 25.02.2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Şehir Planlama Programı **DOKTORA TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Tolga İSLAM
Yıldız Teknik Üniversitesi
Danışman

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Tolga İSLAM, Danışman
Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Doç. Dr. Senem KAYMAZ, Üye
Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Prof. Dr. Yıldırım ŞENTÜRK, Üye
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi _____

Doç. Dr. Ebru SEÇKİN, Üye
Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Doç. Dr. Ülke Evrim UYSAL, Üye
Beykent Üniversitesi _____

Danışmanım Doç. Dr. Tolga İSLAM sorumluluğunda tarafımca hazırlanan "Gelibolu Kırsalına Yerleşen Kentli Göçmenlerin Ritimanalizi" başlıklı çalışmada veri toplama ve veri kullanımında gerekli yasal izinleri aldığımı, diğer kaynaklardan aldığım bilgileri ana metin ve referanslarda eksiksiz gösterdiğimi, araştırma verilerine ve sonuçlarına ilişkin çarpıtma ve/veya sahtecilik yapmadığımı, çalışmam süresince bilimsel araştırma ve etik ilkelerine uygun davrandığımı beyan ederim. Beyanımın aksinin ispatı halinde her türlü yasal sonucu kabul ederim.

Rüya ERKAN ÖCEK

İmza

Saye'me

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının her aşamasında yanımda olan, beni destekleyen ve katkıda bulunan tüm değerli insanlara içtenlikle teşekkür etmek isterim.

Öncelikle, her zaman ulaşılabilir olan, kafam dağıldığında beni toparlayan ve bu çalışmanın yönünü bulmamda en büyük katkıyı sağlayan sevgili danışmanım Doç. Dr. Tolga İSLAM'a en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Tez izleme komitesi süresince destekleri ve değerli yönlendirmeleriyle yolumu aydınlatan Prof. Dr. Yıldırım ŞENTÜRK ve Doç. Dr. Senem KAYMAZ'a; jüri sürecinde yapıcı ve geliştirici yorumlarıyla katkı sunan Doç. Dr. Ebru SEÇKİN ve Doç. Dr. Ülke Evrim UYSAL'a da gönülden teşekkür ederim.

Bu süreçte en büyük teşekkür ise, tezimin her aşamasında yanımda olan canım eşim Eser Seçkin ÖCEK'e. Alan çalışmalarımda ve mülakatlarımda benimle birlikte Gelibolu'ya gelerek, günlerce süren araştırmalarda desteğini esirgemediği, görüşmecilerle iletişimimde yanımda olduğu ve yazım sürecindeki her zorluğu birlikte göğüslediğimiz için ona sonsuz teşekkür borçluyum.

Gelibolu'daki saha araştırmam sırasında bize evlerini açan, kaldığımız süre boyunca bizi diğer görüşmecilerle tanıştıran Yasemin ve Ufuk'a; ayrıca Can Abi ve Sevda Abla'ya da gönülden teşekkür ederim. Onlar olmasaydı, bu tez eksik kalırdı.

Ablam Sıla ERKAN'a, her sıkıştığımda beni sabırla dinlediği ve yolumu açmama yardım ettiği için; beni bugünlere getiren, eğitimime her zaman büyük önem veren sevgili annem Suzan ERKAN ve babam Şakir ERKAN'a derin şükranlarımı sunuyorum.

Uzak şehirlerde olsak da bana en yakın olan, ODTÜ sayesinde tanıdığım ve iyi ki hayatımda dediğim dostlarım Elif MURATOĞLU, Elif SAKA, Dilan ÇETİNKAYA ve Hazel Özge BÜYÜK'e; hem tez sürecinde birlikte tartışabildiğim hem de koşulsuz desteklerini hep yanımda hissettiğim için çok teşekkür ederim.

Zor zamanlarımda dahi desteğini hiç esirgemeyen çalışma arkadaşlarım Neslişah KESİCİ SÖYLEMEZ, Araf Öykü TÜRKEN, Taha DUTOĞLU ve Büşra GEZER'e, ayrıca YTÜ'de birlikte çalıştığım tüm Araştırma Görevlisi arkadaşlarıma ve bu süreçte beni destekleyen tüm hocalarıma içten teşekkürlerimi sunarım.

Moralimin en bozuk olduğu anlarda bile 'devam et' deme cesaretini bana hissettiren Apartman Sahne'ye ve sahneyi paylaştığım çok kıymetli oyun arkadaşlarım canım DOAR ekibine – Canberk ERBAŞ, Eser Seçkin ÖCEK, Fırat AKSAL, Murat BAŞCI, Sıla ERKAN ve Yağmur IŞIK – gönülden teşekkür ederim.

Ve son olarak… Henüz dünyaya gelmeden bile bana güç veren, benimle birlikte jüriye çıkan karnımdaki kızım Saye'ye; varlığını öğrendiğim andan itibaren bu tezi bitirme kararlılığımı artıran minik yol arkadaşıma teşekkür ederim.

Elbette sevgili kedilerim Hayal ve Kokoti'ye de... Bu sürecin sessiz ama en istikrarlı yoldaşları olarak yanımda oldukları için minnettarım.

Rüya ERKAN ÖCEK

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ **ix**

TABLO LİSTESİ **x**

ÖZET **xi**

ABSTRACT **xiii**

1 GİRİŞ **1**

1.1 Çalışmanın Arka Planı 1

1.2 Çalışmanın Amacı ve Önemi 2

1.3 Tezin Yapısı 4

2 KENTTEN KIRA GÖÇ **8**

2.1 Kentten Kıra Göç Olgusunun Tarihsel Gelişimi 8

2.2 Kentten Kıra Göç Türleri 10

2.2.1 Tersine Göç……...15

2.2.2 Emeklilik Göçü……17

2.2.3 Refah Göçü……... 18

2.2.4 Yeni Köylülük……...20

2.2.5 Yaşam Tarzı Göçü…… 22

2.2.6 Göç Türleri Arasındaki İlişkiler ve Örtüşmeler……24

2.3 Kentten Kıra Göçün İncelenme Biçimleri 25

2.3.1 Göç Öncesi Zamana Odaklanan Çalışmalar……27

2.3.2 Göç Sonrası Zamana Odaklanan Çalışmalar…… 29

3 GÜNDELİK YAŞAM **38**

3.1 Gündelik Yaşam Çalışmaları 38
3.2 Ritimanaliz 40
3.3 Kentsel ve Kırsal Ritimler 44
4 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ **49**
4.1 Araştırma Tasarımı 49
4.2 Veri Toplama 49
4.3 Katılımcıların Demografik Özellikleri 51
4.4 Verilerin Analizi 53
5 ARAŞTIRMANIN BAĞLAMI **57**
5.1 Gelibolu Yarımadası'nın Coğrafi Konumu ve Önemi 57
5.2 Gelibolu Yarımadası'nda Arazi Alım-Satım Dinamikleri (2012-2022) 59
5.3 Kırsal Peyzajda Dönüşüm 62
5.4 Göçmenlerin Motivasyonları: Kent ve Kır Arasındaki İtme-Çekme Dinamikleri 64
5.5 Göçmenlerin Gözünden Gelibolu'nun Tercih Edilme Nedenleri 69
5.5.1 Sosyal Ağlar ve Tanıdık Dayanakları 70
5.5.2 Trakya'da Sosyo-Kültürel Uyumluluk 72
5.5.3 Otantik Kırsal Yaşam Arayışı 73
5.5.4 Coğrafya, İklim ve Doğal Kaynaklar 74
5.5.5 Aile Bağları ve Köklere Dönüş 75
5.5.6 Sosyal Ağlar ve Tanıdık Dayanakları 76
6 BULGULAR **78**
6.1 Zamanın Ritmi: Kentsel Koşuşturmadan Kırsal Ritme 78
6.1.1 Saat Temelli Zamandan Doğa Temelli Zamana 78
6.1.2 Kırsal Yaşamın İyileştirici Yavaşlığı 81
6.2 Eylemin Ritmi: Bedensel Olarak Sürekli Aktif Olmak 85

6.2.1 Görev Alanlarını (‘Taskscape’) Benimsemek…….. 85

6.2.2 Kendi Kendine Yeterliliğin Peşinde……. 88

6.3 Topluluğun Ritmi: Bir Topluluğun Üyesi Olmak.....89

6.3.1 Kentsel Anonimlikten Kırsal Samimiyete Geçiş……..90

6.3.2 Kolektif Ritüeller ve Birliktelik Oluşturma……..96

6.3.3 Karşılıklı Yardımlaşma ve Güven Ağı……. 98

7 SONUÇ **102**

7.1 Ritimanaliz Perspektifinden Kentli Göçmenlerin Kırsal Deneyimleri 102

7.1.1 Aritmiden Öritmiye: Ritmik Dönüşüm Aşamaları……. 104

7.1.2 Poliritmi: Kent ve Kır Ritimlerinin Yaratıcı Sentezi……..106

7.2 Göç Türleri ve Yerleşme Stratejilerinde Farklılaşan Deneyimler 108

7.3 Gelibolu Yarımadası’nda Kırsal Soylulaşma İzleri 110

7.3.1 Kentli Göçmenler Öncü Soylulaştırıcılar mı?.....111

7.3.2 Gelibolu Köylerinde Ekonomik Dönüşümün İzleri……115

7.3.3 Gelibolu Köylerinde Mekânsal Dönüşümün İzleri…….117

7.3.4 Gelibolu Köylerinde Sosyo-Kültürel Dönüşümün İzleri…… 119

7.4 Metodolojik Sınırlılıklar 121

7.5 Sonuç Yerine.....122

KAYNAKÇA **126**

A MÜLAKAT SORULARI **141**

TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR **144**

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1 Araştırmanın organizasyon şeması.....**6**
Şekil 2.1 Kırdan kente ve kentten kıra göç olgusunun literatür ekseninde özeti.....**9**
Şekil 2.2 Kentten kıra göç çalışmalarının yıllara göre dağılımı (1976-2023).....**14**
Şekil 4.1 Katılımcıların köylere göre dağılımı **50**
Şekil 4.2 Zamanın ritmi kategorisinin oluşum süreci örneği.....**54**
Şekil 4.3 Eylemin ritmi kategorisinin oluşum süreci **55**
Şekil 4.4 Topluluğun ritmi kategorisinin oluşum süreci örneği **55**
Şekil 5.1 Gelibolu Yarımadası'nın ve çalışmanın yürütüldüğü köylerin konumu **58**
Şekil 5.2 Gelibolu arazi alım-satım yoğunluğu değişimi (2012-2022) **60**
Şekil 5.3 Gelibolu Yarımadası emlak alım-satımlarındaki artış.....**61**
Şekil 5.4 Gelibolu'nun kırsal peyzajında çitli araziler ve konteyner evler **63**
Şekil 5.5 Görüşmecilerin aktardığı kentli göçmenler arası ilişki ağları (2023).....**71**
Şekil 7.1 Görüşmecilerin aktardığı kentli göçmenler arası ilişki ağları (2023)...**112**

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1 Kentten kıra göç çalışmalarının dağılımı (1976-2023)**.....11**
Tablo 2.2 Kentten kıra göç çalışmalarının dağılımı (1976-2023) (devamı) **.....12**
Tablo 3.1 Kent-kır ilişkisine dair klasik yaklaşımlar**.....45**
Tablo 4.1 Katılımcılar hakkında genel bilgiler **.....52**
Tablo 5.1 Kentsel itici faktörler ve kırsal çekici faktörler **.....65**
Tablo 5.1 Kentsel itici faktörler ve kırsal çekici faktörler (devamı)**.....66**
Tablo 5.1 Kentsel itici faktörler ve kırsal çekici faktörler (devamı)**.....67**

ÖZET

Gelibolu Kırsalına Yerleşen Kentli Göçmenlerin Ritimanalizi

Rüya ERKAN ÖCEK

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı
Doktora Tezi

Danışman: Doç. Dr. Tolga İSLAM

Bu çalışma, Gelibolu Yarımadası'ndaki köylere yerleşen kentli göçmenlerin gündelik yaşam ritimlerini Lefebvre'in ritimanaliz yaklaşımı çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, kent yaşamının doğrusal, parçalı ve hızlandırılmış ritimlerinden, kırsal yaşamın döngüsel, bütünsel ve daha yavaş ritimlerine geçiş sürecinde kentten kıra göç eden bireylerin gündelik yaşam ritimlerini nasıl dönüştürdüklerini ve yeniden örgütlediklerini analiz etmektedir. Türkiye'de kentten kıra göç ve kırsal soylulaşma çalışmaları genellikle Ege ve Kuzey Ege bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Gelibolu Yarımadası ise artan kentli göçmen nüfusuna rağmen henüz yeterince araştırılmamıştır. 18 Mart Çanakkale Köprüsü'nün açılması ve COVID-19 pandemisinin etkileriyle bölgenin erişilebilirliği ve çekiciliği artmış, bu durum kentli göçmenlerin bölgeye olan ilgisini yoğunlaştırmıştır. Araştırmanın verileri, 2023 yılının kış ve yaz dönemlerinde yedi farklı köyde gerçekleştirilen derinlemesine yarı-yapılandırılmış görüşmeler ve katılımcı gözlem teknikleri kullanılarak toplanmıştır. Araştırmacının göçmen hanelerinde konaklaması, gündelik ritimlerin içeriden deneyimlenmesine olanak tanımıştır. Analizler sonucunda göçmenlerin üç ana düzeyde dönüşüm yaşadıkları ortaya çıkmıştır: zamanın ritmi, eylemin ritmi ve topluluğun ritmi.

Zamansal düzeyde, göçmenlerin saat temelli zamandan doğa temelli zamana geçiş yaşadıkları ve kırsal yaşamın iyileştirici yavaşlığını deneyimledikleri; eylemsel düzeyde, tarımsal faaliyetler, el becerisi gerektiren işler ve kendi kendine yeterlilik pratikleriyle bedensel olarak aktif bir yaşam sürdürdükleri; toplumsal düzeyde ise kentsel anonimlikten kırsal samimiyete geçiş, kolektif ritüeller ve karşılıklı yardımlaşma ağları ile topluluk hissi geliştirdikleri görülmüştür. Araştırma, kentli göçmenlerin kent yaşamından getirdikleri ritimlerle kırsal yaşamın ritimlerini harmanlayarak özgün bir poliritmik varoluş geliştirdiklerini ortaya koymaktadır. Toplumsal cinsiyet dinamikleri bakımından erkekler, yerel toplulukla daha hızlı ve sorunsuz bir bütünleşme sağlarken, kadınların sosyo-kültürel deneyimleri daha karmaşık bir görünüm sergilemektedir. Araştırma ayrıca, bölgede kırsal soylulaşmanın erken belirtilerini de ortaya koymaktadır. Çalışma, ikili kent-kır ayrımının ötesinde melez ve çok katmanlı bir kırsallık anlayışı geliştirerek kırsal çalışmalara, Lefebvre'in ritimanaliz yaklaşımını göç çalışmalarına uygulayarak metodolojik literatüre ve Gelibolu Yarımadası'ndaki kırsal dönüşümü belgeleyen ilk çalışmalardan biri olarak ampirik literatüre özgün katkılar sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentten kıra göç, gündelik yaşam, ritimanaliz, kırsal soylulaşma, Gelibolu Yarımadası.

ABSTRACT

Rhythmanalysis of Urban Migrants in Rural Gallipoli

Rüya ERKAN ÖCEK

Department of City and Regional Planning
Doctor of Philosophy Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Tolga İSLAM

This study aims to examine the everyday life rhythms of urban migrants who have settled in the villages of Gallipoli Peninsula within the framework of Lefebvre's rhythmanalysis approach. The research analyzes how individuals migrating from urban to rural areas transform and reorganize their everyday life rhythms during the transition process from the linear, fragmented, and accelerated rhythms of urban life to the cyclical, holistic, and slower rhythms of rural life. In Turkey, studies on urban-to-rural migration and rural gentrification have mainly focused on the Aegean and Northern Aegean regions. Despite its increasing urban migrant population, the Gallipoli Peninsula has not been sufficiently researched. The opening of the March 18 Çanakkale Bridge and the effects of the COVID-19 pandemic have increased the accessibility and attractiveness of the region, intensifying urban migrants' interest in the area. The research data was collected using in-depth semi-structured interviews and participant observation techniques conducted in seven different villages during the winter and summer periods of 2023. The researcher's stay in migrant households allowed for the first-hand experience of everyday rhythms. The analysis revealed three main levels of transformation experienced by migrants: rhythm of time, rhythm of action, and rhythm of community. At the temporal level, migrants experienced a transition from clock-based time to nature-based time and the healing slowness of rural life; at the practical level, they maintained a physically active life through agricultural

activities, manual crafts, and self-sufficiency practices; at the social level, they developed a sense of community through the transition from urban anonymity to rural intimacy, collective rituals, and mutual support networks. The research demonstrates that urban migrants developed a unique polyrhythmic existence by blending rhythms brought from urban life with those of rural life. In terms of gender dynamics, men achieve faster and smoother integration with the local community, while women's socio-cultural experiences exhibit a more complex pattern. The research also reveals early signs of rural gentrification in the region. The study makes original contributions to rural studies by developing a hybrid and multi-layered understanding of rurality beyond the binary urban-rural division, to methodological literature by applying Lefebvre's rhythmanalysis approach to migration studies, and to empirical literature as one of the first studies documenting rural transformation in Gallipoli Peninsula.

Keywords: Urban-to-rural migration, everyday life, rhythmanalysis, rural gentrification, Gallipoli Peninsula

1
GİRİŞ

1.1 Çalışmanın Arka Planı

"Her şeyi bırakıp Ege'ye yerleşeceğim" sözü, Türkiye'de modern kent yaşamının yarattığı yabancılaşmaya karşı bir kaçış hayalini temsil eden klişeleşmiş bir sözdür. Özellikle İstanbul gibi metropollerde yaşayanların sıkça dile getirdiği bu hayalin ardında, kent yaşamının hızlı temposu, iş stresinin yarattığı tükenmişlik ve sosyal bağların zayıflaması gibi sebepler yatmaktadır. Uzun yıllar pek çok kentli için emeklilik hayali olarak kalan bu "kaçış", COVID-19 pandemisinin etkisi, uzaktan çalışma olanaklarının artması ve dijital teknolojilerin gelişmesiyle, artık herkes için daha erişilebilir bir seçenek haline gelmiştir.

Bu klişe söylemin ötesinde, görece "her şeyi bırakıp" kırsal alanlara yerleşen kentliler, sadece mekânsal değil, aynı zamanda varoluşsal bir değişimi de deneyimlemektedir. Kent yaşamına atfedilen saat odaklı, parçalı ve hızlı tempodan; kırsal yaşamla ilişkilendirilen doğa temelli, bütünsel ve yavaş tempolu deneyimlere geçiş, göçmenler için önemli bir uyum sürecini gerektirmektedir. Bu geçiş, her ne kadar günümüzde kent ve kır arasındaki sınırlar bulanıklaşmış olsa da, göçmenlerin algılarında bu ikili yapı hala belirgin biçimde yer almaktadır. Metropolün karmaşasından kaçıp kırsal yaşamın sakinliğine sığınanlar için bu geçiş, yeni beceriler edinmeyi, farklı sosyal ilişkiler geliştirmeyi ve en önemlisi yeni bir gündelik yaşam ritmi kurmayı zorunlu kılmaktadır.

Günümüzde bu hayalin peşinden koşan kentlilerin sayısı, özellikle COVID-19 pandemisi sonrasında belirgin şekilde artmıştır. Zoraki bir deneyim olarak başlayan uzaktan çalışma, birçok beyaz yakalı çalışan için kalıcı bir çalışma modeline dönüşmüş, bu da kent merkezlerine bağlı kalma zorunluluğunu ortadan kaldırmıştır. Aynı zamanda, pandemi sürecinde yoğun kent ortamının sağlık riskleri

daha görünür hale gelmiş, kırsal yaşamın sunduğu doğal ortam ve sosyal mesafe avantajları önem kazanmıştır. Bu gelişmeler, bir zamanlar romantik bir hayal olarak görülen kırsal yaşama geçiş fikrini, pratik bir yaşam tercihi haline getirmiştir.

Bu çalışma, söz konusu hayali gerçeğe dönüştüren kentlilerin izini Gelibolu Yarımadası'nın köylerinde sürmektedir. Çanakkale Köprüsü'nün açılmasıyla erişilebilirliği artan bu tarihi yarımada, kentli göçmenlerin kırsal yaşamın ritimleriyle nasıl etkileşime girdiğini, kent ve kır arasındaki geçişin nasıl deneyimlendiğini anlamak için özgün bir araştırma alanı sunmaktadır. Lefebvre'in ritimanaliz yaklaşımı ışığında, kentli göçmenlerin zamansal, eylemsel ve toplumsal düzeylerde yaşadıkları dönüşüm incelenmekte, modern kent yaşamının dayattığı ritimlerden kurtulma ve yeni bir varoluş biçimi geliştirme çabaları analiz edilmektedir.

Bu giriş bölümünde, öncelikle çalışmanın amacı ve araştırma soruları ortaya konulacak, ardından tezin yapısı açıklanacaktır.

1.2 Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma, Gelibolu Yarımadası'nın köylerine yerleşen kentli göçmenlerin gündelik yaşam deneyimlerini Lefebvre'in ritimanaliz yaklaşımı çerçevesinde inceleyerek, kent yaşamından kırsal yaşama geçiş sürecinin zamansal, eylemsel ve toplumsal boyutlarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Kentten kıra göç sürecinin gündelik yaşam ritimleri üzerindeki dönüştürücü etkisini anlamaya yönelik bu çalışma, literatüre metodolojik, empirik ve kuramsal olmak üzere üç temel alanda katkı sağlamaktadır.

Bu genel çerçeve içinde çalışma, temel olarak "Kentli göçmenler, kent yaşamından kırsal yaşama geçiş sürecinde gündelik yaşam ritimlerini nasıl dönüştürmekte ve yeniden örgütlemektedir?" sorusuna yanıt aramaktadır. Bu araştırma sorusu, göçmenlerin zamansal algılarındaki, eylem biçimlerindeki ve toplumsal ilişkilerindeki dönüşümleri bütüncül bir şekilde kapsayarak, ritimanaliz perspektifinin çok boyutlu yapısını yansıtmaktadır.

Çalışmanın literatüre önemli katkılarından biri kentten kıra göç olgusuna yönelik metodolojik yaklaşımıdır. Literatürde bu olgu genellikle göç motivasyonları, sosyal uyum süreçleri ve kırsal alanlara olan mekânsal ve ekonomik etkiler çerçevesinde

incelenmektedir. Ancak kentli göçmenlerin gündelik yaşam pratiklerinin nasıl dönüştüğü ve kırsal yaşamın ritimleriyle nasıl etkileşime girdiği konusu yeterince ele alınmamıştır. Bu çalışma ise, Lefebvre'in ritimanaliz kavramını göç çalışmalarına uygulayarak, kentten kıra göçün sadece mekânsal değil, varoluşsal boyutlarını da görünür kılmaktadır. Lefebvre'in ritimanaliz yaklaşımını kullanarak göç sürecini gündelik yaşam pratikleri üzerinden ele almakta, kent ve kır arasındaki geçişin sadece mekânsal değil, aynı zamanda zamansal, eylemsel ve toplumsal bir dönüşüm olduğunu vurgulamaktadır. Bu perspektif, göçmenlerin kent yaşamından getirdikleri ritimler ile kırsal yaşamın ritimleri arasında yaşadıkları uyumsuzlukları, çatışmaları ve uyum süreçlerini anlamamıza olanak tanımaktadır.

Empirik düzeyde, Türkiye'de kentten kıra göç araştırmalarının genellikle Ege ve Kuzey Ege bölgesine odaklandığı bir bağlamda, Gelibolu Yarımadası henüz kentten kıra göç ve kırsal soylulaşma bağlamında incelenmemiş bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma, Gelibolu Yarımadası köylerine yerleşen kentli göçmenleri inceleyerek coğrafi çeşitliliğe katkıda bulunmaktadır. Çanakkale Köprüsü'nün açılması ve pandemi sonrası hızlanan dönüşüm dinamikleri, bölgeyi kırsal soylulaşma süreçlerini erken aşamalarında gözlemleyebilmek için değerli bir vaka haline getirmektedir.

Kuramsal açıdan ise, kentli göçmenlerin kırsal alanda geliştirdikleri poliritmik varoluş biçimleri aracılığıyla, kent-kır ikiliğini aşan melez bir kırsallık anlayışı sunmaktadır. Bu bulgu, günümüzde giderek bulanıklaşan kent-kır sınırlarının yeniden düşünülmesine ve kırsal alanların dönüşen karakterinin anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.

Ayrıca, toplumsal cinsiyet perspektifinden kırsal adaptasyon süreçlerini inceleyerek, önemli bir çalışma alanına ışık tutmaktadır. Kadın ve erkek göçmenlerin kırsal yaşama adaptasyon süreçlerindeki farklılıklar, toplumsal cinsiyet rollerinin kentsel ve kırsal bağlamlardaki dönüşümü hakkında önemli içgörüler sunmaktadır. Kentli kadın göçmenlerin kırsal sosyal yapıya entegrasyonu ve geleneksel toplumsal cinsiyet normlarıyla müzakereleri, kırsal dönüşümün karmaşık dinamiklerini ortaya koymaktadır.

Ayrıca bu çalışma, kırsal alanların geleceği ve sürdürülebilirliği açısından da önem taşımaktadır. Türkiye'nin demografik yapısı göz önüne alındığında, kırsal

alanlardaki nüfus azalması ve yaşlanma sorunu, bu alanların ekonomik ve sosyal canlılığını tehdit etmektedir. Kentten kıra göç hareketi bir yandan kırsal alanlara yeni bir dinamizm getirme potansiyeli taşırken, diğer yandan kırsal soylulaşma riskini de beraberinde getirmektedir. Artan emlak fiyatları, değişen arazi kullanım pratikleri ve kırsal dokunun dönüşümü, yerel halkın yerinden edilmesi ve geleneksel yaşam biçimlerinin aşınması gibi tehditleri ortaya çıkarabilmektedir. Bu çalışma, kentten kıra göç hareketinin hem fırsatlarını hem de risklerini de Gelibolu özelinde tartışmaya açarak, kırsal alanların sürdürülebilir dönüşümü için daha dengeli politika ve planlama yaklaşımlarının geliştirilmesine katkı sağlamayı da amaçlamaktadır. Gelibolu Yarımadası'ndaki kentli göçmenlerin deneyimlerinin incelenmesi, kırsal kalkınma ile kırsal soylulaşma dinamikleri arasındaki hassas dengenin anlaşılması için değerli veriler sunmaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, kent ve kır arasındaki geleneksel sınırların bulanıklaştığı günümüz dünyasında, mekânsal hareketliliğin gündelik yaşam deneyimleri üzerindeki dönüştürücü etkisini anlamamıza katkıda bulunarak hem göç çalışmalarına hem de kırsal çalışmalara özgün bir perspektif kazandırmayı amaçlamaktadır. Gelibolu Yarımadası özelinde elde edilen bulgular, benzer kırsal dönüşüm süreçlerinin anlaşılması ve yönetilmesi için önemli çıkarımlar sağlayabilecek niteliktedir.

1.3 Tezin Yapısı

Bu çalışma, kentten kıra göç eden bireylerin gündelik yaşam deneyimlerini ritimanaliz perspektifinden incelemek üzere yedi bölümde yapılandırılmıştır (Şekil 1.1).

Birinci bölüm olan giriş, araştırmanın genel çerçevesini sunmaktadır. Bu bölümde, çalışmanın amacı ve önemi ortaya konulmakta, kentli göçmenlerin kent yaşamından kırsal yaşama geçiş sürecinde gündelik yaşam ritimlerinin dönüşümünü anlamaya yönelik kavramsal zemin oluşturulmaktadır. Kentli göçmenlerin kırsal yaşamın ritimleriyle etkileşimini incelemeyi hedefleyen araştırmanın temel sorusu tanımlanarak, çalışmanın literatüre sağlayacağı katkılar vurgulanmaktadır.

İkinci bölüm, kentten kıra göç olgusunu kapsamlı bir literatür taraması ile incelemektedir. Göç olgusunun tarihsel gelişimi ve farklı göç türleri (tersine göç, emeklilik göçü, refah göçü, yeni köylülük, yaşam tarzı göçü ve kırsal soylulaşma) detaylı olarak ele alınmakta ve bu göç türleri arasındaki ilişkiler ve örtüşmeler tartışılmaktadır. Ayrıca kentten kıra göçün incelenme biçimleri, göç öncesi ve göç sonrası zamana odaklanan çalışmalar üzerinden değerlendirilmektedir.

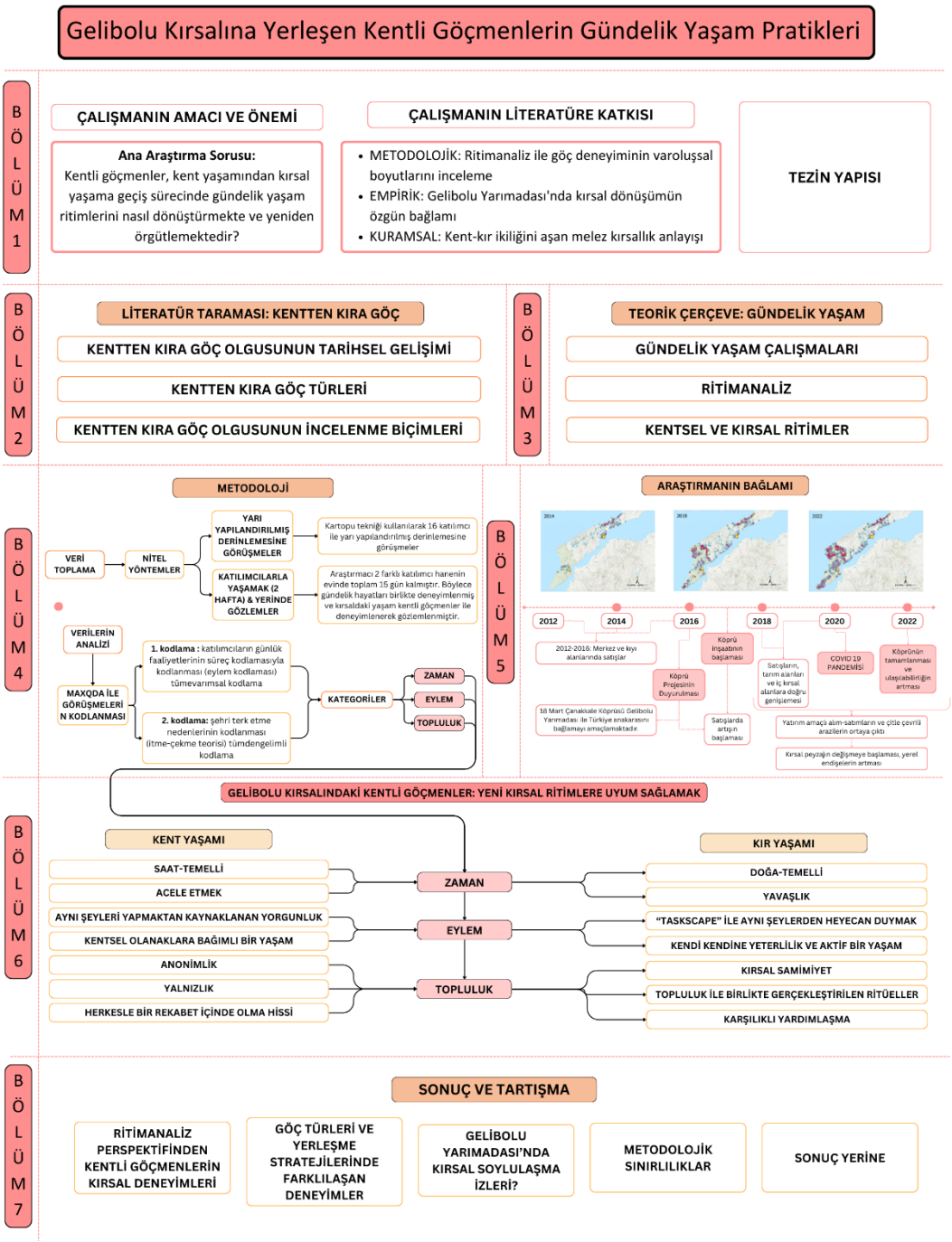

Şekil 1.1 Araştırmanın organizasyon şeması

Üçüncü bölümde, araştırmanın teorik çerçevesini oluşturan gündelik yaşam kavramı ve ritimanaliz yaklaşımı incelenmektedir. Bu bölümde gündelik yaşam çalışmalarının gelişimi, Lefebvre'in ritimanaliz kavramı ve kentsel-kırsal ritimlerin karakteristik özellikleri ele alınmaktadır.

Dördüncü bölümde araştırmanın yöntemi detaylı olarak açıklanmaktadır. Araştırma tasarımı, veri toplama teknikleri, katılımcıların demografik özellikleri ve verilerin analiz süreci bu bölümde ele alınmaktadır.

Beşinci bölüm, araştırmanın bağlamını oluşturan Gelibolu Yarımadası'nın coğrafi konumu, önemi ve son yıllardaki dönüşümünü ortaya koymaktadır. Bu bölümde özellikle 2012-2022 yılları arasındaki arazi alım-satım dinamikleri ve kırsal peyzajdaki dönüşüm incelenmektedir. Ayrıca görüşmecilerin neden Gelibolu Yarımadası köylerini tercih ettikleri de bu bölümde detaylı olarak incelenmektedir.

Altıncı bölüm, araştırmanın temel bulgularını üç ana tema etrafında sunmaktadır: zamanın ritmi, eylemin ritmi ve topluluğun ritmi. Her bir tema altında, kentli göçmenlerin kırsal yaşama adaptasyon süreçleri ve gündelik yaşam deneyimleri detaylı olarak analiz edilmektedir.

Yedinci ve son bölüm olan sonuç ve tartışma bölümünde, araştırma bulguları ritimanaliz perspektifinden değerlendirilmekte, kentli göçmenlerin kent yaşamının doğrusal ritimlerinden kırsal yaşamın döngüsel ritimlerine geçişte nasıl bir poliritmik varoluş geliştirdikleri analiz edilmektedir. Bu bölümde ayrıca, göç türleri ve yerleşme stratejilerindeki farklılaşmalar detaylı olarak incelenmekte, emeklilik göçü, tersine göç ve kent-kır arası ikili yaşam süren göçmenlerin farklı deneyimleri karşılaştırılmaktadır. Bölümün önemli bir kısmı, Gelibolu Yarımadası'ndaki kırsal soylulaşmanın erken belirtilerini ekonomik, mekânsal ve sosyo-kültürel boyutlarıyla tartışmaya ayırılmıştır. Çanakkale Köprüsü'nün açılması ve pandemi sonrası uzaktan çalışma olanaklarının artmasıyla bölgede gözlemlenen dönüşüm süreçleri, kentli göçmenlerin öncü soylulaştırıcılar rolü ve yerli genç nüfusun bu dönüşüme yaklaşımı eleştirel bir perspektifle değerlendirilmektedir. Son olarak, araştırmanın metodolojik sınırlılıkları ele alınmakta ve araştırma sonuçlarının kırsal kalkınma politikalarına yönelik çıkarımları ile gelecek çalışmalar için öneriler sunulmaktadır.

Bu yapılanma, kentten kıra göç olgusunun teorik arka planından saha araştırmasının bulgularına, literatür taramasından metodolojik yaklaşıma kadar tüm boyutların sistematik bir şekilde ele alınmasına olanak sağlamaktadır. Özellikle gündelik yaşam ve ritimanaliz kavramlarının teorik çerçevesi ile saha araştırmasının bulguları arasında kurulan bağlantılar, kentli göçmenlerin kırsal deneyimlerinin derinlemesine anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.

2
KENTTEN KIRA GÖÇ

2.1 Kentten Kıra Göç Olgusunun Tarihsel Gelişimi

Göç, en geniş tanımıyla bireylerin veya toplulukların yaşadıkları yeri gönüllü veya zorunlu bir şekilde, geçici veya kalıcı olarak değiştirmeleridir (Lee, 1966; Chapman, 1978; Petersen, 1958). Petersen'ın (1958) öncü çalışmasında göç olgusu dört temel kategori altında incelenmektedir: ekolojik sebeplerden kaynaklanan ilkel göç, devlet veya benzeri kurumların baskısıyla gerçekleşen zorunlu (forced) ve mecburi (impelled) göç, bireylerin kendi iradeleriyle gidecekleri yerleri ve zamanı seçebildikleri serbest göç ve topluca yapılan kitlesel göç. Göç olgusu değişip dönüştükçe, yeni ve farklı bağlamlarda göçler ortaya çıktıkça göç literatüründeki sınıflandırmalar da çeşitlenmiştir. Göç mekân, zaman ve yöntem bağlamında sınıflandırıldığı gibi, karakteristik özellikleri, göç edilen yerler ve yeni göç türleri üzerine de sınıflandırma çalışmaları gerçekleştirilmiştir (Lesger, vd., 2002; Brooks & Winkels, 2011; King, 2002).

Modernleşme ve sanayileşme süreçleri, göç hareketlerinin yönünü ve niteliğini belirleyen önemli dönüm noktalarını oluşturmuştur. Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sanayileşmeyle birlikte, üretim biçimlerindeki değişim ve makineleşme, kırsal alanda işgücüne olan ihtiyacı azaltırken, kentlerde yeni iş olanaklarının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Lucas, 2004; Zaslavskaya & Korel, 1984). Bu dönemde kırsal alandan kentlere doğru gerçekleşen yoğun göç hareketleri, Lee'nin (1966) itme-çekme teorisi çerçevesinde açıklanmaktadır. Teori, kırsal alanların itici faktörleri (azalan iş olanakları, yetersiz hizmetler) ile kentsel alanların çekici faktörleri (iş imkanları, eğitim ve sağlık hizmetleri) arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır.

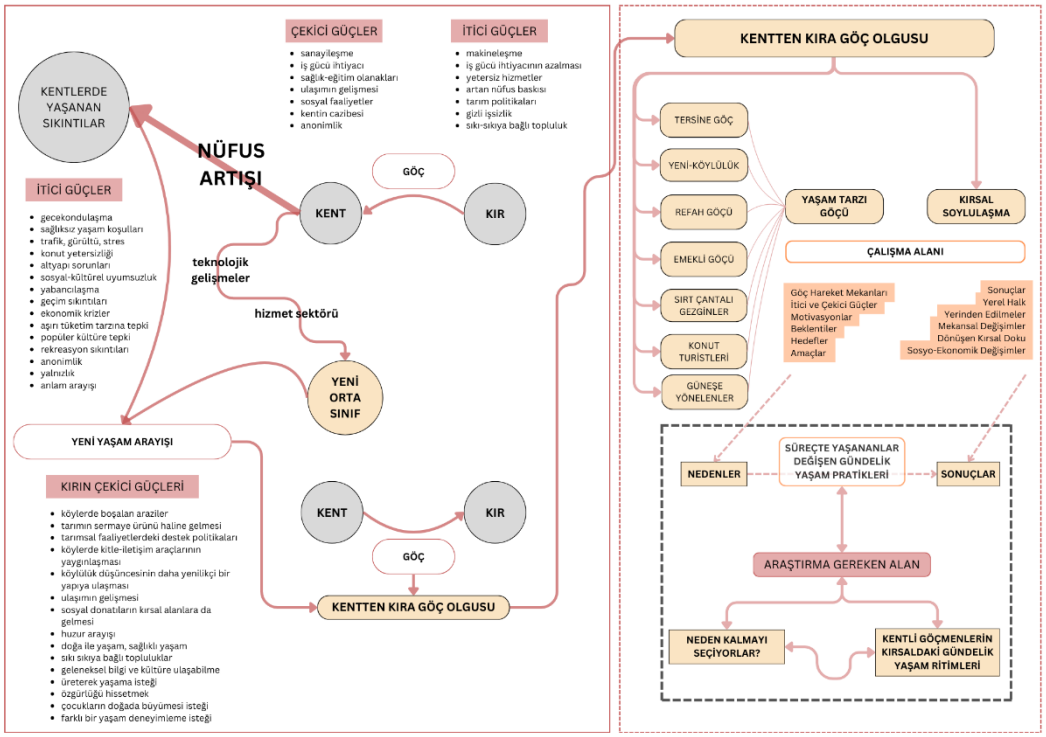

Şekil 2.1 Kırdan kente ve kentten kıra göç olgusunun literatür ekseninde özeti

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, kırdan kente göç hareketleri küresel bir olgu haline gelmiş ve kentleşme sürecini hızlandırmıştır (Phillips, 2005; Woods, 2011). Ancak kentlerin kontrolsüz büyümesi ve artan nüfus yoğunluğu, zamanla çeşitli kentsel sorunları beraberinde getirmiştir. Çevre kirliliği, trafik, yüksek yaşam maliyetleri, sosyal izolasyon ve stres gibi faktörler, kent yaşamının olumsuz yönlerini oluşturmaya başlamıştır (Wirth, 1938; Glaeser, 2011). Modern kent yaşamına yönelik eleştiriler, gündelik hayattaki ritüellerin ve toplumsal bağların zayıflaması, her şeyin hızla tüketilmesi ve değiştirilmesi üzerine yoğunlaşmıştır (Han, 2020; Lefebvre, 2004).

21. yüzyıla gelindiğinde, kentsel yaşamın yarattığı bu sorunlar ve modern gündelik hayata yönelik eleştiriler, kentten kıra göç hareketini hızlandırmıştır (Halfacree, 2008; Benson & O'Reilly, 2009). Bu trend, geleneksel kırdan kente göç paradigmasının tersine dönmeye başladığının bir göstergesi olmuştur. King (2002), Avrupa'daki yeni göç türlerini sınıflandırırken, kentten kıra göçü "çevresel göç tercihleri" başlığı altında incelemiş ve bu kategori içinde "güneşe yönelenler" ve "kırsal pastoralciler" gibi alt grupları tanımlamıştır.

Kentten kıra göç olgusu zamanla çeşitlenmiş ve farklı formlar almıştır. Bu hareketlilik literatürde emeklilik göçü (Glasgow, 1995; Hoggart & Buller, 1995),

yaşam tarzı göçü (Benson & O'Reilly, 2009), refah göçü (Moss, 2006), yeni köylülük (Van der Ploeg, 2008) ve kırsal soylulaştırma (Phillips, 1993) gibi kavramlarla incelenmeye başlanmıştır. Her bir kavram, farklı motivasyonlar ve deneyimlerle karakterize olan göç hareketlerini açıklamaktadır.

Son yıllarda, özellikle dijital teknolojilerin gelişmesi, uzaktan çalışma olanaklarının artması ve COVID-19 pandemisinin etkileri, kentten kıra göç hareketini hızlandıran faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır (Low vd., 2023; Nijhoff & Torkington, 2023). Pandemi sürecinde ortaya çıkan yeni çalışma biçimleri ve kentsel yaşamın kısıtlamaları, kırsal alanları daha çekici hale getirmiştir (Nelson & Frost, 2023). Bu yeni dalga, kırsal alanların sadece demografik yapısını değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyal dokusunu da dönüştürmektedir (Phillips vd., 2021).

Özetle, kentten kıra göç hareketi, modernleşme ve sanayileşme sonrası ortaya çıkan kentsel sorunlara bir tepki olarak şekillenmiş ve zaman içinde çeşitli formlar almıştır. Bu süreç, sadece demografik bir değişimi değil, aynı zamanda yaşam tarzı tercihlerindeki değişimi ve kent-kır ilişkilerinin yeniden tanımlanmasını da beraberinde getirmiştir. Günümüzde ise teknolojik gelişmeler ve pandemi gibi küresel olayların etkisiyle yeni bir ivme kazanmış durumdadır.

2.2 Kentten Kıra Göç Türleri

Kentten kıra göç hareketi, göçmenlerin motivasyonları, hedefleri ve deneyimleri açısından çeşitli formlar almaktadır. Literatürde bu hareketlilik farklı kavramsal çerçeveler altında incelenmektedir. Bu göç türleri belirli özellikler üzerinden sınıflandırılsa da çoğu zaman iç içe geçmiş ve birbiriyle örtüşen nitelikler taşımaktadır. Kentten kıra göç türlerinin detaylı incelemesine geçmeden önce, Scopus ve Web of Science veri tabanlarında 2023 yılına kadar yapılan sistematik literatür taraması sonucunda, bu göç hareketlerinin coğrafi dağılımı (Tablo 2.1) ve zamansal gelişimi (Şekil 2.2) incelenecektir.

Tablo 2.1 Kentten kıra göç çalışmalarının dağılımı (1976-2023)

Göç Türleri	Afrika	Amerika	Asya	Avrupa	Okyanusya	Toplam
Tersine Göç	Mısır(2), Etiyopya(1), Gana(3), Nijer(1), Nijerya(2), Tanzanya(1) **[TOPLAM=10]**	Kanada(3), Şili(1), Meksika(1), **ABD(9)** **[TOPLAM=14]**	**Çin(30),** Hindistan(3), Endonezya(1), İran(3), Japonya(2), Pakistan(1), Tayvan(2), Türkiye(2), Vietnam(1) **[TOPLAM=45]**	Arnavutluk(1), Danimarka(2), İrlanda(4), İtalya(1), Hollanda(2), Romanya(2), Portekiz(2), İskoçya(1), İspanya(2), İsveç(4), İsviçre(1), BK(1) **[TOPLAM=23]**	Fransız Polinezyası(1) **[TOPLAM=1]**	**93**
Emeklilik Göçü	Etiyopya (1) **[TOPLAM=1]**	Kanada(1), Kosta Rika(1), **ABD(6)** **[TOPLAM=8]**	Çin(3), Kore(1) **[TOPLAM=4]**	Hırvatistan(1), Kıbrıs(1), Fransa(2), Yunanistan(1), Malta(1), Portekiz(3), İspanya(2), İsveç(3), BK(2) **[TOPLAM=16]**	Avustralya (3) **[TOPLAM=3]**	**32**
Refah Göçü	-	Arjantin(1), Kanada(3), Şili(7), Kosta Rika(4), Ekvador(1), Meksika(1), **ABD(25)** **[TOPLAM=42]**	Çin(1), Japonya(2), Türkiye(2) **[TOPLAM=5]**	Avusturya(2), Çekya(2), Finlandiya(1), Fransa(3), Almanya(2), İtalya(4), Yunanistan(1), Norveç(2), Polonya(1), İskoçya(1), Slovenya(2), İspanya(1), İsviçre(2) **[TOPLAM=24]**	**Avustralya(12),** Yeni Zelanda(3) **[TOPLAM=15]**	**86**

Tablo 2.2 Kentten kıra göç çalışmalarının dağılımı (1976-2023) (devamı)

Göç Türleri	Afrika	Amerika	Asya	Avrupa	Okyanusya	Toplam
Yaşam Tarzı Göçü	Güney Afrika(1) **[TOPLAM=1]**	Arjantin(1), Şili(3), Kosta Rika(1), Ekvador(4) **[TOPLAM=9]**	Çin(2), Japonya(4), Güney Kore(1) **[TOPLAM=7]**	Finlandiya(1), **Fransa(6),** Almanya(1), Macaristan(1), İrlanda(1), Norveç(1), Portekiz(2), Romanya(1), Slovenya(1), İspanya(4), **İsveç(10)**, BK(1) **[TOPLAM=30]**	Avustralya(4) **[TOPLAM=4]**	**51**
Yeni-Köylülük	-	Brazilya(1), ABD(1) Kanada(2), Paraguay(1), **[TOPLAM=5]**	Çin(1), İsrail(1), Türkiye(1) **[TOPLAM=3]**	Finlandiya(1), Fransa(3), Yunanistan(2), **İtalya(6),** Portekiz(4), İspanya**(6),** İsveç(1) **[TOPLAM=23]**	-	**31**
Kırsal Soylulaşma	Kenya(1) **[TOPLAM=1]**	Kanada(2), Ekvador(2), Kolombiya(1), **ABD(28)**, Kosta Rika(1), Meksika(1) **[TOPLAM=35]**	**Çin(13),** İsrail(3), Rusya(1), Türkiye(5) **[TOPLAM=22]**	Orta ve Doğu Avrupa(1), Fransa(2), Yunanistan(1), Macaristan(1), İrlanda(1), Norveç(3), Hollanda(1), İspanya(3), Polonya(3), İskoçya(4), İsveç(1), **BK(15)**	Avustralya(3), Yeni Zelanda(1) **[TOPLAM=4]**	**98**
Toplam	**13**	**113**	**86**	**152**	**29**	**391**

(Kaynak: Erkan-Öcek & İslam, 2025, s. 174)

Kentten kıra göç türlerinin coğrafi dağılımı incelendiğinde, her göç türünün belirli bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir. Tersine göç çalışmaları özellikle Çin başta olmak üzere Asya'da (45) yoğunlaşmakta olup, aile bağları ve köklere yeniden bağlanma arzusuyla gerçekleşen hareketleri içermektedir (Black, 1993; Xu, 2010; Demurger & Xu, 2011; Chunyu vd., 2013). Emeklilik göçü çalışmaları Avrupa (16) ve Kuzey Amerika'da (7) öne çıkmakta, yaşlı yetişkinlerin daha yavaş bir yaşam temposu ve düşük maliyetler için kırsal alanları tercih etmesini kapsamaktadır (Glasgow, 1995; Bennett, 1996; Von Reichert vd., 2011; Stockdale, 2017; Egidi vd., 2020).

Refah göçü çalışmaları Amerika (42), Avrupa (24) ve Okyanusya'da (15) yoğunlaşmakta olup, kırsal destinasyonlardaki doğal veya kültürel çekiciliklere dayalı, daha yüksek yaşam kalitesi arayışını yansıtmaktadır (Argent vd., 2013; Ikutegbe vd., 2015; Matarrita-Cascante, 2017). Yaşam tarzı göçü araştırmaları ağırlıklı olarak Avrupa'da (30) gerçekleştirilmiş olup, kentsel streslerden kaçış ve daha tatmin edici bir kırsal yaşam arayışını ele almaktadır (Benson, 2011, 2012, 2013; Eimermann, 2015a, 2015b). Yeni köylülük kavramı da benzer şekilde Avrupa'da (23) yoğunlaşmış olup, kentli bireylerin küçük ölçekli tarım veya geleneksel kırsal geçim kaynaklarını benimsemesini incelemektedir (Milone & Ventura, 2019; Verinis, 2011). Kırsal soylulaşma çalışmaları ise Avrupa, Amerika ve Asya kıtalarında yaygın olarak çalışılmakta ve kentli göçmenlerin kırsal alanlara taşınmasıyla yerel dinamiklerin değişimini ele almaktadır (Phillips, 1993; Smith & Higley, 2012; Friedberger, 1996).

1976-2023 yılları arasındaki literatürün zamansal analizi, kentten kıra göç çalışmalarının önemli bir evrim geçirdiğini göstermektedir. Bu gelişimi üç ana dönemde incelemek mümkündür:

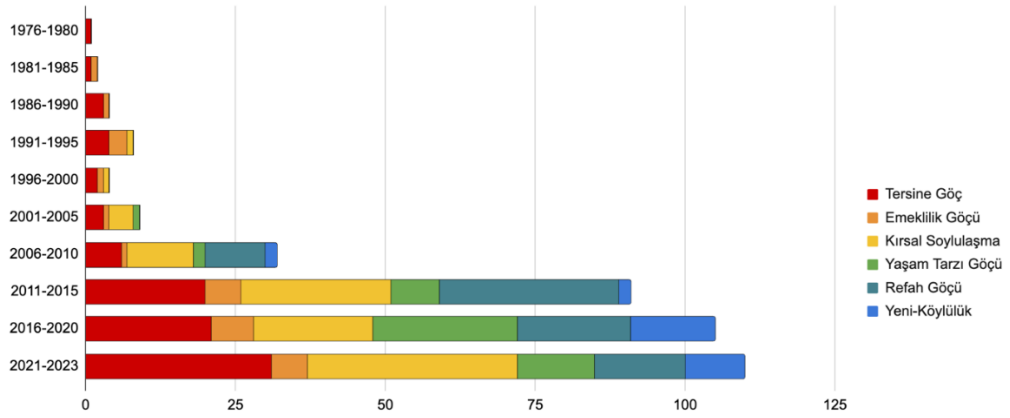

Şekil 2.2 Kentten kıra göç çalışmalarının yıllara göre dağılımı (1976-2023)

1976-1990: Erken Dönem Çalışmalar

Bu dönemde kentten kıra göç literatürü oldukça sınırlıdır ve genellikle tersine göç ile emeklilik göçü konularına odaklanmıştır. Sanayileşme süreciyle kırsaldan kente göç eden bireylerin emeklilik dönemlerinde memleketlerine ve köylerine geri dönüş eğilimleri, bu dönemin akademik çalışmalarında ilgi gören başlıca konulardan biri olmuştur. Bu araştırmalar, demografik ve mekânsal hareketliliğin kentten kıra göç özelinde değerlendirildiği ilk incelemeler arasında yer almaktadır.

1991-2005: Kavramsal Çeşitlenme Dönemi

Bu dönemde literatürde yeni kavramların ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Tersine göç ve emeklilik göçü çalışmaları devam ederken, kırsal soylulaşma kavramı literatüre girmeye başlamıştır. Kırsal alanların sosyal ve mekânsal dönüşümüne odaklanan çalışmalar, özellikle kentli orta sınıfların kırsal yaşamı tercih etme nedenlerini ve bu süreçlerin kırsal topluluklar üzerindeki etkilerini incelemiştir. Böylece, kentten kıra göç olgusunun ekonomik, kültürel ve sosyal boyutlarının keşfedilmeye başlandığı bir geçiş dönemi olarak öne çıkmaktadır.

2006-2020: Literatürün Zenginleşme Dönemi

2006 sonrası dönem, kentten kıra göç literatürünün hem nicelik hem de nitelik olarak önemli bir gelişim gösterdiği dönemdir. 2006-2010 döneminde yaşam tarzı göçü, refah göçü ve yeni köylülük kavramları literatürde yer almaya başlamıştır. 2011-2015 döneminde tüm göç türlerinde belirgin bir artış gözlemlenmiş, özellikle tersine göç, kırsal soylulaşma ve refah göçü çalışmaları öne çıkmıştır.

2016-2020 dönemi ise literatürün gittikçe zenginleştiği bir dönemdir. Bu dönemde: Refah göçü, tersine göç, kırsal soylulaşma, yaşam tarzı göçü, yeni köylülük çalışmalarında önemli artışlar kaydedilmiştir. Bu zamansal gelişim, kentten kıra göç olgusunun giderek daha karmaşık ve çok boyutlu bir şekilde ele alındığını göstermektedir. Özellikle 2006 sonrası dönemde ortaya çıkan kavramsal çeşitlilik, bu olgunun farklı yönlerinin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunmuştur. Literatürdeki bu genişleme, kentsel-kırsal dinamiklerin değişimi ve kentten kıra göçün artan toplumsal ve akademik önemini yansıtmaktadır.

2021-2025: Yeni Dönem ve Gelecek Projeksiyonu

2021-2023 döneminde kentten kıra göç literatüründeki artış ivme kazanarak devam etmiştir. Bu tez çalışması kapsamındaki sistematik literatür taraması 2023 yılı sonuna kadar olan yayınlarla sınırlı tutulmuş olsa da 2024'ün ilk altı ayında yayımlanan çalışmaların sayısının 2023'ün tamamında yayımlanan çalışmalara neredeyse eşit olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, literatürdeki büyümenin hızlandığını göstermektedir.

COVID-19 pandemisinin tetiklediği kent-kır hareketliliği, bu artışın temel nedenlerinden biri olarak değerlendirilebilir. Uzaktan çalışma olanaklarının kalıcı hale gelmesi, dijital altyapının gelişmesi ve kent yaşamına yönelik artan sorgulamalar, kentten kıra göç olgusuna yönelik akademik ilginin sürdüğünü göstermektedir.

2025 yılına doğru literatürün daha da zenginleşmesi ve yeni kavramsal çerçevelerin ortaya çıkması beklenmektedir. Bu projeksiyon, kentten kıra göçün güncel akademik tartışmalarda giderek daha merkezi bir konuma yerleştiğini göstermektedir. Bu bağlamda, izleyen bölümlerde her bir göç türüne ilişkin daha ayrıntılı literatür özetlerine yer verilecektir.

2.2.1 Tersine Göç

Tersine göç, kırsal kökenli bireylerin kentsel alanlardaki deneyimlerinin ardından memleketlerine geri dönüşünü ifade eden bir kavramdır. Bu göç türü, diğer kentten kıra göç türlerinden farklı olarak, göçmenlerin kırsal alanla olan önceki bağlarını ve aşinalıklarını içermektedir (Black, 1993; Ní Laoire, 2007). Tersine göç literatüründe, geri dönen göçmenlerin kentsel deneyimlerinden edindikleri

becerileri, bilgileri ve sermayeyi kırsal alanlara taşımaları önemli bir araştırma konusu olmuştur (Farrell vd., 2012; Wall & Von Reichert, 2013).

Tersine göç kararının alınmasında çeşitli faktörler rol oynamaktadır. Kentsel alanda yaşanan ekonomik zorluklar, işsizlik ya da iş güvencesizliği itici faktörler olarak öne çıkarken, kırsal alandaki aile bağları, miras kalan mülkler ve kırsal yaşam özlemi bu göç türünün çekici faktörlerini oluşturmaktadır (Chunyu vd., 2013; Démurger & Xu, 2011). Özellikle ekonomik kriz dönemlerinde, kentsel alanlarda tutunamayan bireylerin kırsal alanlara dönüş eğiliminde artış gözlemlenmektedir (Wang & Fan, 2006).

Geri dönen göçmenler kırsal kalkınma süreçlerinde önemli roller üstlenebilmektedir. Kentsel alanda edindikleri girişimcilik deneyimleri ve becerileri kırsal ekonominin çeşitlenmesine katkı sağlarken, yeni iş fırsatları yaratabilmektedirler (Zhao, 2002; Zhang, 2013). Ayrıca, geri dönenler kentsel yaşamdan edindikleri yeni fikirleri ve pratikleri kırsal alana taşıyarak sosyal ve kültürel değişimin de aracıları olabilmektedirler (Thi Le & Nakagawa, 2021).

Ancak tersine göç süreci her zaman sorunsuz gerçekleşmemektedir. Geri dönenler, uzun süre uzak kaldıkları kırsal yaşama yeniden uyum sağlama konusunda zorluklar yaşayabilmektedir. Değişen kırsal yapı, dönüş sonrası beklentilerin karşılanamaması ve yerel topluma yeniden entegrasyon sürecinde yaşanan güçlükler önemli sorun alanları olarak karşımıza çıkmaktadır (Pedersen & Therkelsen, 2022). Ayrıca, kentsel beceri ve deneyimlerin kırsal bağlamda her zaman doğrudan karşılık bulamaması, ekonomik entegrasyon sürecini zorlaştırabilmektedir (Xu, 2010).

Tersine göç deneyimleri farklı coğrafyalarda çeşitli değişiklikler gösterebilmektedir. Tersine göçün çokça çalışıldığı Çin'de kırsal kalkınma politikalarının bir parçası olarak bu göç türü teşvik edilmekte ve geri dönen göçmenlerin girişimcilik faaliyetleri desteklenmektedir (Wang & Yang, 2013). Avrupa'da ise tersine göç genellikle yaşam kalitesi arayışı ile ilişkilendirilmekte ve kırsal yenilenmenin bir aracı olarak görülmektedir (Ni Laoire, 2007).

2.2.2 Emeklilik Göçü

Emeklilik göçü, çalışma hayatını tamamlamış kentli bireylerin kırsal alanlara yerleşme sürecini kapsamaktadır. Bu göç türü, demografik yaşlanma ve değişen emeklilik beklentileri ile birlikte özellikle gelişmiş ülkelerde giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Glasgow, 1995; Stockdale, 2016). Emeklilik göçü, sadece bir yer değiştirme hareketi değil, aynı zamanda yeni bir yaşam evresine geçişin mekânsal boyutunu da temsil etmektedir.

Emekli göçmenlerin destinasyon tercihleri, çeşitli çevresel ve ekonomik faktörlere dayanmaktadır. Ilıman iklim koşulları sunan kıyı bölgeleri ve kırsal alanlar, daha rahat ve sağlıklı bir yaşam arayanlar için cazip hale gelmektedir (Hoggart & Buller, 1995). Doğal çevrenin kalitesi, rekreasyon imkânları ve sağlık hizmetlerine kolay erişim gibi unsurlar, göç edecekleri kırsal mekanları tercih etme sebeplerini etkileyen temel unsurlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, kent merkezlerine kıyasla kırsal alanlardaki daha düşük konut fiyatları ve günlük yaşam giderleri, emeklilik dönemindeki bireyleri kırsal bölgelere yönelten önemli ekonomik sebeplerdir (Egidi vd., 2020).

Sosyo-ekonomik güvence, göç kararlarında belirleyici bir rol oynamakta; finansal istikrar ve yaşam kalitesini artırma hedefi, kırsal bölgelere yönelimi desteklemektedir. Bu bağlamda emekli göçmenlerin sosyo-ekonomik profilleri genellikle orta ve üst-orta sınıf kentli bireylerden oluşmaktadır. Bu kişiler, düzenli emeklilik geliri ve birikimlere sahip, genellikle yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerdir (Marjavaara & Lundholm, 2016).

Emeklilik göçü üzerine yapılan araştırmalarda toplumsal cinsiyet boyutu da önemli bir inceleme alanıdır. Stockdale (2017), emeklilik göçünde kadınların artan rolünü vurgulamış ve geleneksel olarak 'trailing wives' (takip eden eşler) olarak adlandırılan kadınların yerini, günümüzde giderek daha fazla 'trailing husbands' (takip eden kocalar) kavramının aldığını ortaya koymuştur. Bu değişim, emeklilik sonrası yaşam kararlarında toplumsal cinsiyet rollerindeki dönüşümün altını çizmektedir.

Sağlık ve bakım hizmetlerine erişim, emeklilik göçünün en kritik konularından biridir. Emekli göçmenler, yaşlanmayla birlikte artan sağlık ihtiyaçlarını karşılayabilecek hizmetlere erişim konusunda stratejik kararlar almak

durumundadır. Bu nedenle, kırsal yerleşim yeri seçiminde sağlık tesislerine yakınlık önemli bir faktör olabilmektedir (Winterton & Warburton, 2012). Bazı göçmenler, kent merkezlerine makul mesafede olan kırsal alanları tercih ederek hem kırsal yaşamın avantajlarından faydalanmakta hem de kentsel hizmetlere erişimi korumaktadır. COVID-19 pandemisi, emeklilik göçü dinamiklerini de etkilemiştir. Pandemi sürecinde kentsel alanların sağlık riskleri ve sosyal izolasyon koşulları, emeklilerin kırsal alanlara olan ilgisini artırmıştır (Nelson & Frost, 2023).

Emekli göçmenler yerleştikleri kırsal alanlarda önemli sosyal ve ekonomik etkiler yaratmaktadır. Bu göçmenler genellikle yerel topluluk aktivitelerine katılım konusunda istekli olup, gönüllülük faaliyetleri yoluyla sosyal sermayeye katkıda bulunmaktadır (Winterton, 2021). Ekonomik açıdan bakıldığında, emeklilik göçmenleri düzenli gelirleri ve tüketim alışkanlıkları ile yerel ekonomiyi canlandırmakta, özellikle hizmet sektörünün gelişimine katkı sağlamaktadır (Bennett, 1996).

Ancak emeklilik göçü, göçmenler için entegrasyon sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Sosyal entegrasyon sürecinde yaşanan güçlükler, kültürel farklılıklar ve yerel toplumla iletişim zorlukları göçmenlerin karşılaştığı başlıca sorunlardır. Ayrıca, emeklilik göçmenlerinin varlığı kırsal alanlarda konut fiyatlarının artmasına ve yerel sakinler için konut erişilebilirliğinin azalmasına da neden olabilmektedir (Sampaio & King, 2019).

2.2.3 Refah Göçü

Refah göçü, doğal ve kültürel çekiciliklere sahip kırsal alanlara yönelen, öncelikli olarak ekonomik motivasyonlardan ziyade yaşam kalitesini artırma amacı taşıyan bir göç türüdür. Bu göç hareketi, kırsal alanların sunduğu çevresel, rekreasyonel ve kültürel olanakların çekiciliğine dayanmaktadır (Moss, 2006; Argent vd., 2013). Literatürde "amenity migration" olarak kavramsallaştırılan bu olgu, özellikle dağlık bölgeler, kıyı alanları ve doğal güzelliklere sahip kırsal yerleşimlere yönelik göç hareketlerini tanımlamaktadır.

Refah göçmenlerinin, genellikle orta ve üst-orta sınıf kentli bireylerden oluştuğu görülmektedir. Bu göçmenler çoğunlukla iyi eğitimli, belirli bir ekonomik birikime sahip ve çevresel değerlere önem veren kişilerdir (Matarrita-Cascante, 2017).

Önemli bir kısmı uzaktan çalışma imkanına sahip profesyoneller veya kendi işlerini kırsal alana taşıyabilen girişimcilerden oluşmaktadır (Carson vd., 2018).

Destinasyon seçiminde doğal ameniteler merkezi bir rol oynamaktadır. Manzara kalitesi, iklim koşulları, biyoçeşitlilik ve rekreasyon olanakları başlıca çekim faktörleridir (Vukomanovic & Orr, 2014). Bununla birlikte, kültürel ameniteler de önemli bir çekim unsuru oluşturmaktadır. Yerel festivaller, geleneksel yaşam biçimleri, tarihi doku ve otantik kırsal deneyimler göçmenlerin tercihlerini etkilemektedir (Perkins vd., 2015).

Refah göçünün hedef bölgeler üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Ekonomik açıdan bakıldığında, göçmenlerin tüketim alışkanlıkları ve girişimcilik faaliyetleri yerel ekonominin çeşitlenmesine katkı sağlamaktadır. Özellikle turizm ve rekreasyon sektörlerinin gelişimi, yeni iş olanaklarının yaratılmasına yol açmaktadır (Matarrita-Cascante & Suess, 2020). Ancak bu ekonomik dönüşüm, gayrimenkul fiyatlarının artması ve yerel halkın konut erişiminin zorlaşması gibi sorunları da beraberinde getirmektedir.

Refah göçü, çevresel etkiler açısından ikili bir karakter sergilemektedir. Bir yandan, göçmenler çevre koruma konusunda genellikle yüksek farkındalığa sahip olup, sürdürülebilirlik girişimlerini aktif olarak desteklemektedir (Cooke & Lane, 2015a, 2015b). Ancak, her ne kadar bilinçli kentli bireyler olsalar da, kentli göçmenlerin kırsal alanlara göçlerindeki artış, yapılaşma baskısı, kırsal dokunun parçalanması ve doğal kaynakların aşırı tüketimi gibi çevresel sorunlara da yol açabilmektedir (McKiernan & Gill, 2022).

Yerel toplumla etkileşim ve sosyal entegrasyon süreçleri, refah göçünün önemli boyutlarından birini oluşturmaktadır. Göçmenler genellikle yerel kalkınma süreçlerine aktif katılım gösterme eğilimindedir. Ancak bu katılım her zaman olumlu sonuçlar doğurmamakta, bazen kırsal alanların geleceğine ilişkin vizyon farklılıkları ve çatışmalar ortaya çıkabilmektedir (Matarrita-Cascante vd., 2017).

Son yıllarda, özellikle COVID-19 pandemisi sonrasında refah göçünün dinamiklerinde önemli değişimler gözlemlenmektedir. Uzaktan çalışma olanaklarının artması ve kentsel yaşamın sağlık riskleri, daha önce refah göçü için uygun görülmeyen kırsal alanları da çekim merkezine dönüştürmüştür (Hjerpe vd.,

2020). Bu yeni dalga, kırsal alanların dönüşümünü hızlandırmakta ve yeni planlama zorluklarını beraberinde getirmektedir.

Refah göçü aynı zamanda kırsal alanların metalaşması ve tüketim mekanlarına dönüşmesi tartışmalarını da gündeme getirmektedir. Kırsal peyzajın estetik değeri ve yaşam kalitesi unsurları, giderek artan biçimde bir tüketim nesnesine dönüşmektedir (Marchant & Rojas, 2015). Bu durum, kırsal dokunun ve kırsal yaşam biçimlerinin sürdürülebilirliği konusunda endişeleri de beraberinde getirmektedir.

2.2.4 Yeni Köylülük

Yeni köylülük (neo-peasantry veya neo-rurality), kentsel yaşamdan uzaklaşarak kırsal alanlarda sürdürülebilir tarım ve alternatif yaşam biçimleri arayan bireyleri tanımlayan bir göç türüdür. Van der Ploeg (2008) tarafından kavramsallaştırılan bu olgu, modern tarım ve gıda sistemlerine alternatif arayan, ekolojik üretim pratiklerini benimseyen ve kendi kendine yeterli bir yaşam tarzını hedefleyen kentli göçmenleri kapsamaktadır.

Yeni köylüler, materyalist kültür ile modern tarım ve gıda politikalarını eleştiren, tüketim bilinci yüksek, sınırlı ve sade bir yaşamı benimseyen bireylerdir. Kapitalist üretim öncesine geri dönmeye çalışan, geleneksel siyaset, demokrasi, ekonomi ve küreselleşme anlayışlarına meydan okuyan bu grup, zorluklara girişimci ve yenilikçi çözümler üretebilen, iklim değişikliği ve küreselleşmenin devam eden zorluklarına karşı daha dayanıklı tarımsal sistemler kurmayı hedeflemektedir (Milone & Ventura, 2019; Verinis, 2011).

Yeni köylülerin tarımsal pratikleri genellikle küçük ölçekli, ekolojik ve sürdürülebilir yöntemlere dayanmaktadır. Permakültür, organik tarım, biyodinamik tarım gibi alternatif üretim teknikleri benimseyen bu göçmenler, gıda egemenliği ve yerel gıda sistemleri konularında da aktif rol almaktadırlar (Wilbur, 2014; Calvário, 2017). Bu grup aynı zamanda geleneksel ekolojik bilginin korunması ve aktarılması konusunda da önemli bir işlev görmektedir.

Ekonomik model olarak yeni köylüler genellikle alternatif dağıtım kanalları ve doğrudan pazarlama yöntemlerini tercih etmektedir. Topluluk destekli tarım, üretici pazarları, gıda kooperatifleri gibi alternatif gıda ağları oluşturarak, konvansiyonel gıda sistemlerine alternatifler geliştirmektedirler (Chiodo vd., 2019). Bu ekonomik

modeller aynı zamanda üretici-tüketici ilişkilerinin yeniden tanımlanmasına ve yerel ekonominin güçlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Yeni köylülerin kırsal alanlara entegrasyonu karmaşık bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir yandan geleneksel tarımsal bilgi ve pratikleri öğrenme ihtiyacı, diğer yandan yerel toplumla ilişki kurma ve kabul görme çabası bu sürecin önemli bileşenleridir (Kolářová, 2023). Özellikle tarımsal deneyim eksikliği ve romantik kırsal yaşam beklentileri, bazı göçmenlerin zorluklarla karşılaşmasına neden olmaktadır.

Topluluk oluşturma ve dayanışma ağları, yeni köylülük hareketinin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Birçok yeni köylü, kolektif yaşam formları ve ekolojik topluluklar oluşturma eğilimindedir. Bu topluluklar sadece tarımsal üretim değil, aynı zamanda alternatif eğitim, sağlık ve sosyal organizasyon modellerinin de denendiği deneysel alanlar haline gelmektedir (Snikersproge, 2023).

COVID-19 pandemisi, yeni köylülük hareketine olan ilgiyi artırmıştır. Gıda güvenliği endişeleri, kentsel yaşamın kırılganlıkları ve sürdürülebilir yaşam arayışları, daha fazla kentlinin küçük ölçekli tarım ve kırsal yaşama yönelmesine neden olmuştur. Bu süreç, yerel gıda sistemlerinin önemini ve kendi kendine yeterli yaşam biçimlerinin değerini yeniden gündeme getirmiştir.

Ancak, yeni köylülük homojen bir sosyal hareket olarak değerlendirilemez. Rivera Escribano ve Mormont (2006), yeni köylüleri üç farklı kategori altında sınıflandırarak daha karmaşık bir toplumsal yapıyı ortaya koymaktadır. 'Faydacı distopyacılar' (pragmatic dystopians), şehirle bağlarını tamamen koparmadan kırsalda yaşamayı tercih eden ve kentsel işlerini sürdüren bireylerdir. 'Sığınmacı ütopyacılar' (refuge utopians), doğa ile kısmi bir ilişki kurarak sakinlik ve huzur arayan ancak kentsel yaşam tarzından tamamen vazgeçmeyen grubu tanımlamaktadır. Son olarak, 'Köklü ütopyacılar' (deep-rooted utopians), kırsal alanlarda kalıcı olarak kök salan, doğaya dönüşü yaşamlarının temel ilkesi haline getiren bireylerden oluşmaktadır.

Bu kategoriler, kırsal alana yerleşen bireylerin yalnızca çevre dostu yaşam pratikleri geliştiren ekolojik aktörler olmadığını göstermektedir. Özellikle 'faydacı distopyacılar' ve 'sığınmacı ütopyacılar,' kırsal doku üzerinde dönüştürücü ve zaman zaman olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Kentsel alışkanlıklarını

sürdürmeleri, yerel kültürü değiştiren ve kırsal alanlarda mekânsal tüketimi artıran pratiklerle sonuçlanabilmektedir. Kırsal yaşamın ekonomik ve toplumsal yapısını etkileyen bu dönüşüm, yerel halk ile yeni köylüler arasında kültürel ve sosyal gerilimlere de yol açabilmektedir. Bu nedenle, yeni köylülük hareketini yalnızca çevresel duyarlılıkla sınırlamak, hareketin sosyo-mekânsal etkilerini göz ardı etmek anlamına gelir.

2.2.5 Yaşam Tarzı Göçü

Yaşam tarzı göçü, yukarıda bahsedilen göç türlerini kapsayan şemsiye bir kavram olarak literatürde önemli bir yer tutmaktadır. Benson ve O'Reilly (2009) tarafından kavramsallaştırılan bu olgu, daha iyi bir yaşam kalitesi arayışındaki kentli bireylerin göç hareketini tanımlamaktadır. Bu göç türü, göçün salt ekonomik nedenlerle açıklanamayacağını, bireylerin yaşam kalitelerini artırma ve alternatif yaşam biçimleri arama motivasyonlarının da önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Yaşam tarzı göçmenlerinin profili oldukça çeşitlilik göstermektedir. Daha çok kıyı alanlarına ama kırsal bölgelere yapılan emekli göçleri (King, 2002), güneşe yönelen Avrupalı geçici veya döngüsel göçmenler (O'Reilly & Benson, 2016), pastoral bir kırsallık arayanlar (Benson & O'Reilly, 2009), çalışma hayatını uzaktan çalışma ile devam ettirebilenler (Davies, 2021), konut turistleri (residential tourists) ve yeni köylüler (Van der Ploeg, 2008) yaşam tarzı göçmenleri arasında yer almaktadır. Her ne kadar farklı kategorilere ayrılsalar da bu göçmenlerin ortak noktası kentsel yaşamın stresinden uzaklaşma ve daha tatmin edici bir yaşam kurma arzusudur.

Bourdieu'nün habitus ve düşünümsellik kavramları çerçevesinde yaşam tarzı göçünü inceleyen Benson ve O'Reilly (2009), göçmenlerin eski yaşam tarzlarını, alışkanlıklarını ve sosyal sermayelerini yeni yerleşim yerlerine taşıdıklarını vurgulamaktadır. Göç kararı, fırsatların refleksif olarak değerlendirilmesi ile ortaya çıkmakta ve hayatın kentte mi yoksa kırsal alanda mı daha iyi olacağının sorgulanmasıyla şekillenmektedir. Göçmenlerin sahip oldukları göreli sembolik sermaye (eğitimsel, kültürel ve sosyal sermayeyi içeren) hem göç kararını ve hedef bölge seçimini etkilemekte, hem de varış noktasında sürdürülecek yaşamı şekillendirmektedir (Benson & O'Reilly, 2009).

Yaşam tarzı göçünün motivasyonları karmaşık ve çok boyutludur. Kentsel yaşamın itici faktörleri arasında: yoğun iş temposu ve stres, yüksek yaşam maliyetleri, çevre

kirliliği ve gürültü, sosyal izolasyon ve yabancılaşma, güvenlik endişeleri yer alırken, kırsal alanların çekici faktörleri: doğa ile iç içe yaşam, daha yavaş ve sakin bir tempo, topluluk hissi ve sosyal bağlar, kendine yeterlilik olanakları, otantik yaşam deneyimleri, olarak sıralanabilir (Benson, 2011; Hayes, 2015).

Yaşam tarzı göçünün önemli bir özelliği, göç sürecinin sadece mekânsal bir yer değiştirme ile sınırlı kalmamasıdır. O'Reilly ve Benson'ın (2016) belirttiği gibi, yaşam tarzı göçü, göçmenler için ömür boyu süren bir yaşam projesine dönüşmekte ve gündelik yaşam pratiklerini derinden etkilemektedir. Bu süreçte göçmenler yeni kimlikler inşa etmekte, yeni beceriler edinmekte ve yeni sosyal ağlar oluşturmaktadır.

Dijital teknolojilerin gelişmesi ve uzaktan çalışma olanaklarının artması, yaşam tarzı göçünün dinamiklerini önemli ölçüde değiştirmiştir. Özellikle COVID-19 pandemisi sonrasında, kentsel profesyonellerin kırsal alanlara göç ederek çalışma hayatlarını sürdürme eğilimi artmıştır (Low vd., 2023; Nijhoff & Torkington, 2023). Bu durum, yaşam tarzı göçmenlerinin profilini çeşitlendirmiş ve göç kararının alınmasını kolaylaştırmıştır.

Yaşam tarzı göçmenlerinin kırsal alanlara yerleşmesi, hedef bölgelerde önemli dönüşümlere yol açmaktadır. Bu dönüşümler ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlar taşımaktadır:

- **Ekonomik boyut:** Göçmenlerin tüketim alışkanlıkları ve girişimcilik faaliyetleri yerel ekonomiyi çeşitlendirmekte, ancak aynı zamanda gayrimenkul fiyatlarının artmasına neden olabilmektedir (Carson vd., 2018; Stone & Stubbs, 2007; Phillips vd., 2021).
- **Sosyal boyut:** Yeni sosyal dinamikler ve ilişki ağları oluşmakta, bazen yerel toplumla entegrasyon sorunları yaşanabilmektedir (Benson, 2016; Matarrita-Cascante vd., 2017; Kordel & Pohle, 2018; Philip & MacLeod, 2018).
- **Kültürel boyut:** Kentsel ve kırsal değerlerin etkileşimi sonucu melez kültürel formlar ortaya çıkmakta, kırsal yaşamın anlamı yeniden tanımlanmaktadır (Benson, 2013; Hoey, 2005; O'Reilly & Benson, 2016; Woods, 2011).

2.2.6 Göç Türleri Arasındaki İlişkiler ve Örtüşmeler

Yukarıda detaylı olarak incelenen kentten kıra göç türleri, her ne kadar belirli özellikler üzerinden sınıflandırılmış olsa da pratikte bu kategoriler arasında önemli örtüşmeler ve geçişkenlikler bulunmaktadır. Öncelikle, tüm bu göç türlerinin temelinde kent yaşamından uzaklaşma ve alternatif bir yaşam arayışı yatmaktadır. Bu ortak zemin, yaşam tarzı göçünün neden şemsiye bir kavram olarak kabul edildiğini açıklamaktadır. Örneğin, bir emeklilik göçmeni aynı zamanda refah göçmeninin özelliklerini taşıyabilmekte, ya da bir yeni köylü temelde bir yaşam tarzı göçmeni olarak değerlendirilebilmektedir (Benson & O'Reilly, 2009; O'Reilly & Benson, 2016).

Bu göç türleri arasındaki ilişkiler şu şekilde özetlenebilir:

- Emeklilik Göçü ve Refah Göçü İlişkisi:
    - Her iki göç türü de genellikle doğal amenitelere sahip bölgeleri hedeflemektedir
    - Yaşam kalitesini artırma motivasyonu ortaktır
    - Göçmenlerin sosyo-ekonomik profilleri benzerlik göstermektedir (Stockdale & Catney, 2014; Moss, 2006).
- Yeni Köylülük ve Yaşam Tarzı Göçü İlişkisi:
    - Alternatif yaşam biçimi arayışı her iki grupta da belirgindir
    - Sürdürülebilirlik ve ekolojik kaygılar ortaktır
    - Kent yaşamının tüketim odaklı yapısına karşı eleştirel yaklaşım söz konusudur (Milone & Ventura, 2019; Benson, 2011).
- Tersine Göç ve Diğer Göç Türleri Arasındaki İlişki:
    - Tersine göçmenler de zamanla refah göçü veya yaşam tarzı göçü özelliklerini benimseyebilmektedir
    - Kırsal kökene sahip olmanın avantajlarıyla diğer göç türlerinden ayrışmaktadır
    - Ekonomik motivasyonlar ile yaşam kalitesi arayışı iç içe geçebilmektedir (Ni Laoire, 2007; Wall & Von Reichert, 2013).

Bu göç türleri arasındaki geçişkenlik ve örtüşmeler, göçmenlerin zaman içinde değişen motivasyonları ve deneyimleriyle de şekillenmektedir. Örneğin, başlangıçta refah göçmeni olarak kırsal alana yerleşen bir birey, zamanla yeni

köylülük pratiklerini benimseyebilmekte veya bir emeklilik göçmeni kırsal girişimciliğe yönelerek yaşam tarzı göçmeninin özelliklerini kazanabilmektedir (Eimermann & Kordel, 2018).

Ayrıca, COVID-19 pandemisi sonrası dönemde bu göç türleri arasındaki sınırlar daha da belirsizleşmiştir. Uzaktan çalışma olanaklarının artması, kent ve kır arasında melez yaşam biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu durum, mevcut göç tipolojilerinin yeniden değerlendirilmesi ihtiyacını da beraberinde getirmektedir (Low vd., 2023; Nelson & Frost, 2023).

Kırsal soylulaşma riski, kentten kıra göç hareketinin sürdürülebilirliği açısından önemli bir endişe kaynağıdır. Göçmenlerin aradığı kırsal otantiklik ve yaşam kalitesi, ironik bir şekilde, göç sürecinin kendisi tarafından tehdit edilebilmektedir (Phillips, 2005; Sutherland, 2021).

Kentten kıra göç türleri arasındaki ilişkiler ve örtüşmeler, bu olgunun tek boyutlu bir sınıflandırma ile anlaşılamayacak kadar karmaşık olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, yaşam tarzı göçü kavramının şemsiye bir terim olarak kullanılması, farklı göç deneyimlerini kapsayıcı bir çerçeve sunmakta ve kentten kıra göç olgusunun çok boyutlu doğasını yansıtmaktadır.

2.3 Kentten Kıra Göçün İncelenme Biçimleri

Pek çok farklı boyutu ile kentten kıra göç olgusuna odaklanan literatür, göçmenlerin karakteristik özelliklerini çeşitli boyutlarıyla ele almaktadır. Araştırmalar göçmen profillerinin sanılanın aksine oldukça heterojen bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Bu çeşitlilik demografik özellikler, sosyo-ekonomik statü ve mesleki profiller açısından kendini göstermektedir.

Demografik özellikler açısından bakıldığında, kentten kıra göç hareketinin tek bir yaşam evresine özgü olmadığı görülmektedir. Literatürde yaş dağılımı geniş bir yelpazede incelenmekte olup, özellikle emeklilerin kırsal alanlara göç etme eğiliminin yüksek olduğu vurgulanmaktadır (Glasgow, 1995; Marjavaara & Lundholm, 2016; Stockdale, 2016). Bununla birlikte, araştırmalar 20'li ve 30'lu yaşlarındaki genç göçmenlerin de kent yaşamını terk edip kırsal alanlara yerleşme eğiliminde olduklarını göstermektedir (Stockdale & Catney, 2014; Bijker vd., 2012;

Eimermann, 2015a). Bu genç göçmenler çoğunlukla kariyer fırsatları, yaşam tarzı tercihleri ve aile odaklı motivasyonlarla hareket etmektedir.

Göçmenlerin aile yapıları da çeşitlilik göstermektedir; çocuksuz çiftler, küçük çocuklu aileler ve tek kişilik haneler bu çeşitliliğin örnekleri arasındadır (Eimermann, 2015b; Bijker et al., 2012; Stockdale, 2017). Özellikle çocuklu ailelerin doğal çevre ve kent yaşamının karmaşasından uzak bir ortamda çocuk yetiştirme arzusu, göç kararlarını etkileyen önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Sandow & Lundholm, 2023; Haartsen & Thissen, 2014). Cinsiyet dinamikleri açısından da önemli bulgular mevcuttur. Bazı çalışmalar, emeklilik bağlamında kadın öncülüğündeki göçlerin artışına (Stockdale, 2017) ve kırsal girişimcilikte kadınların artan rolüne (Pilgeram, 2019; Ollenburg & Buckley, 2011) dikkat çekmektedir.

Sosyo-ekonomik statü bağlamında, kentten kıra göç eden bireylerin eğitim düzeyleri genellikle yerel kırsal nüfusa kıyasla daha yüksektir (Chunyu et al., 2013; Milone & Ventura, 2019; Bijker vd., 2012; Stone & Stubbs, 2007). Bu eğilim özellikle yaşam tarzı göçmenleri ve yeni köylüler arasında belirgindir; bu gruplar çoğunlukla üniversite mezunları ve profesyonel niteliklere sahip bireylerden oluşmaktadır (Eimermann & Kordel, 2018; Benson, 2013; Milone & Ventura, 2019; Kordel & Pohle, 2018).

Mesleki açıdan kentli göçmenler arasında profesyoneller, girişimciler, zanaatkarlar, turizm ve tarım sektörlerinde faaliyet gösterenler yer almaktadır (Carson vd., 2018; Eimermann, 2016; Xie, 2021). Son yıllarda özellikle turizm ve konaklama sektörlerinde küçük ölçekli işletmeler kuran göçmenlerin sayısında artış gözlemlenmektedir (Nijhoff & Torkington, 2023; Ollenburg & Buckley, 2011; Chen vd., 2022).

Kentten kıra göçmenlerin sosyo-ekonomik durumu ise yaygın kanının aksine çeşitlilik göstermektedir. Bazı çalışmalar göçmenlerin genellikle yaşam tarzı tercihlerini destekleyebilecek finansal kaynaklara sahip orta ve üst-orta sınıf kentliler olduğunu belirtse de (Benson, 2013; Hines, 2010; Phillips, 1993), diğer araştırmalar daha geniş bir sosyo-ekonomik profil çizmektedir (Bijker vd., 2012; Stockdale, 2016; Golding, 2021). Golding (2021), kentli göçmenlerin gelir profillerinin kentsel bölgelerdekinden önemli ölçüde yüksek olmadığını belirterek,

tüm göçmenlerin varlıklı olduğu varsayımına karşı çıkmaktadır. Bazı araştırmalar, kentli göçmenlerin ekonomik olarak daha aktif haneler nedeniyle daha varlıklı görünebileceğini, ancak diğerlerinin daha mütevazı imkanlara sahip olabileceğini göstermektedir (Stockdale, 2016).

Literatürde gözlemlenen bu karakteristik çeşitlilik, kentten kıra göç olgusunun tek tip bir demografik hareket olmadığını, aksine farklı yaş grupları, sosyo-ekonomik statüler ve mesleki profillerden bireyleri kapsayan karmaşık bir süreç olduğunu göstermektedir. Literatür taramasındaki çalışmalar sistematik olarak incelendiğinde, göçmenlerin karakteristik özelliklerine odaklanan araştırmaların yanı sıra, incelemelerin genellikle göç öncesi ve göç sonrası olmak üzere iki temel zaman dilimine ayrıldığı görülmektedir.

2.3.1 Göç Öncesi Zamana Odaklanan Çalışmalar

Göç öncesi döneme odaklanan çalışmalar, kentlilerin kırsal alanlara göç etme motivasyonlarını ve karar alma süreçlerini detaylı bir şekilde incelemektedir. Bu çalışmalar göçü tetikleyen faktörleri genellikle Lee'nin (1966) itme-çekme teorisi çerçevesinde ele almakta, kentsel alanların itici faktörleri ile kırsal alanların çekici özellikleri üzerinden analiz etmektedir (Erkan-Öcek & İslam, 2025).

Kentsel alanları itici faktörler açısından inceleyen çalışmalar, ekonomik, sosyal, çevresel ve psikolojik boyutların önemini vurgulamaktadır. Ekonomik açıdan yüksek yaşam maliyetleri, iş güvencesizliği ve kentsel yaşamın finansal baskısı öne çıkmaktadır (Argent vd., 2013; Eimermann, 2015b; Reichert, 1993). Sosyal bağlamda kentsel yaşamın yarattığı anonimlik, zayıflamış topluluk bağları, sosyal baskılar ve yabancılaşma hissi göçü tetikleyen önemli faktörler olarak belirlenmiştir (Bijker vd., 2012; Klien, 2022a, 2022b; Ní Laoire, 2007). Çevresel faktörler arasında kentsel kirlilik, gürültü, yeşil alan eksikliği ve doğadan kopuk bir yaşam sürmek zorunda olmak yer almaktadır (Friedman, 2023; Osbaldiston, 2022; Persson, 2019). Psikolojik boyutta ise stres, tükenmişlik ve anlam arayışı önemli itici güçler olarak karşımıza çıkmaktadır (Friedberger, 1996; Leebrick, 2015; Sutherland, 2022).

Kırsal alanların çekici faktörlerine baktığımız zaman karşımıza doğal ve sosyal çevre özelliklerinin çokça çekici faktörler olarak çıktığı görülmektedir. Doğal ameniteler, manzara güzelliği ve açık alan fırsatları önemli çekim unsurları olarak

görülmüştür (Benson, 2012; Lőke vd., 2020; McKiernan & Gill, 2022; Marchant & Rojas, 2015; Vukomanovic & Orr, 2014). Sosyal açıdan daha güçlü topluluk bağları, sosyal destek ağları ve aidiyet duygusu vaat eden kırsal yaşam, kentliler için çekici gelmektedir (Eimermann & Kordel, 2018; Haartsen & Thissen, 2014; Sandow & Lundholm, 2023). Ekonomik faktörler arasında daha düşük yaşam maliyetleri, girişimcilik fırsatları ve mülk edinme imkanları yer almaktadır (Bijker vd., 2012; Jończy vd., 2021; Stockdale, 2016).

Literatür, karar alma süreçlerinin karmaşık ve çok boyutlu doğasını da ortaya koymaktadır. Araştırmalar potansiyel göçmenlerin genellikle kapsamlı bir bilgi toplama ve değerlendirme sürecinden geçtiğini göstermektedir (Eimermann, 2015b; García Martín vd., 2019; Remoundou vd., 2016). Bu süreç çoğunlukla emeklilik, evlilik, çocuk sahibi olma gibi önemli yaşam olaylarıyla kesişmekte ve yaşam önceliklerinin yeniden değerlendirilmesini tetiklemektedir (Bennett, 1996; Lundholm, 2012; Paquette & Domon, 2001b; Ria-Maria, 2023; Wall & Von Reichert, 2013).

Aile dinamiklerinin karar alma süreçlerindeki rolü de literatürde önemli bir yer tutmaktadır. Çocuklu aileler için eğitim imkanları, yaşlı ebeveynler için sağlık hizmetlerine erişim gibi faktörler göç kararını şekillendirmektedir (Smith & Higley, 2012; Stockdale, 2017). Özellikle kırsal kökenli bireylerin memleketlerine geri dönüş kararlarında aile bağları ve miras kalan mülkler önemli rol oynamaktadır (Zhang, 2013). Ayrıca, kırsal alanlarla önceki bağlantılar, çocukluk deneyimleri veya ikinci konut sahipliği gibi faktörler de karar alma sürecini etkilemektedir (Lundholm, 2012; Marjavaara & Lundholm, 2016).

Son dönem çalışmalar, COVID-19 pandemisinin göç motivasyonlarını ve karar alma süreçlerini nasıl etkilediğine de odaklanmaktadır. Pandemi sürecinde uzaktan çalışma imkanlarının artması, kentsel yaşamın sağlık riskleri ve değişen çalışma olanakları kentlilerin kırsal alanlara olan ilgisini artırmıştır (Hjerpe vd., 2020; Low vd., 2023; Memiş vd., 2024; Nelson & Frost, 2023; Öncü vd., 2023). Bu yeni dinamikler, göç kararlarının daha hızlı alınmasına ve kırsal yaşama geçişin hızlanmasına neden olmuştur.

Göç öncesi döneme odaklanan çalışmalar, kentten kıra göç kararının basit bir yer değiştirme tercihinden öte, bireylerin yaşam önceliklerini, değerlerini ve gelecek

beklentilerini yeniden değerlendirdikleri kapsamlı bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır (Erkan-Öcek & İslam, 2025). Literatür üzerinden okunan göç motivasyonları ve karar alma süreçleri, göç sonrası deneyimlerin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bir sonraki bölümde incelenecek olan göç sonrası döneme odaklanan çalışmalar, kentten kıra göçün kırsal alanlara etkilerinin yanı sıra, kentli göçmenlerin kırsal alanlardaki yaşam deneyimlerini, karşılaştıkları zorlukları, adaptasyon süreçlerini inceleyerek göç öncesi beklentilerin ne ölçüde gerçekleştiğini ve nasıl dönüştüğünü anlamamıza olanak sağlamaktadır.

2.3.2 Göç Sonrası Zamana Odaklanan Çalışmalar

Göç sonrası döneme odaklanan çalışmalar, kentli göçmenlerin kırsal alanlara yerleşmelerinin ardından karşılaştıkları deneyimleri, zorlukları, adaptasyon süreçlerini ve kentten kıra göçün kırsal doku üzerindeki etkilerini incelemektedir. Bu çalışmalar temel olarak dört ana tema etrafında şekillenmektedir: konut ve istihdam konuları, adaptasyon süreçleri, kırsal alanlara olan etkiler ve göçmenlerin gündelik yaşam deneyimleri.

2.3.2.1 Konut ve İstihdam

Literatürde göç sonrası dönemi inceleyen çalışmalarda konut edinme stratejileri ve istihdam konuları önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmalar, kentli göçmenlerin kırsal alanlara yerleşme sürecinde karşılaştıkları zorlukları ve geliştirdikleri stratejileri detaylı şekilde ele almaktadır.

Konut edinme stratejileri, göçmen tiplerine ve ekonomik kaynaklara göre çeşitlilik göstermektedir. Yaşam tarzı göçmenleri genellikle mülk satın alma veya mevcut yapıları restore etme yolunu tercih ederken (di Campli, 2019; Hayes, 2015), tersine göç edenler çoğunlukla aile bağlantılarını kullanmakta veya yerel bilgilerinden faydalanmaktadır (Reichert, 1993; Xu vd., 2017). Emekli göçmenler ise yaşlılık dönemindeki ihtiyaçlarına uygun, genellikle bakımı kolay ve hizmetlere yakın konutları tercih etmektedir (Hoggart & Buller, 1995). Refah göçü ile manzara arayanlar, doğal güzelliklere sahip, görece izole arazileri seçerken (Paquette & Domon, 2001a), ikinci konut sahipleri mevsimsel kullanıma uygun, rekreasyon olanaklarına yakın mülklere yönelmektedir (Galyan Moghaddam & Amar, 2012; Rye, 2015). Yeni köylüler ise tarımsal faaliyetlere uygun arazileri tercih etmektedir (Wilbur, 2014; Milone & Ventura, 2019).

Kentli göçmenlerin konut tercihleri kırsal emlak piyasasında önemli değişimlere yol açmaktadır. Artan talep, yerel emlak fiyatlarının yükselmesine neden olurken (Hayes, 2015), arazi kullanım pratiklerinde de değişimler gözlemlenmektedir (Finewood, 2012; Holmes & Argent, 2016). Kentli alıcıların yarattığı fiyat artışları yerel halkın konut edinme olanaklarını da kısıtlamaktadır (Sutherland, 2021; Phillips vd., 2021). İkinci konut sahipliğinin yaygınlaşması da mevsimsel dalgalanmalara ve yerel halk için konut bulma zorluklarına neden olabilmektedir (Galyan Moghaddam & Amar, 2012).

İstihdam konusu, göçmenlerin kırsal alanlara adaptasyonunda kritik bir rol oynamaktadır. Araştırmalar, göçmenlerin çeşitli istihdam stratejileri geliştirdiğini göstermektedir. Yaşam tarzı göçmenleri genellikle girişimcilik veya uzaktan çalışma seçeneklerine yönelmektedir (Eimermann, 2015a; Stone & Stubbs, 2007; Liu, 2020). Bu grup, profesyonel becerilerini kırsal yaşam tarzı tercihleriyle birleştiren iş modelleri geliştirmektedir (di Campli, 2019; Hayes, 2015). Tersine göç edenler, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, yerel iş piyasasına yeniden entegre olma zorluğuyla karşılaşmakta, çoğunlukla kendi işlerini kurma yoluna gitmektedir (Banerjee & Das, 2023; Xu, 2010; Demurger & Xu, 2011; Chen & Wang, 2019). Emekli göçmenler yarı zamanlı işler, danışmanlık veya gönüllülük faaliyetleriyle meşgul olurken (Von Reichert vd., 2011), manzara odaklı göçmenler genellikle turizm ve yaratıcı endüstrilerde iş fırsatları yaratmaktadır (Matarrita-Cascante & Suess, 2020; Carson vd., 2018).

İstihdam sektörleri açısından bakıldığında, kentli göçmenlerin genellikle turizm, hizmetler ve yaratıcı endüstrilerde yoğunlaştığı görülmektedir (Carson vd., 2018; Eimermann, 2015a). Bu işletmeler çoğunlukla niş pazarlara hitap etmekte veya bölgede daha önce bulunmayan özelleşmiş hizmetler sunmaktadır. Tersine göç edenler ise tarım ve küçük işletmecilik alanlarında faaliyet göstermektedir (Black, 1993; Démurger & Xu, 2011). Yeni köylüler organik tarım ve doğal gıda üretimine odaklanmakta, sürdürülebilir yaşam pratiklerini ekonomik faaliyetlerle birleştirmektedir (Chiodo vd., 2019; Milone & Ventura, 2019; Gongora vd., 2019).

İş piyasasına entegrasyon sürecinde göçmenler çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Tersine göç edenler, kentsel alanda edinilen becerilerin kırsal bağlamda her zaman karşılık bulamaması ve yerel iş piyasasının sınırlılıkları gibi sorunlarla yüzleşmektedir (Banerjee & Das, 2023; Xu vd., 2017). Yaşam tarzı ve manzara

odaklı göçmenler, yerel pazarın küçüklüğü, mevsimsel dalgalanmalar ve yerel işletmelerle rekabet gibi zorluklarla karşılaşmaktadır (van Rooij & Margaryan, 2019; Stone & Stubbs, 2007). Yeni köylüler ise tarımsal pazar erişimi ve küçük ölçekli işletmelerin ekonomik sürdürülebilirliği konularında güçlükler yaşamaktadır (Gongora vd., 2019; Chiodo vd., 2019).

2.3.2.2 Adaptasyon Süreçleri

Kentli göçmenlerin kırsal alanlara adaptasyon süreci, konut ve istihdam konularının ötesinde karmaşık ve çok boyutlu bir deneyimi kapsamaktadır. Literatürde bu adaptasyon süreçleri, farklı göçmen tiplerinin karşılaştıkları zorluklar ve geliştirdikleri stratejiler üzerinden incelenmektedir (Benson, 2013; Philip & MacLeod, 2018; Matarrita-Cascante vd., 2017).

Yaşam tarzı göçmenlerinin adaptasyon süreci, daha iyi bir yaşam kalitesi arayışıyla başlamakta ve kırsal yaşamın temposuna, yerel geleneklere uyum sağlama süreciyle devam etmektedir (Benson, 2013; Hoey, 2005). Bu grup genellikle topluluk etkinliklerine istekli katılım göstermekte ve kendi kültürel deneyimlerini paylaşma eğiliminde olmakla birlikte, yeni sosyal ağlar kurma ve kültürel farklılıkları aşma konusunda zorluklar yaşayabilmektedir (Eimermann, 2015a; Matarrita-Cascante, 2017).

Tersine göçmenler için adaptasyon süreci, tanıdık fakat değişmiş topluluklara yeniden entegre olma zorluğunu barındırmaktadır (Ní Laoire, 2007; Farrell vd., 2012). Bu göçmenler hem kendi beklentilerini hem de toplumun onlardan beklentilerini yönetme konusunda güçlükler yaşamaktadır (Thi Le & Nakagawa, 2021; Rodríguez & Egea, 2006). Geri dönüş nedenleri ister emeklilik ister aile yükümlülükleri isterse ekonomik faktörler olsun, yeniden entegrasyon sürecini önemli ölçüde etkilemektedir (Wall & Von Reichert, 2013).

Emekli göçmenler, adaptasyon sürecinde sağlık odaklı düzenlemelere ve boş zaman aktivitelerine yönelmektedir (Winterton, 2021; Philip & MacLeod, 2018). Bu grup genellikle yerel kulüplere katılmakta ve gönüllülük faaliyetlerinde yer almakta, ancak sağlık hizmetlerine erişim ve yeni sosyal çevreler oluşturma konusunda zorluklar yaşamaktadır (Winterton & Warburton, 2012; Glasgow, 1995). Kırsal topluluklara değerli beceriler ve deneyimler getirmekle birlikte, izolasyon veya amaç kaybı duygularıyla mücadele edebilmektedirler (Sampaio & King, 2019).

Refah göçmenleri için doğal çevreyle etkileşim ve açık hava aktiviteleri, adaptasyon sürecinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Matarrita-Cascante vd., 2015; Osbaldiston, 2022). Bu grup yerel ekonomilere katkıda bulunmakla birlikte, kentsel beklentilerini kırsal gerçekliklerle dengelemekte zorlanabilmektedir (Ulrich-Schad, 2018).

İkinci konut sahipleri, kısmi zamanlı varlıkları nedeniyle özgün adaptasyon zorlukları yaşamakta, ikili kimliklerini ve mekânlarını yönetmekte güçlük çekmektedir (Kocabıyık & Loopmans, 2021; Wu & Gallent, 2021). Yarı zamanlı varlıkları, topluluk entegrasyonunu zorlaştırmakta ve sürekli bir kimlik müzakeresi gerektirmektedir.

Yeni köylülerin adaptasyon süreci, tarımsal pratiklerin benimsenmesi ve yerel tarım topluluklarıyla etkileşim etrafında şekillenmektedir (Snikersproge, 2022; Milone & Ventura, 2019). Bu grup tarımsal işlere adapte olma ve ekonomik sürdürülebilirliği sağlama konusunda önemli zorluklarla karşılaşmaktadır (Dal Bello vd., 2022; Giordano vd., 2018).

Uluslararası göçmenler için adaptasyon süreci dil edinimi ve kültürel adaptasyon gibi ek zorluklar içermektedir (Verinis, 2011; Eimermann & Kordel, 2018). Bu göçmenler genellikle hem yerel halk hem de diğer göçmenlerle bağlantılar kurarak karma bir sosyal ağ geliştirmektedir (Mendoza vd., 2020).

Yerel halkın perspektifinden adaptasyon süreci, değişen topluluk dinamiklerine uyum sağlama ve yerel kimliğin korunması arasında bir denge kurma çabasını yansıtmaktadır (Matarrita-Cascante vd., 2017; Simard vd., 2018). Bu süreç kırsal yaşamı zenginleştirebildiği gibi, geleneksel ve yeni etkiler arasında gerilimlere de yol açabilmektedir (Rivera-Escribano, 2007; Ooi vd., 2015).

2.3.2.3 Kırsala Olan Etkileri

Kentli göçmenlerin kırsal alanlara yerleşmesi zamanla kırsal soylulaşma sürecini tetikleyebilmektedir. Phillips (1993) tarafından kavramsallaştırılan kırsal soylulaşma, kentli orta sınıfın kırsal alanlara göçü ile başlayan ve yerel toplumun yerinden edilmesine kadar varabilen bir dönüşüm sürecini ifade etmektedir. Bu süreç, göçmenlerin sahip oldukları ekonomik ve kültürel sermayenin kırsal alana transferi ile şekillenmektedir (Phillips vd., 2021).

Kırsal soylulaşma sürecinde kentli göçmenler, kırsal mekânı kendi kültürel değerleri ve tüketim alışkanlıkları doğrultusunda dönüştürmektedir. Bu dönüşüm emlak piyasasında değer artışına, yerel hizmetlerin değişimine ve sosyo-kültürel yapının yeniden şekillenmesine neden olmaktadır (Ghose, 2004; Phillips, 2005). Özellikle konut fiyatlarındaki artış, yerel halkın barınma olanaklarını kısıtlayabilmekte ve ekonomik yerinden edilme ile sonuçlanabilmektedir (Smith & Phillips, 2001; Stockdale, 2010; Phillips, vd., 2021).

Kırsal soylulaşmanın etkileri sadece ekonomik boyutla sınırlı kalmamaktadır. Sosyal ve kültürel dönüşümler de bu sürecin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Yerel kimliğin ve geleneksel yaşam biçimlerinin değişimi, topluluk bağlarının zayıflaması ve kırsal alanların metalaşması gibi sonuçlar ortaya çıkabilmektedir (Sutherland, 2021; Phillips vd., 2022). Bu durum, kırsal dokunun korunması konusunda endişeleri de beraberinde getirmektedir.

Kentli göçmenlerin kırsal alanlara yerleşmesi, yerel topluluklar ve mekânlar üzerinde çok boyutlu etkiler yaratmaktadır. Literatürde bu etkiler ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlarıyla ele alınmakta hem olumlu hem de olumsuz sonuçları tartışılmaktadır (Phillips vd., 2021; Stockdale, 2010; Woods, 2011).

Ekonomik açıdan olumlu etkiler incelendiğinde, kentli göçmenlerin kırsal ekonomilerin çeşitlenmesine ve canlanmasına katkı sağladığı görülmektedir. Yeni işletmeler kurarak istihdam olanakları yaratmakta ve yerel ekonomiye taze sermaye getirmektedirler (Carson vd., 2018; Stone & Stubbs, 2007). Sahip oldukları yüksek eğitim düzeyleri ve çeşitli profesyonel deneyimleri ile kırsal alanların beşerî sermayesini güçlendirmektedirler (Eimermann & Kordel, 2018; Von Reichert vd., 2014). Ayrıca yenilikçi tarım uygulamaları ve alternatif üretim yöntemleri ile tarımsal üretimin modernleşmesine katkıda bulunmaktadırlar (Milone & Ventura, 2019; Wilbur, 2014).

Bununla birlikte, ekonomik alanda bazı olumsuz etkiler de gözlemlenmektedir. Yeni getirilen ekonomik çeşitlenme ve yerel halkın bilmediği farklı istihdam olanakları kırsal dokunun dönüşümünü etkilemekte ve yerel halkın değişen ekonomik sisteme ayak uyduramamasına sebep olabilmektedir. Ayrıca kentli göçmen nüfusundaki artış ile birlikte cazibe mekanları haline gelen kırsal alanlardaki gayrimenkul fiyatlarında gözlenen artış ve artan yaşam maliyetleri,

yerel halkın barınma olanaklarını kısıtlamakta ve ekonomik zorluklara neden olmaktadır (Ghose, 2004; Sutherland, 2019). Göçmenlerin varlığı yerel hizmetler üzerinde baskı yaratabilmekte ve altyapı sorunlarına yol açabilmektedir (Holmes & Argent, 2016; Phillips vd., 2020).

Çevresel boyutta, kentli göçmenlerin genellikle yüksek çevre bilincine sahip olması ve sürdürülebilir uygulamaları desteklemesi olumlu etkiler yaratmaktadır (Santiago, 2017; Cooke & Lane, 2015a). Doğal kaynakların korunması ve biyoçeşitliliğin sürdürülmesi konusunda aktif rol almaktadırlar (McKiernan & Gill, 2022; Perkins vd., 2015). Ancak, artan yapılaşma baskısı ve değişen arazi kullanım pratikleri, kırsal peyzajın bozulmasına ve kırsal dokunun dönüşümüne neden olabilmektedir (Abrams vd., 2013; Marchant & Rojas, 2015).

Kırsal toplulukların sosyal dokusunda da önemli değişimler yaşanmaktadır. Göçmenlerin yerel etkinliklere katılımı ve yeni sosyal girişimleri topluluk yaşamını zenginleştirirken (Matarrita-Cascante vd., 2017), geleneksel sosyal ilişkiler ve yerleşik güç dengeleri de dönüşüme uğramaktadır (Rivera-Escribano, 2007; Woods, 2011). Bu dönüşüm bazen sosyal gerilimlere ve kültürel çatışmalara yol açabilmektedir (Mamonova & Sutherland, 2015).

Kırsal soylulaşma, bu değişim sürecinin en belirgin göstergelerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Varlıklı kentli göçmenlerin kırsal alanlara yerleşmesiyle başlayan bu süreç, mekânsal, ekonomik ve sosyal dönüşümleri beraberinde getirmektedir (Phillips, 1993; Smith, 2002). Kırsal soylulaşma sürecinde emlak değerlerinin artması, hizmet sektörünün dönüşümü ve sosyo-kültürel yapının yeniden şekillenmesi gözlemlenmektedir (Golding, 2016; Nelson vd., 2015).

Yerinden edilme olgusu, kırsal soylulaşmanın en önemli sonuçlarından biridir. Ekonomik yerinden edilme, artan yaşam maliyetleri ve konut fiyatları nedeniyle yerel halkın yaşam alanlarını terk etmek zorunda kalmasıyla ortaya çıkmaktadır (Sutherland, 2021; Phillips vd., 2021). Bunun yanında, sosyo-kültürel yerinden edilme de yaşanmakta, yerel halk kendi topluluklarında giderek marjinalleşmekte ve karar alma süreçlerinden dışlanabilmektedir (Lorenzen, 2021; Yang & Loopmans, 2023).

Bu dönüşüm sürecinin yönetilmesi, kırsal kalkınma politikaları açısından önemli bir zorluk oluşturmaktadır. Kentli göçmenlerin kırsal alanlara getirdiği dinamizm

ve yenilikçi potansiyel ile yerel toplulukların sürdürülebilirliği arasında hassas bir denge kurulması gerekmektedir (Phillips vd., 2022). Bu denge, kırsal alanların özgün karakterinin korunması ve yerel toplulukların refahının gözetilmesi açısından kritik önem taşımaktadır.

2.3.2.4 Gündelik Yaşam

Göç sonrası dönemde kentli göçmenlerin gündelik yaşam deneyimleri, literatürde görece daha az çalışılan ancak son derece önemli bir araştırma alanını oluşturmaktadır. Konut edinme, istihdam ve adaptasyon süreçlerine odaklanan zengin literatüre kıyasla, göçmenlerin gündelik pratiklerini, rutinlerini ve kırsal yaşamın ritimleriyle kurdukları ilişkileri inceleyen çalışmalar sınırlı sayıdadır (Benson, 2011, 2013; Hoey, 2005).

Michaela Benson'ın çalışmaları bu alanda öncü nitelik taşımaktadır. Benson (2011), kentli göçmenlerin gündelik yaşamlarında mobilitenin merkezi rolünü incelemekte ve göçmenlerin fiziksel, hayali ve iletişimsel hareketlilikler aracılığıyla yeni yaşamlarını nasıl şekillendirdiklerini ortaya koymaktadır. Benson (2016), göçmenlerin gündelik yaşamlarındaki duygusal boyutları ele almakta, görünürdeki ayrıcalıklı konumlarına rağmen, yaşadıkları hayal kırıklıkları, kaygılar ve yalnızlık deneyimlerini analiz etmektedir.

Gündelik yaşam pratikleri açısından, kentli göçmenlerin tarımsal faaliyetlere katılımı önemli bir yer tutmaktadır (Santiago, 2017; Wilbur, 2014). Bu aktiviteler sadece üretim amaçlı değil, aynı zamanda kırsal yaşamın ritimlerine uyum sağlama ve doğayla bağ kurma sürecinin de önemli bir parçası olarak görülmektedir (Suh, 2019). Ancak literatürde bu faaliyetlerin gündelik ritimlere nasıl entegre edildiği ve kentsel yaşamdan getirilen alışkanlıklarla nasıl harmanlandığı konusu yeterince ele alınmamıştır.

Topluluk katılımı ve sosyal etkileşimler de gündelik yaşamın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır (Philip & MacLeod, 2018; Matarrita-Cascante vd., 2017). Göçmenler yerel etkinliklere katılarak, komşuluk ilişkileri geliştirerek ve topluluk projelerinde yer alarak yeni bir gündelik yaşam ritmi oluşturmaktadır. Wu ve diğerleri (2023), kırsal turizm destinasyonlarında yaşayan göçmenler arasındaki günlük iletişim ve karşılıklı yardımlaşma pratiklerinin önemini vurgulamaktadır.

Boş zaman aktiviteleri ve rekreasyon pratikleri de gündelik yaşamın önemli bileşenleri arasındadır (Osbaldiston, 2022). Göçmenler doğa yürüyüşleri, bahçecilik, el sanatları gibi aktivitelerle yeni bir yaşam ritmi oluşturmakta, kentsel yaşamın hızlı temposundan farklı bir zaman algısı geliştirmektedir (Hoey, 2006). Ancak bu zamansal dönüşümün nasıl deneyimlendiği ve kırsal yaşamın döngüsel ritimleriyle nasıl bütünleştiği konusu literatürde yeterince incelenmemiştir.

Girişimcilik ve ekonomik faaliyetler de gündelik yaşamın önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Klien, 2022a, 2022b). Göçmenler yerel ekonomiye entegre olurken, kentsel deneyimleri ile kırsal pratikleri harmanlayan yeni iş modelleri geliştirmektedir. Eimermann (2015b), bu süreçte çok işlevli arazi kullanımı ve girişimcilik faaliyetlerinin önemini vurgulamaktadır.

Ev yaşamı ve domestik rutinler konusunda da literatürde önemli bir boşluk göze çarpmaktadır. Benson (2013), göçmenlerin ev renovasyonu ve bakımı gibi pratikler üzerinden yeni kırsal kimliklerini nasıl performatif olarak sergilediklerini incelese de, gündelik ev işleri, yemek yapma, bahçe bakımı gibi rutinlerin nasıl dönüştüğü ve yeni anlamlar kazandığı yeterince araştırılmamıştır.

Ulusötesi bağlantılar ve hareketlilik de gündelik yaşamın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Benson'ın (2011) vurguladığı farklı mobilite biçimleri, göçmenlerin kentsel ve kırsal yaşam arasında nasıl köprüler kurduğunu göstermektedir. Beyaz (2020), göçmenlerin çift-mekanlı yaşam tarzları geliştirdiğini, köken yerleriyle bağlantılarını sürdürürken kırsal yaşama da uyum sağladıklarını belirtmektedir.

Mevsimsel aktiviteler ve kırsal iklime adaptasyon da gündelik yaşamı şekillendiren önemli faktörlerdir (Osbaldiston, 2022). Kocabıyık ve Loopmans (2021), mevsimsel göç kalıplarının gündelik yaşamı nasıl etkilediğini incelemektedir. Ancak bu mevsimsel ritimlerin gündelik pratikleri nasıl şekillendirdiği ve göçmenlerin bu döngüsel zamana nasıl uyum sağladığı konusu daha detaylı araştırmayı gerektirmektedir.

Literatürdeki bu boşluklar, kentli göçmenlerin gündelik yaşam deneyimlerinin ve özellikle kırsal yaşamın ritimleriyle kurdukları ilişkilerin daha derinlemesine incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle kentsel yaşamın doğrusal zamanından kırsal yaşamın döngüsel zamanına geçiş sürecinin, gündelik pratikler

ve ritimler üzerinden analiz edilmesi önem taşımaktadır. Bu bağlamda, göçmenlerin gündelik yaşam deneyimlerini inceleyen çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tez çalışması kapsamında da Gelibolu Yarımadası'nın köylerine yerleşen kentli göçmenlerin gündelik yaşam ritimleri incelenecektir. Bu bağlamda öncelikle gündelik yaşam ve ritimanaliz literatürüne odaklanmak gerekmektedir.

3
GÜNDELİK YAŞAM

3.1 Gündelik Yaşam Çalışmaları

Gündelik yaşam çalışmaları, 20. yüzyıl boyunca sosyal bilimlerin farklı alanlarından düşünürlerin ilgisini çeken önemli bir araştırma alanı olmuştur. Bu dönemde gündelik yaşam, bireylerin ve toplumların sosyal mekânlardaki varlığını şekillendiren sıradan deneyimler ve rutinlerin karmaşık bir örüntüsü olarak ele alınmıştır (Lefebvre, 1971; De Certeau, 1988; Highmore, 2002).

Farklı düşünürler gündelik yaşamı çeşitli perspektiflerden incelemişlerdir. Berger ve Luckmann (2016) gündelik yaşamı öznel bir dünya olarak ele alırken, Schutz (1972) onu en üstün gerçeklik olarak değerlendirmiştir. Garfinkel (2016) gündelik yaşamı rutinler ve etnometodların ağı olarak incelerken, De Certeau (1988) onu bir direniş taktikleri sahnesi olarak ele almış, Heller (1984) ise jenerik aktivitelerin bir dansı olarak betimlemiştir. Hızlı kentsel dönüşüm döneminde geliştirilen bu farklı perspektifler, bireylerin modernleşme karşısında sosyal dünyalarıyla nasıl etkileşime girdiklerini ve bu dünyayı nasıl anlamlandırdıklarını daha derin kavramaya katkıda bulunmuştur.

Gündelik yaşamın incelenmesi, özellikle modern kent mekânlarında bireysel failliğin daha geniş sosyal kısıtlamalarla etkileşime girdiği çok yönlü ve çoğu zaman paradoksal doğasını ortaya koymaktadır. Lefebvre (1992a; 1992b; 2004) gündelik yaşamın yaratıcı potansiyel barındırırken, modern dünyada aynı zamanda bir yabancılaşma alanı olduğunu savunur. Bourdieu (1984; 2017) onu habitus, sosyal alanlar ve sermaye biçimlerinin çarpıştığı, bireylerin deneyimlerini ve yörüngelerini şekillendiren bir savaş alanı olarak kavramsallaştırır.

Han (2020) gündelik yaşamın modern manzarasından bir zamanlar ayrılmaz parçası olan ritüel ve sembollerin silinişini gözlemler. Huizinga (1980) gündelik

deneyimleri kültürün bir oyun alanı olarak çerçeveler, Lafargue (2022) modern yaşamın talepleri karşısında tembellik hakkını savunur. Sennett (2002) ise çağdaş kentsel ortamların gündelik varoluşta kamusal yaşamın çöküşüne tanık olduğunu öne sürer. Tüm bu farklı bakış açıları, bireylerin deneyimleri, sosyal yapılar ve değişen kentsel mekan arasındaki karmaşık ilişkileri açıklamaktadır.

Bu çalışmalar arasında Henri Lefebvre, modern toplumda gündelik varoluşun inceliklerini ve günlük varoluşumuzu yöneten ritim ve kalıpları inceleyen temel eserleriyle öne çıkan öncü bir figür olmuştur: "Gündelik Yaşamın Eleştirisi" üçlemesi (Lefebvre, 1992a, 2008, 2006), (1947, 1961 ve 1981'de yayınlanan), "Mekânın Üretimi" (Lefebvre, 1992b), (1974'te yayınlanan) ve ölümünden sonra yayınlanan "Ritimanaliz: Mekân, Zaman ve Gündelik Yaşam" (Lefebvre, 2004).

Lefebvre (1987), "günlük yaşam" (la vie quotidienne) ve "gündeliklik" (la quotidienneté) kavramları arasında kritik bir ayrım yapar. Günlük yaşam, modern öncesi dönemle ilişkilendirilir ve doğanın döngüsel ritimleri, yaşam ve ölümün hareketleri ve mevcut sosyal düzen etrafında yapılandırılmıştır (Lefebvre, 1992a; Lefebvre, 1987). Gündeliklik ise modernitenin gelişiyle ortaya çıkar. Kapitalizmin yükselişi ve emek gücünün metalaşmasıyla birlikte, bir zamanlar günlük yaşamı yöneten döngüsel zaman, işte geçen zaman, boş zaman ve kısıtlı zaman gibi gündelikliğin işlevsel kategorileriyle yer değiştirmiştir (Lefebvre, 1987).

Lefebvre'e göre gündelik yaşam, modern toplumun merkezi paradoksunu temsil eder: hem yabancılaşmanın hem de potansiyel özgürleşmenin alanıdır. Bir yandan, kapitalist üretim ilişkileri gündelik yaşamı kolonileştirmiş ve onu tüketim mantığına tabi kılmıştır. Bu süreçte, gündelik yaşam parçalanmış, rutinleşmiş ve metalaşmıştır. Diğer yandan, gündelik yaşam aynı zamanda sistemin çatlaklarını ve direniş olanaklarını da barındırır. Lefebvre, gündelik yaşamın bu ikili karakterini "olağanüstü sıradanlık" olarak tanımlar (Lefebvre, 1992b).

Modern kentte gündelik yaşam, zamanın ve mekânın rasyonelleştirilmesi ve metalaştırılması süreçleriyle derinden şekillenmiştir. Simmel'in (2014) "metropol ve zihinsel yaşam" çalışmasında vurguladığı gibi, kent yaşamı dakiklik, hesaplanabilirlik ve kesinlik gerektirir. Bu durum, bireylerin yaşamlarını giderek daha fazla saat zamanına göre düzenlemelerine ve doğal ritimlerden kopmalarına yol açar. Sennett'in (2002) belirttiği gibi, modern kent yaşamında kamusal alan

giderek daralırken, özel alan genişlemekte ve atomize bir toplumsal yapı ortaya çıkmaktadır.

Bu dönüşüm sürecinde, Han'ın (2020) işaret ettiği gibi, modern birey sürekli bir performans ve verimlilik baskısı altında, "yapabilirlik" paradigmasının egemenliğinde yaşamaktadır. Gündelik yaşamın ritimleri, doğal ve toplumsal döngülerden ziyade, üretim ve tüketimin zamanına göre belirlenmektedir. Rosa'nın (2013) "sosyal hızlanma" olarak kavramsallaştırdığı bu süreç, bireylerin yaşam tempolarının sürekli artmasına ve "zamansızlık" deneyimine yol açmaktadır.

Bununla birlikte, gündelik yaşam sadece baskı ve yabancılaşmanın değil, aynı zamanda yaratıcı direniş ve alternatif yaşam biçimlerinin de alanıdır. De Certeau (1988), gündelik yaşam pratiklerinin sistem içindeki "taktiksel" karakterine dikkat çeker. Bireyler, verili yapılar içinde kendi "yaşam sanatlarını" geliştirerek, sistemin dayattığı düzeni alttan alta dönüştürürler. Bu bağlamda gündelik yaşam, Bourdieu'nün (1984) işaret ettiği gibi, farklı sermaye biçimlerinin ve habitusların etkileşime girdiği, sürekli bir müzakere ve yeniden üretim alanıdır.

Modern kent yaşamında giderek belirginleşen yabancılaşma, atomizasyon ve hızlanma deneyimleri, bireyleri alternatif yaşam biçimleri arayışına yöneltmektedir. Kentten kıra göç hareketi de bu bağlamda, gündelik yaşamın ritmini ve organizasyonunu yeniden düşünme ve düzenleme girişimi olarak değerlendirilebilir. Kırsal yaşamın döngüsel zamanı ve kolektif ritimleri, kent yaşamının doğrusal zamanına ve bireyselleşmiş ritimlerine bir alternatif sunmaktadır. Bu alternatifin nasıl deneyimlendiğini ve kentli göçmenlerin gündelik yaşamlarını nasıl dönüştürdüğünü anlamak için, Lefebvre'in ritimanaliz kavramı önemli bir analitik araç sunmaktadır.

3.2 Ritimanaliz

Ritimanaliz kavramı ilk olarak Portekizli yazar Lucio Alberto Pinheiro dos Santos tarafından ortaya atılmış ve Bachelard tarafından The Psychoanalysis of Fire kitabında ele alınmıştır (Lefebvre, 2004). Ancak her iki düşünür de kavramın anlamını derinlemesine geliştirmemiştir. Kentten kıra göç eden bireylerin gündelik yaşam deneyimlerini anlamak için Lefebvre'in ritimanaliz yaklaşımı aydınlatıcı bir yaklaşım için önemli bir kavram olarak değerlendirilmektedir.

Lefebvre ritimanalize bilimsel bir statü kazandırmayı amaçlar. Bir ritmin var olabilmesi için harekette tekrarlar olması gerekir, ancak her tekrar ritim oluşturmaz. Ritim olabilmesi için güçlü ve zayıf zamanların, uzun ve kısa sürelerin bir kural dahilinde tekrar etmesi gerekir. Bu tekrarlar içinde duraklamalar, sessizlikler ve yeniden başlangıçlar düzenli bir şekilde yer alır (Lefebvre, 2004). Buradan yola çıkarak, kent ve kır yaşamının farklı ritimlerini düşünebiliriz- kent yaşamının mekanik ve standartlaşmış ritimleri ile kırsal yaşamın doğal döngülere dayalı ritimleri arasındaki temel farklılıklar görünür hale gelir.

Ritimanalizde temel olarak iki tür ritim tanımlanır:

Döngüsel tekrar: Doğal döngülerin kökeninde yer alan gün-gece, mevsimlerin geçişi, aylar gibi tekrarlar

Doğrusal tekrar: Çalışma hayatının getirdiği düzenlenmiş insan aktivitelerinin tekrarları (Lefebvre, 2004)

Bu iki ritim türü birbirinden ayrı düşünülemez, sürekli etkileşim halindedirler. Örneğin bir saatin tik-takları doğrusal tekrarı temsil ederken, aynı zamanda saatlerin ve günlerin döngüsünü de ölçmektedir (Lefebvre, 2004). Kırsal yaşamda da benzer bir etkileşim görülebilir: belirlenmiş ve standartlaştırılmış tarımsal faaliyetlerin doğrusal ritimleri, mevsimlerin döngüsel ritimleriyle iç içe geçebilmektedir.

Lefebvre'in ritimanaliz yaklaşımında ritimler arasındaki ilişkileri tanımlamak için geliştirdiği üç temel kavram bulunmaktadır:

Öritmi (Eurythmia): Farklı ritimlerin uyum içinde bir arada var olması durumudur. Öritmi, sağlıklı bir beden gibi, çeşitli ritimlerin (kalp atışı, nefes alma, sindirim, vb.) birbiriyle uyumlu işleyişini ifade eder (Lefebvre, 2004). Toplumsal düzeyde, öritmi bir topluluğun gündelik yaşamındaki çeşitli ritimlerin (çalışma, dinlenme, kutlama, vb.) uyumlu bütünlüğünü gösterir. Kırsal yaşamın doğal ritimlerle uyum içindeki yapısı, genellikle öritmi durumunu yansıtır.

Aritmi (Arrhythmia): Ritimler arasındaki uyumsuzluğu, çatışmayı veya bozulmayı ifade eder. Aritmi, bedende hastalık durumunda olduğu gibi, ritimlerin birbirleriyle çatışması sonucu ortaya çıkar (Lefebvre, 2004). Modern kent yaşamının doğal ritimlerden kopuk, saat zamanına dayalı yapısı, genellikle ritimsel çatışmalara ve aritmilere yol açabilir. Kentten kıra göç eden bireyler, ilk aşamada

kent yaşamının ritimleri ile kırsal yaşamın ritimleri arasında bir aritmi deneyimleyebilirler.

Poliritmi (Polyrhythmia): Farklı ritimlerin bir arada var olması durumudur. Poliritmi, farklı ritimlerin çatışma (aritmi) ya da tam uyum (öritmi) içinde olmadan birlikte var olduklarını ifade eder. Gündelik yaşam genellikle poliritmiktir - çeşitli ritimler (bedensel, toplumsal, doğal, vb.) bir arada var olur (Lefebvre, 2004). Kent ve kır arasındaki geçişte, göçmenler genellikle kentsel ve kırsal ritimleri harmanlayan poliritmik bir varoluş geliştirirler.

Lefebvre'in ritimanaliz yaklaşımı, birbirini tamamlayan ve diyalektik ilişki içinde olan bir dizi karşıtlık üzerine kuruludur. Bu karşıtlıklar, ritimlerin analizinde önemli analitik araçlar sunmaktadır:

Tekrar ve Fark: Lefebvre'e göre ritim, "tekrar" ve "fark" arasındaki diyalektik ilişkiden doğar. Tekrar, ritimlerin tekrarlanan, öngörülebilir yönünü ifade ederken, fark her tekrarda ortaya çıkan değişimi ve yeniliği temsil eder (Lefebvre, 2004). Her tekrarda mutlaka bir fark vardır, hiçbir tekrar tamamen aynı değildir.

Mekanik ve Organik: Mekanik ritimler, makineler veya saatler gibi dışarıdan dayatılan, standardize edilmiş tekrarları ifade eder. Organik ritimler ise beden, doğa ve toplumsal yaşamın içinden doğan, daha esnek ve uyarlanabilir ritimlerdir (Lefebvre, 2004). Kent yaşamı genellikle mekanik ritimlerle, kırsal yaşam ise organik ritimlerle ilişkilendirilir.

Döngüsel ve Doğrusal: Döngüsel ritimler, doğal süreçlerde olduğu gibi başlangıç ve bitiş noktaları arasında net bir ayrım olmayan, sürekli kendini yenileyen ritimlerdir. Doğrusal ritimler ise belirli bir başlangıç ve bitiş noktası olan, ilerleme ve gelişme fikri ile ilişkilendirilen ritimlerdir (Lefebvre, 2004). Modern yaşam, genellikle doğrusal ritimlerin döngüsel ritimlere egemen olmasıyla karakterize edilir.

Sürekli ve Kesintili: Süreklilik (legato), ritimlerin kesintisiz akışını ifade ederken, kesintililik (staccato) ritimlerdeki duraklamaları, boşlukları ve kopuşları ifade eder (Lefebvre, 2004). Kırsal yaşam genellikle daha sürekli, kent yaşamı ise daha kesintili ritimlerle ilişkilendirilir.

Niceliksel ve Niteliksel: Niceliksel ritimler, ölçülebilir, sayılabilir ve standardize edilebilir tekrarları ifade eder. Niteliksel ritimler ise deneyimsel, öznel ve

bağlamsal boyutları öne çıkaran tekrarlardır (Lefebvre, 2004). Modern kent yaşamında, zamanın niceliksel boyutu (saat zamanı) genellikle niteliksel boyutuna (deneyimsel zaman) baskın gelir.

Lefebvre'e göre ritimanaliz sadece ritimlerin analizi değil, aynı zamanda onların nasıl deneyimlendiğinin de analizidir. Ritimanaliz hem dışarıdan gözlemlemeli hem de içeriden deneyimlemelidir. *"Ritimleri anlamak için, onları biraz dışarıdan yaşamak gerekir, ama aynı zamanda onlar tarafından ele geçirilmek ve onlara teslim olmak da gerekmektedir"* (Lefebvre, 2004:88). Bu yaklaşım, kentten kıra göç edenlerin deneyimini anlamak için özellikle değerlidir çünkü göçmenler de benzer bir süreçten geçerler- bir yandan kırsal ritimleri gözlemlerken, diğer yandan bu ritimlere bedensel olarak da uyum sağlamaya çalışırlar.

Lefebvre'in ritimanaliz yaklaşımında beden merkezi bir önem taşır: *"Ritimlerin analizi ve ritimanalitik proje hiçbir zaman bedeni gözden kaçırmadı"* (Lefebvre, 2004: 67). Analiz sürecinde bedenin hiçbir zaman gözden kaçırılmaması gerektiğini aktarmaktadır (Lefebvre, 2004). Çünkü beden kendi içinde bir ritimler bütünüdür- kalp atışları, nefes alış-verişi, açlık ve susuzluk gibi biyolojik ritimlerle, sosyal ve zihinsel fonksiyonların ritimleri iç içe geçmiştir. Şöyle düşünülebilir: kentli bir beden kent yaşamının ritimleriyle şekillenmiştir ve kırsal yaşama geçişte sadece zihinsel değil, bedensel bir dönüşüm de yaşamaktadır.

Bedenler, içinde bulundukları mekânsal ve zamansal bağlamlarda belirli ritimlere göre "eğitilir" (dressage) (Lefebvre, 2004). Lefebvre'in ritimanaliz yaklaşımında bedenin eğitimi ve dönüşümü önemli bir yer tutar. "Dressage" (eğitim/terbiye) kavramı üzerinden, bedenlerin belirli ritimlerle nasıl şekillendiğini açıklar (Lefebvre, 2004). Modern kent yaşamı bedeni belirli ritimlere göre eğitir- düzenli çalışma saatleri, standart yemek zamanları, programlanmış dinlenme süreleri gibi (Lefebvre, 2004). Bu eğitim tekrar yoluyla gerçekleşir, ancak tekrarlar hiçbir zaman tamamen aynı değildir. Her tekrarda farklılıklar ortaya çıkar, bu da değişim ve adaptasyon imkânı yaratır (Lefebvre, 2004).

Aynı zamanda, Lefebvre toplumsal ritimler üzerinde de durur. Toplumsal yaşamın da kendine özgü ritimleri vardır - kültürel pratikler, sosyal etkileşimler, kolektif aktiviteler ve topluluk dinamikleri belirli ritmik örüntüler içerir (Lefebvre, 2004). Kent yaşamında bu toplumsal ritimler genellikle daha anonim, mesafeli ve

bireyselleşmiş bir karaktere sahipken, kırsal yaşamda tanınırlık, yakınlık ve kolektif deneyim ön plana çıkar. "Seen from the Window" bölümünde Lefebvre, Paris'teki bir caddenin ritimlerini analiz ederken, kent mekânındaki sosyal etkileşimleri, düzenli akışları ve topluluğun ritmik dokusunu detaylı bir şekilde betimler (Lefebvre, 2004: 27-37).

Kentten kıra göç eden bireyler, bu farklı ritim sistemleri arasında bir geçiş yaşar ve yeni bir ritmik adaptasyon sürecinden geçerler. Zamansal düzeyde, kent yaşamının doğrusal, parçalı ve saat odaklı zamanından, kırsal yaşamın döngüsel, bütünsel ve doğa temelli zamanına uyum sağlamak durumundadırlar. Bedensel düzeyde, kentsel yaşamın fiziksel pratiklerinden kırsal yaşamın farklı bedensel taleplerine geçiş yaparlar. Toplumsal düzeyde ise, kent yaşamının anonim ve bireyselleşmiş ilişkilerinden, kırsal yaşamın tanınırlık ve kolektif karakterli ilişkilerine adapte olurlar.

Lefebvre'in ritimanaliz yaklaşımı, bu geçiş sürecini sadece mekânsal bir yer değiştirme değil, aynı zamanda zamansal, bedensel ve toplumsal boyutları olan bütünsel bir varoluşsal dönüşüm olarak anlamamıza olanak sağlar. Bu dönüşüm, aritmiden (uyumsuz ritimlerin çatışması) öritmiye (farklı ritimlerin uyumlu birlikteliği) doğru bir hareket olarak kavramsallaştırılabilir. Kentli göçmenler, kent yaşamının ritimleriyle kırsal yaşamın ritimlerini harmanlayarak, yeni ve özgün bir poliritmik varoluş geliştirirler.

3.3 Kentsel ve Kırsal Ritimler

Kent ve kır yaşam ritimlerinin analizi, sosyal bilimlerde uzun süredir tartışılan bir konudur. Ancak bu iki mekânsal kategorinin basit bir karşıtlık içinde ele alınması, kırsalın ve kentselin dönüşen yapısını göz ardı etmek anlamına gelir. Kentsel ve kırsal alanlar arasındaki ilişki, tarihsel süreç içinde sürekli yeniden şekillenen, karmaşık ve bağlamsal bir etkileşim olarak görülmelidir.

19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında sanayileşme ve modernleşme hız kazanırken, klasik sosyologlar kent ve kır yaşamına dair karşılaştırmalı çerçeveler geliştirmiştir (Bkz. Tablo 3.1). Tönnies (2020), topluluk (Gemeinschaft) ve toplum (Gesellschaft) kavramlarını ortaya koyarak, kırsal alanları organik bağların, kentleri ise sözleşmeye dayalı ilişkilerin hâkim olduğu mekânlar olarak tanımlamıştır.

Benzer şekilde, Durkheim (2008), kırsal toplulukları "mekanik dayanışma," kentleri ise "organik dayanışma" ile açıklamıştır. Wirth (1938) ise kent yaşamını nüfus yoğunluğu, büyüklüğü ve heterojenliği üzerinden tanımlarken, kırsal yaşamı küçük ölçekli ve homojen yapılarla ilişkilendirmiştir.

Tablo 3.1 Kent-kır ilişkisine dair klasik yaklaşımlar

TÖNNIES (2020) 1887' de yaptığı Cemaat (Gemeinschaft) ve Cemiyet (Gesellschaft Ayrımı	**Cemaat (Kırsal)** • Organik, doğal topluluk bağları • Aile, akrabalık ve komşuluk ilişkileri • Ortak değer, inanç ve gelenekler • Duygusal, kişisel ilişkiler • Kolektif bilinç ve dayanışma	**Cemiyet (Kentsel)** • Yapay, sözleşmeye dayalı ilişkiler • Rasyonel çıkar ve hesap temelli bağlar • Bireyciliğin ön planda olması • Gayri şahsi, araçsal ilişkiler • Uzmanlaşma ve iş bölümü
DURKHEIM (2008) 1893' te yaptığı Mekanik ve Organik Dayanışma Ayrımı	**Mekanik Dayanışma (Kırsal)** • Benzerliğe dayalı dayanışma • Homojen toplumsal yapı • Güçlü kolektif bilinç • Cezalandırıcı hukuk sistemi • Din ve geleneğin belirleyiciliği	**Organik Dayanışma (Kentsel)** • İş bölümüne dayalı dayanışma • Heterojen toplumsal yapı • Zayıflayan kolektif bilinç • Telafi edici hukuk sistemi • Bireysel özerkliğin artması
WIRTH (1938) Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentlilik	**Kırsal Yaşam** • Küçük ölçek ve homojen yapı • Yüz yüze, birincil ilişkilerin hakimiyeti • Tanınırlık ve aidiyet duygusu • Güçlü sosyal kontrol mekanizmaları • Çok yönlü bütünsel roller	**Kentsel Yaşam** • Büyüklük, yoğunluk ve heterojenlik • İkincil ilişkilerin baskınlığı • Anonimlik ve yabancılaşma • Sosyal kontrolün zayıflaması • Uzmanlaşmış roller ve işlevsel ayrışma

Ancak bu karşılaştırmalı yaklaşımlar, zaman içinde eleştirilere maruz kalmıştır. Newby (1986), kırsal ve kentsel topluluklar arasındaki farkların sıklıkla abartıldığını, oysa benzer toplumsal süreçlerin her iki alanda da işlediğini belirtmektedir. Marsden (1998) ise kırsal alanların homojen bir yapı olmadığını, farklı kırsal deneyimlerin ve kırsallık biçimlerinin var olduğunu ortaya koyarak, kırsalın bölgesel, sosyal ve ekonomik bağlamlara göre farklılaştığını vurgulamaktadır. Bu noktada, kırsalın tek bir tanımı olamayacağı gibi, kırsallığın

farklı mekânsal düzenlemeler içinde nasıl yeniden üretildiğine de odaklanmak gerekmektedir.

Kırsal mekân ve kırsal yaşam, günümüzde çok daha karmaşık ve çok boyutlu bir perspektifle ele alınmaktadır. Halfacree (2006, 2007), kırsal alanları Lefebvre'in mekânsal üçlemesinden (Lefebvre, 1992) hareketle üç boyutlu bir modelle analiz etmektedir:

Kırsal yerellik: Fiziksel-mekânsal boyut, tarımsal faaliyetler ve üretim süreçleriyle ilişkili olarak şekillenen coğrafi yapı.

Kırsalın biçimsel temsilleri: Planlama politikaları, medya söylemleri ve akademik yaklaşımlar gibi kırsalın nasıl kavramsallaştırıldığına dair göstergeler.

Kırsalın gündelik hayatı: Bireylerin ve toplulukların kırsalda nasıl yaşadıkları ve kırsalın onlar için nasıl bir anlam taşıdığı.

Bu model, kırsalın yalnızca fiziksel bir gerçeklik olmadığını, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve politik süreçler tarafından üretildiğini de göstermektedir. Örneğin, kırsalda yaşayan bireyler, kentli göçmenler ve turistler, kırsalın ritimlerini farklı şekillerde deneyimlemekte ve biçimlendirmektedir.

Woods (2007, 2011), küreselleşme, teknolojik değişim ve kent etkileri nedeniyle kırsal alanların nasıl dönüştüğünü analiz etmektedir. Woods'a göre, kırsal mekân artık yalnızca tarımsal üretim alanı değil; aynı zamanda tüketim, turizm ve çevre koruma gibi farklı işlevleri barındıran çok yönlü bir yapıya bürünmüştür. Marsden (1998) de kırsalın tek tip bir yapı olmadığını, farklı kırsal alanların farklı düzenlemeler ve aktörler tarafından şekillendirildiğini ortaya koyarak, kırsal mekânın parçalı doğasını vurgulamaktadır.

Bu bağlamda, kent ve kır ritimleri arasındaki sınırların giderek daha da bulanıklaştığı söylenebilir. Dijital teknolojiler, gelişen ulaşım olanakları ve uzaktan çalışma gibi yeni çalışma biçimleri, kır ve kent arasındaki ayrımı giderek daha geçirgen hale getirmektedir. COVID-19 pandemisi sonrası yaygınlaşan uzaktan çalışma modelleri, bu süreci daha da hızlandırmıştır. Edensor (2016), kırsal yaşamın çok katmanlı ve bazen çelişkili ritimlerden oluştuğunu belirtmektedir. Geleneksel olarak daha yavaş temposuyla bilinen kırsal hayat, günümüzde kentten taşınan hızlı ritimlerle iç içe geçmiştir. Bu durum, Lefebvre'in (2004) "poliritmi"

kavramı ile açıklanabilir; farklı ritimler bir arada var olarak yeni ritmik örüntüler oluşturmaktadır.

Öte yandan, modern kent yaşamının ritmik krizleri göz ardı edilemez. Harvey'nin (1990) "mekân-zaman sıkışması" kavramı, modern kent yaşamında hız ve verimliliğin zorunluluk haline geldiğini açıklar. Rosa'nın (2013) "toplumsal hızlanma" tezi, modern toplumların giderek artan bir hız döngüsü içinde sıkışarak yabancılaşma, tükenmişlik ve "zamansızlık" yaşadığını ortaya koyar. Simmel (2014), metropol yaşamının bireyleri hesapçı, dakik ve kesin olmaya zorladığını, duygusal ve sezgisel yönleri bastırdığını vurgular. Han (2020) ise modern bireyin sürekli performans ve üretkenlik baskısı altında yaşadığını, ritüellerin ve kolektif deneyimlerin giderek kaybolduğunu, sosyal bağların zayıfladığını belirtmektedir.

Bu bağlamda, kentlilerin kırsal alanlara göçü, yalnızca romantik bir kırsal idealin peşinden gitme arayışı değil, aynı zamanda kentsel ritmik krizlere bir tepki olarak da değerlendirilebilir. Ancak paradoksal olarak, bu göç hareketi, kent-kır ayrımını aşmaktan çok, onu yeniden üretmektedir. Kentli göçmenler kırsala taşındıklarında, bir yandan kent sorunlarından kaçmayı amaçlarken, diğer yandan kentsel pratikleri ve beklentileri de beraberinde getirmektedir. Böylece, kırsala dair hayali bir kentsel karşıtlık yaratılırken, gündelik yaşam pratikleri bu ayrımı bulanıklaştırmaktadır.

Kent ve kır ritimleri, sabit ve değişmez yapılar olarak değil, sürekli etkileşim içinde bulunan dinamik süreçler olarak ele alınmalıdır. Kırsal alanlar hem tarihsel olarak hem de günümüzde küreselleşme, ekonomik yeniden yapılanma ve teknolojik değişimler bağlamında dönüşmektedir. Kentten kıra göç eden bireyler, kırsalı idealleştirirken, kendi kentsel pratik ve beklentileriyle kırsalı dönüştürmekte ve böylece kent-kır sınırlarını bulanıklaştırmaktadır. Bu nedenle, kırsal ve kentsel ritimleri anlamak, sadece mekânsal bir ayrım yapmakla değil, bu ritimlerin nasıl iç içe geçtiğini ve birbirlerini nasıl şekillendirdiğini analiz etmekle mümkündür.

Bu bağlamda, Gelibolu Yarımadası'nda son yıllarda yaşanan dönüşüm, kentsel ve kırsal ritimlerin bu karmaşık etkileşiminin somut bir örneğini sunmaktadır. 18 Mart Çanakkale Köprüsü'nün açılması ve COVID-19 pandemisinin etkisiyle yarımadanın geleneksel kırsal ritimleri, yeni kentsel etkilerle karşılaşmakta ve dönüşmektedir. Bu dönüşüm süreci hem mekânsal hem de toplumsal düzeyde yeni hibrit formların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Bir sonraki bölümde, bu

teorik çerçeveden yola çıkılarak geliştirilen araştırma yöntemi detaylı olarak incelenecektir. Katılımcı gözlem ve derinlemesine görüşmeler aracılığıyla kentli göçmenlerin gündelik yaşam ritimlerinin nasıl analiz edildiği açıklanacaktır. Bu metodolojik yaklaşım, daha sonraki bölümde ele alınacak olan araştırmanın bağlamı içinde kentli göçmenlerin ritimsel deneyimlerini anlamak için sağlam bir temel oluşturacaktır. Yarımada'nın coğrafi konumu, tarihsel önemi ve son on yıldaki demografik ve mekânsal dönüşümü, kentten kıra göç olgusunun bu özgün mekândaki yansımalarını incelememize olanak tanıyacaktır.

4
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

4.1 Araştırma Tasarımı

Bu çalışma, Gelibolu Yarımadası'ndaki kentten kıra göç eden bireylerin yaşam deneyimlerini keşfetmeyi amaçlayan nitel bir araştırma tasarımına dayanmaktadır. Nitel araştırma yönteminin seçilmesinin temel nedeni, kent göçmenlerinin gündelik yaşam pratiklerini ve deneyimlerini derinlemesine anlama ihtiyacıdır. Araştırmada veri toplama teknikleri olarak katılımcı gözlem ve derinlemesine yarı-yapılandırılmış görüşmeler kullanılmıştır.

4.2 Veri Toplama

Saha çalışması, 2023 yılının kış ve yaz dönemlerinde iki ayrı zaman diliminde gerçekleştirilmiştir. Kış dönemi saha çalışması 22-26 Ocak 2023 tarihleri arasında yapılmış olup, bu süreçte araştırmacı Küçükanafarta Köyü'nde kentli bir göçmen tarafından işletilen bir Airbnb evinde konaklamıştır. Bu dönemde Küçükanafarta, Kumköy, Karainebeyli ve Alçıtepe köylerinde toplam yedi haneden dokuz kişi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir (Şekil 4.1).

Yaz dönemi (15-28 Ağustos 2023) saha çalışmasında ise araştırmacı, iki göçmen çiftin evlerinde konaklamıştır: Karainebeyli Köyü'nde yedi yıldır yaşayan emekli Ali ve Ayşe ile Kumköy'de altı yıl önce arazi alıp kendi evlerini inşa eden Hakan ve Zeynep. Bu süreçte Karainebeyli, Ocaklı, Büyükanafarta ve Beşyol köylerinde yedi haneden yedi kişi ile görüşmeler yapılmıştır (Şekil 4.1). Bu konaklama düzeni, araştırmacıya her iki köydeki ev sahipleriyle zaman geçirme ve onların günlük ritimlerine dahil olarak gözlemleme ve deneyimleme fırsatı sunmuştur.

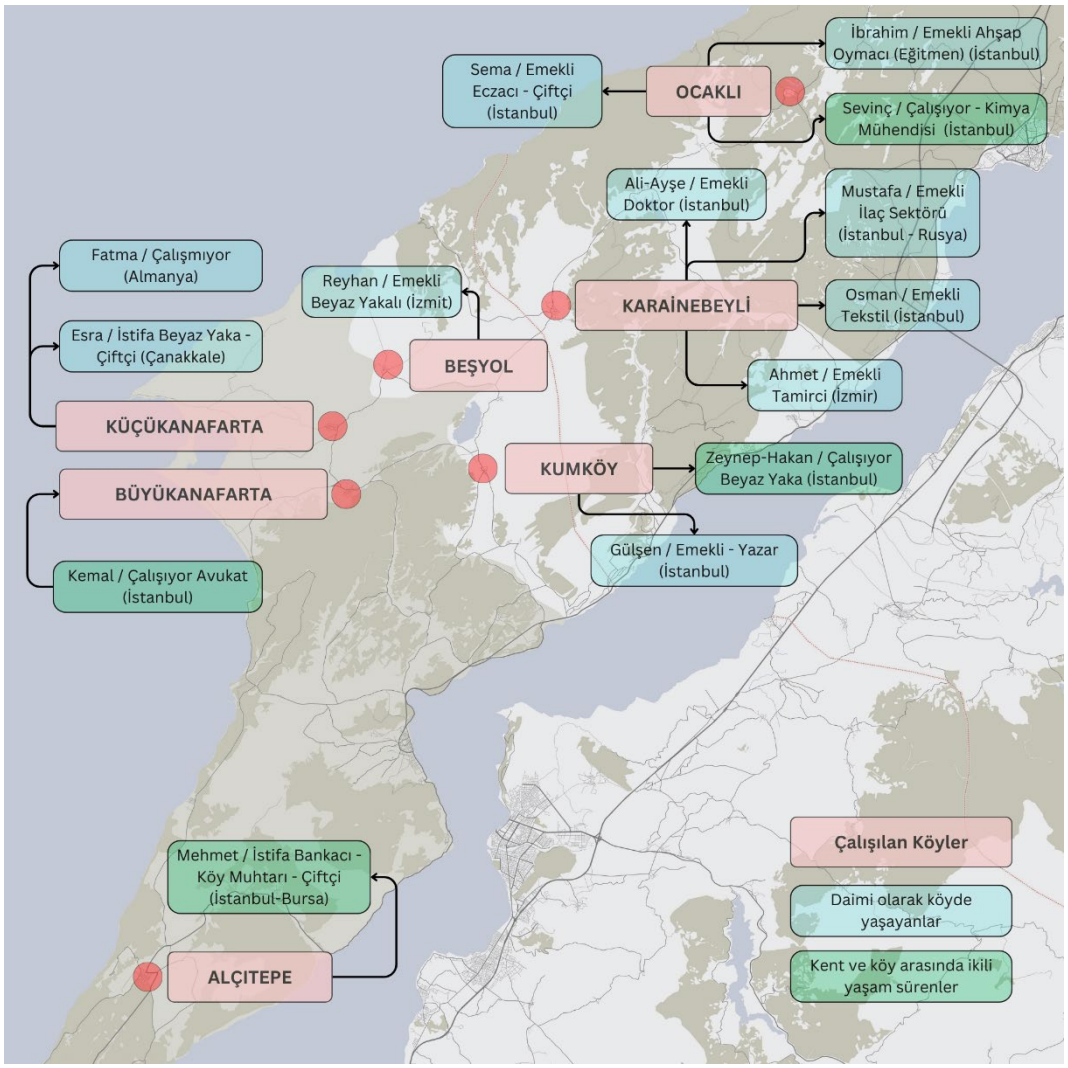

Şekil 4.1 Katılımcıların köylere göre dağılımı

Başlangıçta planlanan birebir görüşmeler, köy yaşamının dinamikleri ve lojistik koşullar nedeniyle bazı durumlarda 3-4 kişilik grup görüşmelerine dönüşmüştür. Bu beklenmedik durum, araştırmaya zengin bir veri kaynağı sağlamıştır. Bireysel deneyimlerin paylaşılması olarak başlayan görüşmeler, kırsal yaşama dair dinamik grup tartışmalarına evrilmiş, kent göçmenlerinin benzer ve farklı deneyimlerini rahatça paylaşabilecekleri samimi bir ortam oluşmuştur.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerde yarı-yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu, demografik bilgiler, kent hayatı, göç kararı, köy hayatı ve köy-kent karşılaştırmaları olmak üzere beş ana bölümden oluşturulmuştur. Sorular, katılımcıların kent-kır geçişinde yaşadıkları deneyimleri gündelik yaşamları üzerinden anlamaya yönelik olarak tasarlanmıştır. Özellikle "kentte değişmeden gelen eylemler", "kentte buraya

değişerek gelen eylemler" ve "kentte olmayan kırda gelişen eylemler" kategorilerindeki sorular, katılımcıların gündelik yaşam pratiklerinin dönüşümünü anlamaya olanak sağlamıştır. Bunlara ek olarak görüşmecilerin taşınma kararlarını nasıl aldıklarını anlamak ve onları kentten ayrılmaya iten ve Gelibolu kırsalına yerleşmeye çeken faktörleri bulmak için de bazı alt sorular da kurgulanmıştır. Görüşme formunun tamamı EK-A'da sunulmuştur.

4.3 Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırmanın katılımcı grubu, Gelibolu Yarımadası'ndaki köylerde yaşayan 16 kişiden oluşmaktadır. Tüm katılımcılar son 20 yıl içinde bölgeden mülk veya arazi satın almış ve yıl boyunca ya tam zamanlı ya da yarı zamanlı olarak bölgede yaşamaktadır. Tablo 4.1 katılımcıların demografik bilgilerini özetlemektedir.

Tablo 4.1 Katılımcılar hakkında genel bilgiler

İsim*, Yaş ve Medeni Durum	Meslek	Geldikleri Yer	Yerleşilen Köy	Kaç yıl önce		Göç Türü****
				Satın alındığı**	Yerleşildiği***	
Sema (K) 60+ Bekar	Emekli/Çiftçi	İstanbul	Ocaklı	15	18 (D)	EG/YK/YG
Kemal (E) 50-60 Bekar	Çalışan	İstanbul	Büyükanafarta	6	17 (İ)	YK/KT
Ahmet (E) 60+ Evli	Emekli	İzmir	Karainebeyli	11	11 (D)	EG/TG/YG
Mehmet (E) 40-50 Evli	Muhtar/Çiftçi	Bursa/ İstanbul	Alçıtepe	7	7 (İ)	TG/YK
Osman (E) 60+ Evli	Emekli	İstanbul	Karainebeyli	7	7 (D)	EG/YK
Ali (E) 60+ Evli	Emekli	İstanbul	Karainebeyli	7	7 (D)	EG/YG
Zeynep (K) 40-50 Evli	Çalışmıyor	İstanbul	Kumköy	6	4 (İ)	YK/KT
Hakan (E) 40-50 Evli	Çalışan	İstanbul	Kumköy	6	4 (İ)	YK/KT
İbrahim (E) 60+ Evli	Emekli	İstanbul	Ocaklı	6	6 (D)	EG/YG
Fatma (K) 60+ Evli	Çalışmıyor	Almanya	Küçükanafarta	5	5 (D)	EG/TG/YG
Esra (K) 30-40 Bekar	Çalışan/Çiftçi	Çanakkale	Küçükanafarta	Aile evi	3 (D)	TG/YK
Ayşe (K) 60+ Evli	Emekli	İstanbul	Karainebeyli	7	3 (D)	EG/YG
Gülşen (K) 60+ Bekar	Emekli	İstanbul	Kumköy	1	1 (D)	EG/YG
Mustafa (E) 60+ Evli	Emekli	Rusya/ İstanbul	Karainebeyli	4	6 ay (D)	EG/YG
Reyhan (K) 60+ Evli	Emekli	İzmit	Beşyol	3	3 ay (İ)	EG/KT/YK
Sevinç (K) 60+ Evli	Çalışan	İstanbul	Ocaklı	1	1 (İ)	EG/KT/YK

*Göçmenlerin isimleri anonimleştirilirken, yerleştikleri köylerin isimleri korunmuştur. K: Kadın, E: Erkek

**Tarla, arazi veya evin ne zaman satın alındığını gösterir.

***Göçmenlerin ne kadar süredir köylerde yaşadığını gösterir ve (D) daimî ikamet edenleri ifade eder. (İ) şehir ve köy arasında ikili yaşamı ifade eder

****EG: Emekli Göçü, YK: Yeni Köylülük, YG: Yaşam Tarzı Göçü, TG: Tersine Göç, KT: Konut Turistleri

Bu çeşitli kentsel göçmen grubu, 30 ila 60 yaş üstü arasında değişen yaşlarda eşit sayıda kadın ve erkekten oluşmaktadır. Çoğunluğu (11) 60 yaş üstü iken, üçü 40-50 yaş arası, biri 30-40 yaş arası ve biri 50-60 yaş arasındadır. İstihdam durumları çeşitlilik göstermektedir: dokuzu emekli, ikisi çalışmıyor ve beşi hala şehirde çalışımaktadır. Çoğu (11) kırsal yolculuklarına İstanbul'dan başlamışken, diğerleri İzmir, İzmit ve Bursa gibi çeşitli büyük şehirlerden gelmiştir. 11 kişi köy evlerine kalıcı olarak yerleşmişken, 5'i kırsal ve kentsel alanlar arasında ikili bir yaşam tarzı sürdürmektedir. Katılımcılar her ne kadar geniş anlamda yaşam tarzı göçmenleri kategorisine girse de daha yakından incelendiğinde emeklilik göçü, yeni köylülük, konut turizmi ve tersine göç gibi çeşitli göç deneyimlerini içerdiği görülmektedir.

4.4 Verilerin Analizi

Tüm görüşmeler ses kaydına alınmış, ardından deşifre edilmiş ve araştırmacı tarafından MAXQDA yazılımı kullanılarak kodlanmıştır. Görüşmeler sırasında ve katılımcılarla yaşanan süreç boyunca, sözsüz iletişim unsurlarını, bağlamsal detayları ve deneyimleri kaydetmek için ayrıca alan notları tutularak araştırma günlüğü oluşturulmuştur.

Toplanan verilerin analizi iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir: tümevarımsal kodlama süreci ve tümdengelimsel kodlama süreci. Tümevarımsal kodlama sürecinde, kent göçmenlerinin kırsal bağlamdaki günlük yaşam pratiklerine odaklanılmıştır. Süreç kodlama (eylem kodlama) yöntemi (Saldaña, 2009) kullanılarak, katılımcıların eylemleri, günlük rutinlerinin inceliklerini tam olarak yakalamak için sistematik olarak -mek, -mak ekleri ile kodlanmıştır. Bu eylem kodları daha sonra temellendirilmiş teoriden (Glaser & Strauss, 1967; Strauss & Corbin, 2003) esinlenen üç aşamalı bir süreçle üst kodlara ve daha geniş temalara dönüştürülmüştür.

Eş zamanlı olarak, analiz sürecinde Lee'nin (1966) itme-çekme teorisi rehberliğinde katılımcıların göç motivasyonlarını keşfetmek için tümdengelimsel bir kodlama yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda, katılımcıları kent yaşamından uzaklaştıran ve kırsal alanlara çeken faktörler (ekonomik, çevresel, psikolojik, kişisel, sosyo-kültürel) kategorize edilmiştir. Her iki analiz aşamasının son adımda bütünleştirilmesiyle üç ana kategori ortaya çıkmıştır: zamanın ritmi, eylemin ritmi ve topluluğun ritmi.

Bu ritmik yeniden organizasyonlar, göçmenlerin iş, zamansallık ve aidiyet ile olan önceden yabancılaşmış ilişkilerini aktif olarak yeniden müzakere ederken, kırsal yaşamın dönüştürücü etkilerine nasıl uyum sağladıklarını incelemek için analitik bir mercek işlevi görmüştür. Şekil 5.2, 5.3 ve 5.4'te sunulan görseller, bu kodlama sürecini örnek veri kesitleri üzerinden açıklamak amacıyla oluşturulmuştur ve tüm kodlamaları yansıtmamaktadır.

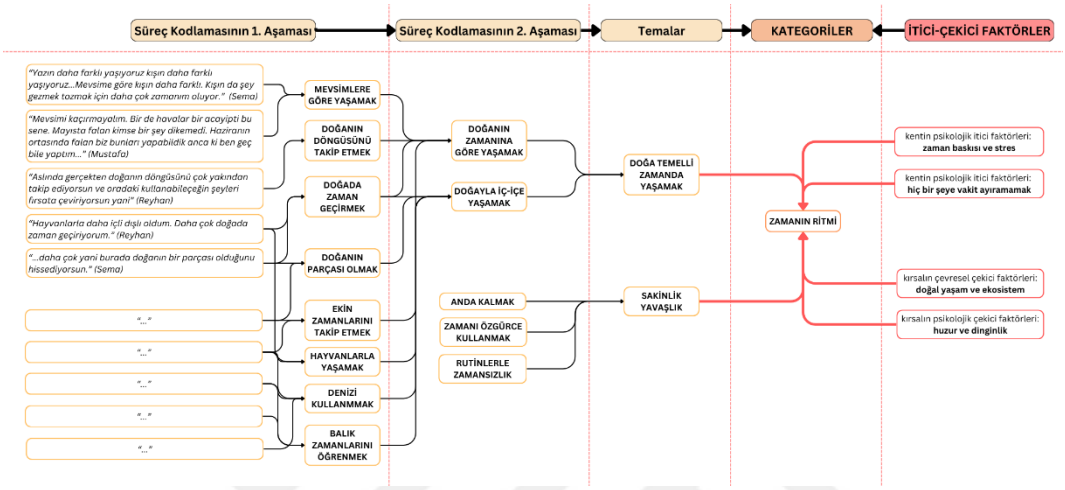

Şekil 4.2 Zamanın ritmi kategorisinin oluşum süreci örneği

Zamanın ritmi kategorisini oluşturmak için, katılımcıların zamanı nasıl algıladıkları ve deneyimlediklerine ilişkin ifadelerinden çıkarılan kodlar analiz edilmiştir. Bu kodlar, 'doğa temelli zamanla yaşamak', 'anda kalmak', 'zamanı özgürce kullanmak' ve 'rutinlerle zamansızlık' gibi üst kodlara dönüştürülmüştür. Daha sonra, 'saat temelli zamandan doğa temelli zamana geçiş' ve 'kırsal yaşamın iyileştirici yavaşlığı' temaları oluşturularak 'zamanın ritmi' kategorisine ulaşılmıştır (Şekil 4.2). Bu süreç, kent yaşamının 'zaman baskısı ve stres' gibi psikolojik itici faktörleri ile kırsal yaşamın 'doğada yaşamak' ve 'sakin bir yaşam' gibi çekici faktörleri arasındaki ilişkiyi de ortaya koymuştur.

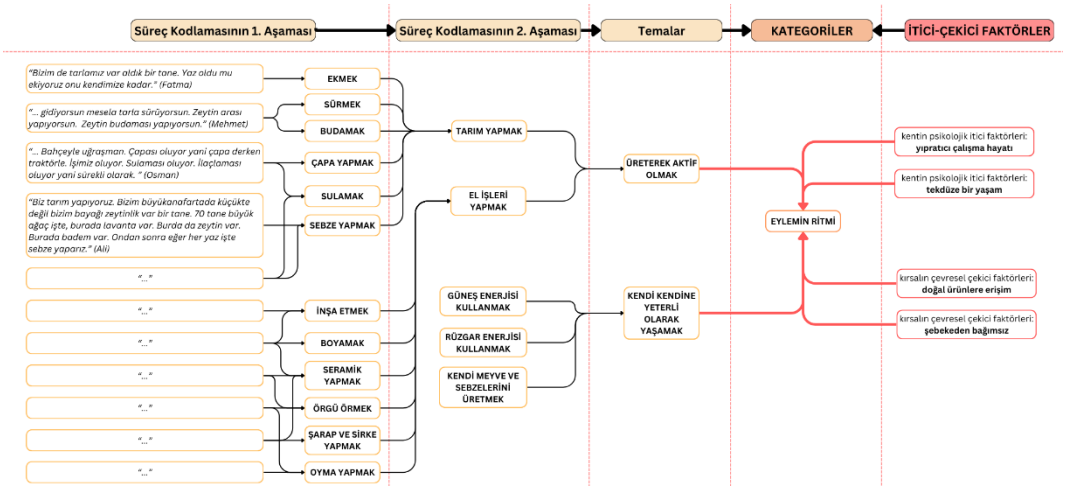

Şekil 4.3 Eylemin ritmi kategorisinin oluşum süreci

Eylemin ritmi kategorisinin oluşturulmasında, katılımcıların ifadelerinden çıkarılan eylem kodları öncelikle tarım, bahçecilik, inşaat ve el işleri gibi farklı aktivite türlerine göre gruplanmıştır. Bu gruplar daha sonra 'tarım yapmak' ve 'el işleri yapmak' gibi üst kodlara dönüştürülmüş, ardından 'üreterek aktif olmak' ve 'kendi kendine yeterli olarak yaşamak' temaları oluşturulmuştur (Şekil 4.3). Bu temalar, kent yaşamının tüketim odaklı pasif eylem biçimlerinden, kırsal yaşamın üretim temelli aktif eylem biçimlerine geçişi yansıtmaktadır. Kent yaşamının psikolojik itici faktörlerinden 'yıpratıcı çalışma hayatı' ve 'tekdüze yaşam' ile kırsalın çevresel çekici faktörlerinden 'doğal ürünlere erişim' ve 'şebekeden bağımsızlık' bu kategorinin oluşumunda etkili olmuştur.

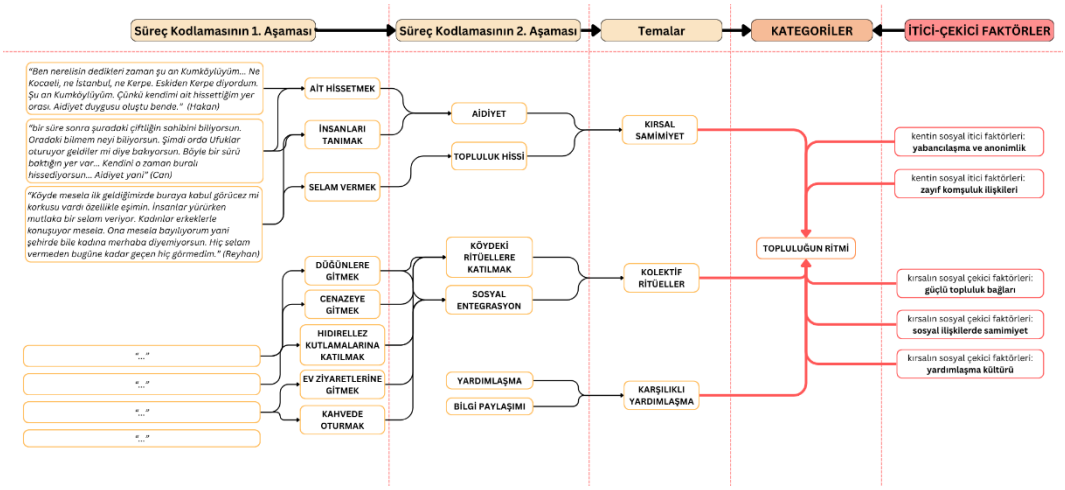

Şekil 4.4 Topluluğun ritmi kategorisinin oluşum süreci örneği

Topluluğun ritmi kategorisi için yapılan analizde, katılımcıların sosyal etkileşimlerine ve topluluk deneyimlerine ilişkin ifadeleri kodlanmıştır. Bu

kodlardan hareketle 'topluluk hissi oluşturmak', 'sosyal entegrasyon' ve 'karşılıklı destek ve yardımlaşma' üst kodları belirlenmiştir. Bu üst kodlar, 'kentsel anonimlikten kırsal samimiyete geçiş', 'kolektif ritüeller ve birliktelik oluşturma' ve 'karşılıklı yardımlaşma ve güven ağı' temalarına dönüştürülerek 'topluluğun ritmi' kategorisini oluşturmuştur (Şekil 4.4). Kent yaşamının 'yabancılaşma ve anonimlik' ile 'zayıf komşuluk ilişkileri' gibi sosyal itici faktörleri ve kırsal yaşamın 'güçlü topluluk bağları', 'tanınır olmak' ve 'yardımlaşma kültürü' gibi sosyal çekici faktörleri bu kategorinin oluşumunda belirleyici olmuştur.

Yukarıda açıklanan kodlama süreçleri sonucunda ortaya çıkan üç ana kategori - zamanın ritmi, eylemin ritmi ve topluluğun ritmi- kentli göçmenlerin kırsal yaşama uyum süreçlerini analiz etmek için temel analitik çerçeveyi oluşturmuştur. Bu kategoriler, kent yaşamından kırsal yaşama geçişte deneyimlenen dönüşümün zamansal, eylemsel ve toplumsal boyutlarını ele almamıza olanak sağlayarak, araştırmanın bulgular bölümünde ayrıntılı olarak incelenecek tematik yapıyı şekillendirmiştir.

5
ARAŞTIRMANIN BAĞLAMI

5.1 Gelibolu Yarımadası'nın Coğrafi Konumu ve Önemi

Türkiye'de kentten kıra göç ve kırsal soylulaşma çalışmaları son yıllarda özellikle Ege ve Kuzey Ege bölgelerinde yoğunlaşmıştır (Ertuğrul, 2016; Tamer-Görer, 2017; Başaran Uysal & Sakarya, 2018; Hekimoğlu & Çırak, 2018; Orhan & Yücel, 2019; Göçer vd., 2021; Kılıç & Buzlukçu, 2021; Kaba & Südaş, 2022; Özlü Diniz & Arslan, 2022; Kaba, 2022). Ancak son yıllarda artan kentli göçmen nüfusuna rağmen, Gelibolu Yarımadası henüz bu bağlamda yeterince incelenmemiştir.

Bu çalışma, Türkiye'de kırsal yaşam tarzı arayanlar arasında giderek popülerleşen bir bölge olan Gelibolu Yarımadası'nın kırsal köylerindeki kentsel göçmenlerin günlük yaşam pratiklerini incelemektedir. Çanakkale ilinde, Doğu Trakya bölgesinin güney kısmında yer alan Gelibolu Yarımadası, Ege Denizi'ndeki Saros Körfezi ile Çanakkale Boğazı arasında uzanmaktadır (Şekil 5.1). Yarımada idari olarak iki ilçeden oluşmaktadır: birinci derece tarihi sit alanını da içeren Eceabat İlçesi ve Trakya bölgesine bağlanan Gelibolu İlçesi. TÜİK (2023) verilerine göre Eceabat'ta 12, Gelibolu'da 26 olmak üzere toplam 38 köy bulunmaktadır. Hem yerel halk hem de turistler için önemli tarihsel ve kültürel değere sahip olan yarımadanın stratejik konumu, I. Dünya Savaşı'nın Çanakkale Muharebesi gibi büyük tarihsel olaylarda kilit bir rol oynamıştır.

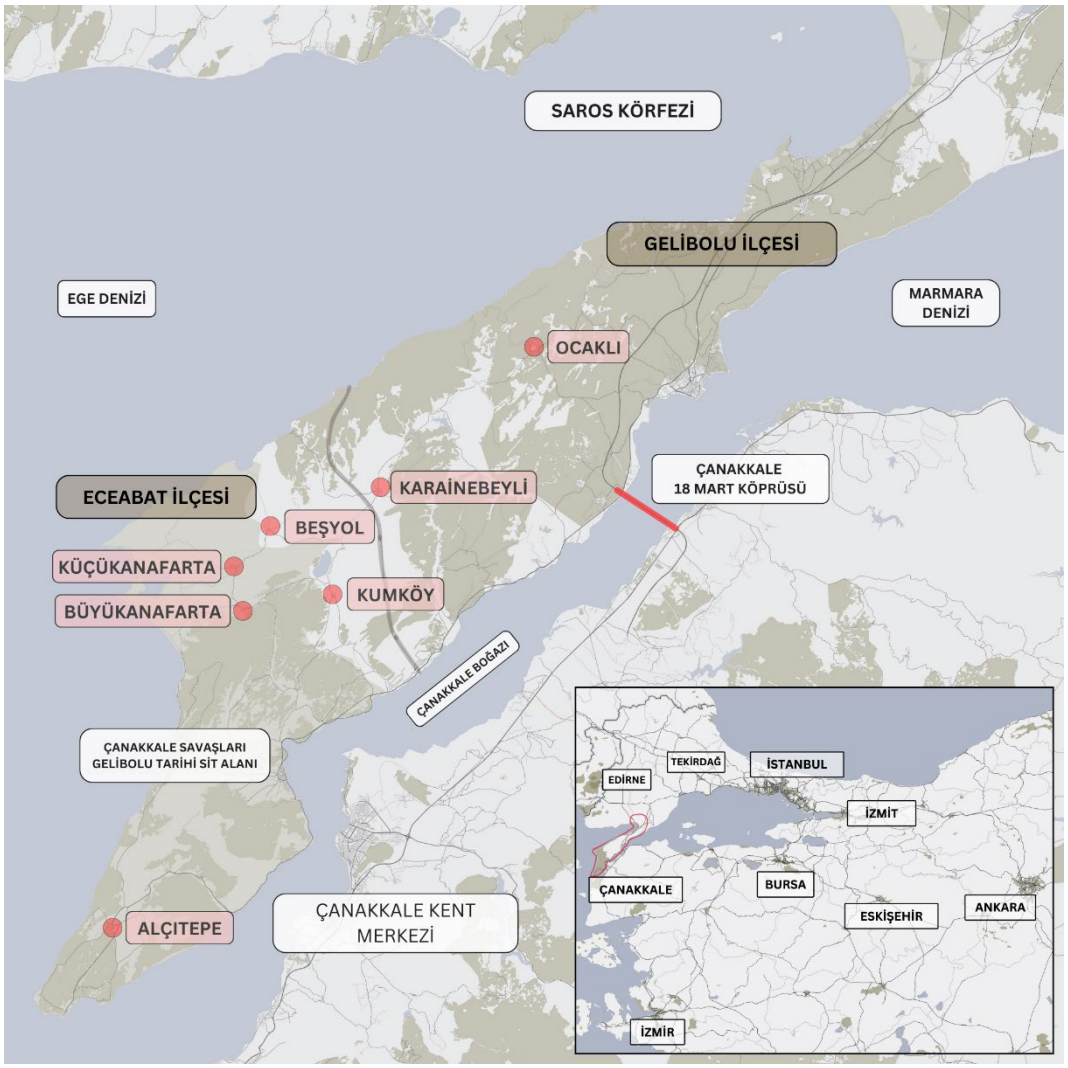

Şekil 5.1 Gelibolu Yarımadası'nın ve çalışmanın yürütüldüğü köylerin konumu

Yarımada, 2016 yılında "Çanakkale 18 Mart Köprüsü" projesinin duyurulmasıyla önemli bir dönüşüm sürecine girmiştir. 2 Mart 2016'da duyurulan ve 26 Ocak 2017'de ihalesi tamamlanan köprü projesinin yapımı 18 Mart 2017'de temel atma töreni ile başlamıştır. 18 Mart Çanakkale Köprüsü yarımadayı doğrudan Türkiye anakarasına bağlamayı, erişilebilirliği artırmayı ve İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük kent merkezlerinden seyahat süresini azaltmayı amaçlamaktadır. 2022'de tamamlanmasının ardından köprü, yarımadanın bağlantısını iyileştirmiş ve burayı şehir hayatının koşuşturmasından kaçmak isteyen kentliler için giderek daha çekici bir destinasyon haline getirmiştir.

Çanakkale Köprüsü'nün 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'na dahil edilmesinden sonra yayımlanan bir habere göre, köprünün tamamlanması ve devam eden İzmir-İstanbul Otoyolu'na bağlanmasıyla birlikte, köprü ayaklarının inşa

edileceği Lapseki ve Gelibolu bölgelerinin kentsel gelişim alanı ilan edileceği ve böylece bu bölgelerin dolaylı olarak yapılaşmaya açılacağı belirtilmiştir (Çavuş & Başaran-Uysal, 2018).

5.2 Gelibolu Yarımadası'nda Arazi Alım-Satım Dinamikleri (2012-2022)

Gelibolu Yarımadası'nda son on yıldaki değişimi izlemek için Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün (2023) parsel sorgulama uygulamasından elde edilen 2012-2022 yılları arasındaki arazi kayıt verileri analiz edilmiştir. Çanakkale 18 Mart Köprüsü projesinin duyurulmasının ardından Gelibolu Yarımadası'nın geçirdiği dönüşüm süreci, arazi alım-satım verilerinden açıkça okunabilmektedir (Şekil 5.2).

TKGM, 2023 verilerine dayanılarak yazar tarafından görselleştirilen Şekil 5.2[1], 2012'den 2022'ye kadar Gelibolu Yarımadası'ndaki arazi alım ve satımlarındaki değişiklikleri göstermektedir. Gelibolu Yarımadası'nın genelindeki verilere bakıldığında 2012, 2014 ve 2016 yıllarındaki alımlar genellikle merkezi bölgeler, kıyı alanları ve 1. derece tarihi sit alanı dışındaki köyler çevresinde yoğunlaşırken; 2018'den itibaren alımlar giderek tarım arazilerine ve iç köylere doğru genişlemiştir.

[1] Gelibolu Yarımadası'ndaki arazi alım-satım işlemlerinin son on yıldaki değişimini analiz etmek için Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün (TKGM) parsel sorgulama sisteminden elde edilen 2012-2022 yılları arasındaki tapu verileri kullanılmıştır. Ham veriler, yıllara göre sıralanmış alım ve satım işlemlerine ilişkin ayrıntıları içermektedir. Veriler daha sonra bölgedeki arazi işlemlerinin mekânsal ve zamansal örüntülerini ortaya çıkarmak amacıyla ArcGIS programındaki ısı haritası yöntemi kullanılarak görselleştirilmiştir.

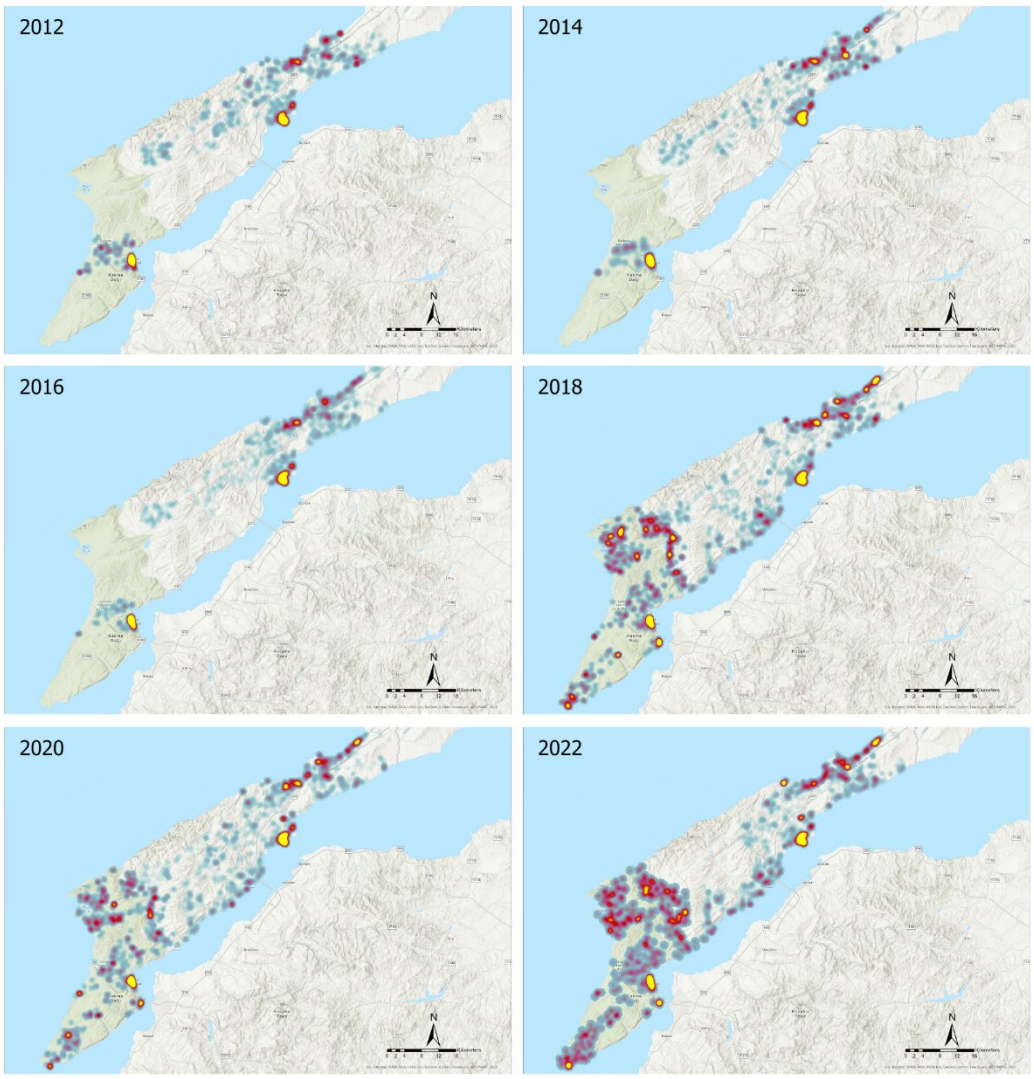

Şekil 5.2 Gelibolu arazi alım-satım yoğunluğu değişimi (2012-2022)

Şekil 5.3'te yer alan ilk grafik hem toplamda hem de ilçe bazında alım-satımlardaki genel artışı gösterirken, ikinci grafik özellikle arazi ve tarla satışlarına odaklanmakta ve yine toplamda ve ilçelere göre sunulmaktadır.

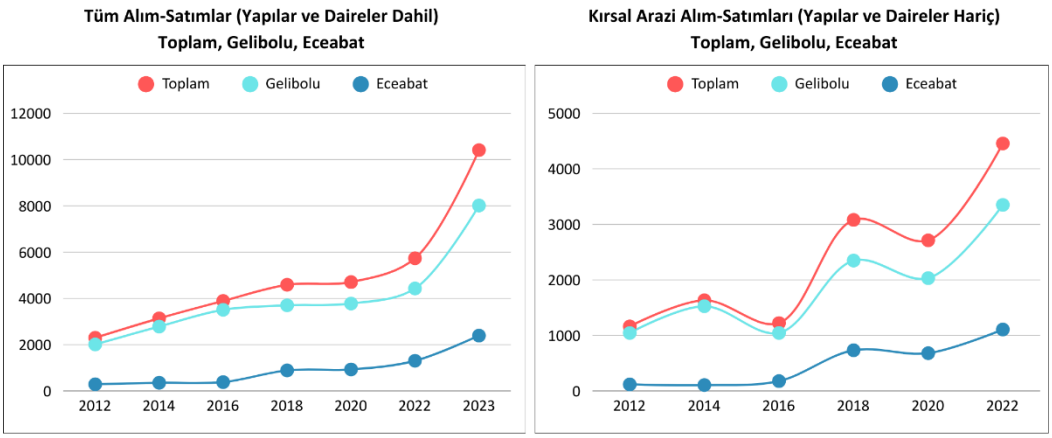

Şekil 5.3 Gelibolu Yarımadası emlak alım-satımlarındaki artış

Gelibolu ilçesi (Yarımada'nın kuzey kısmı), cazip kıyı alanları ve daha büyük ilçe merkezi ile 2012 yılından bu yana emlak satışlarının merkezi olmuştur. Köprü projesinin duyurulması bu hareketliliği Çanakkale Boğazı'na bakan kıyı şeridi boyunca genişletmiştir. Ayrıca ilçenin iç köylerine kadar ilerleyerek köylerdeki yapı ve arazi satışlarını da arttırmıştır. 2022'ye gelindiğinde, çalışma kapsamındaki köyler de dahil olmak üzere Gelibolu ilçesinin güney sınırındaki arazilerde alım-satımlar doygunluğa ulaşmış ve hatta durmuştur.

Eceabat'taki (Yarımada'nın güney kısmı) artış daha da belirgin olmuş, 2016 yılında 178 olan alımlar 2018 yılında 733'e yükselerek 4 kat artış göstermiştir. 1. Derece tarihi sit alanı olarak belirlenmiş Gelibolu Savaşları Tarihi Alanı'na ev sahipliği yapan Eceabat İlçesinde, sıkı inşaat kısıtlamaları bölgenin kırsal karakterinin korunmasına uzun yıllar yardımcı olmuştur. 2012'den 2016'ya kadar (köprü projesinin duyurulmasına kadar) merkezi bölgelerde istikrarlı bir şekilde ilerleyen arazi satışları, köprü projesinin duyurulmasıyla tüm ilçede keskin bir artış göstermiş ve bu eğilim süreklilik kazanmıştır.

2020'den itibaren COVID-19 pandemisinin getirdiği uzaktan çalışma olanaklarıyla birlikte arazi işlemlerindeki hareketlilik daha da artmıştır. 2022'de köprünün açılması ve Türkiye'deki ekonomik kriz ve konut krizi, İstanbul'a ve diğer büyük metropollere yakınlığı (3 saatlik sürüş mesafesi) nedeniyle Gelibolu Yarımadası'nı kentliler için cazip bir kırsal alan haline getirmiştir.

5.3 Kırsal Peyzajda Dönüşüm

Artan erişilebilirlik, kentli nüfusun bölgeyi emeklilik, ikinci konut ve kısa süreli tatil destinasyonu olarak değerlendirmesini teşvik etmiştir. Görüşmecilerin ifadelerine göre, kentli göçmenlerin ikinci konut, yazlık veya göç amacıyla Gelibolu'ya yerleşmeye başlamalarının kesin zamanlaması belirsiz olsa da vadilerde konteyner evlerin görülmeye başlanması 2016 yılına kadar uzanmaktadır. Katılımcıların biri bu durumu şöyle aktarmaktadır:

> *"Tayfur Köyü, Değirmenci var. Oradan Karainebeyli var. Ama vadilere iniyoruz, çıkıyoruz Oraya da vadilerde hep böyle konteynerlar var… İnsanlar seneler öncesinden var. Kömürlüden sonra da var… İn cin top oynadığı vadilerde insanlar böyle küçücük yerlere düzlüklerde böyle ağaçların arasına falan bir şeyler yapmışlar yani."* (Hakan)

Veriler Gelibolu Yarımadası'ndaki yüksek hacimli arazi satışlarını yansıtsa da arazi satın almak ile bölgeye yerleşmek arasındaki farkı ayırt etmek çok önemlidir. Birçok alıcı araziyi yatırım amaçlı satın almakta, hemen yerleşme niyetinde olmamaktadır. TKGM verilerine göre, bazı mülkler aynı yıl içinde birden fazla satışa maruz kalmış (aynı parselin bir yıl içinde 8 kez satıldığı durumlar gözlemlenmiştir), bu da yeni alıcıları veya geliştirme planlarını yansıtmaksızın genel satış hacmini arttırmıştır. Bu eğilim, çitle çevrilmiş boş arazilerin ve kırsal manzarayı süsleyen boş konteyner evlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Geleneksel kırsal dokuda köylülerin tarlalarını çevrelemediği Gelibolu'da, çitli araziler ve konteyner evlerin varlığı alışılmadık bir peyzaj oluşturmaktadır (Şekil 5.4). Ekilmemiş tarlalarda ortak otlatmanın norm olduğu köylerde alışık olunmayan çitle çevirme uygulaması hem kentli göçmenler hem de uzun süredir köyde yaşayanlar arasında giderek artan bir huzursuzluk kaynağı haline gelmiştir. Kentli göçmenler satın aldıkları arazilere ya konteyner yerleştirip tarımsal ekonomiden ziyade kişisel kullanım için sebze ve meyve yetiştirmekte, ya da araziyi yıllarca hiç kullanmadan boş bırakmaktadır.

Şekil 5.4 Gelibolu'nun kırsal peyzajında çitli araziler ve konteyner evler

Araştırmacının Ali ve Ayşe ile Gelibolu kırsalında köyden köye seyahati sırasında, çitli bir arazi gördüklerinde gösterdikleri hoşnutsuzluk dikkat çekicidir: *"Köylüler çevresi çitli boş arazileri gördüklerinde 'Yine bir İstanbullu satın almış.' diyorlar. Biz de aynısını söylüyoruz böyle bir şey gördüğümüzde.*[2]*"* Bu yaygın rahatsızlık, bir zamanlar gelir amaçlı işlenen tarım arazilerinin giderek yok oluşuna tanık olmaktan kaynaklanmaktadır. Ayrıca hızla yaşanan kırsal dokudaki bu değişim bölgenin geleneksel kırsal karakterini bozmaktadır.

Bu dönüşüm aynı zamanda, kırsal alanların giderek metalaştırılması ve kentsel tüketim pratiklerinin kırsal alana taşınması sürecini de yansıtmaktadır. Yarımadanın stratejik konumu ve ulaşılabilirliğinin artması, bölgeyi sadece bir

[2] Bu çalışmada görüşülen ve tarım arazileri içinde evleri olan kişilerin çoğunun tarlalarının etrafında çit bulunmadığını, birkaçının ise bulunduğunu belirtmek önemlidir. Çoğunluk, bölgenin kırsal ortamının açık peyzaj özelliğini korumaktadır. Köy merkezinde ise, buradaki evler geleneksel yapılı çevre nedeniyle tipik olarak bahçe duvarlarına sahiptir ve köy merkezinde ev sahibi olan katılımcılar da bu karakteristik bahçe duvarlarına sahiptir. Ana metinde bahsi geçen çitle çevrili boş araziler, genellikle yerleşik olmayan yatırımcıların ya da ara sıra gelen ziyaretçilerin sahip olduğu yeni satın alınmış mülklere atıfta bulunmakta ve genellikle çoğu yerleşik çiftçinin uygulamalarından ve yerleşik köy yapısından farklılık göstermektedir.

yaşam alanı olarak değil, aynı zamanda bir yatırım aracı olarak da çekici kılmaktadır. Bu durum, kırsal alanların karakterini ve sosyal yapısını derinden etkileme potansiyeli taşımaktadır.

5.4 Göçmenlerin Motivasyonları: Kent ve Kır Arasındaki İtme-Çekme Dinamikleri

Gelibolu Yarımadası köylerine yerleşen kentli göçmenlerin deneyimlerini anlamak için, onları kent yaşamından uzaklaştıran ve kırsal yaşama çeken faktörlerin analizi önemlidir. Bu bölümde, saha araştırması kapsamında görüşülen katılımcıların anlatılarından kodlanan itici ve çekici faktörler, Lee'nin (1966) göç teorisindeki "itme-çekme" (push-pull) kuramı çerçevesinde incelenmektedir. Görüşmecilerin ifadelerinden hareketle oluşturulan bu faktör analizi, Gelibolu köylerine yerleşmeyi tercih eden kentli göçmenlerin motivasyonlarını ortaya koymaktadır.

Tematik analiz sonucunda beş ana kategori belirlenmiştir: ekonomik, çevresel, psikolojik, sosyo-kültürel ve kişisel faktörler (Tablo 5.1). Bu kategoriler, göçmenlerin kent yaşamından neden ayrıldıklarını ve kırsal alana, özellikle de Gelibolu Yarımadası'na neden yöneldiklerini anlamak için sistematik bir çerçeve sunmaktadır.

Tablo 5.1 Kentsel itici faktörler ve kırsal çekici faktörler

Kategoriler	Kentin İtici Faktörleri	Kırsalın Çekici Faktörleri
Ekonomik Faktörler	**Yaşam Maliyeti Sorunları** • Kazanılan paranın hiçbir şeye yetmemesi • Şehirde yaşam maliyetlerinin yüksekliği • Emekli maaşının yetersizliği • Hizmetlere yüksek bedeller ödeme **İş Yaşamı Tatminsizliği** • Kentteki işin batması • Düşük ücretler ve sömürülme hissi • Uzun çalışma yıllarına rağmen birikim yapamama • İş kayıpları ve ekonomik belirsizlik • Kariyer ilerlemesinde engeller **Finansal Sürdürülebilirlik Kaygıları** • Geleceğe yönelik ekonomik endişeler • Çocukların eğitim/yaşam masrafları • Ek gelir kaynağı bulma zorunluluğu	**Düşük Yaşam Maliyeti** • Emekli maaşıyla geçinebilmek • Köyde para harcamamak • Şehre göre daha düşük fiyatlar ve giderler • Kira ve emlak fiyatlarının uygunluğu **Üretim ve Yeni Geçim Kaynakları** • Nasıl bir hayat yaşayacağını kurgulayıp taşınmak • Yerel ürünleri satarak ek gelir elde etme • Hayvancılık, tavukçuluk, arıcılık gibi üretim alanları • Turizm ve konaklama (Airbnb vb.) İmkanları • Organik ürün pazarları ve satış kanalları **Ekonomik Bağımsızlık** • Temel ihtiyaçları kendi üretimiyle karşılama • Dışa bağımlılığı azaltma • Alternatif ekonomik modeller geliştirme
Çevresel Faktörler	**Kentsel Kirlilik ve Sağlık Etkileri** • Yapılaşmadan bunalmak • Gürültüden rahatsız olmak • Kentin kirliliğinden rahatsız olmak • Hava kirliliği ve egzoz kokuları • Temiz hava ve doğal ortam eksikliği **Kalabalık ve Trafik Sorunları** • Trafikten bunalmak • Zamanın yolda geçmesi • Aşırı nüfus yoğunluğu ve sıkışıklık • Yaya olarak hareketin kısıtlanması **Kentsel Dönüşüm ve Yozlaşma** • Yeşil görmemekten sıkılmak • Kent kimliğinin ve karakterinin bozulması • Nostaljik mekânların ve değerlerin kaybolması • Kentsel dokunun bozulması	**Doğal Üretim ve Yetiştiricilik** • Toprağa yakın olmayı istemek • Bahçe/tarla kurma ve kendi ürünlerini yetiştirmek • Meyve ağaçları, sebze bahçeleri oluşturma • Organik tarım ve hayvancılık yapma imkânı • Zeytincilik, bağcılık, arıcılık gibi geleneksel üretim **Doğal Yaşam ve Ekosistem** • Köyü/Evi/Arsayı ilk görüşte sevmek • Temiz hava ve suya erişim • Denize ve ormana yakınlık • Doğal ürünlere erişim • Flora ve fauna zenginliği • İklim Özellikleri **Sürdürülebilir Yaşam Pratikleri** • Şebekeden bağımsız bir hayat istemek • Kendi kendine yeterlilik ve öz üretim • Doğal döngülere uyum sağlamak • Su ve enerji kaynaklarını verimli kullanmak • Atık azaltma ve kompost yapmak

Tablo 5.1 Kentsel itici faktörler ve kırsal çekici faktörler (devamı)

Kategoriler	Kentin İtici Faktörleri	Kırsalın Çekici Faktörleri
Psikolojik Faktörler	**Tükenmişlik ve Stres** • Evin içinde yaşamaktan sıkılmak • Hep bir mücadele içinde olmak • Mobbing ve psikolojik baskı • İş hayatında tükenmişlik • Zaman baskısı ve stres **Özgürlük ve Nefes Alma Hissi Kaybı** • Kent hayatına ait hissetmemek • Kentte nefes alamamak • Kendini hapsolmuş hissetmek • Yaşadığını hissetmemek **Yaşam-İş Dengesi Bozukluğu** • Yıpratıcı çalışma hayatı • Çalışma yöntemlerinden sıkılmak • Hiçbir şeye vakit ayıramamak • Hobi ve ilgi alanlarına zaman ayıramamak • Günlük yaşamda rutinleşme ve tekdüzelik **Varoluşsal Tatminsizlik** • Kendini bir yere ait hissetmemek • Kendini gerçekleştirememek • Değersizlik duygusu • Anlamsızlık ve boşluk hissi • Tekdüze bir yaşam	**Huzur ve Dinginlik** • Dinlenecek bir yer aramak • Sakin bir yaşam • Eski hayatı özlememek • Sakin yaşam ritmi ve stressiz ortam • Şehir karmaşasından uzaklaşma • Doğa ile iç içe olmanın verdiği rahatlama **Özgürlük ve Benlik Hissi** • Özgür Olabilmek • Kendi yaşam alanını istediği gibi düzenleme • Toplumsal baskıdan uzaklaşma • Daha özgür ve otantik bir hayat yaşama **Aidiyet ve Güvende Hissetme** • Doğanın bir parçası olma duygusu • Köy yaşamına entegre olabilme • Eve dönme ve köke bağlanma hissi • Pandeminin etkisi **Üretkenlik ve Yaratıcılık** • El becerilerini geliştirme • Yeni şeyler öğrenme ve deneme • Doğal süreçleri gözlemleme ve anlama
Sosyo-Kültürel Faktörler	**İlişki Ağlarının Zayıflaması** • Sosyal yaşantının kalmaması • Kalabalıktan sıkılmak • Komşuluk ilişkilerinin zayıflığı • Yabancılaşma anonimlik • Güvensizlik ve düşmanca ortam algısı **Aile ve Yakın İlişkilerde Zaman Eksikliği** • Boş zaman bulamamak • Tek pazar günü tatil yapmak • Eş ve çocuklarla yeterince vakit geçirememek • Aile içi iletişim kopukluğu **Kültürel Aktivite ve Mekân Kaybı** • Geleneksel kültürel mekânların kaybolması • Kaliteli yemek ve yerel lezzetlere erişim zorluğu • Kültürel etkinliklere katılım zorluğu	**Topluluk Duygusu ve Dayanışma** • Güçlü topluluk bağları • Güçlü yardımlaşma kültürü • Köy halkı tarafından kabul görmek ve tanınmak • Ortak faaliyetlere katılmak ve değer üretmek **Geleneksel Değerler ve Kültür** • Tarihinden etkilenmek • İlçeyi sevmek • Yerel kültür ve gelenekleri deneyimlemek • Eski Türkiye/Cumhuriyet değerlerini yaşatmak • Otantik köy kültürünün parçası olmak **Sosyal İlişkilerde Samimiyet** • Daha yakın ve içten insan ilişkileri • Herkes tarafından tanınmak ve bilinmek • Sosyal denetimin verdiği güven duygusu • Tanınır olmak

Tablo 5.1 Kentsel itici faktörler ve kırsal çekici faktörler (devamı)

Kategoriler	Kentin İtici Faktörleri	Kırsalın Çekici Faktörleri
Kişisel Faktörler	**Fiziksel Sağlık Sorunları** • Şehir yaşamına bağlı sağlık sorunları • Stres kaynaklı fiziksel rahatsızlıklar • Kaza ve yaralanmalar sonrası rehabilitasyon süreci **Kişisel Hayat Dönüm Noktaları** • Sorumluluk kalmaması • Aile durumundaki değişiklikler • Emeklilik ve yeni yaşam düzeni arayışı • Tek ebeveynlik ve sorumlulukları **Kişisel Özgürlük Arayışı** • Bireysel tercihleri yaşama isteği • Hobiler ve tutkular için uygun ortam eksikliği	**Yeni Beceriler Edinme** • El sanatları ve zanaat çalışmaları • Doğal yaşam becerilerini geliştirme **Hayat Döngüsüne Yeni Bir Bakış** • İşten sonra gidebilecek yakınlıkta yer aramak • Kırda bir yaşamı eskiden istememek • Emeklilik sonrası yeni bir sayfa açmak • Çocukluk anıları ve köklere dönüş • İş-yaşam dengesini yeniden kurgulamak **Aile ve Nesiller Arası Aktarım** • Otantik olmayan köyleri istememek • Sadece yeri deneyimlemeyi istememek • Geçmişte kırsal yaşamı deneyimlemiş olmak • Çocuklara doğal yaşam tecrübesi sunmak • Aile mirasını sürdürmek ve geliştirmek

Ekonomik açıdan kentsel itici faktörlere bakıldığında, Gelibolu'ya yerleşen göçmenlerin kent yaşamında karşılaştıkları yüksek yaşam maliyetleri dikkat çekmektedir. Görüşmeciler, kazanılan paranın hiçbir şeye yetmemesi ve şehirde yaşam maliyetlerinin yüksekliği gibi sorunlardan sıklıkla bahsetmişlerdir. Özellikle emekli görüşmeciler, emekli maaşlarının kentte geçinmek için yetersiz kaldığını vurgulamışlardır.

Bu ekonomik zorlukların karşısında, kırsal yaşamın ekonomik çekiciliği yer almaktadır. Görüşmeciler, kırsal alanda emekli maaşıyla daha rahat geçinebildiklerini ve köyde para harcamamak gibi avantajlardan yararlandıklarını belirtmişlerdir:

> *"Sebzen, meyven ne bileyim, peynirin, kahvaltıdan ben bugün zeytine para vermiyorum. Yeşil zeytini veya siyah zeytini. E zeytinyağının en iyisini yiyoruz. Ne bileyim şimdiye kadar biz domatese bibere para vermiş değiliz."* (Osman)

Kırsal alanın sağladığı üretim fırsatları ve ekonomik bağımsızlık imkanları, göçmenleri cezbeden diğer faktörler arasındadır. Özellikle kendi gıdalarını

üretebilmeleri, dışa bağımlılıklarını azaltmaları ve potansiyel ek gelir kaynaklarına erişebilmeleri, ekonomik açıdan kırsal yaşamı çekici kılan unsurlardır.

Çevresel faktörler bağlamında, kent yaşamının yapılaşma, gürültü, kirlilik ve trafik gibi sorunları, görüşmecileri kent yaşamından uzaklaştıran başlıca etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle trafikten bunalmak ve kentin kirliliğinden rahatsız olmak sıklıkla dile getirilen şikayetlerdir:

> *"Yani benim bir Taksim'e gitmem olay. Taksim'den dönmem olay öyle bir durum vardı. Yani öyleydi. Zor ve sıkıntılı malum hani trafik ve insanlar. ... Ben Bahçeşehir'den Maslak tarafına 6 saatte gittiğimi bilirim."* (Gülşen)

> *"Kesinlikle sakinlik rahatlık trafiksizlik temizlik, havanın temiz olması bak. Nefes alıyorsun ya bu çok önemli yani şimdi aslında hani biz diyoruz ya çağın hastalığı ... enflamasyon. Aldığın nefes de yapıyor yani İstanbul'da aldığın nefes bile enflamasyona sebebiyet veriyor burada aldığın nefes de değiştiriyor onu."* (Kemal)

Trafik, gürültü, kirlilik gibi etmenlere karşı, kırsal yaşamın doğal ortamı, temiz havası ve sürdürülebilir yaşam imkanları çekici faktörler olarak öne çıkmaktadır. Sürdürülebilir bir hayat istemek ve doğal döngülere uyum sağlamak, köyü-evi-arsayı ilk görüşte sevmek, katılımcıların kırsal alana yönelmesinde belirleyici olan çevresel faktörler olmuştur. Görüşmeciler için toprağa yakın olma, kendi ürünlerini yetiştirme ve doğal döngülerle uyumlu bir yaşam sürme imkânı, kırsal yaşamın en çekici yönleri arasındadır.

Psikolojik açıdan kent yaşamı, görüşmeciler için tükenmişlik, stres ve varoluşsal tatminsizlik kaynağı olarak tanımlanmaktadır. İş yaşamındaki stres ve tükenmişlik ve kent hayatına ait hissetmemek en sık dile getirilen psikolojik itici faktörlerdir. Kent yaşamının hızlı temposu, sürekli mücadele gerektiren yapısı ve özgürlük alanlarının kısıtlılığı, görüşmecileri psikolojik açıdan yıpratmıştır.

Kırsal yaşam ise psikolojik açıdan huzur, özgürlük ve aidiyet duygularını vaat etmektedir. Özgür olabilmek ve sakin bir yaşam arzusu gibi faktörler, kırsal yaşamın çekiciliğini oluşturmaktadır. Kırsal yaşamın doğal ritimleri, görüşmecilere kent yaşamında kaybettikleri varoluşsal tatmini ve kendini gerçekleştirme imkanını yeniden sunmaktadır.

Sosyo-kültürel açıdan, kent yaşamındaki ilişki ağlarının zayıflaması ve aile-yakın ilişkilerde yaşanan zaman kısıtlılığı, görüşmecileri kentsel yaşamdan uzaklaştıran

faktörlerdir. Komşuluk ilişkilerinin zayıflaması, yabancılaşma ve anonimlik, kentsel yaşamın sosyal boyuttaki itici faktörleri arasındadır:

"Yani o çok katlı binalarda oturuyordum ve yan komşuyu bile tanımıyordum." (Gülşen).

Buna karşılık, kırsal alanın topluluk duygusu, dayanışma ruhu ve daha samimi ilişki biçimleri, görüşmeciler için çekici faktörler olarak ortaya çıkmıştır. Komşuluk bağları ve yardımlaşma ilişkileri, ortak faaliyetlere katılmak ve değer üretmek, sosyo-kültürel bağlamda kırsal yaşamın çekiciliğini oluşturan temel unsurlardır. Bu faktörler, kentsel yaşamın yabancılaşmış ve anonim karakterine karşı, tanınır olma ve bir topluluğun parçası olma arzusunu yansıtmaktadır.

Kişisel faktörler açısından, sağlık sorunları yaşamak ve eski kenti özlemek gibi unsurlar itici faktörler olarak karşımıza çıkarken; geçmişte kırsal yaşamı deneyimlemiş olmak ve çocuğun doğada büyümesini istemek gibi faktörler çekici unsurlar olarak belirginleşmektedir. Özellikle emeklilik, çocukların büyümesi, sorumluluk kalmaması gibi yaşam döngüsündeki dönüm noktaları, kentli bireylerin yeni bir sayfa açmak üzere kırsal alana yönelmesinde etkili olmaktadır:

Kırsal yaşam, görüşmecilere yeni beceriler edinme, hayat döngüsüne yeni bir bakış açısı getirme ve nesiller arası aktarımı sürdürme imkânı sunmaktadır. Özellikle çocuk sahibi olan göçmenler için, çocuklarına doğal bir yaşam deneyimi sunma ve kalıcı, sürdürülebilir bir yaşam biçimi kurma arzusu, kırsal yaşamın çekiciliğini artırmaktadır.

Bu itici ve çekici faktörlerin bütünsel analizi, Gelibolu Yarımadası'na yerleşen kentli göçmenlerin karar süreçlerini ve motivasyonlarını daha iyi anlamamıza olanak sağlamaktadır. Kent yaşamının doğrusal, parçalı ve hızlandırılmış ritimlerinden kaçış ile kırsal yaşamın döngüsel, bütüncül ve daha yavaş ritimlerine yöneliş arasındaki gerilim, göçmenlerin anlatılarında açıkça görülmektedir. Bir sonraki bölümde, bu genel motivasyonların ötesinde, göçmenlerin spesifik olarak Gelibolu Yarımadası'nı tercih etmelerinde etkili olan özgün faktörler daha detaylı olarak incelenecektir.

5.5 Göçmenlerin Gözünden Gelibolu'nun Tercih Edilme Nedenleri

Araştırma bağlamının önemli bir boyutunu, kentli göçmenlerin neden özellikle Gelibolu Yarımadası'nı tercih ettikleri sorusu oluşturmaktadır. Görüşmecilerin

anlatıları, bu tercihin ardında çeşitli motivasyonların yattığını ortaya koymaktadır. Bireysel deneyimler farklılık gösterse de belirli ortak temalar öne çıkmaktadır. Bu bölümde, göçmenlerin Gelibolu'yu tercih etmelerinde etkili olan (1) sosyal ağlar, (2) bölgenin sosyo-kültürel özellikleri, (3) otantik kırsal yaşam arayışı, (4) iklimsel ve coğrafi avantajlar, (5) aile bağları ve köklere dönüş ile (6) yeni bir yaşam kurgulama arzusu gibi faktörler incelenecektir.

5.5.1 Sosyal Ağlar ve Tanıdık Dayanakları

Gelibolu'ya göçen bireylerin büyük bir bölümü, bir tanıdık, eski dost ya da arkadaş aracılığıyla bu bölgeyle tanışmıştır. Sosyal ağlar, yalnızca bölgeyi keşfetme sürecinde değil, yerleşme kararında da etkili olmuş; kimi zaman da göç kararının belirleyici unsuru hâline gelmiştir. Bu süreç, bireysel başlayan ama kolektif ilerleyen bir hareketlilik olarak yorumlanabilir. Önceleri Asos taraflarına bakan Ali ve Ayşe Gelibolu ile tanışmalarının bir hasta aracılığı ile olduğunu aktarmıştır:

> *"Bir arkadaşımız Assos'ta bir yer aldı. Assos tarafına baktık bizde baştan ama Assos bana gerçekten istediğim köy hayatı gibi gelmedi."* (Ayşe)

> *"Sonra bir tesadüf oldu … bir hasta geldi bana burada işte Ocaklı köyünde organik tarım yapıyormuş bir kadın ve onun kocası işte. ... davet etti. Biz gittik bir hafta sonra yatıya … Sonra karavanı sattım. Buraya … yerleşmeye başladık."* (Ali)

Benzer şekilde, Mustafa da mevcut sosyal bağlantılar sayesinde bölgeyi keşfettiğini ve bu bağlantıların yerleşme kararını etkilediğini belirtmektedir: *"Çok büyük motivasyon oluyor tabi karar vermede. ... Ama Aliler gitse ben burada kalmayabilirim tek başıma onu söyleyeyim."* (Mustafa).

Ali'nin şu sözleri ise yalnızca fiziksel bir yerleşme değil, aynı zamanda sosyal olarak tutunabilecek bir bağ arayışını göstermektedir: *"Biz de Burak diye geldik. Burak ve Sema'da 30 km ötede ama hep insan bir dayanak istiyor kendine anladın mı yani."* (Ali). Benzer şekilde, Sevinç, eski bir dostluk bağının ve paylaşılan değerlerin onları bölgeye yönlendirdiğini şöyle ifade etmiştir: *"Evet şimdi Sema'yla tabi bizim dostluğumuz 1988'lere dayanıyor... Hep diyorduk biz de buralara yerleşelim... Sonuç olarak geçen sene kısmet oldu."* (Sevinç).

Sema da Gelibolu'ya yerleşme kararını, abisinin buraya taşınmış olmasının ve onu ziyareti sırasında yaşadığı deneyimlerin etkilediğini belirterek açıklamıştır:

"Abimin eşi Gelibolulu, onların bir ayakları buradaydı bizi davet ettiler ve buradan bir yer almış abim. Oraya davet etti çok güzel meyve ağaçları falan olan bir bahçe yapmış. Orayı görünce bayıldım." (Sema)

Osman, köyü tamamen tesadüfen keşfettiğini, ama burada kurduğu ilişkilerin kararını perçinlediğini belirtmiştir:

"Şimdi bir de benim burada halk eğitimde bir arkadaşım var kendi hemşerim. O dedi ki sen bu köyü biliyor muydun da buraya geldin dedi. Araştırdın mı dedi... Gelibolu'nun en insanlarının düzgün olduğu köymüş bura. Biz sonradan tabii bunları öğrendik." (Osman)

Tüm bu örneklerde görüldüğü üzere, sosyal ağlar yalnızca bilgi kaynağı değil, aynı zamanda kararın duygusal ve pratik olarak da sürdürülebilirliğini sağlayan bir dayanak noktasıdır. Göçmenler yalnızca bir yere değil, aynı zamanda bir topluluğa, dost çevresine, tanıdık yüzlere yerleşmektedir.

Saha çalışması sırasında, görüşmecilerin aktardıkları sosyal ilişkiler ve bağlantılar ağı, Gelibolu'ya göçün bireysel bir karardan çok, sosyal ağlar vasıtasıyla şekillenen kolektif bir süreç olduğunu göstermektedir. Bu sosyal ağların oluşumu ve kırsal göç sürecindeki rolü Şekil 5.5'te görselleştirilmiştir.

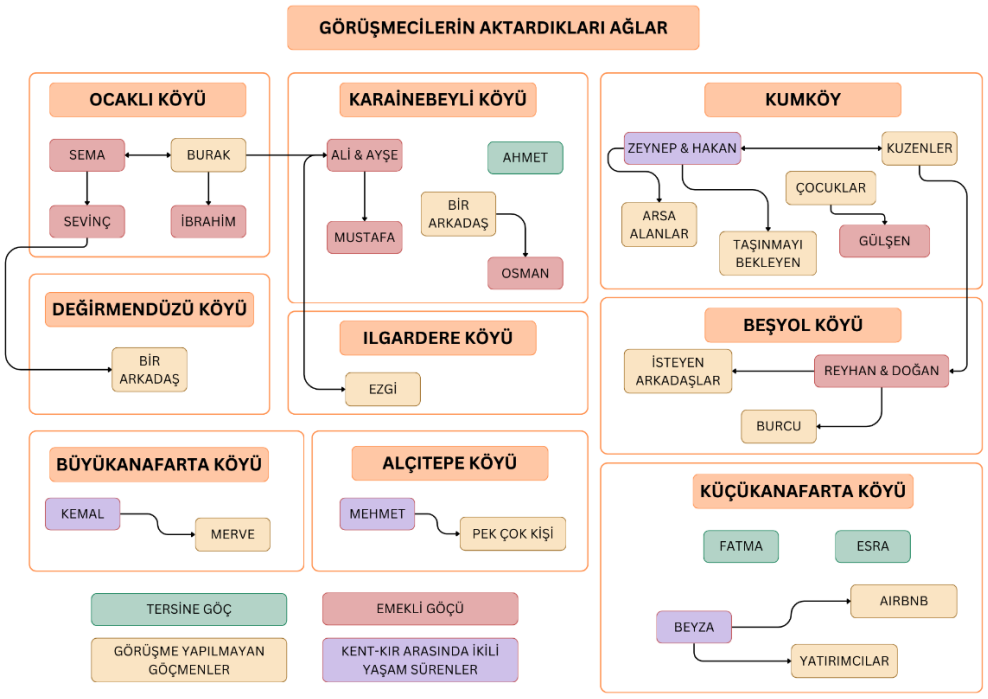

Şekil 5.5 Görüşmecilerin aktardığı kentli göçmenler arası ilişki ağları (2023)

Bu ilişki ağları, farklı köylerde yaşayan göçmenler arasındaki çok boyutlu bağlantıları da göstermektedir. Sosyal bağlar hem göç kararlarının alınmasında hem

de kırsal yaşama adaptasyon sürecinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu ilişki ağlarının kırsal soylulaşma sürecindeki rolü, tezin sonuç ve tartışma bölümünde (7.3.1 Kentli Göçmenler Öncü Soylulaştırıcılar mı?) daha detaylı olarak ele alınacaktır.

5.5.2 Trakya'da Sosyo-Kültürel Uyumluluk

Gelibolu'nun tercih edilmesinde öne çıkan bir diğer unsur, bölgenin sosyo-kültürel yapısıdır. Görüşmeciler, Trakya halkının açık fikirli, hoşgörülü ve demokrat yapısını, yerleşmek istedikleri yerin temel özelliği olarak tanımlamaktadır. Bu özellik gündelik yaşamda özgürlük talep eden bireyler için belirleyici olmuştur. Ayşe bu durumu açık bir şekilde dile getirmiştir: *"Hani kuzey ege ama ... daha çok Trakya olsun istedik. Trakya halkı olsun istedik böyle biraz daha açık görüş açısından."* (Ayşe).

Ali ise Anadolu'nun kimi yerlerinde hissedilen sosyal baskıya göndermede bulunarak, Trakya'daki rahatlık hissinin belirleyici olduğunu belirtmiştir:

> *"Anadolu'nun bir köyüne böyle yerleşemezsin yani, ben yerleşemem ve yaşayamam yani Anadolu'nun bir şehrinde de yaşayamam yani alkollü lokantanın olmadığı yer falan filan. Yaşayamam yani. Ben Konya'da bir 24 saat kaldım. Allah'ım ruhum daralıyor yani benim böyle Müslüman şehirlerde."* (Ali)

Kemal de köy halkıyla kurduğu ilişkiyi, bir tür kültürel uyumun göstergesi olarak betimlemiştir:

> *"Köy halkını çok sevdim. Köy şöyle bir köy yani her köy böyle değildir mesela gece 11'de gidip burada rakı alabilirsin ... Sonra köy halkı baktım çok demokrat, burada tek başına şortlu bir kız da gezse hiç sıkıntı yaşamaz. Biz çok yobaz köylere alışmışız Türkiye'yi biliyoruz Türkiye'nin genelini ... Gece 12'de de bir kadın tek başına gezse sıkıntı yaşamaz."* (Kemal)

Reyhan da bölgenin sosyo-kültürel özelliklerinin göçmenler için ne kadar değerli olduğunu ve kabul görme biçimlerinin pozitif iletişim üzerinden kurulduğunu şu sözlerle ifade etmektedir: *"Ya burada ekstradan insanların iletişimleri çok iyi. Yani seni çok fazla böyle yargılamadan kabul ediyorlar. Pozitif bir iletişim şekli var herhalde hani gerçekten Ege Trakya olduğu için hani."* (Reyhan).

Hakan ve Zeynep, bu atmosferi 'eski Türkiye' ve özgürlük hissiyle ilişkilendirmişlerdir. Hakan, *"Orada hissiyat olarak özgürlük hissettik böyle sağdan soldan ve orası nokta oldu."* derken, Yasemin, *"Gelibolu'da kaldık. Orada*

işte bir meyhane önerdiler. Oraya gittik. Bir baktık. Kadınlar masasında dans ediyorlar falan. Abi. Ne kadar rahat İstanbul'da artık böyle rahat rakı sofrası yok." ifadesini kullanmıştır.

Bu örnekler, Gelibolu'nun yalnızca doğal ya da coğrafi değil, aynı zamanda kültürel anlamda da bir cazibe merkezi olduğunu göstermektedir. Kırsalın özgürlükle, rahatlıkla ve toplumsal eşitlikle ilişkilendirilmesi, göçmenlerin yerleşme kararlarını şekillendiren önemli bir sosyo-kültürel bağlam sunmaktadır.

5.5.3 Otantik Kırsal Yaşam Arayışı

Gelibolu'nun tercih edilme nedenlerinden biri de göçmenlerin aradığı 'otantik' kırsal yaşam deneyimini bu bölgede bulmalarıdır. Görüşmeciler, Kaş, Asos, Datça gibi kıyı kasabalarının zamanla aşırı ticarileştiğini ve 'İstanbullaştığını' belirterek, Gelibolu köylerinde hâlâ korunmuş bir sadelik, doğallık ve kırsallık olduğunu vurgulamışlardır. Zeynep bu konuda çok net bir ayrım yapmıştır:

> *"İşte ne bileyim Kaş'ta yaşayayım, Assos'ta yaşayayım, bilmem ne yapayım falan. Gerçek kırsal hayat o değil. Çünkü orası artık çok turistik yerler olduğu için. Asos mesela yani meyhane vardı köyün dibinde. İşte ne bileyim 'beach clublar' var orada falan filan. O kırsallıktan artık geçti. ... O taraflar çok trend oldu"* (Zeynep)

Ayşe, Gelibolu dışındaki bölgelerde yaşadıkları hayal kırıklığını şöyle dile getirmiştir:

> *"Asos tarafına baktık biz de baştan ama Assos bana gerçekten istediğim köy hayatı gibi gelmedi. Çünkü orada her şey biraz İstanbullaşmış vaziyetteydi. [...] Yani ev bakmaya gittik işte taş ev satıyoruz diyorlar ama içeride sadece bir taş yığını var ... Onun dışında da hep zaten köylü çalışmıyor artık ve şey. Parası bittikçe bir yeri satıyor İstanbulluya"* (Ayşe)

Ali bu gözlemleri destekleyerek, köylerin sembolikleşmiş ancak işlevsiz hâle geldiğini vurgulamıştır:

> *"Zaten bütün köy genelde işte satılmış. İstanbullular da almışlar ama yerleşmemişler köy böyle yıkık duruyor. ... yani gittiğin zaman sağ komşu İstanbul sol komşu İstanbul, yani hiçbir otantik bir tarafı da olmayacak. Yani bir tek yeri 'enjoy' edeceksin yani."* (Ali)

Daha önce 2 sene Sığacık'da bir köyde yaşayan Gülşen, Gelibolu'nun daha az bilinen bir yer olması sebebiyle henüz ticaretin odağına oturmadığını ifade etmiştir. Sığacık'da yaşadığı deneyimi şöyle aktarmıştır: "*Ben oradayken köydü de. Artık*

değil yani. ... Şimdi bir İstanbul'un Bebek'i gibi bir yer oldu artık. Uçtu yani orası. Maalesef."

Bu anlatılar, göçmenlerin doğayla iç içe, üretime dayalı ve ticarileşmemiş bir yaşam kurma arzusunu yansıtmaktadır. Göçmenlerin kırsallık anlayışı yalnızca mekânsal değil, aynı zamanda değerlerle ve yaşama biçimiyle ilgili bir tercihi göstermektedir. Gelibolu, bu anlamda bir gecikmiş keşif mekânı olarak, kentsel yaşamın hızından uzaklaşmak isteyenler için güçlü bir çekim merkezi hâline gelmektedir.

5.5.4 Coğrafya, İklim ve Doğal Kaynaklar

Gelibolu Yarımadası'nın coğrafi konumu, iklimsel özellikleri ve sunduğu doğal kaynaklar, göçmenlerin yerleşim tercihlerinde belirleyici bir diğer unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gelibolu'nun stratejik konumu – İstanbul'a yakınlığı, Çanakkale ve diğer yerleşim merkezlerine erişilebilirliği – göçmenler için önemli bir tercih nedeni olarak belirginleşmektedir. İstanbul'dan göç edenler için, metropolün getirdiği baskı ve hızdan uzaklaşırken, gerektiğinde kolayca şehre ulaşabilme avantajı, bu bölgeyi özellikle cazip kılmıştır. Hakan bölgenin konumunun önemini aşağıdaki gibi aktarmıştır:

> *"Hep şey vardı kafamızda. İşten çıkıp en fazla üç saat sonra varmalıyız. İşten altıda çıkıyorsan dokuzda orada olacağız. ... Ben başladım çalışmaya. İşte dediğim gibi üç saat mesafe arıyoruz. İstanbul Bahçeşehir çıkış noktası bir tane şey çap daire ... 3 saatte nereye gidebilirim? Hemen çizdim falan. İşte İğneadalardan dönüyor. Saros Körfezi, Gökova."* (Hakan)

Daha önce Alanya'da aileden kalma yazlıklarında yaşamayı deneyen Mustafa, mekânsal yakınlık ile sosyal ve duygusal yakınlık arasında kurulan ilişkiyi şu sözlerle dile getirmiştir: *"Orada bir şey oldu bir belime ağrı girdi bir şey oldu filan bir moralim bozuldu ben burada yaşayamam diye karar verdim nedense. Alternatif olarak da işte burası vardı. ... Burası da fena değil işte bir 15 dk. falan merkez".* Reyhan, Çanakkale'ye yakınlık ve şehrin sunduğu imkânlar ile kırsalın sakinliğini bir arada bulmanın önemini belirtmiştir: *"Burada olması şöyle güzel oldu. Hem Çanakkale'nin yakını ama çok aşırı yoğun bir şehir olmaması hani bunlar aslında burayı seçmemizi çok etkiledi."* (Reyhan).

Kuzey Ege'nin ılıman iklimi, denizle kurulan yakınlık, su kaynaklarına erişim ve yeşil doğa, pek çok görüşmecinin hem fiziksel hem de duygusal ihtiyaçlarına cevap vermiştir. Ayşe bu tercihi şöyle açıklamıştır: *"Kuzey Ege'yi hep seviyoruz. Tatil için zaten çok sıcağı sevmediğimiz için. Hani burayı seçmemiz de zaten onun için biraz. Bodrum taraflarının sıcağına dayanamayacağımız için yazları."* (Ayşe).

Ayrıca, deniz ve doğal çevre ile bağlantı kurma arzusu, Gelibolu'nun sunduğu imkanlarla örtüşmektedir. Hakan bu durumu şöyle açıklamaktadır:

> *"Benim bir koşullarımdan biri: Dalış yapacağım yani. Balık vurmasam da şnorkelle dolaşacağım ve keyif alacağım yani. İşte dalacağım, dipte tutunacağım, bakacağım. Öyle bir rahatlayacağım. Buna ihtiyacım var. Onu deyince, haritadan çıktı İğneada Karadeniz tarafı. İşte Saros Körfezi var… Geyikli Limanı var. Ya hep oraya odaklandık."* (Hakan)

Görüşmecilerin anlatılarında Gelibolu yalnızca yaşanacak bir yer değil, aynı zamanda doğayla kurulan bir temasın, bedensel ve ruhsal olarak hafiflemenin mekânı olarak belirmektedir. Coğrafya ve iklim yalnızca fiziksel çevre değil, aynı zamanda günlük yaşam pratiklerini yeniden şekillendiren unsurlar olarak da öne çıkmaktadır.

5.5.5 Aile Bağları ve Köklere Dönüş

Bölgenin coğrafi, iklimsel, mekânsal ve sosyo-kültürel özelliklerinin yanı sıra tersine göç eden bireyler için Gelibolu Yarımadası'nı tercih etmenin en önemli nedenlerinden biri, aile bağları ve köklerle olan ilişkidir. Görüşmecilerden bir kısmı, ailelerinin hâlen bölgede yaşaması, akrabalık bağlarının sürüyor olması ya da çocukluklarının bu topraklarda geçmiş olması gibi nedenlerle Gelibolu'yu tercih ettiklerini belirtmiştir. Ahmet ailesinin burada yaşadığını ve bu nedenle bölgeye olan aidiyetinin zaten kuvvetli olduğunu dile getirmiştir: *"Ama anne de baba da burada olduğu için akrabalarımız da çok olduğu için çok sık gidip geliyordum ben. Burada da beni o yüzden iyi de tanıyorlar yani."* Esra ise doğrudan ata topraklarıyla olan ilişkisini şöyle anlatmıştır: *"Buralıyım ata yerlisiyim. Babaanne dede bu köylü onların anneleri babaları bu köylü. Ama biz anne baba biz çocuklar Çanakkale'de yaşıyorduk."* Fatma eşinin ailesinin bu bölgede yaşadığını ve bunun kararlarını etkilediğini söylemiştir: *"Eşim Karainebeyli Köyü var oradan. Yani buralı (Küçükanafarta Köyü) değil de burada ablası var, oturuyor. Yeğenleri hepsi burada. Burada olduğu için de biz de buradan ev aldık."*

Bu tür bağlar yalnızca fiziksel değil; aynı zamanda duygusal ve sosyal bir süreklilik yaratmaktadır. Kimi zaman çocukluk anılarının canlanması, kimi zaman aile büyüklerine yakın olma arzusu veya köklerle yeniden temas etme ihtiyacı, göçmenlerin bu bölgeyi seçmelerinde belirleyici olmuştur. Özellikle Türkiye'nin büyük şehirlerinde yaşanan aidiyetsizlik hissine karşılık, Gelibolu köyleri bir tür 'geri dönüş' mekânı olarak da anlam kazanmaktadır.

5.5.6 Sosyal Ağlar ve Tanıdık Dayanakları

Gelibolu'nun kentli göçmenler tarafından tercih edilmesinin ardında, yalnızca fiziksel bir yer değiştirme değil, aynı zamanda yeni bir yaşam biçimi kurma arzusu da yer almaktadır. Kentin kalabalığı, gürültüsü, hız ve tüketim döngüsü içinde sıkışan bireyler için Gelibolu, bir tür içsel göçün mekânsal karşılığına dönüşmüştür. Görüşmecilerin anlatılarında bu yaşam kurgusu, sakinlik, anlamlılık ve bireysel özgürlük arayışıyla örülüdür.

Sema, mesleki yaşamındaki rutinin, şehirdeki seslerin ve baskının onu nasıl bunalttığını şöyle açıklamıştır:

> *"Fakat bu eczane hayatı beni boğmaya başladı. Yani 4 duvar arasında yaşamak sürekli işte korna sesleri üstelik hastane bölgesindeydim. Ambulans sesleri viyak viyak aniden bu seslerin beni çok yorduğunu hissettim. Daha sakin hayatı zaten seviyordum."* (Sema).

Zeynep, şehirdeki yaşamı yaşayamamak olarak tarif ederken, Gelibolu'daki yeni rutinini bir tür yeniden doğuş olarak tanımlamıştır: *"Açıkçası şeyi hissettirdi. Böyle ya rahat. Yaşam var. Biz ne yapıyoruz? Hani? Yaşam var burada. Yaşadığını hissediyorsun iki duble rakı iç, iki sohbet et. Hayatının en güzel gecesi."*

Reyhan, sakinlik isteğini ve kentsel hayatın karmaşasından uzaklaşma arzusunu şöyle dile getirmiştir:

> *"Ben aslında Bodrum düşünüyordum bundan 4-5 yıl önce ama sonra orası da şehirden hiçbir farkı, hatta belki daha kötü bir duruma geldi. O yüzden böyle taşrada ama şöyle bir hayalim vardı. Her şey elimin altında olacak. Hani salaş bir hayat değil de. Teknolojik olarak her şey gene hani elimin altında olacak ama ben orda o sakinliği yaşayacağım."* (Reyhan)

Esra, iş hayatında yaşadığı tükenmişliği ve arayışını şu şekilde ifade etmiştir: *"Ben dedim yapamayacağım. Burada olmayacak bu iş. Düşün, düşün, düşün. Hayır başkasının şeyini çekmek istemem açıkçası. Para de değil. Başkalarını zengin etmek."*

Bu anlatılar, kırsala göçün sadece fiziksel bir taşınma değil, aynı zamanda ruhsal bir yeniden yapılanma olduğunu göstermektedir. Gelibolu, yeni bir yaşam kurgulamak isteyen bireyler için alternatif bir dünya sunmakta; bu dünya, sadeleşmenin, anlam arayışının ve bazen de mevcut düzene karşı sessiz bir direnişin mekânı hâline gelmektedir. Aynı zamanda, bölgenin 18 Mart Çanakkale Köprüsü ile ulaşılabilirliğinin artması ve COVID-19 pandemisi sonrası uzaktan çalışma olanaklarının yaygınlaşması, bu tercihi güçlendiren ek faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gelibolu Yarımadası'nın sunduğu bu özgün bağlam içerisinde, kentli göçmenlerin gündelik yaşam ritimlerinin nasıl dönüştüğünü anlamak için saha araştırması gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler ve katılımcı gözlem yoluyla toplanan veriler, ritimanaliz yaklaşımı çerçevesinde analiz edilmiştir. Bir sonraki bölümde, bu araştırmanın temel bulguları üç ana tema etrafında sunulmuştur: zamanın ritmi, eylemin ritmi ve topluluğun ritmi. Bu temalar, kentli göçmenlerin kent yaşamından kırsal yaşama geçişte deneyimledikleri zamansal, eylemsel ve toplumsal dönüşümleri kapsamlı bir şekilde ele almamızı sağlayacaktır. Bu bulgular, kentli göçmenlerin kırsal yaşama uyum sürecinde geliştirdikleri yeni yaşam stratejileri ve ritimsel örüntüleri hakkında derinlemesine içgörüler sunacaktır.

6
BULGULAR

6.1 Zamanın Ritmi: Kentsel Koşuşturmadan Kırsal Ritme

Bu bölümde, kentli göçmenlerin şehirle ilişkilendirdikleri hızlı tempolu, saat odaklı ritimlerden, kırsal alanla bağdaştırdıkları daha döngüsel, doğa odaklı ritimlere geçişte yaşadıkları zamansal deneyim değişimleri incelenmektedir. Her ne kadar günümüzde kentsel ve kırsal alanlar arasındaki sınırlar bulanıklaşmış olsa da göçmenlerin anlatılarında bu ikili ayrım halen belirgin bir algısal çerçeve oluşturmaktadır. Lefebvre'in ritimanaliz kavramından yola çıkarak, göçmenlerin iş, boş zaman ve kısıtlı zamanın işlevsel kategorileriyle karakterize edilen kentsel yaşamın "gündelikliğinden" kırsal toplulukların daha geleneksel, doğa temelli "gündelik yaşamına" geçişte nasıl bir yol izledikleri incelenmiştir (2004).

6.1.1 Saat Temelli Zamandan Doğa Temelli Zamana

Göçmenler doğanın döngüsel ritimlerine ve kırsaldaki günlük yaşamı şekillendiren tarımsal görevlerin taleplerine uyum sağladıkça, kentsel yaşamdan kırsal yaşama geçiş zaman deneyiminde derin bir değişimi kapsamaktadır. Göçmenlerin anlatılarında kent yaşamı genellikle doğrusal, parçalı ve saate dayalı bir zaman algısıyla tariflenirken, kırsal yaşam daha çok mevsimlerin döngüsel kalıpları ve doğanın ritimleriyle ilişkilendirilmektedir. Bu algısal ayrım, günümüzde kentsel ve kırsal yaşam biçimlerinin melezleştiği ve sınırların bulanıklaştığı gerçeğine rağmen, göçmenlerin deneyimlerini anlamlandırma biçimlerinde hala güçlü bir şekilde mevcuttur. Katılımcılar kent yaşamını genellikle katı bir şekilde belirlenmiş programlar, son teslim tarihleri ve bir görevden diğerine sürekli koşturma (Lefebvre, 2004; Han, 2020; Rosa, 2013) ile tariflerken, kırsal yaşamı daha çok doğanın ritimleriyle uyumlu bir deneyim olarak aktarmaktadırlar.

Günlük yaşamın aktif ritimleri kırsalda mevsimlere göre değişir ve her mevsim farklı görevler getirir. Kentli göçmenler, yaşamlarını doğanın döngüsel zamanıyla uyumlu hale getirerek modern yaşamın programlanmış zaman dilimlerinden kurtulmaya çalışırlar. Güneşin doğuşu ve batışı, ayın evreleri, değişen mevsimler, çiçeklerin açması, yaprakların hışırtısı, ekinlerin hasadı ve kışın durgunluğu göçmenlerin günlük ritimlerini ve faaliyetlerini belirleyen ana etmenler olurlar. Böylece göçmenler doğanın zamanına göre yaşamaya başlarlar. Doğanın döngüsel zamanıyla kurulan bağ, kentli göçmenler tarafından derinden hissedilmektedir. Köyde 15 yıldır yaşayan kent göçmeni Sema: *"... yani burada doğanın bir parçası olduğunu hissediyorsun… günlük yaşantıma mevsimlerin farklılığının damgası vuruyor. Yazın daha farklı yaşıyoruz kışın daha farklı yaşıyoruz."* diyerek döngüsel zamana vurgu yapmıştır.

Bu döngüsel zaman tekrar ve yineleme ile karakterize edilir (Adam, 1990). Kırsaldaki tekrarlayan görevler ve rutinler, zamansızlık hissi ile doğal dünyayla uyum içinde olunduğunun farkındalığını yaratır (Adam, 1990; Thoreau, 2007). Tohum ekme, budama ve kışlık yiyecek hazırlama gibi faaliyetlerle uğraşan göçmenler, mevsimler tarafından yönetilen yıllık döngülere katılır, bu tekrarlayan ritüellerde anlam ve aidiyetlik bulurlar. Bu yıllık sıradanlaşmış gözüken ritimler aynı zamandaş her seferinde kendi içinde farklılıklar da barındırarak uyumsuz ritimlerin aktifliğini de içinde barındırır. Her sene ekilen fidelerin tutmayışı, değişen mevsimsel özellikler, yağışlardaki artış veya azalış doğanın değişen uyumsuz ritimlerini de içine alarak yıllık tekrarlardaki döngüsel zamanda farklı heyecanlar yaratabilmektedir.

Döngüsel zamanın içine dalmak, bireylerin bir faaliyete tamamen kapıldıkları ve zamanın geçtiğine dair farkındalıklarını kaybettikleri zihinsel bir durum olan "akış" kavramıyla yakından ilişkilidir (Csikszentmihalyi, 2008). Kırsal yaşamın rutinleri ve ritüelleri, bu akış ve zamansızlık hissinin sürdürülmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Bergson, 2001; Heidegger, 2013; Tolle, 2004; Han, 2020). Akış halindeyken bireyler geçmişin pişmanlıklarından veya gelecekle ilgili endişelerinden kurtulur, yalnızca şimdiye odaklanır (Csikszentmihalyi, 2008).

Kırsal yaşamın getirdiği ve bedensel eylemlilik içeren rutin ve ritüeller içerisinde kentli göçmenler de bu akış anına odaklanır ve kent yaşamlarında sürekli stres ve hayat şartlarının getirdiği zorluk ve düşüncelerden uzaklaşarak anda kalmayı

istemeden de olsa başarırlar. Kentli hayatının günümüz pazarlama stratejileri haline gelen anda kalma pratikleri ve yöntemlerini farkında olmadan uyguladıkları bir akış haline geçmiş olurlar. Göç deneyimi, sadece mekânsal bir değişim değil, aynı zamanda zamanın öznel deneyimini de bu akış bağlamında dönüştürmektedir. Kırsal yaşamın sunduğu ritüel zaman, göçmenlerin sürekli olarak 'şimdi'ye odaklanmalarını sağlayarak, geçmişin ve geleceğin kaygılarından bir nebze uzaklaşmalarına yardımcı olur. Osman'ın *"Burada ne zaman akşam olduğunun yani farkında olmuyoruz. Bir bak saat 9 olmuş"* sözleri bu durumun bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Reyhan'ın ise *"Bana sorsan hiçbir şey yapmıyorum yani buradayken. Ama günler nasıl geçiyor hiç anlamıyorum"* ifadesi, zamanın daha akıcı ve akışta hissedildiği bir hale geldiğini göstermektedir. 'Ebedi şimdi' (Tolle, 2004) kavramıyla da ifade edilen bu deneyim, kırsal yaşamın doğasıyla iç içe geçerek, göçmenlerin modern dünyanın saatlere göre düzenlenmiş zaman kavramından uzaklaşmalarına ve doğanın döngüsel ritimlerinde daha sağlam, tatmin edici ve derin bir varoluş deneyimi yaşamalarına olanak tanır (Heidegger, 2013; Bergson, 2001; Sartre, 1978; Han, 2020). Kemal ise zaman kavramından kopuşunun onu rahatlattığını aşağıdaki gibi aktarmıştır:

> *"Akşam hava kararana kadar kendimi kaybediyorum. Yani unutuyorum her şeyi kendimi de kaybediyorum ve çok iyi geldiğini de görüyorum yani bana. Yani burası beni rahatlatıyor ve gevşetiyor onu gördüm... Gidiyorum ondan sonra akşamları kendimi yaz kış fark etmiyor denize atıyorum."* (Kemal)

Bu zamansal deneyim değişimi, göçmenlerin günlük yaşamlarını tanımlamak için kullandıkları kelimelerde de değişiklik göstermektedir. Kentsel rutinlerini anlatırken, katılımcılar genellikle saat dilimlerini referans alarak anlatmışlardır. Örneğin Ahmet: *"Sabah 7'de kalkıyorum. 7 buçuğu geçerse yol trafik 45 dakika sürüyor. Eğer 7 buçuğu geçirmezsem 7 dakikada dükkâna gidiyordum. Akşam 11-12'de geliyorum eve."* diyerek aktarmıştır. Benzer şekilde Mehmet de kentteki bir gününü anlatırken çok detaylı saat referansları vermiştir:

> *"... 6.30 çok iyi hatırlıyorum. 6.30- 6.45 şey minibüsü Topkapı, Gaziosmanpaşa ... ona biner. Yaklaşık bir buçuk saat, bir buçuk, bir kırk beş. Önce Topkapı, Topkapı'dan tekrar Florya minibüsüne biner. Oradan giderdim... Ondan sonra akşam hiç abartmıyorum arkadaşlar 8.40- 9.00 eve gelirdim... Hiç yemek yediğimi hatırlamıyorum ben öğlenleri. 5 dakika 10 dakika. Yemek araları. Atıştırma."* (Mehmet)

Ancak, kırsal yaşam tanımlamalarında, kırsal günlük yaşamlarını anlatırken pek çok göçmen sabah, akşam, yaz-kış, ekim zamanı veya hasat zamanı gibi doğal zamansal işaretleri kullanmaya daha eğilimlidirler:

> *"Yaz oldu mu ekiyoruz onu kendimize kadar... Kış günü olduğu zaman çıkarıyorum, yemek yapıyorum."* (Fatma)

> *"Yazın gün içinde yapılacak iş varsa genelde şey yapıyoruz sabah. Öğlen sıcağına biz köylü gibi dayanamayacağımız için … sabah erken kalkıp önce biraz çalışıp sonra gelip işte öğlen dinlenme etme filan."* (Ayşe)

> *"Sabahleyin kalkarım. Kahvaltı etmeden ben bahçeyi dolaşma şeyine, incirdi, şeftaliydi karnımı doyururum. Kahvaltım o olur. Ha ondan sonra çayımı içerim."* (Osman)

Dildeki bu değişim, özellikle uzun süredir kırsal alanlarda yaşayan göçmenler arasında daha da belirgindir. Örneğin tamamen kırsal yaşama geçmemiş hala İstanbul'da çalışan Kemal kırsal yaşamı için de modern zamanın saat dilimlerini kullanmaktadır:

> *"... burada genellikle 10-10 buçuk gibi kalkıyorum yataktan, ondan sonra kahvemi içiyorum Rukiye teyzede. Onunla da en az yarım saat 1 saat muhabbet oluyor… Ondan sonra … 11 buçuk 12 buçuk gibi gidiyorum zeytinliğe..."* (Kemal)

6.1.2 Kırsal Yaşamın İyileştirici Yavaşlığı

Şehir yaşamının çılgın temposu ile kırsal varoluşun daha yavaş ve daha bilinçli ritimleri arasında keskin bir tezat vardır. Bu tezat, Lefebvre'in (2004) "zamanın dışındaki zaman" olarak adlandırdığı kavramı çağrıştırmaktadır. Kırsalda, kentli göçmenler doğal olarak yavaşlamakta ve daha sakin bir tempo içinde çevre ve toplumla aktif etkileşime öncelik veren bir yaşam tarzına uyum sağlamaktadır. Bu yavaşlama bir etkinlik yokluğu değil, daha ziyade her deneyimin ve etkileşimin tadını çıkararak kendini tamamen şimdiki ana kaptırmaya yönelik bilinçli bir seçimdir.

Birçok kent göçmeni bu yavaş tempoyu benimsemiş ve önceki şehir yaşamlarında genellikle eksik olan özgürlük ve tatmin duygusunu bulmuştur. Bu durum Hoey'in (2006) yaşam tarzı göçmenlerinin yer değiştirme yoluyla hayatları üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmaya çalıştıkları yönündeki bulgularıyla da örtüşmektedir. Katılımcılar, zamanlarını diledikleri gibi kullanmaktan, saatin acımasız taleplerine boyun eğmek yerine kendilerine keyif ve tatmin veren faaliyetlerin peşinden

gitmekten söz etmektedir. Mustafa, son teslim tarihlerinin ya da dış beklentilerin baskısı olmadan kendi hızında çalışmanın keyfini şöyle anlatmıştır: *"... Yani benim hiçbir şeye böyle bir acelem yok şuna yetişeyim diye. Yapacak da bir sürü işim var. Hangisini canım o an istiyorsa ondan biraz yapıyorum."*

Kent yaşamının yoğun temposunu bırakıp kırsal yaşamın sakin temposuna taşınan katılımcılar bu duruma alışmanın zaman aldığını belirtmiştir. Köyde 7 yıldır yaşayan Ali, adaptasyon sürecini aşağıdaki gibi aktarmıştır:

> *"Yani burada hayat tabi çok daha kolay, yani şehre göre çok basit. Yavaş bir hayat var burada yani. Ben de bir geldim, buradan (köyden) Gelibolu'ya (semt merkezine) 6 ay koşturdum. Gelince inerdim Gelibolu'ya."* (Ali)

Şehrin koşturmacalı temposunu köy hayatına da adapte etmesine gerek olmadığını anlaması ve kırsal yaşamdan gerçekten keyif almaya başlamasının 6 ay sürdüğünü aktarmıştır:

> *"... Ya yavaş ne koşturuyorsun, kim bekliyor seni evde kim, ne yapıyorsun yani hiç git çay iç, sigara iç deniz kenarında, ne yaparsan yap yani. Mesela işlerini de yavaş gör yani. İşte 6 ay geçti böyle."* (Ali)

Sadece üç aydır köyde yaşayan Reyhan, iş ve boş zaman algısında önemli bir değişim yaşamıştır. Köye taşındıktan sonra yapmaya başladığı rutin işlerin, şehirdeki önceki deneyimlerine kıyasla kendisine 'gerçek iş' gibi gelmediğini fark etmiştir. Bu görevlerle meşgul olduğunda, başlangıçta sanki anlamlı bir şey başarmamış gibi bir suçluluk duygusu hissettiğini ve bu duygunun kent yaşamının şekillendirdiği köklü alışkanlıklarından ve beklentilerinden kaynaklandığını anlatmıştır:

> *" ... hep hadi şunu da yapayım hadi bunu da yani bir şeyleri hep böyle sıkıştıra sıkıştıra yapıyormuşum. Sonrasında böyle her şeyden keyif ala ala, yaydıra yaydıra yapmak bana ilk önce şey gibi geldi. Bir yerde yanlış bir şey var hani bu hayat yanlış. Zamanı mı yanlış kullanıyorum hani yapmam gereken bir şeyler var da ben onları yapmıyor muyum, hani suçlu muyum? Çünkü bir şey üretmezsem, bir şeylere koşturmazsam sanki hayatı böyle boşuna harcıyormuşum gibi hissetmeye başladım emeklilik sonrasında. Buraya gelince hele aileme karşı bile kendimi suçlu hissediyordum. Böyle hayat mı olur hani bu ne falan. Yaptığım her şey çünkü keyifmiş gibi. Ya boş zamanım var ya da işte bahçeyle uğraşıyorsun, denize gidiyorsun, kitap okuyorsun. Yani böyle bunlar çok şeymiş gibi geliyor, hayat böyle olmazmış gibi geliyor… Ama evet olması gereken bu, yavaş yavaş sindiriyorum. Mesela emekli olduğumda İzmit'teyken yine bu kadar hissetmiyordum. Buradayken gerçekten çok yanlış bir*

şey yapıyormuşum gibi geldi. Çünkü hiçbir şey yapmıyorum… Demek ki bünye aslında bunu istiyor ve buna alışık arzuluyor ama biz beyin olarak şey yapamıyorum yani. Adapte olamıyorum. Zamana ihtiyacım var." (Reyhan)

Kentli göçmenler kent hayatlarında kendi isteklerini önceliklendirmede zorluklar yaşamaktadır. Neyi özgürce yapabileceklerini kendi yapmak istediklerinin zorunlulukların ötesinde yer alabileceğini kırsal yaşamda bulmuşlardır. Önceki kentsel yaşamlarında boş zaman aktivitesi gibi gelen eylemlere, kırsal yaşamda suçluluk duymadan ve özgürce katılma imkanları bulmuşlardır. Katılımcılar bu özerklik durumlarını aşağıdaki gibi aktarmışlardır:

"Böyle planlayıp sabah kalkıyorum hangisi hoşuma gidiyorsa... İşte biraz onunla uğraşıyorum, sıkılıyorum başka bir şeye gidiyorum uğraşıyorum yoruluyorum işte oturuyorum. Ya 15 dakika çalışıyorum yarım saat dinleniyorum filan" (Mustafa)

"Canım sıkıldığında hiçbir şeye bakmam olduğu gibi bırakırım kapıyı bile kapatmam buradan doğru denize. 2 gün denizde kalırım… tekrar gelirim buraya işte... Ya ben yaz kış buradayım. Herhangi bir ticari bir işim olmadığı için canım istediği zaman yatıyor istediği zaman kalkıyorum" (Ahmet)

"Bütün gün bir gidiyorum ben akşam dönüyorum mesela tarladan. Tüm gün dışarıdayım. Mis." (Esra)

Bu özerklik, zamanın kıt bir kaynak olduğunu ve kendileri için gerçekten önemli olan şeylere yeterince zaman ayıramadıklarını hissettikleri önceki yaşamlarıyla zıt bir yaşam pratiği oluşturmaktadır. Örneğin Ayşe, yeni beceriler öğrenmek ve kendi kıyafetlerini yapmak için bir dikiş kursuna başlamıştır. Gülşen evini ve mobilyalarını kişiselleştirmek için zaman ayırmış ve onları kendisine mutluluk veren renklere boyamıştır. Ali, kitap okumanın yanı sıra artık tarihi yerleri ziyaret etmeye zaman ayırmakta ve bölge hakkındaki bilgi ve anlayışını derinleştirmek için bir tur rehberliği kursuna katılmayı hedeflemektedir. Katılımcılar, kentsel yaşamlarında bu tür eylemleri hobi veya kişisel zaman aktiviteleri olarak tanımlarken, kendilerine zaman ayıramadıklarını ve sadece iş ile ev arasında bir yaşamları olduğunu belirtmişlerdir. Ancak, şehirde boş zaman veya "kişisel zaman" aktivitesi olarak görünen her eylem, köydeki günlük yaşamın dokusuna gündelik eylem olarak entegre olmaktadır.

Pek çok göçmenin özellikle aktardıkları sabah rutinleri, hayvanları beslemek, meyve sebze toplamak, meditasyon yapmak, komşu ile kahve içmek, köyden su

getirmek vb. güne doğal bir ritim katmaktadır. Bu tür alışkanlıklar ve günlük ritüeller kırsal yaşamın doğal ritmine tanıdıklık sağlayarak zamanın geçişini noktalamakta ve aynı zamanda süreklilik ve kalıcılık sağlamaktadır (Han, 2020). Ev rutinlerinin ötesinde, haftalık, aylık veya yıllık köy ritimleri de göçmenlerin yaşamlarını şekillendirmektedir: salı günleri yemcinin, çarşamba günleri gezici marketin gelmesi veya hasat zamanı, yazları düğünlerin yapılması ya da Hıdırellez gibi bayramların bir arada ve coşkuyla kutlanması.

Modernleşme süreciyle birlikte hayatın temposu giderek hızlanmış, yeme, içme, dinlenme, sevişme, eğlenme gibi en temel insani eylemler bile aceleye getirilmiştir (Rosa, 2013). Rosa (2013) bilinçli bir yavaşlama hareketinin gerekliliğinden bahsederken kırsal yaşam kentli göçmenlere bu yavaşlamayı kendilerinin keşfetmelerine olanak tanımıştır. Kırsalın sunduğu yavaşlama hali kendi zamanlarını yönetmelerini ve ne zaman çalışıp ne zaman dinleneceklerine kendilerinin karar vermelerini de sağlamıştır. Katılımcılar, bu durumu gündelik yaşam pratiklerinde farklı şekillerde deneyimlemektedirler:

> *"Ben yağmuru gördüm mü hemen buraya (veranda) ya bir rakıyla bir şarap koyuyorum bir kere... Çok hoşuma gidiyor."* (Gülşen)

> *"...burada ufak tefek böyle zevkime göre çalışmalar yapayım yani ticaretin değil de yapayım evin kenarına köşesine asarım."* (İbrahim)

> *"... Yani hiç boş zamanım olmuyor baktığında. Ama çok keyifli ya... Ama gerektiğinde kendimize zaman ayırabiliyorum yani. Diyorum ki bugün çalışmak istemiyorum. Yani hani kendinin."* (Mehmet)

Alan araştırmasında ortaya çıkan bu zamansızlık hali kentli göçmenlerin yerleştikleri kırsal alanlarda kalmalarını sağlayan etkenlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Zamanın çizgiselliğinden kurtulan göçmenleri artık doğrusal zaman yönlendirmemektedir. Aksine onlar zamanı ve hayatı diledikleri gibi kendileri yöneterek yaşamaktadırlar. Deneyimleri, şimdinin zenginliklerini yücelten birçok felsefi gelenekle örtüşmektedir. Saf şimdiyi yaşayarak, modern doğrusal zamanın hiç bitmeyen hızlanmasının ötesinde özgürleştirici olasılıklara kapı açan deneyimler yaşamaktadırlar (Bergson, 2001; Han, 2020; Heidegger, 2013; Lefebvre, 2004; Sartre, 1978).

6.2 Eylemin Ritmi: Bedensel Olarak Sürekli Aktif Olmak

Daha tatmin edici bir varoluş arayan kentli göçmenler için kırsal yaşamın gerektirdiği aktif yaşam tarzı dönüştürücü bir deneyim sunmaktadır. Yaşam tarzı göçmenleri genellikle yer değiştirmeyi, işle ilişkilerini yeniden tanımlamak ve günlük yaşam kalıplarını yeniden şekillendirmek için bir araç olarak kullanırlar (Hoey, 2006). Kendilerini kırsal yaşama kaptırdıklarında, şehirlerdeki işlerinin yabancılaştırıcı rutinleriyle keskin bir tezat oluşturan yeni bir oyunsal eylemlilik biçimi keşfederler. Bu dönüşümün temelinde, ağır fiziksel emek ve özel tarımsal becerilerin edinilmesini gerektiren aktif kırsal yaşam tarzı yatmaktadır.

6.2.1 Görev Alanlarını ('Taskscape') Benimsemek

Döngüsel zamanın deneyiminin merkezinde, kırsal yaşamın "görev alanları" (taskscapes) (Ingold, 1993) yer alır. Görev alanları insanların toprak ve doğal dünya ile etkileşime girdiği düzenli, sosyal ve ekolojik olarak iç içe geçmiş faaliyetler bütünüdür. Görev alanı, yetenekli bireylerin tipik yaşam örüntülerinin bir parçası olarak bir çevrede gerçekleştirdikleri "ilişkili faaliyetler dizisi" (Ingold, 1993 s. 158) olarak tanımlanır. Görev alanı, birbirleriyle ve çevrenin döngüleriyle uyumlu olan bu faaliyetlerin birbirine kenetlenmiş ritimlerinden oluşur.

Kentli göçmenler, kendilerini fiziksel olarak aktif ve toprağa bağlı tutan bahçecilik, çiftçilik, hayvancılık ve ev onarımı gibi faaliyetlerle uğraştıkça görev alanları ortaya çıkmaktadır. Bu faaliyetler mevsimlerin döngüsü, ekinlerin büyümesi ve hayvanların yaşamları gibi doğal ritimlerle iç içe geçerek bir örüntü oluşturur. Bu görev alanlarında yaşayarak, kırsal doku onu mesken tutanlar için anlam ve önem kazanır.

Bu görev alanlarında, tarımsal faaliyetler özellikle önemli bir yer tutmaktadır. 17 senedir kırsala gelip giden, İstanbul'da avukatlığa devam eden Kemal, zeytinliğiyle sürekli uğraşırken bu durumu şöyle ifade etmektedir:

> *"Hiçbir zaman iş bitmez yani kışın budama olur bilmem ne olur ağaçların dibinin temizlenmesi olur veya yeni bir şey dikim olur veya odun yapma olur hiç bitmez yani ben burada 365 gün dursam zeytinlikte işim bitmez ... Ama keyif alıyorum buradan."* (Kemal)

Bu sürekli devinim halindeki tarımsal faaliyetler, göçmenlerin şehirde genellikle kaybolan bütünlük hissini ve doğayla bağlantılı bir varoluşsal heyecanı yeniden

yaşamalarını sağlamaktadır. Ali bu döngünün getirdiği heyecanı aşağıdaki gibi açıklamıştır:

> *"…tarım bir döngü yani onun bir zamanı gidiyor. Bunun budaması, onun bilmemesi, onun ilaçlaması, onun dinlenmesi filan falan derken bir döngüdür. Yani her sene aynı şeylerin olduğu heyecan duyarsın. Köylü de heyecan duyar. Mesela sebze çekeceği zaman her nisanda herkeste bir fide alma heyecanı vardır. Tohum yapma heyecanı var. Böyle çocuk gibi sevinirler, 100 senedir bu işi yapıyorlar ama hiç o şey bitmiyor ya o keyif bitmiyor. Ama işte tam o doğanın uyandığı … zaman bizde de aynı keyif var ekeceğiz, ulan ekeceksin tamam da ekmesen de olur gidersin Gelibolu'dan pazardan alırsın, aslan gibi yersin yani çok büyük de bir sorun değil. Ama onun bir zevki var yani hani biz yapacağız, nasıl olacak bakalım. Hastalık olacak mı o olacak mı, ne olacak ya bunlarla eğleniyorsun sonuçta."* (Ali)

Göçmenler, toprakla ve toprağın ritmiyle aktif bir şekilde ilgilenerek sadece yeni beceriler geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda derin bir kabiliyet ve başarı duygusu da yaşamaktadırlar. Yeni tarım tekniklerinde ustalaşmanın, ev inşa etmenin ve tadilat işlerini kendi başlarına halletmenin verdiği tatmin, derin bir gurur ve amaç duygusunu beslemektedir. Antropolog Tim Ingold'un (2021) belirttiği gibi, beceri gerektiren işlerle uğraşmak yalnızca zihinsel uyarım değil, aynı zamanda algı ve eylem arasındaki yakın bağlantıdan kaynaklanan içsel bir anlam da sunmaktadır.

Her an her tür ihtiyaç için uzmanlığı olan birine ulaşamamak, kentlilerin çözüm üretme ve el becerilerini geliştirmelerini sağlamıştır. Ancak bu beceri edinme ve ustalaşma sürecinin zorlukları da vardır. Göçmenler, denemeler ve zaferler yoluyla derin bir özgüven ve bağımsızlık duygusu geliştirirler. Kırsaldaki evini sıfırdan inşa eden Hakan'ın açıkladığı gibi, *"... şimdi çatı yapmak tek başına… acayip zor bir şey. Çünkü bu bir uzmanlık… başka bir ele ihtiyacın oluyor. İki elinden farklı. Ben onları (ellerinden bahsediyor) geliştirmek zorunda kaldım. Kimse yoktu. Çatı yaptığımda tek gittim."* Kişinin kendi yeteneklerine duyduğu bu güven, sorunları çözme ve zorlukların üstesinden gelme kapasitesiyle birleştiğinde, hızlı tempolu, hizmet odaklı kentsel ortamda elde edilmesi genellikle daha zor olan derin bir kendi kendine yeterlilik duygusunu da pekiştirmektedir.

Yapmak istedikleri şeyleri öğrenme, öğrenebiliyor olma hali göçmenlere tam anlamıyla bir oyunsal eylemlilik içinde bulunduklarını hissettirmektedir. Çünkü yeni öğrendikleri şeylerde başlarda başarısız olmaları, yeniden çabalamaları ve doğrusuna ulaşana kadar devam etmeleri de farklı bir amaç ve tatmin

kazandırmaktadır. Bir ofis çalışanıyken tersine göç hikayesiyle baba köyüne göç edip hayvancılıkla uğraşmaya başlayan Esra şunları söylemektedir:

> *"Dedim el yanında çalışmaktansa onu zengin etmektense daha az paraya kendim bir şeyler yapmaya çalışırım. Tecrübe kazanırım. Şu ana kadar bir şey koyunculuktan kazandın mı dersen hayır. Şu an öğreniyorum. İlk başladığım zaman çok zarar ettim. İlk doğan koyunla kuzularımın yarısı öldü. Tecrübesizlikten. Mesela doğacak hayvanı anlamaya başladığım zaman ayırıyordum ama dar bir alana ayırıyordum… Eziyorlardı… Mesela koyun doğuyordu, kuzusunu almıyordu. Niye almıyordu? Çünkü diğerlerinin içinde doğduğu zaman diğerlerinin kokusu geçtiği zaman annesi kuzusunu almıyordu benim değil diye. Sonra onların doğuracaklarını anlayıp ayrı yerlere kapamaya başladım… Zarar ede ede öğrendim ben ama köyde her şeyi öğreniyorsun."* (Esra)

Kendi evleriyle ilgilenmenin yanında, köy hayatında sürekli yapacak bir işlerinin olması durumu tarım veya hayvancılık dışında da geçerlidir. Kışları odun toplamak kesmek ve sürekli sobayı, şömineyi ateşli tutmak, ağaçları budamayı öğrenmek, su taşımak, ya da kendi zevkleri için üzüm yetiştirip şarap yapmak, arpa alıp bira yapmak kış için yazdan hazırlıklar yapmak gibi farklı eylemleri de içinde barındırmaktadır.

Modernite öncesi toplumlarda, görev alanı, insan faaliyetlerinin doğal dünyanın ritimleriyle yakından ilişkili olduğu, sürekli, sosyal ve ekolojik olarak gömülü bir zaman deneyimiydi. Ancak modernitenin gelişiyle birlikte, saat zamanı ve endüstriyel üretim daha soyut, standartlaştırılmış ve bedensizleştirilmiş bir zamansal düzen dayattığı için bu sürekli deneyim parçalanmıştır (Ingold, 1993; Han, 2020; Lefebvre, 2004). Döngüsel zaman ve görev manzaralarını benimsemek, kentli göçmenlerin modern yaşamın süreksizliklerine ve kopukluklarına meydan okumalarına (Han, 2020) ve kırsal varoluşlarında derin bir uyum ve süreklilik duygusu bulmalarına olanak tanımıştır. (Thoreau, 2007).

El emeğiyle yapılan ağır işler, göçmenin kırsal deneyimine içkindir. Onların eforlarının ritimleri ile toprağın kendi yenilenme döngüleri arasında bir karşılıklılık işlevi görür. Emeklerinin işlevsel gerekliliği, derinlerde yatan bir özlemi tatmin ederek doğayla duyusal bir yakınlık kurmalarını kolaylaştırmaktadır. Kurulan bu yakınlık ve elde edilen başarma hissi ve bir amaç duygusu göçmenlerin kendi kendilerine yeterli olma hallerini de güçlendirmiştir.

6.2.2 Kendi Kendine Yeterliliğin Peşinde

Kendi ürünlerini üretme ve kentsel yaşamın karmaşık sistemlerinden kurtulma arzusu, özerklik ve bağımsızlık arayışını tetiklemektedir. Hakan'ın tutkuyla ifade ettiği gibi, *"...bütün bu hikâye benim bakış açımda bir bağımsızlık savaşı. Ben bağımsız yaşamak istiyorum. Bu yani herhangi bir konuda herhangi bir sistemden bir şeye bağımsız. Bağımlı olmak istemiyorum. Elektriği, suyu, doğal gazı tüpü ne bileyim eti sebzesi, meyvesi aklınıza ne geliyorsa."* Benzer bir şekilde Kemal de planlarını açıklamıştır:

> *"Şöyle bir planım var ... bir çiftlik yapacağım suyumu kendim çıkartacağım, elektriğimi kendim üreteceğim, yani devletle bağımı keseceğim çünkü artık arabada da elektrikli gideceği için yakında devletle bağımı tamamen keseceğim. Kendine yeten bir şey kuracağım ve her şeyi de doğal yetiştireceğim."* (Kemal)

Köy merkezinin dışındaki arazilerde yaşamaya başlayan bazı göçmenler, genel elektrik şebekesine bağlanma seçeneğine sahip olmalarına rağmen kendi güneş ve rüzgâr enerjisi sistemlerini kurmayı tercih etmişlerdir. Su için kuyulardan su çekmenin yollarını bulmuşlar ve genellikle kuyu motoruna güç sağlamak için güneş veya rüzgâr enerjisi kullanmaktadırlar. Köy merkezinin dışında yaşayan bazı göçmenler altyapı eksikliği nedeniyle bu yöntemlere başvurmak zorunda kalırken, bazıları ise bunu bilinçli olarak tercih etmektedir. Köy merkezi içinde yaşayan göçmenler ise genellikle önceden var olan elektrik ve su sistemlerini kullanmaktadır. Bu kendi kendine yeterliliğin derecesi yaş, cinsiyet, kişisel beceriler ve ekonomik imkanlar gibi faktörlere bağlı olarak değişmektedir. Ancak bu yaşam tarzı göçmenlerini birleştiren ortak nokta, doğayla yeniden bağ kurma ve daha sürdürülebilir bir varoluş geliştirme özlemidir.

Bazı göçmenler için kendi kendine yeten bir yaşam tarzı sürdürmenin zorlukları, bu yaşam tarzına duydukları yakınlık nedeniyle daha kolay yönetilebilmektedir. Ahmet köy hayatının zorluklarıyla ilgili şöyle bir açıklama yapmıştır: *"Ya ben zorluk çekmedim. Çekenler oluyor tabi yani alışmadıkları için. Şimdi ben yani böyle Robinson hayatını sevdiğim için de bana zor gelmiyor yani."* Bu zihniyet, zorlukları kucaklamalarına ve kendi kendilerine daha yeterli hale gelme sürecinde neşe bulmalarına olanak tanımaktadır.

Kendi kendine yeterlilik hissini deneyimlemenin getirdiği özgürlük ve bağımsızlık hissine karşı, kentli göçmenler tüm şehir alışkanlıklarını tamamen terk etmek ve

modern dünya ile bağlarını tamamen koparmak konusunda kesin dönüşümler yaşamamaktadır. Vazgeçmek istemedikleri olanaklar arasında internet erişimi en önemlilerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle internet bağlantılarını sürekli aktif ve hızlı tutabilmek için çözüm geliştirmektedirler, internet sağlayıcı şebekelerle görüşerek alt yapı konusunda taleplerde bulunmaktadırlar. Göçmenlerin kırsal yaşamlarına getirdikleri diğer kentsel olanaklar arasında bulaşık makinesi, derin dondurucu ve kahve makinesi gibi ev aletlerinin yanı sıra robotik elektrikli süpürge gibi akıllı cihazlar da yer almaktadır. Ayrıca, birçok göçmen, aile ve arkadaşlarını görmek, kültürel etkinliklere katılmak veya kırsal çevrelerinde kolayca bulunamayan malzemeleri stoklamak için düzenli ziyaretler yaparak şehirle bağlantılarını sürdürmektedir. Kent dünyasıyla olan bu bağlar, yeni kırsal yaşamlarının zorlukları ve ödülleri arasında gezinirken denge ve aşinalık duygusunun korunmasına yardımcı olmakta ancak kırsal yaşama kent imkanlarını da yavaş yavaş taşımaktadır.

Kendine yeterlilik arayışı ile belirli kentsel konforları koruma arasında kurulmaya çalışılan bu denge, eylem ritimlerinin değişen karakterini tanımlamaktadır. Kendilerini toprağın taleplerine ve mevsimlerin döngüsel akışına kaptırarak, göçmenler sadece bir amaç ve aidiyet duygusunu yeniden keşfetmekle kalmaz, aynı zamanda önceki yaşamlarının sınırlarını aşan yeni bir kimlik oluşturmuşlardır. Gelibolu kırsalındaki göçmenler, tam özerklik ve toprakla bütünleşme arayışındaki saf kırsala dönüşçüler ile özerklik ve modernite arasında yaratıcı bir sentez yapmaya çalışan pragmatik teknisyenler arasında bir yaşam biçimi sergilemektedirler (Halfacree, 2006; Rivera Escribano & Mormont, 2007).

6.3 Topluluğun Ritmi: Bir Topluluğun Üyesi Olmak

Kentli göçmenler için kırsal bölgelere taşınma kararının arkasındaki önemli itici güçlerden biri de şehir yaşamını karakterize eden atomize olmuş toplumsal yapıdan kaçma arzusudur (Osbaldiston, 2016). Bir zamanlar kent yaşamını cazip kılan anonimlik ve bireysellik (Simmel, 2014) zamanla yerini yalnızlık ve yabancılaşma duygularına bırakmıştır. Ancak kırsal bölgelere yerleşen göçmenler, bu topluluklar içinde "seachangers" gibi yenilenmiş bir aidiyet ve birliktelik duygusu keşfetmişlerdir (Osbaldiston, 2016). Bu kentten kıra göç, geleneksel kırsallık kavramlarının çeşitli sosyal, ekonomik ve kültürel güçler tarafından yeniden

şekillendirildiği yeni kırsal alanlarda gerçekleşmektedir (Halfacree, 2006). Kentli göçmenlerin deneyimleri, kırsal alanların ve toplulukların süregelen yeniden tanımlanmasına katkıda bulunmaktadır. Bu bölüm, kentli göçmenlerin geleneksel bilgileri öğrenerek, kolektif ritüellere katılarak ve yeni arkadaşlıklar kurarak kırsal sosyal hayata nasıl entegre olduklarını araştırmaktadır. Kırsal toplumsal yaşamda bulunan destek, karşılıklılık ve dayanışmanın kentte yaşanan yabancılaşmaya karşı nasıl bir panzehir işlevi gördüğü incelenmektedir (Lefebvre, 1992b; Harvey, 2001).

6.3.1 Kentsel Anonimlikten Kırsal Samimiyete Geçiş

Kentsel ve kırsal yaşam arasındaki en çarpıcı zıtlıklardan biri, sosyal ilişkilerin doğasında yatmaktadır. Günümüz modern dünyasında kentsel ortamlar genellikle anonimlik, yüzeysellik ve yaygın bir izolasyon hissiyle tanımlanırken (Tönnies, 2020; Wirth, 1938), kırsal topluluklar tipik olarak paylaşılan tarih, gelenekler ve değerlere derinden kök salmış yakın, sıkı örülmüş sosyal ağlarla karakterize edilmektedir (Tönnies, 2020; Durkheim, 2008; Osbaldiston, 2016).

Kentsel göçmenler için, kent yaşamından kırsal yaşama geçiş hem heyecan verici hem de zorlayıcı olabilmektedir. Bu geçiş, kentsel ve kırsal etkilerin birbirine karışmasıyla yeni sosyal örgütlenme biçimlerinin ortaya çıktığı "radikal kırsal alanları" ("radical rural spaces") (Halfacree, 2007) yansıtmaktadır. Kentli göçmenler kırsal yaşamın sunduğu aidiyet ve bağlılık duygusuna uyum sağlarken, bir yandan da yakın ilişkilere dayalı topluluk yaşamının beraberinde getirdiği sosyal beklentiler, normlar ve sorumluluklar ağında var olmaya çalışmaktadırlar.

Entegrasyon süreci, kişinin kimliğini koruması ile kırsal topluluğun ritimlerine ve değerlerine uyum sağlaması arasında bir denge kurulmasını gerektirmektedir. Ali, göçmenlerin yaşadıkları entegre olmak ve tamamen tüm değer yargılarını değiştirmemek arasında kaldıkları bu durumu şöyle ifade etmiştir:

> *"Burası bir komünite. Sen kalkıp bir 400 kişilik komiteye giriyorsun herhalde herkes sana uymayacak. Yani sen herkese uyuyacaksın gayet net yani… Kelaynak gibi olmayacaksın bu köyde abi sonuçta. Entegre olacaksın yani. Tamam çok da kaptırmıyoruz kendimizi ama."* (Ali)

Kırsal topluluğa entegrasyon sürecinde, göçmenlerin deneyimleri önemli farklılıklar gösterebilmektedir. Tersine göç yoluyla ailesinin köyüne dönen ve

ailevi bağları olanlar için yerli halk ile adaptasyon süreci daha kolay olabilmektedir. Ahmet'in deneyimi bunu açıkça göstermektedir:

> *"Ya ben hiç zorluk çekmedim çünkü dedim ya annem babam da buralı olduğu için arkadaşlarım da çok benim burada... Benim herkesle diyaloğum çok güzel. Diğer köylerle de bağlantım çok iyidir... Ya sen iyiysen onlar da iyi."* (Ahmet)

Öte yandan, yerleştikleri köy ile daha önce hiçbir bağı olmayan, göç ettikten sonra yerli halk ile tanışan göçmenler için entegrasyon süreci daha zorlu olabilmektedir. Yetmiş yaşındaki İbrahim'in deneyimi bu durumu yansıtmaktadır:

> *"Ben 70 yaşındayım şu anda... yaşıtlarımdakiler 70 sene beraber yaşamışlar… Çocukluğunu anlatıyor bazı şeyleri anlatıyor ben o şeye giremiyorum benim beraberliğim olmadı ki onlarla. Sadece dinliyorum. İşte fazla böyle onlara katılamıyorum fakat işte oturuyoruz bir çay may içiyoruz, konuşuyoruz ondan sonra gidiyoruz. Yoksa iyiler ilişkilerimizde herhangi bir şey yok köyümüz çok iyi halk olarak."* (İbrahim)

Bilmedikleri ve yerleştikten sonra tanıştıkları köy sakinleriyle kurulan gündelik ilişkiler, entegrasyonun önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Bu süreci olumlu deneyimleyen göçmenler, yerli halkla kurdukları ilişkiler sayesinde, gündelik yaşamlarına yerli halkla etkileşimlerini dahil ederek kırsal topluluğun bir parçası haline gelebilmektedir. Kemal, bu etkileşimlerin doğallığını şöyle anlatmaktadır:

> *"... Ondan sonra kahvemi içiyorum Rukiye teyzede. Onunla da en az yarım saat bir saat muhabbet oluyor o anlatıyor hep bir şey çıkıyor... Çok enteresan hani bazen ne konuşabilirim falan dersin ya öyle enteresan ben bu köylülerle çok muhabbet ediyorum... Yani çok rahat ve keyifli muhabbet ediyorum. Bir şeyler buluyorum yani ortak çok seviyorum evet tarladan bahsediyoruz zeytinden bahsediyoruz politikadan bahsediyoruz yani bahsediyoruz sürekli bir şeylerden."* (Kemal)

Kırsal sosyal yaşamı tanımlayan günlük etkileşimler, paylaşılan deneyimler ve kolektif anılar aracılığıyla göçmenler daha büyük bir anlatının, ortak bir hikâyenin parçası haline gelmektedirler. Köylerindeki halkı önceden tanımaları veya tanımadan yerleşmiş olmaları belirli bir ilk izlenim farklılıkları oluştursa da köy hayatından farklı oldukları kabulü ile seçici bir şekilde etkileşime girmeye, ilişki kurmaya başlamaktadırlar. Sema bu durumu şöyle ifade etmektedir:

> *"Burada tabi köylülerle biraz farklı bir statüdeyiz, yani onların tam hayatları gibi yaşamıyoruz. Onlar daha burada doğmuşlar büyümüşler farklı gelenek göreneklerden insanlar. Yine de seçtiğim insanlar var onlarla daha çok konuşuyorum... bu köyde beni bilmeyen kişi yoktur herhâlde. Yerlisi gibi oldum evet yani ısrarla kaldığım için hani."* (Sema)

Topluluk yaşamına katılım, sosyal etkinliklere dahil olma konusunda göçmenler farklı yaklaşımlar sergilemektedir. Fatma gibi bazı göçmenler tam bir katılımı tercih ederken: "Katılıyorum. Her şeye katılıyorum ben. Ben ayrım yapmam. Affedersin cenaze olur. Cenazeye giderim. Kesinlikle bırakmam. Çünkü artık alışmışım ya bu köyün insanı olmuşum ben de." Mustafa gibi diğerleri daha seçici bir yaklaşım benimsemektedir: *"Benle ilişkiye girmek isteyen hiç kimseyi reddetmedim ve elimden geldiği kadar ilişkimi oluşturdum... kahveye falan gidip oturmuyorum ben orda. Çünkü çok hoşlanmıyorum. Çağırırlarsa gidiyorum… oturuyorum işte çayımı içiyorum."*

Göçmenler, kırsal yaşamda karşılaştıkları samimi ve destekleyici sosyal ilişkiler ağına dikkat çekerek, kentte nadiren deneyimledikleri topluluk hissini vurgulamışlardır. Özellikle yeni taşındıkları bölgelerde yerli halkın daha açık, yargılayıcı olmayan ve sıcak bir iletişim tarzı benimsemeleri, göçmenler için sosyal uyum sürecini kolaylaştırmıştır. Reyhan'ın gözlemi, bu olumlu etkileşimleri özetlemektedir: *"Ya burada ekstradan insanların iletişimleri çok iyi. Yani seni çok fazla böyle yargılamadan kabul ediyorlar. Pozitif bir iletişim şekli var herhâlde hani gerçekten Ege Trakya olduğu için hani."*

Sosyolog Tönnies (2020) aşinalık ve beraberliğe dayalı kırsal "Gemeinschaft/cemaat/topluluk" ilişkilerini, kişisel olmayan araçsallığa odaklanan kentsel "Gesellschaft/toplum" bağlarıyla karşılaştırmaktadır. Yeni kırsal alanlar, Tönnies'in belirttiği kadar keskin bir ayrım sergilemese de dönüşen ve ara formda bir yapıya sahiptir. Göçmenlerin aktardıkları ilişkiler ağı, bu alanlarda hala güçlü bir toplumsal entegrasyonun mümkün olduğunu göstermektedir. Kırsal yaşamın değişen dinamiklerine rağmen, topluluk bağlarının korunabildiği ve göçmenlerin sosyal ağlara dahil olabildiği görülmektedir. Bu entegrasyon sürecinin başarısı, Osman'ın köylülerle olan diyaloğunda açıkça görülmektedir:

> *"Vallahi hepsiyle iyi. Yani burada sağ olsunlar, severler, ederler... Dedim hatta ya dedim bizim size dedim bir faydamız dokunmuyor. Niye bizden memnunsunuz dedim. Köylü şunu istiyor. Diyor ki sen geliyorsun diyor. Bizim içimize oturuyorsun. Çayımızı içiyorsun. Çay söylüyorsun. Bundan dolayı hani bir şeylik yok. Hani sizlerde diyor bir büyüklük yok diyor."* (Osman)

Kırsal topluluklarda sosyal entegrasyonun en güçlü itici güçlerinden biri, küçük, sıkı sıkıya bağlı bir sosyal ağın parçası olmanın getirdiği tanınma ve aşinalık

duygusudur. Kentsel etkileşimleri karakterize eden anonimlik ve kayıtsızlığın aksine, kırsal yaşamda derin bir tanıma ve tanınma duygusu hakimdir. Ali bu konuya anıları ile değinmiştir:

> *"Bizim bir de burada bir komşumuz var. Onlarla birlikte yaşıyoruz. Yani şuradaki yan komşumuzla. Benim en iyi arkadaşım o, yani yarı yaşımda ama köydeki en iyi arkadaşım. Çok iyi insandır. Çok da tanınırım, beni köyde tanımayan yok… Bir kere İstanbul'da bir hafta 10 gün kaldım. Yılbaşını geçirdim. Geldim buraya bir akşam üstü. Abi köyde herkes beni karşıladı. Orada abim hocam ya neredesin sen Allah aşkına ya gittin gelmiyorsun bilmem ne. Ben de evime gelmiş gibi hissediyorum kendimi. Hani "Everybody knows your name" der ya Amerikalılar tam o yani benim istediğim oymuş meğerse. Yani çok rahatım geldiğimde … evime gelmiş gibi hissediyorum. Halbuki bu köyle bir hiç alakam yok. Ne anam buralı ne babam buralı yani… Ama belli bir süre sonra şuradaki çiftliğin sahibini biliyorsun. Oradaki bilmem neyi biliyorsun. Şimdi orda Hakanlar oturuyor geldiler mi diye bakıyorsun. Böyle bir sürü baktığın yer var… Kendini o zaman buralı hissediyorsun. Ve hoşuna gidiyor yani … o da başka bir aidiyet yani…"* (Ali)

Bu aşinalık ve tanınma duygusu sadece yüzeysel bir tanışıklık değil, sosyal sermayenin (Bourdieu, 1984) gelişmesi ve derin, kalıcı kişiler arası bağların oluşması için güçlü bir katalizördür. Birbirine sıkı sıkıya bağlı bir topluluğun parçası olmanın gücü, belki de en iyi göçmenlerin benlik ve kimlik duygularının yeni topluluklarının ritimlerine ve değerlerine yavaş yavaş uyum sağlamasıyla örneklenebilir: *"Ben nerelisin dedikleri zaman şu an Kumköylüyüm. Bu çok spesifik bir şey… Ne Kocaeli, ne İstanbul, ne Kerpe. Eskiden Kerpe diyordum. Şu an Kumköylüyüm. Çünkü kendimi ait hissettiğim yer orası. Aidiyet duygusu oluştu bende."* (Hakan)

Tanınma ve kırsal sosyal ağlara entegre olma deneyiminin erkekler ve kadınlar arasında farklılık gösterebileceğini belirtmek önemlidir. Örneğin Ali kendi deneyimini aidiyet duygusu ile birlikte anlatırken eşi Ayşe için "…kadınlar kalesine hiç girmedi" demiştir. Yerli kadınların bir arada geçirdikleri zamanı "dini event" olarak adlandırmış ve kadınların sosyalleşme anlayışının ev ziyaretleri ile sınırlı kaldığını belirterek eşinin değil ama bir dönem onlarla yaşayan annesinin kadınlar ağı içine dahil olduğunu belirtmiştir. Yerli kadınların değer yargıları ve sosyal ilişkileri kentli göçmen kadınların alıştıkları sosyal yaşama ve modern değer yargılarına göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle kadınların erkekler kadar rahat ve hızlı bir şekilde köy sosyal yaşantısına uyum sağlayamadıkları dikkat

çekmektedir. Toplu bir görüşme esnasında aşağıdaki diyalog bu konuda dikkat çekici örnekler sunmaktadır:

> *Zeynep: ... bizim de köydeki arkadaşlarımızla Cemal abi olsun vs. çok iyi muhabbetimiz var ama özellikle bir kadın olarak - erkek ortamı yine biraz daha rahat da - kadın ortamı biraz daha kısıtlı konular konuşuluyor. İşte yemek tarifleri bilmem ne, düğün varsa işte ne altın takıcam bilmem ne falan gibi. Bunlar da mesela bana göre olan konular değil. Ben şeyi severim koçluk, kendine dönme ya da spor ne bileyim erkek muhabbetini de severim ama buradaki kadınların hepsiyle yapamıyorsun yani. O erkek için daha rahat.*
>
> *Hakan: Erkek için çok avantajlı, mesela köydeki arkadaşların hepsi sanki çocukluk arkadaşım gibi şu an.*
>
> *Zeynep: Benim de öyle mesela beni ayırt etmiyorlar yani Hakan olmasa da ben arasam Nihat, Serkan gel içelim falan desem yine gelirler içeriz ve muhabbet ederiz. Ama köydeki kadınlar biraz daha kendi aralarında olduğu için onlarla böyle bir muhabbete girmek daha zor oluyor. Erkeklerle rahat onlar bütün gün dışarıdalar bir oraya bir buraya.*
>
> *Reyhan: Daha fazla görüp daha çok şeye maruz kalıyor erkekler… Hani kadınlar arası sohbet muhabbet maalesef şey hani. Senin de öğrenip karşılıklı beslemektir ya hani. E bilmediğin birtakım şeyler öğreniyorsun onlar kısıtlı hani 3 buluşmadan sonra konu bitiyor.*
>
> *Zeynep: Şey mesela Okan'ın annesi ile tanıştınız. Ya birçok köydeki kadının bana ilk sorusu, çocuk niye yok. Diyorum yani istemedik, olmadı falan diyoruz mesela. Yaşın kaç 39 yaşındayım. Ooo daha ne kadar bekliycen işte senin yaşında benim 4 tane çocuğum vardı gibi… Bu Türkiye genelinde de böyledir büyük ihtimalle ama kadınlar şeye yetiştiriliyor ya kız genç yaşta evlenicek evde kalmayacak çocuk yapacak eve bakıcak. Ailesine bakacak gibi. Burda da biraz o bakış açısı var…*
>
> *Araştırmacı: Dün bana tıp gelişti dedi. Dün eve giderken sordu işte çocuk var mı diye. Yok dedim ne kadar oldu 4 yıl aa bak ya tıp gelişti dedi.*

Kırsal sosyal ağlara entegre olma süreci toplumsal cinsiyet rolleri açısından belirgin farklılıklar göstermektedir. Erkekler, kamusal alanda daha fazla zaman geçirdikleri ve yerli erkeklerle daha fazla ortak ilgi alanı bulabildikleri için sosyal ağlara daha hızlı ve kolay entegre olabilmektedir. Katılımcılardan Ali, köyde herkesle rahatça sosyalleşebildiğini belirtirken eşi Ayşe'nin bu sosyal ağa çok dahail olmadığını belirtmiştir. Ayrıca Ali ve Ayşe ile birlikte yaşanan süre boyunca fark edilmiştir ki Ali, her yaştan köylü ile sıkı ilişkiler içinde yer alırken, Ayşe ise genç yerli kadınlar ve erkekler ile yakın ilişkiler kurabilmektedir. Kırsal alanda da değişen değer yargıları genç kırsal kesim ile emekli göçmen kadınlar arasında daha rahat bir bağ

kurulabildiğini göstermiştir. Benzer şekilde, Hakan, köydeki erkeklerle sanki çocukluk arkadaşlarıymış gibi samimi ilişkiler kurduğunu dile getirirken, eşi Zeynep, kadınlarla kurduğu sosyal ilişkilerde sınırlılıklar yaşadığını ama diğer genç erkeklerle o da yakın arkadaş olduğunu vurgulamıştır.

Yerli halkın kentli göçmenlere yönelik tutumları homojen değildir ve özellikle kuşaklararası önemli farklılıklar gözlemlenmektedir. Saha çalışması sırasında dikkat çeken bir bulgu, yerli genç nüfusun yaşlılara kıyasla kentli göçmenlerin gelişine daha olumlu bakması ve hatta daha fazla kentli göçmenin bölgeye yerleşmesini arzu etmeleridir. Ali'nin ifade ettiği gibi: *"Yani şuradaki yan komşumuz… Benim en iyi arkadaşım o, yani yarı yaşımda ama köydeki en iyi arkadaşım. Çok iyi insandır."* Araştırmacının Ali ve Ayşe'nin evinde konakladığı süre boyunca, bu genç köylü komşularla sık sık akşam yemekleri yenmiş ve birlikte vakit geçirilmiştir. Benzer şekilde Hakan da yerli gençlerle kurduğu yakın ilişkiyi *"Köydeki arkadaşların hepsi sanki çocukluk arkadaşım gibi şu an"* sözleriyle aktarmıştır. Bu sosyal etkileşimler sırasında, yerli gençlerin daha fazla kentli göçmenin bölgeye gelmesini istedikleri gözlemlenmiştir. Gençler, bu isteklerinin sebebi olarak, kendi ilgi alanlarına ve düşünce yapılarına yakın insanlarla görüşme, konuşma ve tartışma fırsatı bulduklarını dile getirmişlerdir.

Kadın göçmenlerin sosyal uyum süreci daha karmaşık ve kısıtlıdır. Kadınlar arası sosyalleşme çoğunlukla ev içi ziyaretler, dini etkinlikler ve geleneksel toplumsal rollere uygun konularla sınırlı kalmaktadır. Zeynep'in yerli kadınlarla sohbet konularının yemek tarifleri ve düğün hazırlıkları gibi gündelik meselelerle kısıtlı olduğunu belirtmesi, bu sınırlılığı gözler önüne sermektedir. Ayrıca kadın göçmenler, çocuk sahibi olma beklentisi gibi toplumsal baskılarla da karşı karşıya kalmaktadır. Bu, kadınların kırsal toplulukla ilişkilerinde daha çok yargılanma ve toplumsal normlara uymaya zorlanma deneyimini beraberinde getirmektedir.

Öte yandan, kırsal yaşamın getirdiği topluluk bilinci ve karşılıklı tanınma hali, erkekler için sosyal uyum sürecini kolaylaştırırken, kadınlar için zaman zaman istenmeyen bir yakınlık hissi yaratmaktadır. Göçmen kadınlar, köyde "dedikodu" kültürünün yaygın olmasından ve kişisel hayatlarının sürekli gözlem altında olmasından rahatsızlık duyduklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, kırsal sosyal entegrasyon sürecinin toplumsal cinsiyet temelli farklılıklar barındırdığını ve her iki cinsiyet için farklı fırsatlar ve zorluklar sunduğunu ortaya koymaktadır.

Göçmenlerin kırsal topluluklara entegrasyonu, yalnızca bireysel uyum çabalarıyla değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet normlarının belirlediği sosyal yapıların sınırları içinde gerçekleşmektedir. Bu karmaşık dinamikler, kırsal yaşamın sosyal yapısını dönüştürme potansiyeli taşıyan ve derinlemesine incelenmesi gereken önemli bir araştırma alanıdır.

Kentli göçmenlerin köy yaşamına entegrasyonu, basit bir yer değiştirmeden öte, toplumsal ilişkilerin ve kimliğin yeniden inşa edildiği, kırsal yaşamı da dönüştüren karmaşık bir süreçtir. Bu süreçte göçmenler, kentsel yaşamın anonim ve yüzeysel ilişkilerinden, kırsal yaşamın samimi ve derin bağlarına doğru bir dönüşüm yaşamaktadırlar. Ancak bu dönüşüm sadece bireysel düzeyde kalmamakta, topluluk düzeyinde de yeni ilişki biçimlerinin ve paylaşım alanlarının oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda, göçmenlerin köy yaşamına entegrasyonu, kolektif ritüeller ve ortak deneyimler aracılığıyla pekişmekte, böylece hem bireysel hem de toplumsal düzeyde yeni bir birliktelik kültürü ortaya çıkmaktadır.

6.3.2 Kolektif Ritüeller ve Birliktelik Oluşturma

Illich (1975), modern toplumun tüketim ve bireyciliğe verdiği önemin, toplumsal ritüelleri ve bunların sağladığı anlam ve amaç duygusunu aşındırdığını savunmaktadır. Endüstriyel üretkenliğe odaklanmanın ve sosyal ilişkilerin metalaşmasının insanları birbirlerinden ve hayatın doğal ritimlerinden kopardığını iddia etmektedir. Illich bu sorunu ele almak için, insanların üretkenlik veya kârdan ziyade anlam yaratma ve başkalarıyla paylaşma arzusuyla ortak deneyimleri ve insan ruhunu kutlayan kolektif faaliyetlerde bulunduğu bir sosyal ortam olan "şenlikli toplum"un yaratılmasını savunur. Bu faaliyetler çeşitli şekillerde olabilir, ancak önemli olan "şenlik" (conviviality) ruhu ve karşılıklı tanımadır.

Köy yaşamının kolektif ritüelleri ve gelenekleri, Illich'in (1975) öngördüğü türden bir birlikteliğe ulaşmak için güçlü bir araç sunmaktadır. Düğünler, mevsimsel kutlamalar, dini bayramlar, Hıdırellez şenlikleri, geleneksel yemek organizasyonları, ekim ve hasat etkinlikleri ve hatta cenaze törenleri gibi bu ortak deneyimler, göçmenlere yeni topluluklarının kültürel mirasına kendilerini adapte etmeleri için bir fırsat yaratmaktadır. Bu etkinlikler yalnızca sosyal birer buluşma değil, aynı zamanda topluluk bağlarının güçlendiği, ortak değerlerin yeniden üretildiği ve kolektif hafızanın canlı tutulduğu önemli mekanizmalardır.

Görüşmeler sırasında özellikle düğünlerin merkezi bir öneme sahip olduğu görülmüştür. Neredeyse tüm katılımcılar yaz aylarında Gelibolu'nun farklı köylerinde yapılan düğünlere düzenli olarak katıldıklarını ve düğünlerden çok keyif aldıklarını belirtmiştir. Ali'nin *"Düğün kaçırmam ben… çok güzel olur düğünler" sözleri ve eşi Ayşe'nin "Tabii canım gidiyoruz hep düğünlere"* ifadesi, bu etkinliklerin göçmenler için sürekli katıldıkları etkinlikler olduğunu vurgulamaktadır.

Bu ortak etkinlikler, göçmenlere yeni toplumlarının kültürel mirasına dahil olmaları için bir fırsat sunmaktadır. Zeynep şöyle anlatmıştır: *"Düğün varsa bütün köylerden herkes gidiyor. Şey değil yani davetiye olması önemli değil yani. Şey zaten aktivite. Aktivite işte parti."* Bu kolektif etkinlikler sadece eğlence amaçlı toplanmalar değil, aynı zamanda göçmenlerin yerel değerleri ve gelenekleri içselleştirdikleri, toplulukla bağ kurdukları önemli öğrenme süreçleridir. Göçmenler bu etkinliklere katılarak, bir yandan kırsal yaşamın kültürel kodlarını çözümlerken, diğer yandan da topluluğun kolektif hafızasının bir parçası haline gelmektedirler. Bu süreç, kentsel yaşamın bireyselleşmiş ve metalaşmış ilişkilerinden farklı olarak, paylaşıma ve karşılıklı tanımaya dayalı bir sosyal doku oluşturmaktadır.

Toplumsal ritüellere ve geleneklere aktif katılım, göçmenlerin yeni kırsal topluluklarına kabul edilmeleri ve entegrasyonları anlamına gelen 'içeriden biri statüsü' kazanmaları için güçlü bir araç olarak hizmet etmektedir, ancak bu aidiyet duygusu kolayca verilmez. Kemal'in bir köy düğününe katıldıktan sonraki *"Dün gece düğünde kendimi hiç yabancı gibi hissetmedim, bir köylü gibiydim"* ifadesi, bu entegrasyon sürecinin başarılı bir örneğini yansıtmaktadır. Yerel etkinliklere aktif olarak katılan, geleneklere saygı gösteren ve bölge sakinleriyle bağlantı kurmak için samimi çaba sarf eden göçmenlerin, devam eden bu karşılıklı değişim ve karşılıklı saygı sürecinde içeriden biri olarak benimsenme olasılığı daha yüksektir ve bu da nihayetinde aidiyet duygusuna ve toplulukla köklü bir bağ kurmayı kolaylaştırmaktadır. Ancak bu süreç her zaman sorunsuz işlememektedir. Yerel halk, kırsal yaşamın sosyal normlarına ve yazılı olmayan kurallarına saygı göstermeyen veya yerli topluma "üstten bakan" göçmenlere karşı mesafeli durabilmektedir. Topluluğa kendi değerlerini dayatan veya yerel değerleri göz ardı eden göçmenlerin tam anlamıyla kabul görmeleri zorlaşmaktadır.

Edensor'un (2016) belirttiği gibi, kırsal yaşam çoklu ve bazen birbiriyle çatışan ritimlerin bir bileşimidir. Geleneksel kırsal yaşamın yavaş temposu ile kentsel yaşamdan gelen hızlı ritimler iç içe geçmektedir. Kolektif ritüeller, bu farklı ritimlerin uyumlu bir şekilde bir arada var olmasını sağlayan önemli araçlardır. Bu ritüeller aracılığıyla göçmenler, kentsel yaşamın bireyselleşmiş ve hızlandırılmış temposundan uzaklaşarak, kırsal yaşamın daha yavaş, paylaşıma dayalı ve anlamlı ritimlerine uyum sağlamaktadırlar. Bu uyum ile birlikte de zamanla hem kentsel hem de kırsal kültürlerin unsurlarını bütünleştiren melez bir topluluk Gelibolu kırsalında oluşmaya başlamıştır.

6.3.3 Karşılıklı Yardımlaşma ve Güven Ağı

Kırsal sosyal yaşamın en çarpıcı özelliklerinden biri karşılıklı yardım ve destek ağlarının yaygınlığıdır. Kentsel ilişkilerin genellikle bireysel fayda ve çıkar içeren doğasının aksine, kırsal topluluklar derin bir karşılıklı bağımlılık duygusu ve anında karşılık beklentisi olmadan başkalarına yardım etme isteği ile karakterize edilir.

Gülşen'in deneyiminde örneklendiği gibi, kırsal topluluklarda karşılıklı yardımlaşma pratiği genellikle spontane yardımseverlik ve cömertlik eylemleri şeklinde gerçekleşmektedir:

> *"Yani bir gün bir döndüm baktım. İsmail abi şu odunları getirip yığmış. Yani o kadar mahcup oluyorsunuz ki. Biri gelmiş kendi kendine kesmiş bu kadın yalnız kime kestirecek diye. O kim bilmiyorum ben… Yani bir arkamı dönüyorum. Biri işte sağ olsun şarap getiriyor… ayva getiriyor. Yani insanlar böyle… burada o güzellik var yani… maddi değeri falan değil yani. Asla değil."* (Gülşen)

Bu yardımseverlik ve destek eylemleri maddi yardımla sınırlı kalmayıp duygusal destek ile güvenlik hissini de kapsamaktadır. Zeynep'in de vurguladığı gibi, uzak ve izole bir bölgede yaşarken bile, destekleyici bir topluluğun varlığı derin bir rahatlık ve huzur duygusu sağlamaktadır:

> *"… örnek vereyim. İşte ben tek başıma gittim oraya. Bir hafta, bir ay, neyse. Bir şeye ihtiyacım var. Ya arayabileceğim on kişi var. Bir gram aklın kalmaz… Eğer Hakan (eşi) yoksa yanımda arabam da yok diyelim. Bir şey ekmeğe ihtiyacım var. Ben gidip alamıyorum bir sebepten dolayı. Arayabileceğim on kişi var. Ve hiç kimse bekletmez de yani."* (Zeynep)

Maddi mal ve hizmet alışverişinin yanı sıra, kırsal topluluklardaki karşılıklı yardımlaşma uygulaması bilgi, beceri ve uzmanlık paylaşımını da kapsamaktadır. Kentli göçmenler kırsal yaşamın kendine özgü zorluklarına ve fırsatlarına uyum

sağlamaya çalışırken, rehberlik ve destek için genellikle yerel sakinlere başvururlar. İster geleneksel tarım tekniklerini öğrenmek, ister kırsaldaki sosyal ağların karmaşıklığını aşmak ya da yeni bir çevrede başarılı olmak için gereken pratik becerileri edinmek olsun, katılımcılar büyük ölçüde nesiller boyu o toplumda yaşamış olanların bilgeliğine ve deneyimine güvenmektedir. Katılımcıların pek çoğu, yerel halkın nesiller boyunca biriktirdiği bilginin değerinin ve onlardan öğrenmenin öneminin farkındadır. Ali bu durumu şöyle ifade etmiştir:

> *"Tarım marım bir sürü şey öğrendim, mesela bir iş yapacaksam sorduğum insanlar var. Sorarım onların fikrini alırım ve ne diyorlarsa onu yaparım. Çünkü o köylü, o biliyor. Yani sen bilemezsin onu. Hani ben sadece şunu şunu yapmak istiyorum, ne dersin derim. O da bana anlatır, bak şöyle mi olur, böyle mi olur bunu mu istiyorsun bunu mu istiyorsun? Çok bilge insanlar var. Herhalde her köyde de vardır da bu köyde de var yani. Bunları bulacaksın, o insanlarla daha çok konuşacaksın."* (Ali)

Aynı zamanda göçmenler, kentsel yaşamlarından kırsal toplumlara değerli bilgi ve beceriler getirmektedir. Teknolojik uzmanlıktan girişimcilik bilgisine ve kozmopolit bir bakış açısına kadar, kentli göçmenler kırsal toplumların 21. yüzyıl zorluklarına uyum sağlamasına yardımcı olmaktadır. Örneğin Mehmet, bankacılık ve girişimcilik deneyimini borçlu bir zeytinyağı kooperatifini canlandırmak, bir kadın girişimcilik programı başlatmak ve lavanta tarlaları ekmek için kullanmıştır. Yılların şehir deneyimine sahip yetenekli bir tamirci olan Ahmet, köylülerin güneş panelleri veya kuyu suyu çıkarma makinesi kurmak veya bozuk bir ambulans ısıtma sistemini onarmak gibi kendi başlarına çözemeyecekleri mekanik sorunları çözmelerine yardımcı olmaktadır. Kentli göçmenler ve yerel sakinler arasındaki bu bilgi ve beceri alışverişi, kentsel ve kırsal alanlar arasındaki sınırların bulanıklaşmasına katkıda bulunmaktadır. Bu süreç, uzaktan çalışmaya ve kentsel kültürel unsurların kırsal ortamlara aktarılmasına olanak tanıyan dijital bağlantıyla daha da hızlanmaktadır.

Bununla birlikte, kentli göçmenlerin yeni topluluklarına alçakgönüllülükle ve yerel halktan bir şeyler öğrenme isteğiyle yaklaşmaları çok önemlidir. Birçok görüşmecinin vurguladığı gibi, göçmenler, özellikle de İstanbul gibi metropollerden gelenler, köylülere yeni bir şey öğretme tavrıyla gelmemelidir. Toplu bir görüşme esnasında geçen diyalog bu durumu özetlemektedir:

Osman: Bir de şeyi seviyorlar… ya dedim bizim size dedim bir faydamız dokunmuyor. Niye bizden memnunsunuz dedim. Köylü şunu istiyor. Diyor ki sen geliyorsun diyor. Bizim içimize oturuyorsun. Çayımızı içiyorsun. Çay söylüyorsun. Bundan dolayı hani bir şeylik yok. Hani sizde bir büyüklük yok diyor.

Ayşe: Köylü şehirli tarafından aşağılanmaya şey olmuş. Onunla bozmuş kafayı. Sen bir şehirli olarak onların içinde oturup onlar gibi yaşadığın zaman çok mutlu oluyorlar.

Osman: Şimdi ne oluyor; buraya gelenlerin az çok bir beş on kuruş parası olmuş oluyor. Yani ilk önce. Bunlara bir tepeden bakıyorlar. Yani onların çıktığı yer neresi, nereden geldi onu bilmiyorum yani. (gülüşmeler). Hayır insan insandır yani ya. Bizden daha şeyler, o (kentli) insanlardan daha candanlar.

Ali: Hasan abi de öyle tepeden yukardan bakarmış.

Osman: Vallahi bir Ali abiyle benim diyaloğum iyi. Yani geç de görüşsek. Sevdiğim bir abim. Mesela burada bir İstanbul'dan gelen bir şey vardı. Ona selam dahi vermem ben… Çünkü farklı bir yapısı var yani. Bir bencillik vardı.

Ali: Birtakım asosyaller var.

Osman: Yani topluma karışmayan. Yani böyle bir farklı bir şeyleri var onların. O şekildeler yani. Pek sohbetim de olmaz onunla.

Kentli göçmenlerin yeni kırsal topluluklarına alçakgönüllü bir tavırla yaklaşmaları, yerli halkla olumlu sosyal ilişkiler kurmanın temel koşullarından biridir. Göçmenlerin, kentli kimliklerinden gelen sosyal, ekonomik ve kültürel üstünlük algısıyla yerli halkı değiştirmeye ya da eğitmeye yönelik bir tutum sergilemeleri, toplumsal uyumu zorlaştırmaktadır. Görüşmeciler, kırsal yaşamda karşılıklı saygı ve eşit düzeyde insan ilişkileri kurmanın, yerel halk tarafından kabul görmenin ön şartı olduğunu vurgulamışlardır. Hakan ve Zeynep, köylüye yukarıdan bakan ve onlara iş öğretmeye çalışan bir tavırla yaklaşan göçmenlerin yerli halk tarafından "barındırılmayacağını" belirtmişlerdir. Bu dışlanma durumu, bakkaldan ekmek bile satın alamamaktan, yerli halkın örgütlenerek göçmenlerle iletişimi tamamen kesmesine kadar varan toplumsal dışlanma örneklerini içermektedir. Osman ve Ayşe'nin aktardıkları ise köylülerin, kentlilere özgü "büyüklenme" tavırlarına karşı duyarlılıklarını ve içtenlik bekleyişlerini ortaya koyarak, sağlıklı sosyal bağlar kurmanın temelini vurgulamaktadır.

Yerli halkın gözünde, içten ve mütevazı bir şekilde kırsal yaşamın parçası olmayı seçen göçmenler, toplumsal kabul ve güven inşa etmede daha başarılıdır.

Göçmenlerin bu tavrı, sadece bireysel sosyal uyumları açısından değil, aynı zamanda kırsal sosyal yapının devamlılığı ve dönüşümü için de önemlidir. Kentli göçmenlerin kırsal yaşamın yerleşik normlarına uyum sağlaması, karşılıklı yardımlaşma, bilgi ve beceri paylaşımı gibi sosyal pratikleri güçlendiren, işlevsel ilişkilerin ötesine geçen bir "armağan ekonomisi" (Malinowski, 2014) yaratmaktadır. Güven, karşılıklı yardımlaşma ve ortak bir amaç duygusu üzerine inşa edilen bu armağan ekonomisi, kırsal yaşamı tanımlayan sosyal ritimlerin merkezinde yer almakta ve hem yeni gelenlerin hem de uzun süredir kırsalda yaşayanların 21. yüzyılın zorlukları ve fırsatları karşısında başarılı olmalarını sağlamaktadır.

Kırsal bölgelere yerleşen kentli göçmenlerin deneyimleri, klasik sosyolojik topluluk anlayışlarıyla birçok yönden örtüşürken, aynı zamanda daha incelikli, çağdaş bir kırsallık anlayışına duyulan ihtiyaca da işaret etmektedir. Bu göçmenlerin katıldığı ve şekillenmesine yardımcı olduğu kırsal topluluklar statik varlıklar değil, geleneksel kırsal değerlerin ve uygulamaların kentsel etkilerle bir arada var olduğu ve etkileşime girdiği dinamik, gelişen alanlardır. Bu melez kırsallık, topluluk oluşumu ve sosyal bağlantı için yeni olanaklar sunmakta, potansiyel olarak kentsel yaşamın yabancılaşmasını ele alırken aynı zamanda kırsal alanları önemli şekillerde dönüştürmektedir.

7
SONUÇ

Bu çalışma, Gelibolu Yarımadası'nda kentten kıra göç eden bireylerin dönüşen gündelik yaşam ritimlerini incelemiştir. Araştırmanın temel bulguları, kentli göçmenlerin zamansal, eylemsel ve toplumsal düzeylerde yaşadıkları dönüşümleri ortaya koymuştur. Ancak saha çalışması sırasında, araştırmanın ana odağı olan gündelik yaşam ritimlerinin ötesinde, bölgedeki göç sürecinin daha geniş sosyo-mekansal ve ekonomik etkileri de gözlemlenmiştir. Özellikle kırsal soylulaşmanın erken belirtileri, toplumsal cinsiyet dinamikleri ve kentli göçmenler arasındaki sosyal ağların yapısı gibi konular, derinlemesine incelenmesi gereken yeni araştırma alanları olarak ortaya çıkmıştır.

Bu bağlamda sonuç ve tartışma bölümü, araştırmanın ana bulgularının yanı sıra, saha çalışması sırasında gözlemlenen ancak tezin kapsamı nedeniyle detaylı incelenememiş bulguları da içermektedir. Bu yaklaşım, bir yandan mevcut literatüre katkı sunarken, diğer yandan gelecekteki araştırmalar için yeni perspektifler sunmayı amaçlamaktadır. Kentsel-kırsal ilişkilerin hızla dönüştüğü günümüzde, bu tür çok katmanlı bir analiz, sürecin karmaşık dinamiklerini daha iyi anlamamıza olanak sağlamaktadır.

7.1 Ritimanaliz Perspektifinden Kentli Göçmenlerin Kırsal Deneyimleri

Bu çalışma, Lefebvre'in ritimanaliz yaklaşımını kentten kıra göç sürecini anlamak için kullanan özgün bir araştırma olarak literatüre katkı sağlamaktadır. Göçmenlerin kent ve kır arasındaki geçişlerini sadece mekânsal bir değişim değil, aynı zamanda ritmik bir dönüşüm olarak ele alan bu yaklaşım, göç sürecinin zamansal, eylemsel ve toplumsal boyutlarını daha derinlemesine anlamamıza olanak tanımaktadır. Böylece, göç literatüründe genellikle motivasyon faktörleri ve

ekonomik etkiler üzerinde yoğunlaşan çalışmalara, gündelik yaşam pratiklerinin dönüşümünü merkeze alan bir perspektif eklemektedir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, çalışma boyunca kent ve kır arasında gözlemlenen ayrımlar, katı bir ikilik olarak değil, algısal ve deneyimsel bir düzlemde ele alınmalıdır. Lefebvre'in ritimanalitik yaklaşımı da aslında bu tür ikilikleri aşmayı, farklı ritimlerin karmaşık etkileşimlerini anlamayı amaçlamaktadır. Kentli göçmenlerin anlatılarında kent ve kır arasında keskin bir ayrım görülse de, günümüzde bu iki yaşam alanı arasındaki sınırlar giderek bulanıklaşmakta, iç içe geçmekte ve hibrit bir yaşam biçimi oluşmaktadır. Bu çalışmada analiz edilen, tam da bu melezleşme sürecinin ritimsel boyutlarıdır.

Lefebvre için ritimanaliz, gündelik yaşamın eleştirel bir okumasıdır. Gelibolu'daki kentli göçmenlerin ritimsel deneyimleri, gündelik yaşamın dönüşümünün ve yeniden üretiminin zengin bir örneğini sunmaktadır. Bu dönüşüm, Lefebvre'in "gündeliklik" (la quotidienneté) ve "gündelik yaşam" (la vie quotidienne) arasında yaptığı ayrımla da ilişkilidir. Kent yaşamındaki "gündeliklik", kapitalist üretim ilişkilerinin dayattığı parçalı, yabancılaşmış ve metalaşmış bir deneyimi ifade eder. İş zamanı, boş zaman ve kısıtlı zaman gibi işlevsel kategorilere bölünmüş bu gündeliklik, Lefebvre'in eleştirdiği modern yaşamın yabancılaşmış karakterini yansıtır. Buna karşılık kırsal yaşamdaki "gündelik yaşam", daha bütünsel, anlamlı ve doğal ritimlerle uyumlu bir deneyimi temsil etme potansiyeli taşır.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, günümüzde ne kentsel ne de kırsal alanların bu ideal tiplere tam olarak uymadığıdır. Kentsel alanlar tamamen yabancılaşmış olmadığı gibi, kırsal alanlar da tamamen otantik değildir. Gelibolu'daki göçmenlerin deneyimleri, tam da bu karmaşık, iç içe geçmiş gündelik yaşam formlarının bir örneğidir. Kentli göçmenler, bir yandan kent yaşamının yabancılaşmış gündelikliğinden kaçarken, diğer yandan kırsal yaşama kentsel pratikleri ve beklentileri taşımaktadırlar.

Reyhan'ın *"Bana sorsan hiçbir şey yapmıyorum yani buradayken. Ama günler nasıl geçiyor hiç anlamıyorum"* ifadesi, kent yaşamının performans ve üretkenlik odaklı zaman algısından kopuşun yarattığı gerilimi ve şaşkınlığı yansıtmaktadır. Benzer şekilde *"Bir şey üretmezsem, bir şeylere koşturmazsam sanki hayatı böyle boşuna harcıyormuşum gibi hissetmeye başladım"* ifadesi, kentsel üretkenlik değerlerinin

içselleştirilmiş etkisini göstermektedir. Bu gerilim, Lefebvre'in "değişim değeri" ve "kullanım değeri" arasındaki karşıtlığıyla da ilişkilidir. Kent yaşamında zaman ve aktiviteler çoğunlukla değişim değeri (üretkenlik, ekonomik fayda) bağlamında değerlendirilirken, kırsal yaşamda kullanım değeri (yaşam kalitesi, doğrudan deneyim) öne çıkar. Göçmenlerin adaptasyon sürecinin bir parçası da bu değer sistemleri arasındaki geçişi yönetmektir.

Kentli göçmenlerin ritimsel pratiklerinin, Gelibolu kırsalını yeni bir mekânsal-zamansal deneyim alanı olarak yeniden ürettiğini söyleyebiliriz. Bu yeniden üretim süreci, modern kent-kır dikotomisini aşan, daha karmaşık, çok katmanlı ve melez mekânsallıkların ortaya çıkışına işaret etmektedir. Göçmenlerin ritimsel deneyimleri, günümüz kırsal alanlarının nasıl çeşitli sosyal, ekonomik ve kültürel etkiler altında sürekli yeniden tanımlandığını ve dönüştüğünü anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Araştırma bulguları, kentli göçmenlerin zamansal, eylemsel ve toplumsal düzeylerde yaşadıkları ritmik dönüşümleri ortaya koymaktadır. Aşağıdaki bölümlerde, bu dönüşüm sürecinin nasıl gerçekleştiği, aritmiden öritmiye giden yolda göçmenlerin geliştirdikleri adaptasyon stratejileri ve yarattıkları poliritmik yaşam biçimleri aktarılmaktadır.

7.1.1 Aritmiden Öritmiye: Ritmik Dönüşüm Aşamaları

Lefebvre'in ritimanaliz kavramlarından yararlanarak, kentli göçmenlerin deneyimlerini "aritmi"den (uyumsuz ritimler) "öritmi"ye (uyumlu ritimler) doğru bir geçiş süreci olarak kavramsallaştırabiliriz. Aritmi, ritimlerin çatışma hali, uyumsuzluğu ve kopukluğunu ifade ederken; öritmi, farklı ritimlerin uyumlu bir şekilde bir arada var olma halini tanımlar.

Kent yaşamından kırsal yaşama geçişin ilk aşamalarında göçmenler, kentsel ritimlerle kırsal ritimler arasında bir çatışma yaşayabilmektedir. Bu aritmi durumu, sadece bir uyum sağlama zorluğu değil, aynı zamanda iki farklı varoluş tarzı arasındaki gerilimi de yansıtmaktadır. Araştırma bulguları, bu aritmi durumunun üç temel düzeyde deneyimlendiğini göstermiştir:

Zamansal Aritmi: Kent yaşamının saat odaklı, parçalı ve hızlı temposundan kırsal yaşamın döngüsel, doğa temelli ritimlerine geçişte yaşanan uyumsuzluk. Lefebvre'in "niceliksel-niteliksel" karşıtlığı kendini zamanın algılanışında kendini

gösterir. Kent yaşamında zaman ölçülebilir, bölünebilir ve para-değer ile ilişkilendirilebilir bir nicelik iken, kırsal deneyimde zaman kentli göçmenler için daha çok güneşin hareketi, mevsimlerin değişimi ve doğal döngülerle ilişkilendirilen niteliksel bir boyut kazanır. Katılımcılar, Reyhan örneğinde olduğu gibi, boş zaman-iş zamanı dikotomisinin kaybolduğu bu yeni zamansal düzende kendilerini suçlu hissetmekte veya "gerçek" bir şey yapmadıklarını düşünmektedirler. Göçmenlerin kırsal yaşama adaptasyon süreci, müzikteki "legato" kavramıyla da ilişkilendirilebilir. Legato, notaların birbiriyle bağlantılı, kesintisiz bir akış halinde icra edilmesi anlamına gelir. Kırsal yaşamda da iş, boş zaman, dinlenme, sosyalleşme gibi aktiviteler keskin sınırlarla birbirinden ayrılmaz; daha çok iç içe geçmiş, birbirini izleyen ve besleyen bir akış halini alır. Buna karşılık kent yaşamı "staccato" karakteri gösterir- aktiviteler belirgin sınırlarla birbirinden ayrılmış, parçalanmış ve bölünmüştür. Göçmenler, staccato bir yaşam ritminden legato bir ritme geçiş yaparken, başlangıçta uyumsuzluk ve zorluk yaşarlar. İlk taşındıkları zamanda kendini gösteren bu uyumsuzluk hali zamanla kendi getirdikleri ritimlerle kırsalın ritimlerini uyum içinde deneyimlemeye başlayarak öritmiye dönüşmektedir.

Eylemsel Aritmi: Kentsel uzmanlık ve hizmet odaklı eylem biçimlerinden, kırsal yaşamın bedensel emek ve çok yönlü beceriler gerektiren pratiklerine geçişte yaşanan uyumsuzluk. Lefebvre'in "tekrar" ve "fark" diyalektiği bu noktada önemlidir - kırsal yaşam tekrarlar üzerine kurulu gibi görünse de her tekrarda farklar ortaya çıkar ve bu farklar değişimin, adaptasyonun ve yaratıcılığın tohumlarını barındırır. Örneğin, göçmenlerin günlük bahçe bakımı rutinleri (tekrar) her gün yapılsa da hava koşullarının değişimine bağlı olarak farklılaşır, yeni teknikler denenir, bitkilerdeki değişimler gözlenir ve böylece yaratıcı adaptasyonlar geliştirilir (fark). Ali'nin *"Ama onun bir zevki var yani hani biz yapacağız, nasıl olacak bakalım. Hastalık olacak mı o olacak mı, ne olacak"* ifadesi, tekrarlanan tarımsal süreçlerin her tekrarda yeni farklar ve heyecanlar barındırdığını göstermektedir. Benzer şekilde, Hakan'ın çatı yapımında yaşadığı zorluk ve geliştirdiği yeni beceriler, tekrarlanan yapım süreçlerinin her seferinde yeni öğrenmelere ve farklara yol açtığının bir göstergesidir. Fatma'nın *"Yaz oldu mu ekiyoruz... Kış günü olduğu zaman çıkarıyorum, yemek yapıyorum"* ifadesi, mevsimsel döngülerin (tekrar) içinde gelişen farklı pratikleri (fark) ortaya

koymaktadır. Bu örnekler, kırsal yaşamın monoton tekrarlardan ziyade, her tekrarda içkin olarak farklar barındıran, diyalektik bir süreç olduğunu göstermektedir. Lefebvre'in "mekanik-organik" karşıtlığı da tekrarlar ve fark içerisinde kendini gösterir. Kent yaşamında emek genellikle uzmanlaşmış, içinde fark barındırmayan tekrarlar ile parçalı ve mekanik bir karakter taşırken, kırsal yaşamda bütünsel, çok yönlü ve organik bir emek biçimi hakimdir. Hakan'ın çatı yapım deneyiminde olduğu gibi, göçmenler kendi bedenlerini yeni türde bir emeğe adapte ederek kent ritimlerini kırsal ritimlerin içerisinde harmanlayarak öritmi oluştururlar.

Toplumsal Aritmi: Kent yaşamının anonim ve bireyselleşmiş ilişkilerinden, kırsal yaşamın tanınırlık ve karşılıklılık temelli topluluk yaşamına geçişte yaşanan uyumsuzluk. Lefebvre'in "sürekli-kesintili" karşıtlığı kurulan ilişkiler düzeyinde görünür olur. Kent yaşamında sosyal ilişkiler genellikle kesintili, parçalı ve geçici bir nitelik taşırken, kırsal yaşamda süreklilik, bağlam ve kolektif hafıza üzerine kurulu ilişkiler ön plandadır. Osman'ın ifadesiyle, göçmenlerin "köylülere tepeden bakmaması" gerektiği gerçeği, bu toplumsal ritmik adaptasyonun kritik yönlerinden birini oluşturmaktadır. Ali'nin ifade ettiği *"Everybody knows your name"* durumu, kent yaşamının anonimliğinden kırsal yaşamın sürekli ve bağlamsal ilişkilerine geçişteki şaşkınlığı ve erkek katılımcılar için memnuniyeti, kadın katılımcılar için ise dedikodu ağının ritimlerinden uzaklaşma isteğini yansıtır.

Zaman içinde göçmenler, Lefebvre'in "dressage" (eğitim/terbiye) olarak adlandırdığı bir süreç aracılığıyla bedenlerini ve gündelik pratiklerini kırsal yaşamın ritimlerine uyumlu hale getirmişlerdir. Bu süreç, doğrusal bir ilerleme değil, sürekli diyalektik bir dönüşüm içerir. Lefebvre'in "keşif ile yaratma" diyalektiği burada devreye girer- göçmenler kırsal ritimleri keşfederken, aynı zamanda kendi özgün ritimsel pratiklerini de yaratırlar. Bu adaptasyon süreci, basit bir uyum sağlama değil, yaratıcı bir dönüşüm sürecidir.

7.1.2 Poliritmi: Kent ve Kır Ritimlerinin Yaratıcı Sentezi

Araştırmanın en dikkat çekici bulgularından biri, kentli göçmenlerin kırsal yaşama uyum sağlarken, kent yaşamının bazı ritmik özelliklerini tamamen terk etmek yerine, yeni bir "poliritmi" oluşturmalarıdır. Lefebvre, poliritminin farklı ritimlerin bir arada var olma durumunu ifade ettiğini belirtir. Bu kavram, günümüzde kent ve

kır arasındaki keskin ayrımların giderek bulanıklaştığı, melez yaşam formlarının ortaya çıktığı gerçeğini de yansıtmaktadır.

Poliritmi, Lefebvre'in "döngüsel ile doğrusal" diyalektiğinin somut bir tezahürüdür. Gelibolu'daki kentli göçmenler, kırsal yaşamın döngüsel ritimleri (güneşin doğuşu-batışı, mevsimler, tarımsal döngüler) ile kentsel yaşamın doğrusal ritimlerini (teknoloji kullanımı, bağlantılılık, tüketim pratikleri) yaratıcı bir şekilde harmanlayarak özgün bir ritimsel sentez yaratmışlardır.

Bu poliritmi, modern kır-kent ikiliğinin aşılmasının ritimsel bir göstergesidir. Gelibolu'daki kentli göçmenler, kendilerine özgü bir poliritmik varoluş geliştirerek hem kırsal yaşamın döngüsel ritimlerine uyum sağlamış hem de kent yaşamından getirdikleri bazı doğrusal ritimleri korumayı başarmışlardır. Örneğin, dijital teknolojileri kullanmaya devam etmeleri, internet bağlantılarını sürdürmeleri ve kentsel tüketim alışkanlıklarının bazı yönlerini korumaları, bu poliritmik yaşam tarzının örnekleridir.

Poliritmik varoluşu birçok göçmenin deneyiminde gözlemlemek mümkündür. Örneğin, İbrahim'in *"Burada ufak tefek böyle zevkime göre çalışmalar yapayım yani ticaret için değil de yapayım evin kenarına köşesine asarım"* ifadesi, kentte mesleği olan ahşap oymacılığını kırsal yaşamda sürdürdüğünü, ancak bunu kırsal mekânda yeniden yorumlayarak ve para kazanmak amacıyla değil sanatsal işler üretmek ve keyif almak amacıyla yaptığını göstermektedir. Benzer şekilde, Gülşen'in *"Ben yağmuru gördüm mü hemen buraya (veranda) ya bir rakıyla bir şarap koyuyorum bir kere..."* ifadesi, kentsel yaşamdaki iş çıkışı akşam oturmalarını veya özel an yaratma ritüelinin kırsal bağlamda sürdürülmesini yansıtmaktadır. Bu örnek, kent yaşamında keskin biçimde ayrılan boş zaman-iş zamanı dikotomisinin izlerini taşısa da, doğa olayını (yağmur) bu ritüelin tetikleyicisi haline getirerek kentsel ve kırsal ritimlerin yaratıcı bir sentezini sunmaktadır. Göçmenler, kentsel tüketim pratiklerini tamamen terk etmek yerine, bunları kırsal yaşamın doğal ritimleriyle harmanlayarak özgün bir poliritmik deneyim yaratmaktadır.

Bu poliritmi, toplumsal cinsiyet dinamiklerinde de belirgin bir şekilde görülmektedir. Erkek göçmenler kırsal topluluğun ritmik örüntülerine daha kolay entegre olurken, kadın göçmenler kent-kır arası bir gerilim yaşamakta ve genellikle daha karmaşık bir poliritmik varoluş geliştirmektedirler. Ali'nin kahvehanede köy

erkekleriyle kolayca sosyalleşmesi ve *"Beni köyde tanımayan yok"* demesi, erkeklerin kamusal alandaki ritmik entegrasyonunun kolaylığını gösterirken, eşi Ayşe için durumun farklı olduğu anlaşılmaktadır. Ali'nin eşi Ayşe için *"kadınlar kalesine hiç girmedi"* ifadesi, kadınların farklı bir adaptasyon süreci yaşadığını ortaya koymaktadır. Zeynep'in *"erkek ortamı yine biraz daha rahat da kadın ortamı biraz daha kısıtlı konular konuşuluyor. İşte yemek tarifleri bilmem ne düğün varsa işte ne altın takıcam bilmem ne falan gibi. Bunlar da mesela bana göre olan konular değil. Ben şeyi severim koçluk, kendine dönme ya da spor..."* ifadesi, kentli kadınların kırsal kadın topluluklarının ritimlerine uyum sağlarken yaşadıkları gerilimi açıkça göstermektedir. Benzer şekilde, kadın göçmenlerin kendi deneyimlerini sürdürürken karşılaştıkları toplumsal yargı da poliritmik varoluşun bir parçasıdır. Zeynep'in karşılaştığı en yaygın sorunun *"...çocuk niye yok?"* oluşu, kentli kadınların kırsal topluluğun beklentileriyle karşılaştıklarında yaşadıkları gerilimi göstermektedir. Bu durum, kadın göçmenlerin bir yandan kentsel değerlerini (kariyer odaklılık, bireysellik, feminist bakış açısı) korurken, diğer yandan kırsal toplulukta var olabilmek için daha karmaşık uyum stratejileri geliştirmek zorunda kaldıklarını ortaya koymaktadır - tam anlamıyla poliritmik bir varoluş.

Poliritmi, katı kır-kent ayrımının ötesinde, melez bir yaşam formunun ritimsel boyutudur. Gelibolu'daki kentli göçmenler, ne tamamen kentsel ne de tamamen kırsal olan, her iki dünyadan da öğeler taşıyan özgün bir ritimsel varoluş geliştirmişlerdir. Bu durum, günümüz kırsal alanlarının giderek daha karmaşık, çok katmanlı ve hibrit mekânlara dönüştüğünün bir göstergesidir.

Lefebvre'in ritimanaliz yaklaşımı, bu melezleşme sürecini ikili karşıtlıkların ötesinde, ritimlerin çok katmanlı etkileşimi ve diyalektiği olarak anlamamıza olanak tanır. Kentli göçmenlerin poliritmik varoluşu, katı kır-kent dikotomisini aşan, ritimsel açıdan zengin ve dinamik bir yaşam formu olarak karşımıza çıkmaktadır.

7.2 Göç Türleri ve Yerleşme Stratejilerinde Farklılaşan Deneyimler

Gelibolu Yarımadası'ndaki kentli göçmenlerin deneyimleri, göç türleri ve yerleşme stratejileri bağlamında farklılıklar gösterebilmektedir. Tersine göç edenler, ailevi

bağları ve yerel bilgileri sayesinde daha organik bir entegrasyon süreci yaşarken, emeklilik göçü ve yaşam tarzı göçü ile gelenler farklı adaptasyon stratejileri geliştirmektedir.

Emekli göçmenler, genellikle köy merkezinde var olan evleri restore ederek yerleşmeyi tercih etmekte ve topluluk yaşamına daha aktif katılım göstermektedir. Bu grup, yerel halkla daha yakın ilişkiler kurmaya eğilimli olup, gönüllülük faaliyetlerinde yer almakta ve sosyal ritüellere katılmaktadır. Ancak sağlık hizmetlerine erişim konusundaki endişeler, bu grubun yerleşme kararlarını etkileyebilme, ya da kent merkezi veya İstanbul ile bu bağlamda bir ulaşım ilişkisi de kurmaktadır.

Göç türlerine göre kırsal alana etki etme biçimleri de farklılaşmaktadır. Yeni köylülük ve genç göçmenler kategorisinde yer alan bireyler, kırsal alanda daha aktif bir dönüştürücü rol üstlenmektedir. Bu grup genellikle yeni projeler geliştirme, ekonomik fırsatlar yaratma ve kentli tüketicilere yönelik hizmetler sunma eğilimindedir. Organik tarım, butik otel işletmeciliği, sanat atölyeleri gibi girişimlerle kırsal ekonominin çeşitlenmesine katkıda bulunmakta, aynı zamanda yeni teknolojilerin ve kentsel yaşam pratiklerinin kırsal alana taşınmasında öncü rol oynamaktadır.

Tersine göç eden bireyler ise daha farklı bir yaklaşım sergilemektedir. Ahmet ve Fatma örneklerinde görüldüğü gibi, kırsal yaşamla kurdukları bağın derinliği sayesinde yerel toplulukla daha organik ilişkiler geliştirmektedirler. Bu grup genellikle mevcut kırsal yapıyı koruma eğiliminde olup, ekonomik dönüşümden ziyade yaşam kalitesi ve huzur arayışına odaklanmaktadır.

İkinci konut sahipleri ve mevsimlik kullanıcılar, kırsal yaşama etkileri açısından farklı bir kategori oluşturmaktadır. Genellikle yaz aylarında veya hafta sonlarında bölgede bulunan bu grup, kırsal topluluğa tam anlamıyla entegre olmamakta ve daha çok rekreasyonel amaçlarla kırsal alanı kullanmaktadır. Bu durum, özellikle topluluğun sürdürülebilirliği ve sosyal bağların güçlendirilmesi açısından bazı zorluklar yaratmaktadır.

Kent-kır arası ikili yaşam sürenler ise genellikle köy dışındaki arazilere yerleşmeyi ve kendi yaşam alanlarını oluşturmayı tercih etmektedir. Uzaktan çalışma imkanlarıyla kırsal yaşamı tercih eden bu grup, kentsel konfor beklentileri ile kırsal

yaşam pratiklerini harmanlama çabası içindedir. Tiny house ve konteyner gibi alternatif yapılaşma tercihlerinin yanı sıra, kendi kendine yeterlilik arayışı da bu grubun karakteristik özelliklerindendir.

Yerleşme stratejileri, göçmenlerin yerel toplulukla kurmak istedikleri ilişkinin niteliğini de yansıtmaktadır. Köy merkezine yerleşenler daha yoğun bir sosyal etkileşim yaşarken, merkez dışına yerleşenler, yerli halk ile güçlü bir iletişim içinde olsalar da kısmen izole bir yaşamı tercih edebilmektedir. Bu tercih, bazen bilinçli bir mesafe koyma stratejisi olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Adaptasyon sürecinde göçmenlerin tutumları da çeşitlilik göstermektedir. Bazı göçmenler yerel bilgi ve pratiklere saygı gösterip, yerel halktan öğrenmeye çalışırken, diğerleri "akıl verme" eğiliminde olabilmekte, bu da sosyal gerilimlere yol açabilmektedir. Özellikle yerel halkın *"İstanbulluların küçümsemesinden bıkmış"* olması, bu gerilimin farklı sonuçlar da doğurabilme ihtimalini ortaya koymaktadır.

Göç türü ne olursa olsun, göçmenlerin kırsal yaşama uyum sürecinde karşılaştıkları ortak zorluklar da bulunmaktadır. Altyapı eksiklikleri, ulaşım zorlukları, internet-telefon sorunları ve kentsel hizmetlere erişim kısıtları, tüm göçmen gruplarını etkilemektedir. Bu zorluklar karşısında geliştirilen stratejiler, göçmenlerin kırsal yaşama kent konforunda bir uyum çabalarını göstermektedir. Öncü olarak adlandırılan bu göçmenler, kendi yaşamları için sorunları giderdikçe daha fazla kentli göçmenin de bu bölgeye ilgisinin artmasına sebep olmaktadır.

Bu farklılaşan deneyim ve stratejiler, kentten kıra göç olgusunun tek tip bir süreç olmadığını, aksine göç türü, yerleşme tercihi ve bireysel tutumlara göre şekillenen karmaşık bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Her göç türünün kırsal alana farklı etkileri ve katkıları bulunmakta, bu da kırsal dönüşümün çok boyutlu karakterini ortaya koymaktadır.

7.3 Gelibolu Yarımadası'nda Kırsal Soylulaşma İzleri

Kırsal soylulaşma, kentsel soylulaşma süreçlerinden farklı olarak, daha karmaşık ve çok boyutlu bir dönüşümü ifade etmektedir. Phillips'in (1993, 2005) belirttiği gibi, bu süreç sadece mülkiyet yapısındaki değişimleri değil, aynı zamanda kırsal alanların sosyo-ekonomik, mekânsal ve kültürel dokusunun da dönüşümünü

kapsamaktadır. Kırsal soylulaşma literatüründe tanımlanan aşamalar, bu dönüşümün kademeli karakterini ortaya koymaktadır: İlk aşamada öncü göçmenlerin risk alarak bölgeye yerleşmesi, ikinci aşamada artan talep ve spekülatif yatırımların başlaması ve son aşamada kırsal karakterin tamamen dönüşmesi ve yerel halkın yerinden edilmesi şeklinde ilerleyen bir süreç söz konusudur (Smith & Phillips, 2001; Stockdale, 2010).

Bu araştırmanın ana odağı kırsal soylulaşma olmamakla birlikte, bu çalışma, Türkiye'de kırsal soylulaşma literatürüne Gelibolu Yarımadası örneği üzerinden önemli bir katkı sunmaktadır. Özellikle Çanakkale Köprüsü ve COVID-19 pandemisi gibi faktörlerin etkisiyle değişime uğrayan bu bölge, kırsal soylulaşmanın erken aşamalarını gözlemlemek için özgün bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Literatürde Ege ve Kuzey Ege bölgelerine odaklanan çalışmaların yanında, Gelibolu Yarımadası'ndaki dönüşüm sürecini belgeleyen bu araştırma, Türkiye'de kentten kıra göç olgusunun coğrafi çeşitliliğini ortaya koymakta ve karşılaştırmalı analizler için yeni bir vaka sunmaktadır. Bu bölümde, ekonomik, mekânsal ve sosyo-kültürel boyutlarıyla incelenecek olan bu dönüşüm izleri, gelecekteki olası bir kırsal soylulaşma sürecinin erken uyarıları olarak değerlendirilmelidir. Bu izlerin belirlenmesi ve analizi, kırsal alanların sürdürülebilir dönüşümü için gerekli politika araçlarının geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

7.3.1 Kentli Göçmenler Öncü Soylulaştırıcılar mı?

Kentli göçmenlerin kırsal yaşama geçişi, paradoksal bir şekilde kent yaşamındaki sosyal ilişkilerini derinleştirmiş ve yeni bir boyut kazandırmıştır. Köy yaşamının sunduğu uzun süreli birliktelik imkanları, kent yaşamının kısa süreli ve yüzeysel etkileşimlerinin ötesine geçen daha derin sosyal bağların kurulmasına olanak sağlamaktadır. Ali ve Ayşe kırsal yaşamlarını deneyimlemek ve onlarla kalmak için kentten gelen arkadaşlarıyla geçirdikleri zamanın şehir hayatında yaşadıklarından tamamen farklı olduğunu anlatmışlardır. Belki dışarıda 2-3 saat ya da evlerde bir akşam yemeği kadar süre ile görüştükleri arkadaşlarıyla 24 saat bir birliktelik geçirmenin bambaşka deneyimler sunduğunu aktarmışlardır. Bu durum, ziyaretçilerin sadece fiziksel olarak kırsal mekânda bulunmalarından değil, kırsal yaşamın ritmini birlikte deneyimlemelerinden kaynaklanmaktadır. Eski köy

yaşamını hatırlatan bu deneyimler, kent yaşamında kopmuş veya zayıflamış olan aile ve arkadaşlık bağlarının yeniden güçlenmesine olanak sağlamaktadır:

> *"Eski köy şeylerini hatırlama şeyine... Şimdi köyde herkesin ayrı şeyi (yatağı) olmaz. Hep bir arada. Öyle bir büyük aile."* (Osman)

Göçmenler, kentteki akraba ve arkadaşlarıyla köy hayatında yeni bir sosyal ağ kurmaktadır. Bu sosyal ağlar, onların öncü göçmenler (pioneer gentrifiers) olarak kırsal alanda etkin rol oynamasına ve kırsal soylulaşma sürecine potansiyel katkı sunmasına zemin hazırlamaktadır. Görüşmecilerin anlatımlarına dayanan aşağıdaki ilişkiler ağı haritası, bölgedeki göçmen ilişkilerinin ve soylulaşmanın yayılma mekanizmalarına dair bazı ipuçları sunmaktadır.

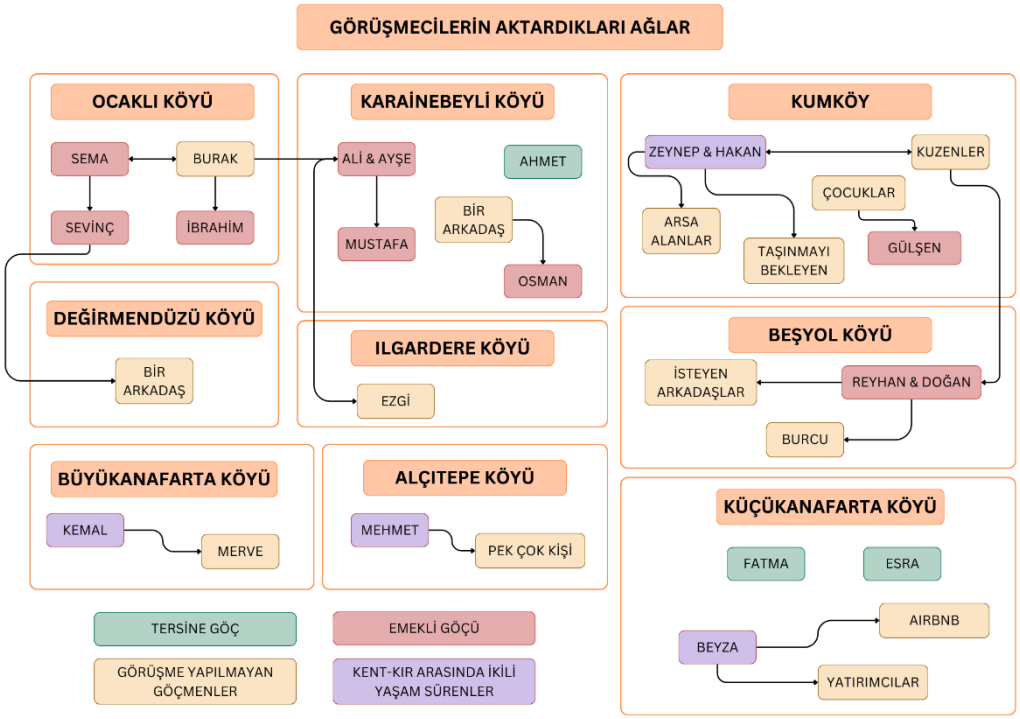

Şekil 7.1 Görüşmecilerin aktardığı kentli göçmenler arası ilişki ağları (2023)

Saha çalışması kapsamında görüşülen katılımcıların aktardıkları ağlar incelendiğinde (Şekil 7.1), kırsal alana göçün bireysel bir süreç olmaktan çok, sosyal ilişkiler ağı üzerinden şekillenen kolektif bir deneyim olduğu görülmektedir. Dokuz farklı köyde (Ocaklı, Karainebeyli, Kumköy, Değirmendüzü, Ilgardere, Beşyol, Büyükanafarta, Alçıtepe ve Küçükanafarta) haritalanan bu ilişki ağları, göçmenlerin kendi aralarında kurdukları çok katmanlı bağlantıları ortaya koymaktadır. Göç tiplerinin çeşitliliği (emekli göçü, tersine göç, kent-kır arası ikili

yaşam) ve göçmenlerin farklı motivasyonları (Airbnb işletmeciliği, yatırım amaçlı arsa alımı, kalıcı yerleşim), kırsal alanın çok aktörlü bir dönüşüm sürecinden geçtiğine işaret etmektedir. Bu ağ analizi, kırsal alana göçün sadece mekânsal bir yer değiştirme olmadığını, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve kültürel boyutları olan karmaşık bir dönüşüm süreci olduğunu ortaya koymaktadır.

Göç türlerine göre göçmenlerin yeni gelecek göçmenleri etkileme potansiyelleri farklılaşmaktadır. Emekli göçmenler genellikle arkadaş çevrelerini etkileyerek yeni göçleri tetiklerken, kent-kır arası ikili yaşam sürenler arkadaşlarının da bölgeye gelmelerinin yanı sıra arsa alımı ve yatırım boyutunda de etkiler yaratmaktadır. Tersine göç edenlerin ise farklı göçmenleri de etkileme olasılıkları daha sınırlı kalmaktadır. Bu farklılaşma, her göç türünün kırsal soylulaşma sürecinde farklı roller üstlendiğini de işaret etmektedir.

Etki zincirleri açısından bakıldığında, bazı öncü göçmenler sadece yakın arkadaşlarını etkilerken, bazıları çok daha geniş bir çevreyi bölgeye çekebilmektedir. Bazı göçmenler yatırımcıları veya hiç tanımadıkları kentlileri de bölgeye gelmeleri ve yerleşmeleri konusunda ikna etmektedir:

> *“Şimdi benim bir projem var. İstanbul'dan gelenler var mesela en son Murat abi opera sanatçısı. Kendisi ve eşi.. Bir buçuk yıl geldiler... dedim abi bekle ben sana burdan bir arsa bulacağım... Bir buçuk yıl bekledik. Sonra güzel bir yer çıktı... Şimdi mesela bana geçenlerde şey projesi atmış. Orman Bakanlığı'nda mevcut ormanlarda belli haklar veriyormuş sana orman. Diyor ki burayı al. Buraya fidan dik... Bir arsaya diyorum ki 250 metrekare, 250 metrekare 500ü böleceğim. Bir kişiye diyeceğim ki Rüya gel, eşinle beraber. Bir konteyner, Tiny House koy. Hafta sonları gel. Ben sana bir de beş dönümlük kiralık bir yer bulayım. Kendi tarlam var. Sana kiralıyım diyelim ... gel burada yaşa. Hafta sonunu şey yap... Yani zaten herkes uzaktan çalışıyor. Benim birçok arkadaşım. Bankacılar bile taşınıyor... çıkıyorsun tarlana gidiyorsun... zeytinle şey yapıyorsun."* (Mehmet)

Bazı göçmenler sadece yatırım için arsa alınmasına karşı çıkmakta ve köylere doğaya saygılı bir şekilde yerleşecek tanıdıklarının gelmelerini istemektedir:

> *"Ben tanıdıktan ziyade… şöyle bir hissiyatım var. Bize gelip misafir olup... Bunu anlayıp da gelip mücadele edecek insanları isterim... Ya orayı bozmayan insan gelirse tamam... Ama gelip de yük olacak... yük derken çünkü biz oradayız diye gelecek... Mesela ben ortaokuldan beri ortaokul lise arkadaşım... yatırım yapacağım bilmem ne falan dedi... Bu çocuk da Shell'de yatırım müdürü... İsviçre'de yaşıyor... Ya parayı yatıracak bir yer. Bak dedim abi gelip kalacaksan al dedik... Herif aldı şu an beşe katladı... bunu biz duyduk aynı emlakçı arkadaşımızdan. Şey demiş ya alıcısı çıkarsa satalım. Ben bunu duydum… Şimdi ben oraya*

vicdan koyarım.. Çevreyi bozacak insan gelmesin... Yani mesela gelip oraya böyle abidik kubidik binalar falan bir şeyler yapmasınlar prefabrikler falan yani oraya uygun bir şeyler yapılsın... parası ve gücü olan insan gördük yapamayacağı şeyi, yaptığını gördük. Oraya gelip bayağı bildiğin site falan kurabilir. Gücü var. Siyasi Türkiye'den bahsediyoruz. Başka ülkeden değil. Maalesef öyle bir şey var. Onu istemiyoruz" (Hakan & Zeynep)

Bazı göçmenler ise pek çok yakın arkadaşının da yakın civarlara yerleşmelerini istemekte ve onlar için de ev-arazi bakmaktadır:

"Evet ben sürekli ortalıkta şey bakıyorum arazi. Şimdi arkadaşlarım da hani bak ev olsun şu olsun bu olsun diye sürekli söylüyorlar. Mesela bir tanesi aldı. Burcu bir yer aldı buradan. Ama yatırımlık gelme niyetiyle değil ama öyle başlıyor işler sonra gittik orda gördü … haa… olabilirmiş aslında dedi. Yani o alındıktan sonra bir şeyler değişebiliyor. Bir tanesi var şimdi ev var bir tane ona bakmaya gelecekler yani istiyorum çünkü burada tabii ki düşünsene 4 tane yakın arkadaşın olursa eğer zaten oradaki (kentteki) o hayatı sosyal hayatı yakalamış oluyorsun yani." (Reyhan)

Bu süreçte, yatırım amaçlı arsa alanlar, taşınmak için emekli olmayı bekleyenler, gidip gelerek ilgi duymaya başlayanlar, gelecek planları arasına Gelibolu'ya taşınma hayali kuranlar gibi potansiyel bir göçmen havuzu oluşmaktadır.

Mekansal yayılma açısından, göçmenlerin kurdukları sosyal ağlar köyler arasında da bağlantılar oluşturmaktadır. Görüşme yapılan köylerde tespit edilen bu ağlar, muhtemelen görüşme yapılmayan diğer köylerdeki göçmenlerle de devam etmekte ve tüm yarımada çapında geniş bir ilişkiler ağı oluşturmaktadır. Bu durum, kırsal soylulaşma ihtimalinin tüm yarımada genelinde nasıl yayıldığını anlamamıza da yardımcı olmaktadır.

Bu öncü göçmenler, henüz "keşfedilmemiş" bir bölgeye yerleşerek görece yüksek risk alan ilk dalga soylulaştırıcılar olarak değerlendirilebilir. Özellikle Çanakkale Köprüsü'nün yapımından ve pandemiden önce bölgeye yerleşen göçmenler, altyapı eksiklikleri, ulaşım zorlukları ve sosyal izolasyon gibi riskleri göze almışlardır. Ancak bu risk alma, sonraki göçmenler için bölgenin daha erişilebilir ve "güvenli" bir seçenek haline gelmesini sağlamıştır.

Bu informal ağlar üzerinden yayılan göç hareketi, bölgenin kademeli olarak dönüşümüne yol açmaktadır. Öncü göçmenler, kendi deneyimlerini ve yaşam pratiklerini paylaşarak, potansiyel göçmenler için bir referans noktası oluşturmakta ve kırsal yaşama geçiş sürecini kolaylaştırmaktadır. Bu sosyal ağ etkisi, kırsal soylulaşmanın organik ve aşamalı bir şekilde ilerlemesine katkıda bulunmaktadır.

7.3.2 Gelibolu Köylerinde Ekonomik Dönüşümün İzleri

Gelibolu Yarımadası'nın kırsal alanlarında gözlemlenen ekonomik dönüşüm, geleneksel tarım ekonomisinin giderek çözülmesine ve kırsal soylulaştırmanın belirgin izlerine işaret etmektedir. Bu dönüşümün en çarpıcı göstergelerinden biri, yerel halkın tarımsal üretimden uzaklaşarak arazi satışlarına yönelmesidir. Görüşmecilerin ifadelerine göre, "köylünün emeğinin para etmemesi" ve "köylünün çalışmaması" gibi durumlar yaygınlaşmakta, bu da geleneksel kırsal ekonominin altını oymaktadır.

Kentli göçmenlerin yarattığı yeni ekonomik aktiviteler, kırsal üretim ve tüketim ilişkilerini köklü biçimde değiştirmektedir. Uzaktan çalışan profesyonellerin bölgeye yerleşmesi, kırsal alana kentsel ekonomik pratikleri taşımakta ve yerel ekonomik dinamikleri dönüştürmektedir. Özellikle dijital platformlar üzerinden konaklama hizmeti sunan AirBNB girişimleri, kırsal mekanı turistik tüketime açmaktadır. Küçükanafarta köyünde öncülüğü olan örnekte görüldüğü gibi, kentli göçmenlerin restore ettiği evlerin AirBNB üzerinden kiralanması ve yerel halkın bu işletmelerde hizmet personeli olarak çalıştırılması, kırsal-kentsel ilişkilerdeki hiyerarşik dönüşümü de göstermektedir. Ayrıca Beşyol Köy merkezinde de pek çok butik otel veya AirBNB amaçlı yeni inşaatların veya restore edilen evlerin varlığı görülmektedir. Yerli halkla gerçekleştirilen gündelik sohbetler sırasında, bazı genç yerli sakinlerin, yıl boyunca aktif olarak kullanmadıkları bağ evi gibi ikincil konutlarını Airbnb platformu üzerinden kiraya vermeye başladıkları bilgisine ulaşılmıştır.

Tarımsal üretimin niteliğindeki değişim de dikkat çekicidir. Kentli göçmenler, zeytin, badem, üzüm, lavanta gibi ürünleri ve bunlardan elde edilen sirke, reçel, şarap, zeytinyağı, sabun gibi ikincil ürünleri İstanbul'daki organik pazarlara ve kendi sosyal ağlarına pazarlamaktadır. Bu durum, bir yandan kırsal üretimin butikleşmesine yol açarken, diğer yandan geleneksel tarımsal ürünlerin (domates, ayçiçeği vb.) geniş kitlelere ulaşabilirliğini kısıtlamaktadır. Yerel üretimin elit kentli tüketici gruplarına yönelik niş bir pazara dönüşmesi, kırsal ekonominin geleneksel karakterini zayıflatmaktadır.

Tarımsal üretim biçimlerindeki bu dönüşüm, karmaşık ve çelişkili bir tartışmayı da beraberinde getirmektedir. Bir yandan, yeni köylülük pratikleri çerçevesinde kentli

göçmenlerin geliştirdiği organik, küçük ölçekli ve ekolojik tarım uygulamaları, endüstriyel tarımın çevresel sorunlarına ve gıda güvenliği endişelerine alternatif sunma potansiyeli taşımaktadır. Bu tür sürdürülebilir tarım pratikleri, biyoçeşitliliği destekleyebilir, kimyasal girdi kullanımını azaltabilir ve yerel gıda sistemlerini güçlendirebilir (Milone & Ventura, 2019). Diğer yandan ise, bu niş ürünlerin üretimi ve pazarlanması, tarımsal üretimin elitist bir karaktere bürünmesine ve kırsal soylulaştırma süreçlerinin hızlanmasına yol açabilmektedir.

Keyder ve Yenal (2011), küreselleşme süreçlerinin Türkiye kırsalında yarattığı etkiyi incelerken, koruyucu mekanizmaların kaldırılması ve serbest piyasa koşullarının küçük üreticileri savunmasız bıraktığını belirtmektedir. Çiftçiler bu şartlar altında "kendi kaderlerinin isteksiz efendileri" haline gelmiş, hayatları piyasa belirsizlikleri karşısında bir tür "kumar"a dönüşmüştür. Özellikle meyve ve sebze üretiminde kalite standartları ve sertifikasyon sistemleri giderek önem kazanırken, bu süreçlere erişim küçük üreticiler için teknik bilgi ve mali kaynaklar açısından zorluklar yaratmaktadır (Keyder ve Yenal, 2011).

Sönmez (2008), kırsal alanda yaşanan dönüşümün bölgesel farklılıklar gösterdiğini belirtmektedir. Türkiye'nin bazı bölgelerinde kırsal nüfus azalırken, özellikle Ege ve Akdeniz kıyılarındaki yerleşimlerde nüfusun arttığı ve yeni tarımsal faaliyetlere yöneldiği görülmektedir. Bu durum, bölgelerin doğal koşulları, üretim desenleri ve pazar ilişkileriyle yakından ilgilidir. Kırsal alanda yaşanan sosyo-ekonomik dönüşüm, farklı sınıfsal konumları bir araya getirirken, aynı zamanda yeni eşitsizliklerin ortaya çıkmasına da zemin hazırlamaktadır (Sönmez, 2008).

Kentli göçmenlerin geliştirdiği organik tarım ve niş ürün üretimine dayalı pratikler, endüstriyel tarımın çevresel sorunlarına bir çözüm sunma potansiyeli taşırken, aynı zamanda kırsal alanda yeni eşitsizliklere yol açabilmektedir. Keyder ve Yenal (2011), özellikle Akdeniz ve Ege bölgelerinde tarımsal üretimle birlikte turizm ve diğer hizmet sektörlerinin gelişmesiyle birlikte, kırsal mekânın sadece tarımsal üretimin değil, aynı zamanda çeşitli ekonomik faaliyetlerin rekabet alanı haline geldiğini belirtmektedir.

Bu bağlamda, yeniköylülük ve niş üretim pratiklerinin "iyi" veya "kötü" olarak değerlendirilmesi yerine, bu pratiklerin sosyal adalet ve erişilebilirlik açısından ele alınması daha uygun olacaktır. Keyder ve Yenal'ın (2011) çalışmasında gösterdiği

gibi, Türkiye'nin kıyı bölgelerinde küçük aile işletmelerinin varlığını sürdürdüğü, ancak bunu çeşitli gelir kaynakları ve stratejilerle desteklediği görülmektedir. Benzer şekilde, araştırma alanında kentli göçmenlerin tarımsal üretim faaliyetleri, yerel ekonomiyi çeşitlendirme potansiyeli taşırken, bu faaliyetlerin daha kapsayıcı ve demokratik biçimlerde nasıl gerçekleştirilebileceği önemli bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bölgedeki büyük şarap üreticilerinin varlığı ve yerel halkı tarım işçisi olarak istihdam etmesi, kırsal emek ilişkilerindeki dönüşümün bir başka boyutunu oluşturmaktadır. Geleneksel küçük üreticiliğin yerini endüstriyel tarım işçiliğinin alması, kırsal toplumun üretici karakterini de aşındırmaktadır.

Bu gözlemlenen ekonomik dönüşüm izleri tüm köyleri ve tarlaları henüz sarmamıştır. Ancak Başaran Uysal ve Sakarya'nın (2018) Kuzey Ege kırsalında tespit ettiği gibi, Gelibolu Yarımadası köylerinde de kırsal soylulaşma sürecinin başlangıç aşamalarında olduğunu göstermektedir. Adatepe (Çanakkale) köyünde gözlemlemlenen "turizm odaklı dönüşüm" ve "tarımsal üretimin niteliğindeki değişim" (Başaran-Uysal & Sakarya, 2018), Gelibolu'da da benzer şekilde kendini göstermektedir. Özellikle butik üretim ve pazarlama pratiklerinin yaygınlaşması, turizm faaliyetlerinin artması ve tarımsal alanların dönüşümü açısından iki bölge arasında önemli paralellikler bulunmaktadır. Burada aktarılan bulgular, kapsamlı bir soylulaşma analizinden ziyade, sürecin erken belirtilerini ve potansiyel etkilerini anlamamıza yardımcı olan gözlemlerdir. Kırsal ekonominin geri dönüşü olmayan bir dönüşüme uğramadan önce müdahale edilebilecek alanları işaret etmesi bakımından önemlidir. Başaran Uysal ve Sakarya'nın (2018) Kuzey Ege deneyiminde vurguladığı gibi, yerel tarımsal üretimin sürdürülebilirliği, kırsal emek ilişkilerinin korunması ve yerel ekonomik bağımsızlığın devamı açısından, bu dönüşüm izlerinin dikkatle takip edilmesi ve gerekli politika araçlarının geliştirilmesi kritik önem taşımaktadır.

7.3.3 Gelibolu Köylerinde Mekânsal Dönüşümün İzleri

Gelibolu Yarımadası kırsalında gözlemlenen mekânsal dönüşümün en belirgin işaretlerinden biri, geleneksel kırsal peyzajın parçalanmasıdır. Özellikle çitleme pratikleri, bu dönüşümün somut bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Geleneksel kırsal dokuda köylülerin tarlalarını çevrelemediği bölgede, kentli

göçmenlerin mülkiyet sınırlarını belirginleştirme eğilimi, ortak kullanım alanlarının daralmasına ve kırsal peyzajın bölünmesine neden olmaktadır.

Yeni yapı formları da kırsal mekânın karakterini değiştirmektedir. Tiny house ve konteyner yapıları, restore edilen eski evler ve yeni inşa edilen modern konutlar, geleneksel kırsal mimari dokusundan farklılaşan bir yapılaşma pratiği ortaya koymaktadır. Özellikle tarihi sit alanı içindeki koruma kuralları yerli halk için ayrıca zorluk çıkartmaktadır. Çatısı akan bir köylü Alan Başkanlığı'na bildirim zorunluluğunun ve onların önerdiği şekilde restore etmenin getirdiği maliyeti asla karşılayamadığını bu nedenle ya kaçak yollarla izinsiz bir şekilde evini tamir ettiğini ya da bu evlerini kentlilere satmak zorunda kaldıklarını dile getirmiştir. Bu durum mekânsal dönüşümün çelişkili karakterini de yansıtmaktadır.

Altyapı ve ulaşım dinamiklerindeki değişimler de dikkat çekicidir. Köylerde okulların kapatılması ve taşımalı eğitime geçilmesi özellikle genç yerli nüfusun merkeze taşınmasına ve evlerini terk etmelerine neden olmuştur. Ayrıca merkeze ulaşım zorluklarının devam etmesi gibi faktörler, kırsal yaşamın sürdürülebilirliğini de etkilemektedir. Ancak yeni yolların yapılması ve altyapı iyileştirmeleri, kentli göçmenlerin varlığıyla hızlanmakta, bu da kırsal alanın erişilebilirliğini arttırarak daha çok kentli göçmeni bölgeye çekmektedir.

Satın alınan arazilerin kullanım biçimleri de değişmektedir. Tarımsal üretim yerine rekreasyonel amaçlı kullanımların gelmesi, hafta sonu tatilleri için gelen kentli göçmenlerin tarımsal üretim için ekim yapılan tarlaları hobi bahçesi olarak kullanması ve ekilmeyen ancak çitle çevrilen tarlalarda yerlilerin ortak otlatma kullanımının engellenmesi gibi yeni formlar yerli halk ile kentliler arasında gerilimler yaratmaktadır. Özellikle yatırım amaçlı arazi alımları ve uzun süre boş bırakılan mülkler, kırsal alanın metalaşmasının göstergeleri olarak değerlendirilmektedir.

Bu mekânsal dönüşüm izleri, bölgenin kırsal soylulaştırmanın erken aşamalarında olduğuna ama hızlı bir şekilde dönüştüğüne işaret etmektedir. Başaran Uysal ve Sakarya'nın (2018) Kuzey Ege'de tespit ettiği gibi, kentli göçmenlerin yerleşim tercihleri geleneksel yerleşim dokusunu değiştirmektedir. Yazarların Adatepe ve çevresindeki köylerde gözlemlediği "köy dışında geniş arazili müstakil konut talebi" ve "tarımsal yapıların konut veya turizm amaçlı dönüşümü" gibi eğilimler,

Gelibolu Yarımadası köylerinde de benzer şekilde kendini göstermektedir. Gözlemlenen değişimler, geleneksel kırsal dokunun geri döndürülemez biçimde dönüşme riskini barındırmaktadır. Özellikle çitleme pratikleri ve yeni yapılaşma eğilimleri, kırsal alanın kolektif karakterini tehdit etmekte ve mülkiyet ilişkilerinde köklü değişimlere yol açmaktadır. Kuzey Ege deneyiminde olduğu gibi (Başaran-Uysal & Sakarya, 2018), koruma statüsü altındaki köylerde bile yerel halkın restorasyon maliyetlerini karşılayamaması ve konutlarını kentli göçmenlere satmak zorunda kalması, sürecin çelişkili karakterini ortaya koymaktadır. Bu sürecin dikkatle izlenmesi ve yerel karakteri koruyacak planlama araçlarının geliştirilmesi, kırsal mekânın sürdürülebilirliği açısından kritik önem taşımaktadır.

7.3.4 Gelibolu Köylerinde Sosyo-Kültürel Dönüşümün İzleri

Gelibolu Yarımadası kırsalında, kentli göçmenlerin varlığı geleneksel sosyal ilişkileri dönüştürmekte ve yeni melez yaşam formlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu melezleşme süreci hem kentsel hem de kırsal yaşam pratiklerinin iç içe geçtiği, bazen uyumlu bazen gerilimli yeni sosyal örüntüler yaratmaktadır.

Kadın-erkek ilişkilerinde gözlemlenen değişimler, bu melezleşmenin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Kentli göçmenlerin kırsal alana adaptasyonunda toplumsal cinsiyet önemli bir belirleyici olarak karşımıza çıkmaktadır. Erkekler, özellikle kahvehane kültürü aracılığıyla yerel toplulukla daha hızlı ve sorunsuz bir bütünleşme sağlamaktadır. Ali'nin deneyiminde görüldüğü gibi, kahvehanede geçirilen zaman, yerel erkeklerle iletişim kurma ve topluluk içinde kabul görme sürecini hızlandırmaktadır. Ayrıca erkeklerin kamusal alanda daha rahat hareket edebilmeleri, tarımsal faaliyetlere katılımları ve yerel erkeklerle ortak ilgi alanları geliştirmeleri, onların adaptasyon sürecini kolaylaştırmaktadır.

Ancak kadınların sosyo-kültürel deneyimleri daha karmaşık bir görünüm sergilemektedir. "Kahvenin önünden geçemeyen" yerel kadınlar ile "şortla araba kullanan" kentli kadınların bir arada varoluşu, toplumsal cinsiyet normlarında yeni müzakerelere yol açmaktadır. Kentli kadın göçmenler kent yaşamından getirdikleri alışkanlıkları sürdürmekte zorlanmaktadırlar ve yerel kadın topluluğunun geleneksel sosyalleşme biçimlerini (yemek tarifleri paylaşımı, dini buluşmalar, gündelik dedikodu gibi) yeterince tatmin edici bulmamaktadırlar. Kentsel yaşamdan getirdikleri alışkanlıkları (örneğin alkol tüketimi veya karma

sosyalleşme) sürdürmekte zorlanan kadın göçmenler, kimi zaman sosyal izolasyon yaşayabilmekte, ya da daha çok kentli göçmenin bölgeye taşınmasını isteyebilmektedir. Bu farklılaşma, göçmen kadınların kamusal alanda hareket özgürlüklerinin kısıtlanması ve geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine uyum sağlama baskısıyla da derinleşmektedir.

Kentsel ve kırsal tüketim alışkanlıklarının harmanlanması da sosyo-kültürel dönüşümüne dair izlerin dikkat çekici bir başka boyutudur. "Telefonla sipariş vermeyi özlemek" gibi ifadeler, kentsel tüketim pratiklerinin ileride kırsal yaşama eklemlenebileceğine işaret etmektedir. Gelibolu köylerinden birinde yer alan ve her göçmenin tanıdığı yerel genç bir bakkal ise şimdiden bu duruma çözümler üretmeye başlamıştır. Kentli göçmenlerin aradıkları ve talep ettikleri ürünleri (örneğin vegan köfte, likör, sağlıklı atıştırmalık, glutensiz ekmek vb.) getirtmekte ve kentli göçmenlerin isteklerini karşılamaktadır. Ancak bu durum, kırsal yaşamın kendi kendine yeten karakterini aşındırma riski taşımaktadır.

Topluluk ilişkilerinde de yeni formlar ortaya çıkmaktadır. Kentli göçmenler "kendilerini kullanılmış hissetmemek" için seçici davranırken, yerel halk da "tanıdıklık araması" ve "İstanbulluların küçümsemesinden bıkmış" olması nedeniyle mesafeli yaklaşabilmektedir. Bu durum, bazı göçmenlerin "iletişime geçmeyen kentliler" ya da "asosyaller" olarak nitelendirilmesine yol açmaktadır.

Pandemi sürecinin de hızlandırdığı melez kırsal topluluklar, kırsal yaşamın geleneksel ritmini değiştirmektedir. Kentli göçmenlerin "tam köylü gibi yaşamamak" ile yerel pratiklere uyum sağlama arasında gidip gelen deneyimleri, bu melezleşmenin karmaşık doğasını yansıtmaktadır.

Ancak bu dönüşüm süreci, kırsal soylulaştırmanın erken belirtilerini de taşımaktadır. Yerel halkın "kentlilerin akıl vermesinden" rahatsızlık duyması ya da "köylerde gençlerin daha çok kentli gelmesini istemesi" gibi durumlar, sosyal dokunun dönüşümündeki çelişkileri göstermektedir. Bu süreç, bir yandan yeni sosyal etkileşim formları yaratırken, diğer yandan geleneksel topluluk bağlarının zayıflama riskini barındırmaktadır.

Bu melez sosyal yaşamın ortaya çıkışı, henüz geri döndürülemez bir dönüşüme işaret etmese de, kırsal yaşamın sosyal dokusunda önemli değişimlerin yaşandığını göstermektedir. Özellikle dikkat çekici bir bulgu, yerli genç nüfusun kentli

göçmenlere yönelik olumlu tutumudur. Saha çalışması sırasında, yerli gençlerle geçirilen zamanlarda, onların kentli göçmenlerin gelişini desteklediklerı ve daha fazla kentlinin bölgeye taşınmasını arzuladıkları gözlemlenmiştir. Bu olumlu tutumun temelinde, kentli göçmenlerle kurulabilen fikir alışverişi ve "kendi kafalarına uyan insanlarla" sosyalleşme imkânı yatmaktadır. Kırsal alanların yaşadığı demografik sorunlar ve genç nüfusun kentlere göçü düşünüldüğünde, kentli göçmenlerin varlığı, köylerin canlanması ve sosyo-kültürel açıdan zenginleşmesi için bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, köylerde okulların kapatılması, ekonomik fırsatların sınırlılığı ve sosyal imkanların azlığı karşısında, kentli göçmenlerin varlığı yeni iş fırsatları, gelişen altyapı olanakları ve sosyo-kültürel çeşitlilik yaratarak köyde kalmanın daha cazip bir seçenek haline gelmesine katkıda bulunabilir. Bu durum, kırsal soylulaşmanın paradoksal bir boyutunu ortaya koymaktadır: Bir yandan bazı yerel sakinler için yerinden edilme riski yaratırken, diğer yandan kırsal alanların demografik sürdürülebilirliğine katkı sağlama potansiyeli taşımaktadır. Bu değişimlerin dikkatle izlenmesi ve yerel topluluk değerlerinin korunmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesi, sürdürülebilir bir kırsal-kentsel entegrasyon için önem taşımaktadır.

7.4 Metodolojik Sınırlılıklar

Araştırma yöntemi olarak benimsenen nitel yaklaşım, göçmenlerin gündelik yaşam deneyimlerini derinlemesine anlama olanağı sağlamıştır. Kış ve yaz dönemlerinde gerçekleştirilen saha çalışmaları, göçmenlerin farklı mevsimlerdeki deneyimlerini karşılaştırmalı olarak inceleme fırsatı sunmuştur. Özellikle araştırmacının göçmen hanelerinde konaklaması, katılımcı gözlem yoluyla gündelik ritimlerin içeriden deneyimlenmesine olanak tanımıştır.

Bununla birlikte, araştırma sürecinde bazı metodolojik sınırlılıklarla karşılaşılmıştır. Kartopu örnekleme yöntemi, her ne kadar erişimi zor olan kentli göçmenlere ulaşmada etkili bir strateji olsa da, örneklemin belirli bir göçmen profilinde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Özellikle kırsal topluluğa başarılı bir şekilde entegre olmuş ve yerel halkla olumlu ilişkiler geliştirmiş göçmenlerin birbirlerini referans göstermesi sonucunda, kırsal yaşama uyum sağlamakta zorlanan veya yerel toplulukla mesafeli ilişkiler kuran göçmenlere yeterince ulaşılamamıştır.

Araştırmanın kapsam ve temsiliyet açısından da bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışma süresince ulaşılan katılımcılar ağırlıklı olarak yıl boyu veya uzun süreler köyde yaşayan göçmenlerden oluşmaktadır. Bu durum, ikinci konut sahipleri, tatilciler veya köyde kısa süreli konaklayanlar gibi farklı kullanıcı gruplarının deneyimlerinin yeterince temsil edilememesine yol açmıştır. Ayrıca, son yıllarda bölgede artan yabancı göçmen nüfusu da araştırmanın kapsamı dışında kalmıştır.

Küçük kırsal topluluklarda araştırma yapmanın getirdiği etik hassasiyetler de bazı sınırlamalar yaratmıştır. Katılımcıların mahremiyetinin korunması ilkesi doğrultusunda, bazı spesifik deneyimler ve olaylar ancak genel hatlarıyla aktarılabilmiştir. Bu durum, özellikle topluluk içi çatışmalar ve gerilimler gibi hassas konuların derinlemesine incelenmesini kısıtlamıştır.

Bu metodolojik sınırlılıklar, araştırma bulgularının değerlendirilmesinde ve genellenebilirliğinde dikkate alınması gereken önemli faktörlerdir. Bununla birlikte, bu sınırlılıkların farkında olmak, gelecekteki araştırmalar için yol gösterici olabilir ve kentten kıra göç olgusunun farklı boyutlarının incelenmesi için yeni araştırma sorularının geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

7.5 Sonuç Yerine

Bu çalışma, literatüre üç temel alanda katkı sağlamaktadır. Birincisi, metodolojik düzeyde, Lefebvre'in ritimanaliz kavramını kentten kıra göç olgusunu anlamak için kullanarak özgün bir analitik çerçeve sunmaktadır. Göçmenlerin gündelik yaşam pratiklerindeki zamansal, eylemsel ve toplumsal ritimlerin dönüşümünü inceleyerek, göç sürecinin sadece mekânsal değil, aynı zamanda varoluşsal bir değişim olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, göç literatüründe sıklıkla ihmal edilen gündelik yaşam boyutunu merkeze alarak, göç deneyiminin daha bütünsel anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.

İkincisi, empirik düzeyde, Gelibolu Yarımadası'ndaki kentli göçmenlerin deneyimlerini belgeleyerek, Türkiye'de kırsal soylulaşma ve kentten kıra göç çalışmalarına yeni bir coğrafi bağlam eklemektedir. Özellikle Çanakkale Köprüsü'nün açılması ve COVID-19 pandemisinin etkisiyle dönüşüme uğrayan bu bölge, kırsal soylulaşmanın erken aşamalarını ve göç dinamiklerini gözlemlemek için özgün bir vaka sunmaktadır. Türkiye'de kentten kıra göç çalışmalarının

çoğunlukla Ege ve Kuzey Ege bölgelerine odaklanmasına rağmen Gelibolu Yarımadası henüz bu bağlamda incelenmemiş bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece bu çalışma literatürdeki coğrafi çeşitliliği artırmakta ve karşılaştırmalı analizler için değerli veriler sunmaktadır.

Üçüncüsü, kuramsal düzeyde, kent ve kır arasındaki geleneksel ikili ayrımı aşan, melez ve çok katmanlı bir kırsallık anlayışı geliştirerek, günümüz kırsal çalışmalarına katkıda bulunmaktadır. Kentli göçmenlerin kırsal alanla kurdukları ilişkide ne tamamen kentsel ne de tamamen kırsal olan, poliritmik bir varoluş biçimi geliştirdiklerini ortaya koyarak, kırsal alanların dinamik ve dönüşen karakterini vurgulamaktadır. Bu bulgu, kırsal kalkınma politikaları ve planlaması için de önemli çıkarımlar taşımaktadır. Ayrıca, toplumsal cinsiyet perspektifinden kentten kıra göç sürecini inceleyerek, literatürde yeterince ele alınmamış olan kadın ve erkek göçmenlerin farklılaşan deneyimlerine ışık tutmaktadır.

Gelibolu Yarımadası'nda gözlemlenen kentten kıra göç süreci, kırsal alanın geleneksel tanımlarının ötesinde yeni bir kırsallık anlayışının ortaya çıkışına işaret etmektedir. Bu yeni kırsallık, tarımsal üretim ve geleneksel yaşam biçimlerinin yanı sıra, alternatif yaşam tarzları, ekolojik pratikler ve yeni ekonomik aktivitelerin bir arada var olduğu melez bir karaktere sahiptir. Özellikle Çanakkale Köprüsü'nün açılması ve pandemi sonrası uzaktan çalışma olanaklarının artmasıyla, kent ve kır arasındaki geleneksel sınırlar bulanıklaşmakta, yeni etkileşim biçimleri ortaya çıkmaktadır.

Bu dönüşüm süreci bazı olumlu gelişmeleri beraberinde getirmektedir. Kentli göçmenlerin varlığı, kırsal ekonominin çeşitlenmesine, ekolojik tarım pratiklerinin yaygınlaşmasına ve yeni sosyal etkileşim formlarının ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktadır. Dijital teknolojilerin kullanımı ve uzaktan çalışma imkanları, kırsal alanların izolasyonunu azaltmakta ve yeni ekonomik fırsatlar yaratmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın dikkat çekici bulgularından biri olan yerli genç nüfusun kentli göçmenlere yönelik olumlu tutumu, kırsal yaşamın geleceği için önemli bir potansiyele işaret etmektedir. Saha çalışması sırasında gözlemlendiği üzere, yerli gençler kentli göçmenlerle kurdukları yakın ilişkilerden memnuniyet duymakta ve daha fazla kentlinin bölgeye yerleşmesini aktif olarak desteklemektedir. Kentli göçmenlerin varlığı, sadece ekonomik canlılık değil, aynı zamanda düşünsel ve sosyal bir zenginlik de getirerek, kırsal alanlardaki genç nüfusun köyde kalma

motivasyonunu artırabilir ve kırsal-kentsel göç döngüsünü tersine çevirme potansiyeli taşıyabilir. Bu nedenle, kırsal kalkınma politikalarının geliştirilmesinde, kuşaklararası dinamiklerin ve yerli gençlerin beklentilerinin dikkate alınması, kırsal alanların sadece nostaljik bir değer olarak korunması değil, aynı zamanda genç nesillerin yaşamak isteyeceği dinamik ve sürdürülebilir mekânlar olarak yeniden tasarlanması büyük önem taşımaktadır. Böylece, kırsal soylulaşmanın olası olumsuz etkileri azaltılırken, kırsal alanların demografik ve ekonomik sürdürülebilirliği de güçlendirilebilir.

Ancak bu süreç, kırsal karakterin sürdürülebilirliği açısından bazı riskler de barındırmaktadır. Artan yapılaşma baskısı, arazi fiyatlarındaki spekülatif artışlar ve geleneksel topluluk bağlarının zayıflama potansiyeli, kırsal dokunun bozulması tehlikesini beraberinde getirmektedir. Özellikle yatırım amaçlı arazi alımları ve ikinci konut yapılaşmaları, tarımsal üretimin gerilemesine ve kırsal peyzajın parçalanmasına neden olabilmektedir.

Gelecekte yapılacak araştırmalar için, toplumsal cinsiyet perspektifinin öne çıkarılması önemli görünmektedir. Kadın göçmenlerin kırsal adaptasyon süreçleri, toplumsal cinsiyet rollerinin dönüşümü ve kentli-yerli kadınlar arasındaki etkileşim dinamikleri, derinlemesine incelemeyi bekleyen konular arasındadır. Ayrıca, farklı göç türlerinin karşılaştırmalı analizi, kırsal dönüşümün çok boyutlu karakterini anlamamıza yardımcı olabilir.

Kuşaklararası boyut da gelecek araştırmalar için verimli bir alan sunmaktadır. Kentli göçmenlerin çocuklarının deneyimleri, kırsal alanda büyüyen kentli çocukların kimlik oluşumu ve kuşaklar arası kültürel aktarım süreçleri, kırsal dönüşümün uzun vadeli etkilerini anlamamıza katkıda bulunabilir.

Bölgesel karşılaştırmalı çalışmalar, Gelibolu deneyiminin özgünlüğünü ve genellenebilirliğini değerlendirmemize olanak sağlayabilir. Farklı coğrafi ve kültürel bağlamlardaki kentsel-kırsal etkileşimlerin incelenmesi, kırsal soylulaşma süreçlerinin yerel dinamiklerini anlamamıza yardımcı olabilir. Ayrıca, pandemi sonrası dönemde uzaktan çalışma pratiklerinin yaygınlaşması ve kırsal-kentsel ilişkilerin yeniden yapılanması, yakından takip edilmesi gereken araştırma alanları olarak öne çıkmaktadır. Bu tez çalışması, ritimanaliz perspektifini kullanarak, kentten kıra göçün nasıl analiz edilebileceğine dair metodolojik bir örnek sunarak,

gelecekteki çalışmalar için yeni bir analitik çerçeve önermekte ve kırsal dönüşüm süreçlerinin incelenmesine yönelik disiplinlerarası yaklaşımların önemini vurgulamaktadır. Böylece, hem göç çalışmalarına hem de kırsal çalışmalara özgün bir perspektif ve yöntemsel katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

Abrams, J., Bliss, J., & Gosnell, H. (2013). Reflexive Gentrification of Working Lands in the American West: Contesting the 'Middle Landscape'. Journal of Rural and Community Development, 8(3), 144–158.

Adam, B. (1990). Time and Social Theory. Polity Press.

Argent, N., Tonts, M., Jones, R., & Holmes, J. (2013). A creativity-led rural renaissance? Amenity-led migration, the creative turn and the uneven development of rural Australia. Applied Geography, 44, 88–98. https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2013.07.018

Banerjee, P., & Das, B. (2023). Return Migrants and Economic Re-integration in Rural West Bengal, India. MIGRATION LETTERS, 20(2), 173–188. https://doi.org/10.33182/ml.v20i2.2831

Başaran-Uysal, A., & Sakarya, İ. (2018). Rural Gentrification in the North Aegean Countryside (Turkey). ICONARP International Journal of Architecture and Planning, 6(1), 99–125.

Bell, M. M. (2007). The two-ness of rural life and the ends of rural scholarship. Journal of Rural Studies, 23(4), 402–415. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2007.03.003

Bennett, G. D. (1996). Implications of retirement development in high-amenity nonmetropolitan coastal areas. Journal of Applied Gerontology, 15(3), 345–360.

Benson, M. (2011). The Movement Beyond (Lifestyle) Migration: Mobile Practices and the Constitution of a Better Way of Life. Mobilities, 6(2), 221–235. https://doi.org/10.1080/17450101.2011.552901

Benson, M. (2012). How Culturally Significant Imaginings are Translated into Lifestyle Migration. Journal of Ethnic and Migration Studies, 38(10), 1681–1696. https://doi.org/10.1080/1369183X.2012.711067

Benson, M. (2013). Living the "Real" Dream in la France profonde? Lifestyle Migration, Social Distinction, and the Authenticities of Everyday Life. Anthropological Quarterly, 501–525.

Benson, M. (2016). Deconstructing belonging in lifestyle migration: Tracking the emotional negotiations of the British in rural France. European Journal of Cultural Studies, 19(5), 481–494. https://doi.org/10.1177/1367549416631554

Benson, M., & O'Reilly, K. (2009). Migration and the search for a better way of life: a critical exploration of lifestyle migration. The Sociological Review, 57(4), 608–625.

Berger, P., & Luckmann, T. (2016). The Social Construction of Reality. In W. Longhofer & D. Winchester (Eds.), Contemporary Sociological Perspectives. Social Theory Re-wired: New Connections to Classical and Contemporary Perspectives (Second edition). Routledge Taylor & Francis Group.

Bergson, H. (2001). Time and Free Will: An essay on the immediate data of consciousness. Dover Publications.

Beyaz, C. (2020). Lives Without a Last Stop Rural Migrant, Return Migration, and Practice of Multiple Place. Journal of Humanity and Society (İnsan & Toplum Dergisi), 10(1), 145–175. https://doi.org/10.12658/M0329

Bijker, R. A., Haartsen, T., & Strijker, D. (2012). Migration to less-popular rural areas in the Netherlands: Exploring the motivations. Journal of Rural Studies, 28(4), 490–498. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2012.07.003

Black, R. (1993). Migration, Return, and Agricultural Development in the Serra Do Alvão, Northern Portugal. Economic Development and Cultural Change, 41(3), 563–585.

Bourdieu, P. (1984). Distinction: A social critique of the judgement of taste (R. Nice, Trans.). Harvard University Press.

Bourdieu, P. (2017). Outline of a Theory of Practice (R. Nice, Trans.) (32nd print). Cambridge Studies in Social Anthropology: Vol. 16. Cambridge University Press.

Brooks, N., & Winkels, A. (2011). Moving On: Towards a Policy Framework for Addressing Climate Change and Migration.

Calvário, R. (2017). Food sovereignty and new peasantries: on re-peasantization and counter-hegemonic contestations in the Basque territory. The Journal of Peasant Studies, 44(2), 402–420. https://doi.org/10.1080/03066150.2016.1259219

Carson, D. A., Carson, D. B., & Eimermann, M. (2018). International winter tourism entrepreneurs in northern Sweden: understanding migration, lifestyle, and business motivations. Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism, 18(2), 183–198. https://doi.org/10.1080/15022250.2017.1339503

Chapman, M. (1978). On the Cross-Cultural Study of Circulation. The International Migration Review, 12(4), 559–569.

Chen, H., & Wang, X. (2019). Exploring the relationship between rural village characteristics and Chinese return migrants' participation in farming: Path dependence in rural employment. Cities, 88, 136–143. https://doi.org/10.1016/j.cities.2019.01.016

Chen, P., Clarke, N., & Hracs, B. J. (2022). Urban-rural mobilities: The case of China's rural tourism makers. Journal of Rural Studies, 95, 402–411. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2022.09.017

Chiodo, E., Fantini, A., Dickes, L., Arogundade, T., Lamie, R. D., Assing, L., Stewart, C., & Salvatore, R. (2019). Agritourism in Mountainous Regions—Insights from an International Perspective. Sustainability, 11(13), 3715. https://doi.org/10.3390/su11133715

Chunyu, M. D., Liang, Z., & Wu, Y. (2013). Interprovincial Return Migration in China: Individual and Contextual Determinants in Sichuan Province in the 1990S. Environment and Planning a: Economy and Space, 45(12), 2939–2958. https://doi.org/10.1068/a45360

Cloke, P. (2006). Conseptualizing Rurality. In P. Cloke, T. Marsden, & P. Mooney (Eds.), The Handbook of Rural Studies (pp. 18–28). Sage.

Cooke, B., & Lane, R. (2015). How do amenity migrants learn to be environmental stewards of rural landscapes? Landscape and Urban Planning, 134, 43–52. https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2014.10.006

Cooke, B., & Lane, R. (2015). Re-thinking rural-amenity ecologies for environmental management in the Anthropocene. Geoforum, 65, 232–242. https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2015.08.007

Csikszentmihalyi, M. (2008). Flow: The Psychology of Optimal Experience (1st ed.). HarperCollins eBooks.

Çavuş, C. Z., & Başaran-Uysal, A. (2018). Çanakkale'de Kentsel Gelişme, Yayılma ve Kırsal Alanlarla Etkileşim. Journal of Planning, 28(1), 105–117. https://doi.org/10.14744/planlama.2018.85547

Dal Bello, U. B., Marques, C., Sacramento, O., & Galvão, A. (2022). Neo-rural small entrepreneurs' motivations and challenges in Portugal's low density regions. Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy, 16(6), 900–923. https://doi.org/10.1108/JEC-04-2021-0047

Davies, A. (2021). COVID-19 and ICT-Supported Remote Working: Opportunities for Rural Economies. World, 2(1), 139–152. https://doi.org/10.3390/world2010010

de Certeau, M. de. (1988). The Practice of Everyday Life. University of California Press.

Démurger, S., & Xu, H. (2011). Return Migrants: The Rise of New Entrepreneurs in Rural China. World Development, 39(10), 1847–1861. https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2011.04.027

Di Campli, A. (2019). Otherness and closeness: residential tourism and rural gentrification processes. Archnet-IJAR: International Journal of Architectural Research, 13(3), 736–755. https://doi.org/10.1108/ARCH-05-2019-0122

Durkheim, É. (2008). The Division of Labor in Society. Free Press.

Edensor, T. (2016). Introduction: Thinking about Rhthym and Space. In T. Edensor (Ed.), Geographies of rhythm: Nature, place, mobilities and bodies (pp. 1–18). Routledge.

Egidi, G., Quaranta, G., Salvati, L., Gambella, F., Mosconi, E. M., Giménez Morera, A., & Colantoni, A. (2020). Unraveling Causes and Consequences of International Retirement Migration to Coastal and Rural Areas in Mediterranean Europe. Land, 9(11), 410-. https://doi.org/10.3390/land9110410

Eimermann, M. (2015). Lifestyle migration beyond consumption–production binaries: Dutch migrants and multifunctional rural land use in Sweden. Dve Domovini, 42(81-94).

Eimermann, M. (2015). Lifestyle Migration to the North: Dutch Families and the Decision to Move to Rural Sweden. Population, Space and Place, 21(1), 68–85. https://doi.org/10.1002/psp.1807

Eimermann, M. (2016). Two sides of the same coin: Dutch rural tourism entrepreneurs and countryside capital in Sweden. Rural Society, 25(1), 55–73. https://doi.org/10.1080/10371656.2016.1152033

Eimermann, M., & Kordel, S. (2018). International lifestyle migrant entrepreneurs in two New Immigration Destinations: Understanding their evolving mix of embeddedness. Journal of Rural Studies, 64, 241–252. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2018.04.007

Erkan-Öcek, R., & İslam, T. (2025). Who Moves to the Countryside, and Why? A Systematic Review of Urban-to-Rural Migration. Planning, 35(1), 171-181.

Ertuğrul, G. (2016). British migrants in the Turkish countryside: Lifestyle migration, loss of social status and finding 'true life' in difference. METU Studies in Development, 43, 475–496.

Farrell, M., Mahon, M., & McDonagh, J. (2012). The Rural as a Return Migration Destination. European Countryside, 4(1). https://doi.org/10.2478/v10091-012-0012-9

Finewood, M. H. (2012). Feeling the squeeze: a political ecology of race and amenity-based development in coastal Bluffton, South Carolina. Local Environment, 17(9), 991–1011. https://doi.org/10.1080/13549839.2012.688733

Friedberger, M. (1996). Rural Gentrification and Livestock Raising: Texas as a Test Case, 1940–1995. Rural History, 7(1), 53–68. https://doi.org/10.1017/S0956793300000960

Friedman, S. L. (2023). Opting out of the city: lifestyle migrations, alternative education, and the pursuit of happiness among Chinese middle-class families. Journal of the Royal Anthropological Institute, 29(2), 383–401. https://doi.org/10.1111/1467-9655.13917

Galyan Moghaddam, K., & Amar, T. (2012). Spatial Analysis and Geographical Configuration of Second Homes: A Case study of Rural Districts of Ramsar County. Life Science Journal, 9(4), 4999–5008.

García Martín, M., Villar Lama, A., & Cruz Mazo, E. (2019). A place in the sun: the British housing market's (de)construction of Andalusia. Tourism Geographies, 21(5), 841–863. https://doi.org/10.1080/14616688.2018.1545249

Garfinkel, H. (2016). Studies in Ethnomethodology. In W. Longhofer & D. Winchester (Eds.), Contemporary Sociological Perspectives. Social Theory Re-wired: New Connections to Classical and Contemporary Perspectives (Second edition). Routledge Taylor & Francis Group.

Ghose, R. (2004). Big Sky or Big Sprawl? Rural Gentrification and the Changing Cultural Landscape of Missoula, Montana. Urban Geography, 25(6), 528–549. https://doi.org/10.2747/0272-3638.25.6.528

Giordano, A., Luise, V., & Arvidsson, A. (2018). The coming community. The politics of alternative food networks in Southern Italy. Journal of Marketing

Management, 34(7-8), 620–638. https://doi.org/10.1080/0267257X.2018.1480519

Glaeser, E. (2011). Triumph of the city: How our greatest invention makes us richer, smarter, greener, healthier, and happier. The Penguin Press.

Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research. Observations. Aldine Pub. Co.

Glasgow, N. (1995). Retirement Migration and the Use of Services in Nonmetropolitan Counties. Rural Sociology, 60(2), 224–243.

Golding, S. A. (2016). Gentrification and Segregated Wealth in Rural America: Home Value Sorting in Destination Counties. Population Research and Policy Review, 35(1), 127–146. https://doi.org/10.1007/s11113-015-9374-9

Golding, S. A. (2021). World System satellites: Place-making and inequality during the 1990s rural migration rebound. Journal of Rural Studies, 83, 226–235. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.11.007

Góngora, R., Milán, M. J., & López-i-Gelats, F. (2019). Pathways of incorporation of young farmers into livestock farming. Land Use Policy, 85, 183–194. https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2019.03.052

Göçer, Ö., Shrestha, P., Boyacıoğlu, D., Göçer, K., & Karahan, E. (2021). Rural gentrification of the ancient city of Assos (Behramkale) in Turkey. Journal of Rural Studies, 87, 146–159. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.09.012

Haartsen, T., & Thissen, F. (2014). The success–failure dichotomy revisited: young adults' motives to return to their rural home region. Children's Geographies, 12(1), 87–101. https://doi.org/10.1080/14733285.2013.850848

Halfacree, K. (2006). From Dropping Out to Leading on? British Counter Cultural Back-to-the-land in a Changing Rurality. Progress in Human Geography, 30(309-336).

Halfacree, K. (2007). Trial by space for a 'radical rural': Introducing alternative localities, representations and lives. Journal of Rural Studies, 23(2), 125–141. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2006.10.002

Halfacree, K. (2008). To revitalise counterurbanisation research? Recognising an international and fuller picture. Population, Space and Place, 14(6), 479–495. https://doi.org/10.1002/psp.501

Halfacree, K. (2017). Rethinking 'Rurality'. In T. Champion & G. Hugo (Eds.), New Forms of Urbanization: Beyond the Urban-Rural Dichotomy (First edition, pp. 285–304). Routledge.

Han, B. C. (2020). The Disappearance of Rituals: A Topology of the Present. Polity Press.

Harvey, D. (1990). Between space and time: reflections on the geographical imagination1. Annals of the association of American geographers, 80(3), 418-434.

Harvey, D. (1991). The Condition of Postmodernity: An Enquiry into the Origins of Cultural Change. Blackwell Publishers.

Harvey, D. (2001). Spaces of Capital: Towards a Critical Geography. Edinburg University Press.

Hayes, M. (2015). Into the Universe of the Hacienda: Lifestyle Migration, Individualism and Social Dislocation in Vilcabamba, Ecuador. Journal of Latin American Geography, 14(1), 79–100.

Heidegger, M. (2013). Being and Time (35. reprint). Blackwell.

Hekimoğlu, D., & Altınors-Çırak, A. (2018). Conservation in Gentrifying Traditional Tissues: The Impacts of the On-going Transformations in Alaçatı on the Place and Conservation Processes. TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ KÜLTÜR ENVANTERİ DERGİSİ, 17, 77–92. https://doi.org/10.22520/tubaked.2018.17.005

Heller, A. (1984). Everyday Life (G. Campbell, Trans.). Routledge & Kegan Paul.

Highmore, B. (2002). Everyday Life and Cultural Theory: An introduction. Routledge.

Hines, D. J. (2010). In pursuit of experience: The postindustrial gentrification of the rural American West. Ethnography, 11(2), 285–308. https://doi.org/10.1177/1466138110361846

Hjerpe, E., Hussain, A., & Holmes, T. (2020). Amenity Migration and Public Lands: Rise of the Protected Areas. Environmental Management, 66(1), 56–71. https://doi.org/10.1007/s00267-020-01293-6

Hoey, B. A. (2005). From Pi to Pie: Moral narratives of noneconomic migration and starting over in the postindustrial midwest. Journal of Contemporary Ethnography, 34(5), 586–624. https://doi.org/10.1177/0891241605279016

Hoey, B. A. (2006). Grey Suit or Brown Carhartt: Narrative Transition, Relocation, and Reorientation in the Lives of Corporate Refugees. Journal of Anthropological Research, 62(3), 347–371.

Hoggart, K., & Buller, H. (1995). Retired British Home Owners in Rural France. Ageing and Society, 15(3), 325–353. https://doi.org/10.1017/S0144686X00002580

Holmes, J., & Argent, N. (2016). Rural transitions in the Nambucca Valley: Socio-demographic change in a disadvantaged rural locale. Journal of Rural Studies, 48, 129–142. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2016.06.009

Huizinga, J. H. (1980). Homo Ludens: A study of the play-element in culture. International library of sociology. Routledge.

Ikutegbe, V., Gill, N., & Klepeis, P. (2015). Same but different: sources of natural resource management advice for lifestyle oriented rural landholders. Journal of Environmental Planning and Management, 58(9), 1530–1543. https://doi.org/10.1080/09640568.2014.936551

Illich, I. (1975). Tools for Conviviality. Fontana.

Ingold, T. (1993). The Temporality of the Landscape. World Archeology, 25(2), 152–174.

Ingold, T. (2021). The Perception of the Environment: Essays on Livelihood, Dwelling and Skill. Routledge.

Jończy, R., Śleszyński, P., Dolińska, A., Ptak, M., Rokitowska-Malcher, J., & Rokita-Poskart, D. (2021). Environmental and Economic Factors of Migration from Urban to Rural Areas: Evidence from Poland. Energies, 14(24), 8467. https://doi.org/10.3390/en14248467

Kaba, B. (2022). Turkish Rural Lifestyle Migrants to Muğla: A Qualitative Analysis of Video Narratives. Ege Coğrafya Dergisi, 31(2), 305–319. https://doi.org/10.51800/ecd.1124245

Kaba, B., & Südaş, İ. (2022). İzmir'deki İstanbullu Yaşam Tarzı Göçmenlerinin "İzmir İmajı" - "The Image of Izmir" among Lifestyle Migrants from Istanbul to Izmir. Sosyoloji Dergisi, 44, 249–273.

Kılıç, S. N., & BUZLUKÇU, C. (2021). Yaşam tarzı göçü bağlamında kentten kırsala kaçış: Yeni köylü turizm girişimcileri üzerine nitel bir araştırma. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24(46-1), 1387–1400. https://doi.org/10.31795/baunsobed.1019745

King, R. (2002). Towards a New Map of European Migration. International Journal of Population Geography, 8(2), 89–106. https://doi.org/10.1002/ijpg.246

Klien, S. (2022). Living the Life of My Choice Lifestyle Migrants in Rural Japan Balancing between Local Commitment and Transnational Cosmopolitanism. Asian Ethnology, 81((1-2)), 107–124.

Klien, S. (2022). "The young, the stupid, and the outsiders": urban migrants as heterotopic selves in post-growth Japan. Asian Anthropology, 21(1), 10–23. https://doi.org/10.1080/1683478X.2021.2013582

Kocabıyık, C., & Loopmans, M. (2021). Seasonal gentrification and its (dis)contents: Exploring the temporalities of rural change in a Turkish small town. Journal of Rural Studies, 87, 482–493. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.09.002

Kolářová, M. (2023). Permaculture and back-to-the-land migration: Pursuing self-sufficiency in Czech rural areas. Sociologia Ruralis, 63(4), 865–885. https://doi.org/10.1111/soru.12448

Kordel, S., & Pohle, P. (2018). International Lifestyle Migration in the Andes of Ecuador: How Migrants from the USA Perform Privilege, Import Rurality and Evaluate Their Impact on Local Community. Sociologia Ruralis, 58(1), 126–146. https://doi.org/10.1111/soru.12133

Lafargue, P. (2022). The Right to Be Lazy and Other Studies. NYRB Classics.

Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. Demography, 3(1), 47–57.

Leebrick, R. A. (2015). Rural Gentrification and Growing Regional Tourism: New Development in South Central Appalachia. In J. Shefner (Ed.), Current Perspectives in Social Theory. States and Citizens: Accommodation, Facilitation and Resistance to Globalization (Vol. 34, pp. 215–234). Emerald Group Publishing Limited. https://doi.org/10.1108/S0278-120420150000034009

Lefebvre, H. (1971). Everyday Life in the Modern World. Harper Torchbooks: Vol. 1608.

Lefebvre, H. (1987). The Everyday and Everydayness (C. Levich, Trans.). Yale French Studeies, 73, 7–11.

Lefebvre, H. (1992). Critique of Everyday Life: Volume 1 Introduction (J. Moore, Trans.). Verso.

Lefebvre, H. (1992). The Production of Space (D. Nicholson-Smith, Trans.) (1st edition). Wiley-Blackwell.

Lefebvre, H. (2004). Rythmanalysis: Space, time and everyday life (G. Moore & S. Elden, Trans.) (Reprint). Athlone contemporary European thinkers. Continuum.

Lefebvre, H. (2006). Critique of Everyday Life: Volume 3 From Modernity to Modernism (Towards a Metaphilosophy of Daily Life) (G. Elliott, Trans.). Verso.

Lefebvre, H. (2008). Critique of Everyday Life: Volume 2 Foundations for a sociology of the everyday (J. Moore, Trans.) (Vol. 2). Verso.

Lesger, C., Lucassen, L., & Schrover, M. (2002). Is There Life Outside the Migrant Network? German Immigrants in 19th Century Netherlands and the Need for a More Balanced Migration Typology. Annales De Demographie Historique, 104(2), 29–50.

Liu, C. W. (2020). Return migration, online entrepreneurship and gender performance in the Chinese ‘ Taobao families’. Asia Pacific Viewpoint, 61(3), 478–493. https://doi.org/10.1111/apv.12280

Lőke, Z., Kovács, E., Bacsi, Z., & Bánhegyi, G. (2020). Lifestyle Migration in the Keszthely District of the West-Balaton Region. DETUROPE - the Central European Journal of Tourism and Regional Development, 12(1), 4–21. https://doi.org/10.32725/det.2020.001

Lorenzen, M. (2021). Rural gentrification, touristification, and displacement: Analysing evidence from Mexico. Journal of Rural Studies, 86, 62–75. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.05.015

Low, S. A., Rahe, M. L., & van Leuven, A. J. (2023). Has COVID-19 made rural areas more attractive places to live? Survey evidence from Northwest Missouri. Regional Science Policy & Practice, 15(3), 520–541. https://doi.org/10.1111/rsp3.12543

Lucas, J. R. E. (2004). Life Earnings and Rural-Urban Migration. Journal of Political Economy, 112(S1), S29-S59. https://doi.org/10.1086/379942

Lundholm, E. (2012). Returning home? Migration to birthplace among migrants after age 55. Population, Space and Place, 18(1), 74–84. https://doi.org/10.1002/psp.645

Malinowski, B. (2014). Argonauts of the Western Pacific: An account of Native Enterprise and adventure in the Archipelagos of Melanesian New Guinea. Routledge classics. Routledge. https://www.taylorfrancis.com/books/9781315772158 https://doi.org/10.4324/9781315772158

Mamonova, N., & Sutherland, L. A. (2015). Rural gentrification in Russia: Renegotiating identity, alternative food production and social tensions in the

countryside. Journal of Rural Studies, 42, 154–165. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2015.10.008

Marchant, C., & Rojas, F. (2015). Local Transformations and New Economic Functionalities Generated by Amenity Migration in Northern Chilean Patagonia. Journal of Alphine Research, 103(3), 1–18. https://doi.org/10.4000/rga.2988

Marsden, T. (1998). New rural territories: regulating the differentiated rural spaces. Journal of rural studies, 14(1), 107-117.

Marjavaara, R., & Lundholm, E. (2016). Does Second-Home Ownership Trigger Migration in Later Life? Population, Space and Place, 22(3), 228–240. https://doi.org/10.1002/psp.1880

Matarrita-Cascante, D. (2017). Moving the amenity migration literature forward: Understanding community-level factors associated with positive outcomes after amenity-driven change. Journal of Rural Studies, 53, 26–34. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2017.05.004

Matarrita-Cascante, D., Sene-Harper, A., & Stocks, G. (2015). International amenity migration: Examining environmental behaviors and influences of amenity migrants and local residents in a rural community. Journal of Rural Studies, 38, 1–11. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2015.01.005

Matarrita-Cascante, D., & Suess, C. (2020). Natural amenities-driven migration and tourism entrepreneurship: Within business social dynamics conducive to positive social change. Tourism Management, 81, 104140. https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104140

Matarrita-Cascante, D., Zunino, H., & Sagner-Tapia, J. (2017). Amenity/Lifestyle Migration in the Chilean Andes: Understanding the Views of "The Other" and Its Effects on Integrated Community Development. Sustainability, 9(9), 1619. https://doi.org/10.3390/su9091619

McKiernan, S., & Gill, N. (2022). Invasive plants, amenity migration, and challenges for cross-property management: Opening the black box of the property-centric landholder. Landscape and Urban Planning, 218, 104303. https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2021.104303

Memiş, L., Düzgün, S., & Köseoğlu, S. (2024). Counter Urbanisation as Refuge During the COVID-19 Pandemic. Hrvatska İ Komparativna Javna Uprava, 23(4), 559–591. https://doi.org/10.31297/hkju.23.4.7

Mendoza, C., Morén-Alegret, R., & McAreavey, R. (2020). (Lifestyle) immigrant entrepreneurs in Spanish small villages: Rethinking international immigration in rural Alt Empordà, Catalonia. Belgeo. Advance online publication. https://doi.org/10.4000/belgeo.44107

Milone, P., & Ventura, F. (2019). New generation farmers: Rediscovering the peasantry. Journal of Rural Studies, 65, 43–52. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2018.12.009

Moss, L. A. G. (Ed.). (2006). The amenity migrants: seeking and sustaining mountains and their cultures. CABI.

Nelson, L., Trautman, L., & Nelson, P. B. (2015). Latino Immigrants and Rural Gentrification: Race, "Illegality," and Precarious Labor Regimes in the United

States. Annals of the Association of American Geographers, 105(4), 841–858. https://doi.org/10.1080/00045608.2015.1052338

Nelson, P. B., & Frost, W. (2023). Migration Responses to the COVID-19 Pandemic: A Case Study of New England Showing Movements down the Urban Hierarchy and Ensuing Impacts on Real Estate Markets. The Professional Geographer, 75(3), 415–429. https://doi.org/10.1080/00330124.2022.2114092

Newby, H. (1986). Locality and rurality: the restructuring of rural social relations. Regional Studies, 20(3), 209-215.

Ní Laoire, C. (2007). The 'green green grass of home'? Return migration to rural Ireland. Journal of Rural Studies, 23(3), 332–344. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2007.01.005

Nijhoff, K., & Torkington, K. (2023). Clouds in the normally sunny sky? The effects of the Covid-19 pandemic on Dutch lifestyle entrepreneurs in the Algarve. Geografiska Annaler: Series B, Human Geography, 105(4), 409–427. https://doi.org/10.1080/04353684.2022.2112739

Ollenburg, C., & Buckley, R. (2011). Which Farmers Turn to Tourism? A Continental-Scale Analysis. Tourism Recreation Research, 36(2), 127–140. https://doi.org/10.1080/02508281.2011.11081314

Ooi, N., Laing, J., & Mair, J. (2015). Sociocultural change facing ranchers in the Rocky Mountain West as a result of mountain resort tourism and amenity migration. Journal of Rural Studies, 41, 59–71. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2015.07.005

O'Reilly, K., & Benson, M. (Eds.). (2016). Studies in migration and diaspora. Lifestyle migration: Expectations, aspirations and experiences. Routledge.

Orhan, G., & Yücel, Y. G. (2019). Kırsal Mekânın Metalaşması ve Soylulaştırmanın Köy Hâli: Doğanbey Köyü'nün Dönüşümü. MAD Journal, 1(8), 8–38.

Osbaldiston, N [N.]. (2016). Seeking authenticity in place, culture, and the self: The great urban escape. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9781137007636

Osbaldiston, N [Nick] (2022). 'The Summers Were Getting Hotter': exploring motivations for migration to Tasmania away from mainland Australia. Australian Geographer, 53(4), 461–476. https://doi.org/10.1080/00049182.2022.2056963

Öncü, M. A., Somuncu, M., Güney, İ., & Perlik, M. (2023). Rural and Alpine Gentrification Impact on Lifestyle Mobilities During Covid-19: The Yayla Experience at the Taurus Mountains in Turkey. European Countryside, 15(2), 259–280. https://doi.org/10.2478/euco-2023-0014

Özlü-Diniz, S., & Arslan, Ç. (2022). Ters Göç, Refah ve Mekan İlişkisi. İnsan Hareketliliği Uluslararası Dergisi, 2(2), 200–241.

Paquette, S., & Domon, G. (2001). Rural Domestic Landscape Changes: a survey of the residential practices of local and migrant populations. Landscape Research, 26(4), 367–395.

Paquette, S., & Domon, G. (2001). Trends in rural landscape development and sociodemographic recomposition in southern Quebec (Canada). Landscape and Urban Planning, 55(4), 215–238.

Pedersen, H. D., & Therkelsen, A. (2022). Being a part of and apart from. Return migrants' ambivalent attachment to rural place. Journal of Rural Studies, 94, 91–98. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2022.05.015

Perkins, H. C., Mackay, M., & Espiner, S. (2015). Putting pinot alongside merino in Cromwell District, Central Otago, New Zealand: Rural amenity and the making of the global countryside. Journal of Rural Studies, 39, 85–98. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2015.03.010

Persson, L. (2019). Lifestyle migrants or "environmental refugees"?—Resisting urban risks. Population, Space and Place, 25(7), Article e2254. https://doi.org/10.1002/psp.2254

Petersen, W. (1958). A General Typology of Migration. American Sociological Review, 23(3), 256–266.

Philip, L. J., & MacLeod, M. (2018). Tales from a Small Island: Applying the 'Path-Dependency' Thesis to Explore Migration to a Remote Rural Community. Sociologia Ruralis, 58(1), 147–170. https://doi.org/10.1111/soru.12142

Phillips, M. (1993). Rural Gentrification and Class Colonization. Journal of Rural Studies, 9(2), 123–140.

Phillips, M. (2005). Differential productions of rural gentrification: illustrations from North and South Norfolk. Geoforum, 36(4), 477–494. https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2004.08.001

Phillips, M., Smith, D., Brooking, H., & Duer, M. (2020). Idyllic Ruralities, Displacement and Changing Forms of Gentrification in Rural Hertfordshire, England. Documents D'anàlisi Geogràfica, 66(2), 259. https://doi.org/10.5565/rev/dag.604

Phillips, M., Smith, D., Brooking, H., & Duer, M. (2021). Re-placing displacement in gentrification studies: Temporality and multi-dimensionality in rural gentrification displacement. Geoforum, 118, 66–82.

Phillips, M., Smith, D., Brooking, H., & Duer, M. (2022). The gentrification of a post-industrial English rural village: Querying urban planetary perspectives. Journal of Rural Studies, 91, 108–125. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2022.02.004

Pilgeram, R. (2019). "How Much Does Property Cost Up There?": Exploring the Relationship between Women, Sustainable Farming, and Rural Gentrification in the US. Society & Natural Resources, 32(8), 911–927. https://doi.org/10.1080/08941920.2018.1530818

Reichert, C. (1993). Labour Migration and Rural Development in Egypt: A Study of Return Migration in Six Villages. Sociologia Ruralis, 33(1), 42–60.

Remoundou, K., Gkartzios, M., & Garrod, G. (2016). Conceptualizing Mobility in Times of Crisis: Towards Crisis-Led Counterurbanization? Regional Studies, 50(10), 1663–1674. https://doi.org/10.1080/00343404.2015.1057561

Ria-Maria, A. (2023). Hunting a ‘good life’: young lifestyle migrants in Finnish Lapland. Polar Geography, 46(2-3), 139–156. https://doi.org/10.1080/1088937X.2023.2182383

Richard Sennett. (2002). The Fall of Public Man. Penguin Books.

Rivera-Escribano, M. J. (2007). MIGRATION TO RURAL NAVARRE: QUESTIONING THE EXPERIENCE OF COUNTERURBANISATION. Tijdschrift Voor Economische En Sociale Geografie, 98(1), 32–41. https://doi.org/10.1111/j.1467-9663.2007.00374.x

Rivera-Escribano, M. J., & Mormont, M. (2007). Neo-Rurality and the Different Meanings of the Countryside. In C. Bessiere & G. Laferte (Eds.), Les mondes ruraux ` a l’´epreuve des sciences sociales. Editions Quae.

Rodríguez, V., & Egea, C. (2006). Return and the Social Environment of Andalusian Emigrants in Europe. Journal of Ethnic and Migration Studies, 32(8), 1377–1393. https://doi.org/10.1080/13691830600928771

Rosa, H. (2013). Social Acceleration: A New Theory of Modernity (J. Trejo-Mathys, Trans.). New directions for critical theory. Columbia University Press.

Rye, J. F. (2015). Moving to the countryside? The case of second home users in Norway. Norsk Geografisk Tidsskrift - Norwegian Journal of Geography, 69(3), 166–177. https://doi.org/10.1080/00291951.2015.1040832

Saldaña, J. (2009). The Coding Manual for Qualitative Researchers. Sage.

Sampaio, D., & King, R. (2019). ‘It's not everybody that wants to stay on a remote island’: Understanding distinction in the context of lifestyle migrants growing older in the Azores. Journal of Rural Studies, 72, 186–195. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2019.10.021

Sandow, E., & Lundholm, E. (2023). Leaving the City: Counterurbanisation and Internal Return Migration in Sweden. European Journal of Population, 39(1), 7. https://doi.org/10.1007/s10680-023-09649-4

Santiago, C. M. (2017). Lifestyle Migration and the Nascent Agroecological Movement in the Andean Araucanía, Chile: Is It Promoting Sustainable Local Development? Mountain Research and Development, 37(4), 406–414. https://doi.org/10.1659/MRD-JOURNAL-D-17-00036.1

Sartre, J. P. (1978). Being and Nothingness: A phenomenological essay on ontology. Pocket Books.

Schutz, A. (1972). The Phenomenology of the Social World (G. Walsh & F. Lehnert, Trans.). Northwestern University Press. Northwestern Univ. Press.

Simard, M., Guimond, L., & Vézina, J. (2018). Neo-rural populations and their relations with local decision makers in rural Québec: collaboration or conflict? GeoJournal, 83(3), 613–629. https://doi.org/10.1007/s10708-017-9789-4

Simmel, G. (2014). The Metropolis and Mental Life. In J. J. Gieseking, W. Mangold, C. Katz, S. Low, & S. Saegert (Eds.), The People, Place, and Space Reader (pp. 223–226). Routledge.

Smith, D. P. (2002). Rural gatekeepers and ‘greentrified’ pennine rurality: Opening and closing the access gates? Social & Cultural Geography, 3(4), 447–463. https://doi.org/10.1080/14649365.2002.9709634

Smith, D. P., & Higley, R. (2012). Circuits of education, rural gentrification, and family migration from the global city. Journal of Rural Studies, 28(1), 49–55. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2011.08.001

Smith, D. P., & Phillips, D. A. (2001). Socio-cultural representations of greentrified Pennine rurality. Journal of Rural Studies, 17, 457–469.

Snikersproge, I. (2022). Capitalism, Subsistence Farming, and the (New) Peasantries from the Perspective of the French Neorural Movement. Culture, Agriculture, Food and Environment, 44(1), 53–62. https://doi.org/10.1111/cuag.12290

Snikersproge, I. (2023). Who are neorurals? or, How capitalist time discipline dilutes political projects and makes it difficult to propose an alternative. Economic Anthropology, 10(1), 65–76. https://doi.org/10.1002/sea2.12258

Stockdale, A. (2010). The Diverse Geographies of Rural Gentrification in Scotland. Journal of Rural Studies, 26, 31–40.

Stockdale, A. (2016). Contemporary and 'Messy' Rural In-migration Processes: Comparing Counterurban and Lateral Rural Migration. Population, Space and Place, 22(6), 599–616. https://doi.org/10.1002/psp.1947

Stockdale, A. (2017). From 'Trailing Wives' to the Emergence of a 'Trailing Husbands' Phenomenon: Retirement Migration to Rural Areas. Population, Space and Place, 23(3), e2022. https://doi.org/10.1002/psp.2022

Stockdale, A., & Catney, G. (2014). A Life Course Perspective on Urban–Rural Migration: the Importance of the Local Context. Population Space and Place, 20(1), 83–98. https://doi.org/10.1002/psp.1758

Stone, I., & Stubbs, C. (2007). Enterprising expatriates: lifestyle migration and entrepreneurship in rural southern Europe. Entrepreneurship & Regional Development, 19(5), 433–450. https://doi.org/10.1080/08985620701552389

Strauss, A. L., & Corbin, J. M. (2003). Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory (2. edition). Sage Publ.

Suh, J. (2019). Environmental characteristics of urban-rural farming migrants in the Republic of Korea and their significance for rural sustainability. Local Environment, 24(8), 663–677. https://doi.org/10.1080/13549839.2019.1631773

Sutherland, L. A. (2019). Agriculture and inequalities_ Gentrification in a Scottish parish. Journal of Rural Studies, 68, 240–250.

Sutherland, L. A. (2021). Horsification: Embodied gentrification in rural landscapes. Geoforum, 126, 37–47. https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2021.07.020

Sutherland, L. A. (2022). Picturing Gentrification: Co-Producing Affective Landscapes in an Agrarian Locale. Society & Natural Resources, 35(6), 591–610. https://doi.org/10.1080/08941920.2022.2035471

Tamer-Görer, N. (2017). 'Hayalet' Göç: Yaşam Kalitesi Arayışında Türkiye Kıyı Yerleşmelerine Yönelen Avrupalı Emekliler. İdealkent, 5(14), 206–233.

Thi Le, H., & Nakagawa, Y. (2021). Vietnamese Return Migrants' Prosocial Behavior in Their Rural Home Communities Rural Sociology, 86(2), 301–325. https://doi.org/10.1111/ruso.12356

Thoreau, H. D. (2007). Walden Or Life In The Woods. The Pennsylvania State University.

Tolle, E. (2004). The Power of Now: A Guide to Spiritual Enlightenment. New World Library. https://ebookcentral.proquest.com/lib/kxp/detail.action?docID=5840760

Tönnies, F. (2020). Community and Society: Gemeinschaft und Gesellschaft (C. P. Loomis, Trans.). Mockingbird Press.

Ulrich-Schad, J. D. (2018). "We Didn't Move Here to Move to Aspen": Community Making and Community Development in an Emerging Rural Amenity Destination. Journal of Rural and Community Development, 13(4), 43–66.

van der Ploeg, J. D. (2008). The new peasantries: Struggles for autonomy and sustainability in an era of empire and globalization. Earthscan. http://site.ebrary.com/lib/academiccompletetitles/home.action

van Rooij, N., & Margaryan, L. (2019). Integration of "Ideal Migrants": Dutch lifestyle expat-preneurs in Swedish campgrounds. Rural Society, 28(3), 183–197. https://doi.org/10.1080/10371656.2020.1718329

Verinis, J. P. (2011). New Immigrants and Neo-rural Values. Anthropological Journal of European Cultures, 20(1), 48–68. https://doi.org/10.3167/ajec.2011.200104

Von Reichert, C., Cromartie, J. B., & Arthun, R. O. (2011). Returning Home and Making a Living: Employment Strategies of Returning Migrants to Rural U.S. Communities. Journal of Rural and Community Development, 6(2), 35–52.

Von Reichert, C., Cromartie, J. B., & Arthun, R. O. (2014). Impacts of Return Migration on R ural U.S. Communities. Rural Sociology, 79(2), 200–226. https://doi.org/10.1111/ruso.12024

Vukomanovic, J., & Orr, B. (2014). Landscape Aesthetics and the Scenic Drivers of Amenity Migration in the New West: Naturalness, Visual Scale, and Complexity. Land, 3(2), 390–413. https://doi.org/10.3390/land3020390

Wall, T., & Von Reichert, C. (2013). Divorce as an Influence in Return Migration to Rural Areas. Population, Space and Place, 19(3), 350–363. https://doi.org/10.1002/psp.1719

Wang, W. W., & Fan, C. C. (2006). Success or Failure: Selectivity and Reasons of Return Migration in Sichuan and Anhui, China. Environment and Planning a, 38(5), 939–958.

Wang, Z., & Yang, W. (2013). Self-employment or wage-employment? China Agricultural Economic Review, 5(2), 231–247. https://doi.org/10.1108/17561371311331115

Wilbur, A. (2014). Back-to-the-house? Gender, domesticity and (dis)empowerment among back-to-the-land migrants in Northern Italy. Journal of Rural Studies, 35, 1–10. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2014.03.005

Winterton, R. (2021). Conceptualizations and experiences of citizenship among rural retirement migrants. Geoforum, 122, 74–81. https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2021.04.004

Winterton, R., & Warburton, J. (2012). Ageing in the bush: The role of rural places in maintaining identity for long term rural residents and retirement migrants in north-east Victoria, Australia. Journal of Rural Studies, 28(4), 329–337. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2012.01.005

Wirth, L. (1938). Urbanism as a Way of Life. The American Journal of Sociology, 44(1), 1–24.

Woods, M. (2007). Engaging the global countryside: globalization, hybridity and the reconstitution of rural place. Progress in Human Geography, 31(4), 485–507. https://doi.org/10.1177/0309132507079503

Woods, M. (2011). The local politics of the global countryside: boosterism, aspirational ruralism and the contested reconstitution of Queenstown, New Zealand. GeoJournal, 76(4), 365–381. https://doi.org/10.1007/s10708-009-9268-7

Wu, M., & Gallent, N. (2021). Second homes, amenity-led change and consumption-driven rural restructuring: The case of Xingfu village, China. Journal of Rural Studies, 82, 391–403.

Wu, X., Chen, L., Ma, L., Cai, L., & Li, X. (2023). Return migration, rural household investment decision, and poverty alleviation: Evidence from rural Guangdong, China. Growth and Change, 54(1), 304–325. https://doi.org/10.1111/grow.12656

Xie, X. (2021). New Farmer Identity: The Emergence of a Post-Productivist Agricultural Regime in China. Sociologia Ruralis, 61(1), 52–73. https://doi.org/10.1111/soru.12322

Xu, H. (2010). Return Migration, Occupational Change, and Self-Employment. China Perspectives, 2010(4). https://doi.org/10.4000/chinaperspectives.5343

Xu, Z., Liu, Y., & Liu, K. (2017). Return migration in China: a case study of Zhumadian in Henan province. Eurasian Geography and Economics, 58(1), 114–140. https://doi.org/10.1080/15387216.2017.1280689

Yang, R., & Loopmans, M. (2023). Land dispossession, rural gentrification and displacement: Blurring the rural-urban boundary in Chengdu, China. Journal of Rural Studies, 97, 22–33.

Zaslavskaya, T. I., & Korel, L. V. (1984). Rural-Urban Migration in the USSR: Problems and Prospects. Sociologia Ruralis, 24(3-4), 229–241.

Zhang, N. (2013). Rural women migrant returnees in contemporary China. The Journal of Peasant Studies, 40(1), 171–188. https://doi.org/10.1080/03066150.2012.749867

Zhao, Y. (2002). Causes and Consequences of Return Migration: Recent Evidence from China. Journal of Comparative Economics, 30(2), 376–394. https://doi.org/10.1006/jcec.2002.1781

A
MÜLAKAT SORULARI

DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. Biraz kendinizden bahseder misiniz?
   - Kaç yaşındasınız, kentten kaç yaşında ayrıldınız?
   - Eğitim durumunuz nedir?
   - Medeni durumunuz nedir?
   - Çocuklarınız var mı?
   - Şu anda nerede yaşıyorsunuz? (Hangi köyde?, hem köy hem kent ise dönem dönem farklı yerlerde ise nereler?)
2. Kendinizi kim olarak tanımlarsınız?
   - Şu anda yapmakta olduğunuz mesleğiniz nedir? Kendinizi mesleki anlamda kim olarak tanımlarsınız? (Çiftçi, beyaz yakalı, freelancer, bankacı... vb.)

KENT HAYATI

1. Kentte yaşarken / ya da hala orada yaşıyorsanız nasıl bir hayatınız var(dı)? Nelerle uğraşırsı(dı)nız?
   - Kentte yaşarken hangi işle uğraşıyordunuz?
   - Kentte hayatınız nasıldı biraz bahseder misiniz?
   - Kentte yaşarken sıradan bir gününüz nasıl geçerdi?
   - Kentte sizi en çok zorlayan koşullar nelerdi?
   - Kent hayatından tam olarak kopabildiniz mi?
   - Kent yaşamında özlediğiniz bir şeyler var mı?
   - Kent yaşamınızda aile ve arkadaşlarla sosyal ilişkiniz nasıldı neler yapardınız?
   - Kentte yapmak isteyip yapamadığınız neler vardı?

GÖÇ KARARI:

1. Kentten ayrılmaya nasıl karar verdiniz? // kentten ayrılma kararını nasıl aldınız biraz anlatır mısınız?
   - Kentten ayrılmaya ne zaman karar verdiniz?
   - Bu kararı almanızı etkileyen etmenler nelerdi?
   - İşinizi tamamen bıraktınız mı? Bıraktınız ise şu an ne ile meşgulsünüz? Yoksa farklı bir yöntem mi buldunuz?
2. Buraya yerleşmeye nasıl karar verdiniz?
   - Neden burayı seçtiniz? Bu köyü seçmenizde etkili olan etkenler nelerdi?
   - Buradan önce başka yerlerde ev/arazi aradınız mı?

KÖY HAYATI

1. Bu köydeki hayatınızı anlatabilir misiniz?
   - Kaç yıldır bu köyde ikamet ediyorsunuz? Belirli dönemlerde burada yaşıyorsanız bunu ne süredir yapıyorsunuz?
   - Köydeki geçim kaynağınız nelerdir?
   - Köy hayatını kendi gözünüzden biraz anlatabilir misiniz?
   - Burası sizin için ne anlam ifade ediyor? Bu köye aidiyet hissediyor musunuz?
2. Köyde bulunduğunuz zamanlarda nasıl vakit geçiriyorsunuz? Sıradan bir gününüzü anlatır mısınız?
3. Köyde evinizde ve evinizin dışında nerelerde, nasıl ve kimlerle vakit geçiriyorsunuz?
4. Köyde ikamet ettiğiniz eviniz özelliklerini anlatabilir misiniz, bu ev sizin için ne ifade ediyor ve bu evde nasıl vakit geçiriyorsunuz?
5. Köyde eviniz dışında nerelerde vakit geçiriyorsunuz? Neler yapıyorsunuz?
6. Diğer köylerle ilişkiniz var mı?
7. Köydeki yerel halk ile ilişkiniz nasıl?
   - Yerel halk ile yaşadığınız sorunlar var mı? Varsa neler?
   - Bu köye sizin gibi kentten gelen diğer göçmenlerle ilişkiniz nasıl?
8. Bu köydeki yaşamın sorunları var mı?

9. Kentteki arkadaşlarınızın da bu köye yerleşmesini ister misiniz?
10. Siz bu köye geldikten bu yana köyde gözlemlediğiniz değişimler var mı?
11. Kentten Değişmeden Gelen Eylemler
    - Kentte yaptığınız ve burada da yapmaya devam ettiğiniz gündelik eylemleriniz neler?
12. Kentte buraya değişerek gelen (dönüşen) Eylemler
    - Kentte yaptığınız ancak buraya gelince yapamadığınız gündelik eylemleriniz neler? Ya da buraya göre dönüştürdüğünüz eylemleriniz?
13. Kentte olmayan kırda gelişen eylemler
    - Kıra yerleştikten sonra kent hayatınızda olmayan burada öğrenip geliştirdiğiniz gündelik yaşam aktiviteleriniz eylemleriniz neler?

KÖY VE KENT HAYATLARI ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALAR

1. Köydeki ve kentteki hayatınızı olumlu ve olumsuz yönleri açısından karşılaştırabilir misiniz?
    - Köyde yaşarken kente dair özlem duyduğunuz şeyler var mı?
    - Kentte yapamayıp köyde yapabildiğiniz neler var?
    - Köyde olmayan kentte olan fırsatların burada olmasını ister miydiniz? Ne gibi fırsatların olmasını tercih ederdiniz?
    - Tekrar köyden kente taşınmayı düşünür müsünüz?

TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR

Konferans Bildirileri

1. Erkan-Öcek, R., & İslam, T. (2023, 8-10 Kasım). Kentsel Temponun Ötesinde Kırsal Yaşamın Nabzı: Kentli Göçmenlerin Gündelik Yaşam Pratikleri, Gelibolu Yarımadası Örneği. *8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 47. Kolokyumu: Yeni Yüzyılda Planlama,* Ankara, Türkiye

2. Erkan-Öcek, R., & İslam, T. (2024). Kentli Göçmenlerin Kırsal Gündelik Yaşam Deneyimleri. *3. Ulusal Bilimsel Araştırmalar Kongresi Özet Kitabı* (ss. 163-164). Ankara, Türkiye.

Makaleler

1. Erkan-Öcek, R., & İslam, T. (2025). Who Moves to the Countryside, and Why? A Systematic Review of Urban-to-Rural Migration. Planning, 35(1), 171-181.